

مجموعه کتاب‌های
پرسؤال

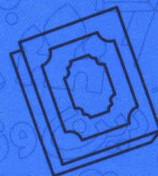
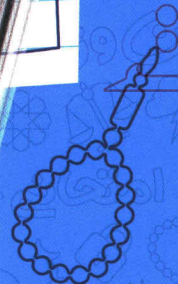
دین و زندگی ۳

• بیش از ۱۴۰۰ سؤال متنوع امتحانی

• درسنامه‌های هدف‌دار، مطابق با رویکرد امتحان نهایی

• آزمون‌های شبیه‌ساز نهایی

• سید هادی هاشمی

بانک کتاب
پایتخت

بهترین فروشنده اینترنتی کتاب
۰۲۱-۶۶۸۳۸۳۸

به نام خدای مهربان

بانک سؤالات نهایی
دوازدهم
رشته تجربی و ریاضی

مجموعه کتاب‌های
پرسؤال

دین و زندگی ۲

• بیش از ۱۵۶۰ سؤال متنوع امتحانی

• درسنامه‌های هدف‌دار، مطابق با رویکرد امتحان نهایی

• آزمون‌های شبیه‌ساز نهایی

• سید هادی هاشمی

• نظارت علمی: زهره جعفری یزنی

دوازدهم

پرسؤال

دین و زندگی ۳

سرشناسه: هاشمی، سید هادی/عنوان و
نام پدیدآور: کتاب پرسؤال دوازدهم دین و
زندگی ۳/ مشخصات نشر: تهران: مهرماه نو،
۱۴۰۱/ مشخصات ظاهری: ص-مصور (رنگی).
۲۲ × ۲۹ س.م./ فروست: کارآموز شاپکد:
۹-۷۰۷-۳۱۷-۶۰۰-۹۷۸/ وضعیت فهرست
نویسی: فیبای مختصر/ یادداشت: فهرست نویسی
کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل
دسترسی است/ شماره کتابشناسی ملی: ۹۱۲۲۳۳۸

انتشارات مهرماه نو

سید هادی هاشمی

زهره جعفری یزدی

مرکز تخصصی علوم انسانی هومان

محمدجواد حیدر

امیرمحمد بیگی

سیده پروین حیات الغیب

اول، ۱۴۰۲

۲۰۰۰ نسخه

۹-۷۰۷-۳۱۷-۶۰۰-۹۷۸

۱۵۵۰۰۰ تومان

مریم تاجداری

کتایون ملکی

میلاد صفایی

محسن فرهادی

تایماز کاویانی

مرجان خوشنیت

پریسا حسینی، رویا طبسی، الهام عربی

مریم قلی پور، ربابه موسوی خواه

ناشر

مؤلف

ناظر علمی

نظارت بر تولید محتوا

مشاور علمی واحد تألیف

مدیر تألیف

مسئول درس

نوبت چاپ

تیراژ

شابک

قیمت

مدیر تولید

مدیر ویراستاری

مدیر فنی

مدیر هنری

طراح جلد و گرافیک

تصویرگر

صفحه آرا

حروفچین

نشانی: تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه مینا، پلاک ۳۴

۰۲۱-۶۶۴۰۸۴۰۰

۰۲۱-۶۶۴۰۸۴۰۳

۰۲۱-۶۶۹۶۸۵۸۹

۰۲۱-۶۶۴۷۹۳۱۱

دفتر مرکزی

واحد فروش

روابط عمومی

فروش اینترنتی و تلفنی

mehromah.ir

© کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به انتشارات مهرماه نو می باشد هرگونه
برداشت از مطالب این کتاب بدون مجوز کتبی از ناشر، ممنوع بوده و پیگرد قانونی دارد.

SKOOL
BOOKS
@

کتابخانه

تقدیم به شهدا و جان‌نثاران و فداکاران میهن عزیزمون در حوزه امنیت و جنگ، در حوزه خدمت و پزشکی و آتش‌نشانی و علم و فناوری و ... و اختصاصاً تقدیم به دو شهید: شهید نوجوان «علی لندی» و شهید جوان «آرمان علی‌وردی»

آدمی در عالم خاکی نمی‌آید به دست عالمی دیگر نباید ساخت وزنو آدمی

یه سلام گرم خدمت همه دانش‌آموزای خوب و پرتلاش کشورم که تک‌تک‌شون الان شدن «مخاطب خاص» من و حالا می‌خوام باهاشون کمی درد و دل کنم و یه کم هم وسطش در مورد کتاب پیام بازرگانی پخش کنم!!!

راستش همه ما معلم‌ها و دانش‌آموزای سال‌های قبل، داشتیم زندگی‌مون رو می‌کردیم که یهو یه خبر کوتاه اما واقعاً بلند همه چی رو تغییر داد... «دروس عمومی از کنکور حذف و فقط در امتحان نهایی مورد پرسش قرار می‌گیرد و دارای تأثیر ۴۰ درصد قطعی در پذیرش کنکور بوده و این درصد طی سه سال به ۶۰ درصد ارتقا یافته و تا آخر عمر پدر جد کنکور ثابت می‌ماند.»

خیلی فکر کردیم که چجوری میشه توی دروس عمومی به بچه‌ها کمک کرد! مخصوصاً دانش‌آموزانی که یهو یه دم عید یادشون میفته که دروس عمومی هم وجود داره و به خودشون می‌گن «او مای گاد وات آم آی دواینگ؟» یعنی «من دقیقاً دارم چه ... می‌کنم؟ دو ماه دیگه امتحان نهایی دارم و هیچ نخوندم»

کتابمون چی داره؟

• شروع کتاب به این شکله که درسنامه هر درس رو براتون به صورت خلاصه نموداری و طبقه‌بندی درختی آوردیم که به بهترین شکل توی ذهن قشنگتون جا خوش کنه و تا روز آزمون هر کاری بکنین فراموش نشه!!

بعد از این درسنامه‌های ناب، براتون سؤالات امتحانی تشریحی نهایی داخل و خارج کشور همه سال‌ها و همینطور سؤالات تألیفی رو آوردیم؛ با یک فرق بزرگ اون هم اینکه سؤالات هر درس به دو بخش «بخش اول» و «بخش دوم» تقسیم شده که «بخش اول» مربوط به نیمه اول هر درس هست و طبیعتاً «بخش دوم» هم مربوط به نیمه دوم درس بوده و سؤالات مختص خودش رو داره، البته سؤالاتی که ترکیبی از کل درس بوده رو هم توی «بخش دوم» آوردیم. دقت کنین که ترتیب چینش سؤالات رو هم دقیقاً مثل امتحان نهایی گذاشتیم که چشمای قشنگتون با اون ترتیب مهم عادت کنه، یعنی اول سؤالات مربوط به «آیات و روایات» اومده و بعدش سؤالات «تشخیص عبارت درست و نادرست» و همینطور «جای خالی» و بعدش «پاسخ کوتاه» و «کشف ارتباط» و «تعریف اصطلاح» و «دو گزینه‌ای» و «تشریحی» و «چهارگزینه‌ای»! از سؤالات که بگذریم می‌رسیم به هفت تا آزمون که، سه تاش سؤالات امتحان نهایی خرداد، شهریور و دی ماه سال ۱۴۰۱ هستش چهارتای دیگه هم تألیفی هستن. هر کسی این هفت تا رو خوب بخونه و نتیجه بگیره تضمین نمرة بالای ۱۸ امتحان نهاییش با من!

• بخش بعدی کتاب، پاسخنامه تشریحی سؤالات است که انصافاً کامل و آموزشیه. بچه‌ها شدیداً و اکیداً توصیه می‌کنم حتی اگه سؤالات رو درست هم جواب دادین بازم برین و پاسخ تشریحی‌ها رو بخونین چون خوندن اون‌ها خودش یک مرور کامل حساب می‌شه و اثرات شگرفی در تثبیت اطلاعات توی ذهن شما داره.

اما بچه‌ها آخر کتاب براتون یه هدیه کوچیک، اما بسیار کاربردی گذاشتیم که حالشو ببرین و اونم «برگ آخر» که در اصل خلاصه کل کتاب که شامل «مهم‌ترین آیات، اشعار و احادیث کتاب درسی» و «تعاریف» و «اصطلاحات مهم» و «احکام» و «خلاصه دروس» و ... هست که همکارای گل من در تیم فنی و تولید مهرماه اون رو به صورت «فلش کارت» در آوردن که اگر خواستین از کتاب جدا کنین و تا بزنین و اونقدر جمع و جورش کنین که حتی برای تقلب توی امتحان نهایی (آخ ببخشید نباید می‌گفتم) حتی توی تاکسی و اتوبوس و مترو و روی مبل و تخت خواب و ... هم بخونیدشون. (فکرشو بکن کی موقع خواب دینی می‌خونه؟! اون قطعاً مرد یا زن زندگیه!)

خوب حالا که درد و دل کردیم بریم سراغ تشکر از اون‌هایی که خیلی زحمت کشیدن تا این کتاب، کتاب بشه. اول از مدیر محترم انتشارات مهرماه آقای احمد اختیاری که در طول این هفده هجده سالی که ما براشون کتاب نوشتیم همیشه نسبت به دین و زندگی یه عرق خاصی داشتن و کمک حالمون بودن. سپس سرکار خانم زهرا جعفری که بخش زیادی از این کتاب ثمره زحمات و تجربه ایشان بود.

یه تشکر از مدیر و مجموعه زحمتکش دروس انسانی در انتشارات مهرماه آقای امیرمحمد بیگی و آقای محمدجواد حیدر، سرکار خانم نژاد ایران، سرکار خانم سیده پروین حیات‌الغیب و خانم‌ها منیره فراهانی، افسانه محبوب و اشرف السادات کبیری.

تشکر فراوان از تیم هنری، فنی تولید، فروش، روابط عمومی، سایت و اداری انتشارات مهرماه که قطعاً توی همه کتاب‌های ما نقش مهمی دارند اما چون پشت صحنه هستند کمتر بهشون توجه می‌شه!

در پایان آرزومند سلامتی جسم و روان شما در همه مراحل زندگیتون خصوصاً این سال حساس کنکور هستم و برای موفقیت تک‌تکتون دعا می‌کنم.

بخش اول:

تفکر و اندیشه

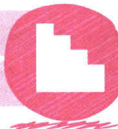
۵

- درس ۱: هستی بخش ۶
- نمونه سؤالات امتحانی ۸
- درس ۲: یگانه بی‌همتا ۱۴
- نمونه سؤالات امتحانی ۱۷
- درس ۳: توحید و سبک زندگی ۲۳
- نمونه سؤالات امتحانی ۲۶
- درس ۴: فقط برای تو ۳۲
- نمونه سؤالات امتحانی ۳۶
- درس ۵: قدرت پرواز ۴۲
- نمونه سؤالات امتحانی ۴۴
- درس ۶: سنت‌های خداوند در زندگی ۵۲
- نمونه سؤالات امتحانی ۵۵

بخش دوم:

در مسیر

۶۵

- درس ۷: بازگشت ۶۶
- نمونه سؤالات امتحانی ۶۹
- درس ۸: زندگی در دنیای امروز و ۷۶
- نمونه سؤالات امتحانی ۷۹
- درس ۹: پایه‌های استوار ۸۸
- نمونه سؤالات امتحانی ۹۲
- درس ۱۰: تمدن جدید و مسئولیت ما ۹۹
- نمونه سؤالات امتحانی ۱۰۲

بخش سوم:

آزمون‌ها

۱۱۱

- آزمون شماره ۱ (نوبت اول / تألیفی) ۱۱۲
- آزمون شماره ۲ (نوبت اول / تألیفی) ۱۱۴
- آزمون شماره ۳ (نوبت دوم / تألیفی) ۱۱۶
- آزمون شماره ۴ (نوبت دوم / تألیفی) ۱۱۸
- آزمون شماره ۵ (نوبت دوم / خرداد ۱۴۰۱) ۱۲۰
- آزمون شماره ۶ (نوبت دوم / شهریور ۱۴۰۱) ۱۲۲
- آزمون شماره ۷ (نوبت دوم / دی ۱۴۰۱) ۱۲۴

بخش چهارم:

پاسخنامه

۱۲۷

فلش کارت

۱۶۱

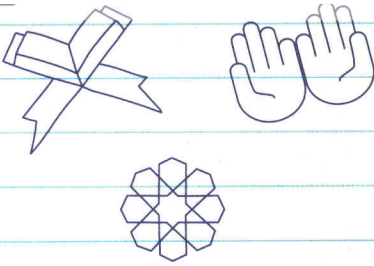

بخش اول

تفکر و اندیشه

هستی بخش

مشاوره: این درس به عنوان نخستین درس که یک بسته کامل از آیات، روایات و اشعار است نیاز به تمرکز بسیاری دارد؛ چرا که کمی وارد مسائل عقلی و فلسفی شده و نیاز به تفکر در آن بیش از سایر دروس احساس می شود. (البته به جز درس ۵) از منظر بارم در امتحان نهایی ۳ نمره از ۲۰ نمره مختص این درس و درس بعدی آن است. سهمی در حدود ۱/۵ نمره می تواند عامل مهمی برای مرور پایانی (و نه وقت گذاری اصلی و پرفشار) باشد. البته دقت کنید که سوالات این درس بیشتر از آیات و اشعار طرح می شود. به استدلال «نیازمندی جهان به خدا در پیدایش» و «خدا نور هستی» و «عدم امکان درک چپستی خراوند»، بسیار دقت کنید.

تفکر و اهمیت آن

تشبیه اندیشه به بذری که در ذهن انسان جوانه می زند و در دل و قلب ریشه می دواند. تشبیه عمل به برگ و بار (میوه و نتیجه) که به صورت اعمال ظاهر می شوند. پیامبر اکرم (ص): «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ»

نیازمندی جهان به خدا در پیدایش

استدلال:

مقدمه اول: انسان و موجودات جهان پدیده هایی هستند که در به وجود آمدن به خودشان متکی نیستند.

مقدمه دوم:

هر پدیده ای که وجودش از خودش نباشد، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده ای است که خودش پدیده نباشد.

یک موجود، فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست که ذات و حقیقتش مساوی با موجود بودن باشد و نیستی در او راه نداشته باشد.

جامی: ذات نیافتنه از هستی، بخش چون تواند که بود هستی بخش

نتیجه: ما و همه پدیده های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود به آفریننده ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد. این وجود برتر و متعالی «خدا» نامیده می شود.

نیازمندی جهان به خدا در بقا

مخلوقات، علاوه بر مرحله پیدایش، در مرحله بقا نیز نیازمند خداوند هستند. به این معنا که اگر خداوند نباشد، امکان هستی و بقا برای هیچ مخلوقی فراهم نیست.

رابطه خداوند با جهان مانند رابطه مولد برق با جریان برق و یا دریا با موج است، نه مانند رابطه معمار با ساختمان و یا ساعت ساز با ساعت.

مثال: در رابطه بتا با ساختمان، بتا نه اجزای ساختمان را پدید آورده و نه خواص آن اجزا را بلکه کار او فقط جابه جایی مواد و چیتش آن هاست.

آیه: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ...»

آیه: «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...»

مولانا: ما چو ناییم و نوا در ما ز توست... / ما همه شیران ولی شیر غلّم...

آگاهی، سرچشمه بندگی

انسان های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند، بی توجه اند؛

ولی انسان های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می دانند.

هرچه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می کند.

به همین خاطر، پیامبر (ص) با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می خواهد که برای یک لحظه هم لطف و رحمت

خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند.

دعای پیامبر: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»

آیه: «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

- تعریف نور: نور، آن چیزی است که خودش پیدا و آشکار است و سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر می‌شود.
- مفهوم نور بودن خداوند: تمام موجودات، «وجود» خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار می‌شوند و پا به عرصه هستی می‌گذارند.
- به همین جهت، هر موجودی در حدّ خودش تجلّی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.
- هر مخلوق، آیه‌ای از آیات (نشانه‌های از نشانه‌های الهی) است.
- حدیث امام علی (ع): «مَا زَايَتْ شَيْئًا إِلَّا وَ زَايَتْ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ»
- شیخ محمود شبستری: دلی کز معرفت نور و صفا دید... / به صحرا بنگرم صحرا تو بینم...
- معرفت عمیق و والا

اینکه انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، یعنی انسان در پشت پرده ظاهر و در ورای هر چیزی، خدا را ببیند. لازمه پاکی و صفای قلب، عزم و تصمیم قوی است. ویژگی: در نگاه نخست مشکل، ولی قابل دسترس به‌خصوص برای جوانان و نوجوانان

ناتوانی انسان در شناخت ذات و چستی خداوند

موضوعاتی که ما می‌خواهیم درباره آن‌ها شناخت پیدا کنیم، دو دسته‌اند:

۱. امور محدود در محدوده شناخت ما

مثال: وجود، هستی، کیستی، صفات و اسماء خداوند، گیاهان، حیوان‌ها، ستارگان و کهکشان‌ها و حتی کهکشان‌های بسیار دور

۲. امور نامحدود و خارج از گنجایش ذهن انسان

لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است و انسان به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌تواند ذات امور نامحدود را تصور کند.

مثال: ذات و چستی و ماهیت خداوند برای انسان ناممکن است.

حدیث پیامبر (ص): «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»

آیات و روایات

سورة فاطر (۱۵)

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ
ای مردم شما نیازمندان تا به خداوند و خداوند او، همان بی‌نیاز ستوده‌شده

ترجمه روان: ای مردم! شما به خداوند نیازمند هستید و خداست که [تنها] بی‌نیاز ستوده است.

پیام: ۱. نیازمندی جهان و انسان به خداوند در پیدایش و بقا ۲. خطاب آیه به همه مخلوقات از جمله انسان است.

سورة رحمن (۲۹)

يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ
از او درخواست می‌کند هر کس، همه در آسمان‌ها و زمین هر روز او در کار

ترجمه روان: هر آنچه در آسمان‌ها و زمین است، پیوسته از او درخواست می‌کند. او همواره دست‌اندر کار امری است.

پیام: ۱. نیازمندی جهان به خداوند در بقا ۲. تمام موجودات، لحظه به لحظه و به‌طور مداوم به خدا نیازمندند. ۳. نیاز دائمی موجودات، لطف دائمی خدا را طلب می‌کند. ۴. توحید در ربوبیت (درس ۲)

سورة نور (۳۵)

اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
خداوند نور آسمان‌ها و زمین

ترجمه روان: خداوند، نور آسمان‌ها و زمین است.

پیام: ۱. نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش و بقا ۲. خداوند نور هستی است، یعنی هر مخلوق در حدّ خودش، جلوه‌ای از خداوند و تجلّی آفرینش و صفات حکمت، قدرت و علم اوست.

پیامبر اکرم (ص)

أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ: برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.

پیام: ۱. اهمیت تفکر و اندیشه ۲. تفکر در مورد خداوند خوب است، اما برترین عبادت، استمرار تفکر در آن است.

ما رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ: هیچ چیزی را ندیدم مگر اینکه خداوند را قبل و بعد و با آن دیدم.

پیام: ۱ نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش و بقا ۲ خداوند، نور هستی است یعنی، هر مخلوق در حدّ خودش جلوه‌ای از خداوند و تجلی آفرینش و صفات حکمت، قدرت و علم است.

پیامبر اکرم (ص)

تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ: در همه چیز تفکر کنید، ولی در ذات خداوند تفکر نکنید.

پیام: ناتوانی انسان در شناخت ذات و چیستی خداوند

جامی

ذاتِ نایافته از هستی، بخش چون تواند که بود هستی بخش
خشک ابری که بود ز آب تهی ناید از وی صفت آب دهی

پیام: ۱ مربوط به مقدمه دوم استدلال نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش ۲ بیانگر نیازمندی ذاتی پدیده‌های جهان به پدیدآورنده

مولانا

ما چو ناییم و نوا در ما ز توست ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست
ما که باشیم ای تو ما را جان جان تاکه ما باشیم با تو در میان
ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما تو وجود مطلق، فانی نما
ما همه شیران ولی شیر غلم حمله‌مان از باد باشد دم‌به‌دم

پیام: ۱ نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش و بقا ۲ شیر غلم، یعنی عکس شیر روی پرچم و «حمله» در اینجا یعنی تکان خوردن و خداوند به باد شبیه شده است.

شیخ محمود شبستری

دلی کز معرفت نور و صفا دید به هر چیزی که دید، اول خدا دید

پیام: ۱ خداوند نور هستی است. ۲ هر یک از مخلوقات، در حدّ خودش تجلی خداوند و آیه‌ای از آیات او هستند.

بابا طاهر

به صحرا بنگرم صحرا تو بینم به دریا بنگرم دریا تو بینم
به هر جا بنگرم کوه و در و دشت نشان از قامت رعنا تو بینم

پیام: ۱ خداوند نور هستی است. ۲ هر یک از مخلوقات، در حدّ خودش تجلی خداوند و آیه‌ای از آیات او هستند.

اندریشه و تحقیق: با وجود شباهت‌های ظاهری رابطه خدا و جهان با رابطه ساعت ساز و ساعت، تفاوت‌های این دو رابطه را بنویسید.
پاسخ: ۱ وجود جهان از خداست، اما وجود ساعت از ساعت ساز نیست و او فقط اجزای ساعت را تنظیم می‌کند و در جای خود می‌گذارد.
۲ دوام و بقای ساعت وابسته به ساعت ساز نیست، اما دوام و بقای جهان وابسته به خداوند است.

سؤالات امتحان

● ● ● ● ● **بخش اول: اهمیت تفکر- نیازمندی جهان به خدا در پیدایش و بقا**

آیات و احادیث

۱. با توجه به آیه شریفه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» نیاز انسان به خدا شامل چه چیزهایی می‌شود؟
۲. در آیات شریفه زیر تدبر کنید و به سؤالات پاسخ دهید.
«يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» / «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
الف) فکر می‌کنید چرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست دارند؟
ب) چرا خداوند هر لحظه دست‌اندرکار امری است؟
۳. با توجه به فرمایش پیامبر (ص) که می‌فرمایند: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ» برترین عبادت چیست؟

پرتکرار (خرداد ۹۹ انسانی و دی ۹۷ مشترک)

سؤالات درست و نادرست

- ☒ ☒ (دی ۹۸ مشترک)
☒ ☒ (خرداد ۹۹ انسانی خارج)
☒ ☒ (شهریور ۹۹ مشترک خارج)
☒ ☒ (شهریور ۹۹ مشترک)
☒ ☒ (دی خارج ۹۹)

۴. رابطه خدا با انسان مانند رابطه مسجد با سازنده آن است که قطع نمی‌شود.
 ۵. رابطه خداوند با جهان تا حدی شبیه رابطه مولد برق با جریان برق است.
 ۶. نیازمندی مخلوقات به خداوند منحصر به مرحله به وجود آمدن و پدیدار شدن است.
 ۷. یک موجود فقط در صورتی نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد.
 ۸. رابطه خداوند با جهان را می‌توان کاملاً شبیه رابطه بنا و ساختمان دانست.
 ۹. هیچ پدیده‌ای را نمی‌توان یافت که وجود و هستی‌اش از خودش نباشد.
 ۱۰. پیدایش مخلوقات وابسته به خدایت، ولی در بقای خود نیازمند به خداوند نیستند.
 ۱۱. همان‌طور که مسجد با ساخته شدن از بنا بی‌نیاز می‌شود، موجودات نیز چنین هستند.

سؤالات جای خالی

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ خارج و دی ۹۷ خارج)

۱۲. موجودات هم در مرحله پیدایش و هم در به خداوند نیازمندند.
 ۱۳. مانند بذری است که در ذهن جوانه می‌زند، در دل و قلب ریشه می‌دواند و برگ‌وبار آن به صورت ظاهر می‌گردد.
 ۱۴. پیامبر (ص): «برترین اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست»
 ۱۵. هر کدام از ما، بر اساس ، خدا را می‌یابیم و را درک می‌کنیم.
 ۱۶. ما و همه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن به آفریننده‌ای نیازمندیم که خودش نباشد.
 ۱۷. با وجود شناخت اولیه (فطری)، قرآن کریم ما را به درباره خداوند فرا می‌خواند.
 ۱۸. پدیده‌هایی که وجودشان از خودشان نیست، برای نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد.

سؤالات دوگزینه‌ای

۱۹. برترین عبادت در کلام نورانی پیامبر رحمت چیست؟
 الف) اندیشیدن
 ب) جهاد
 ۲۰. بیت «ذات نایافته از هستی بخش / چون تواند که بود هستی بخش» ناظر بر کدام یک از مقدمات استدلال نیازمندی جهان به خدا در پیدایش است؟
 الف) مقدمه اول
 ب) مقدمه دوم
 ۲۱. مایه طراوت و زیبایی بهار جوانی و شکوفایی استعدادهای انسان، کدام است؟
 الف) «إِذَا مَا تَفَكَّرَ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ»
 ب) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
 ۲۲. این عبارت، تعریف صحیحی از کدام یک از مراتب نیازمندی جهان به خداوند می‌باشد؟
 الف) پیدایش
 ب) بقا
 ۲۳. بیت «ما همه شیران ولی شیر غلَم / حمله‌مان از باد باشد دم به دم» ناظر بر کدام مفهوم اساسی است؟
 الف) نیازمندی جهان به خدا
 ب) قدرت الهی

سؤالات کوتاه پاسخ

۲۴. با تفکر درباره آغاز و پایان این هستی پهناور، به پاسخ کدام پرسش پی می‌بریم؟
 ۲۵. هر کدام از ما بر اساس فطرت الهی خویش، در مورد آفریننده این جهان، چه چیزی را به روشنی درک می‌کنیم؟
پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک خارج و خرداد ۱۴۰۰ انسانی)
 ۲۶. یک موجود در چه صورتی در وجود خود به دیگری نیازمند نیست؟
 ۲۷. نیازمندی جهان به خداوند شامل چه مراحل می‌شود؟ یا انسان و سایر موجودات در چه مراحل به خداوند متعال نیاز دارند؟
 (دی خارج ۹۹)
 ۲۸. اگر یک موجود خودش ذاتاً موجود باشد، چه نتیجه‌ای می‌توان گرفت؟
 ۲۹. ما و همه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود به چه کسی نیازمندیم؟
 ۳۰. شعر «ذات نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش» بیانگر چیست؟
 ۳۱. شناخت اولیه ما از خدا به چه صورتی است؟

۳۲. یکی از راه‌های عمیق معرفتی در مورد خداوند چیست؟

۳۳. نیازمندی مخلوقات به خداوند در قرآن با چه صفتی آمده است؟

۳۴. چرا موجودات پس از پیدایش خود دائماً با زبان حال به پیشگاه الهی عرض نیاز می‌کنند؟

۳۵. در مقام مثال می‌توان گفت که رابطه خداوند با جهان تا حدی شبیه چیست؟

تعریف اصطلاح

۳۶. پدیده:

کشف ارتباط

۳۷. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) عامل شکوفایی استعدادها	•	۱) «إِذْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى عَبْدٍ لَّهُ فِي قَدَرَتِهِ»
ب) برترین عبادت	•	۲) نیازمندی جهان به خدا در بقا
ج) جابه‌جا کردن مواد و چینش آن‌ها	•	۳) «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ»
د) ما همه شیران ولی شیر غلّیم	•	۴) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
	•	۵) نیازمندی ساختمان به بتّا در پیدایش

سؤالات چهارگزینه‌ای

۳۸. کدام آیه شریفه علت اینکه «موجودات پیوسته از خداوند درخواست دارند» را بیان می‌کند؟

- ۱) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»
۲) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
۳) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
۴) «وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

۳۹. بیت زیر با کدام عبارت هم‌مفهوم است؟

- «ما چو ناییم و نوا در ما ز توست»
۱) «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»
۲) «إِذْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى عَبْدٍ لَّهُ فِي قَدَرَتِهِ»
۳) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
۴) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

۴۰. از بیت زیر کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

- «ما چو ناییم و نوا در ما ز توست»
۱) خدای سبحان غنی بالذات است؛ بنابراین همه مخلوقات تنها در پیدایش به خداوند نیازمند هستند.
۲) انسان‌ها به همان مقدار که از بی‌نیازی بهره‌مند هستند، خدا نیز به همان مقدار غنی بالذات است.
۳) رابطه خداوند با جهان، تا حدی به رابطه پرتو نور با اشیا تشبیه می‌شود.
۴) تمامی انواع فقر در انسان و تمام بی‌نیازی، در خدای سبحان است.

۴۱. کدام بیت را می‌توان به عنوان تمثیلی گویا از مفهوم مندرج در آیه شریفه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» ارائه نمود؟

- ۱) به صحرا بنگرم صحرا تو بینم به دریا بنگرم دریا تو بینم
۲) خشک ابری که بود ز آب تهی نادیدم از وی صفت ابدهی
۳) نظیر دوست ندیدم، اگرچه از مه و مهر نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست
۴) مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا چه سود

پاسخ کامل (تشریحی)

۴۲. نیازمندی جهان به خدا در پیدایش را با ذکر دو مقدمه و یک نتیجه اثبات کنید. **پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۱ مشترک، خرداد ۱۴۰۱ انسانی، خرداد ۹۸ مشترک و دی ۹۸ انسانی)**

۴۳. با توجه به اینکه هر کدام از ما بر اساس فطرت خویش خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم آیا این شناخت اولیه از نظر قرآن کافی بوده است. چرا؟

۴۴. با ذکر مثال توضیح دهید پدیده‌هایی که وجودشان از خودشان نیست برای موجود شدن نیازمند چه چیزی هستند؟

۴۵. توضیح دهید که آیا رابطه جهان با خدا مانند رابطه بتّا با مسجد است؟

● بخش دوم: از «آگاهی سرچشمه بندگی» تا «ناتوانی انسان در شناخت چیستی خداوند» ●

آیات و احادیث

۴۶. با تدبیر در آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...» نور بودن خداوند به چه معناست؟
۴۷. اینکه پیامبر گرامی ما، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند درخواست می‌کند: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا» نشانگر چیست؟
۴۸. با تفکر در حدیث امیرالمؤمنین علی (ع) که می‌فرماید: «مَا زَايَتْ شَيْئًا إِلَّا وَ زَايَتْ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ» بگوئید مقصود از اینکه می‌فرماید قبل و بعد و همراه هر چیزی خدا را دیدم چه می‌باشد؟
۴۹. در حدیث امام علی (ع): «مَا زَايَتْ شَيْئًا إِلَّا وَ زَايَتْ اللَّهَ قَبْلَهُ، بَعْدَهُ وَ مَعَهُ...» کدام عبارت «سرتاسر نیاز» و کدام عبارت «خالق موت و حیات بودن» را خدا می‌داند؟
۵۰. تحلیل کنید که چرا پیامبر اکرم (ص) فرموده است: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ؟»
۵۱. آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» با کدام حدیث ارتباط مفهومی دارد؟
۵۲. پیام حدیث «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» را بنویسید.
۵۳. براساس حدیث پیامبر: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» چرا انسان از تفکر در ذات الهی نهی شده است؟

سؤالات درست و نادرست

۵۴. درک بیشتر فقر و نیاز، علت افزایش عبودیت و بندگی است.
۵۵. خدایینی با هر چیزی، معرفتی عمیق و والاست که در نگاه نخست آسان به نظر می‌آید، اما هدفی غیرقابل دسترس است.
۵۶. در جهان هستی، هیچ پدیده‌ای را نمی‌توان یافت که به خود متکی باشد.
۵۷. ذهن ما توان و گنجایش فهم چیستی و ذات موضوعات نامحدود را دارد.
۵۸. شناخت وجود خداوند ناممکن است، ولی شناخت چیستی خداوند ممکن است.
۵۹. خداوند حقیقتی نامحدود دارد در نتیجه ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند.
۶۰. برای خدایینی در ورای هر چیز، تنها کافی است که پاکی و صفای قلب داشته باشیم و به یقین خداوند نیز کمک خواهد کرد و لذت چنین معرفتی را به ما خواهد چشاند.

سؤالات جای خالی

۶۱. قرآن کریم، رابطه میان خداوند و جهان هستی را با کلمه بیان می‌کند.
۶۲. آنان که با دقت و تأمل در می‌نگرند، در هر چیزی را مشاهده می‌کنند.
۶۳. هر موجودی در حدّ خودش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.
۶۴. هر چه به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود، به او را بیشتر احساس می‌کند.
۶۵. ذهن ما گنجایش درک موضوعات نامحدود را ندارد، زیرا لازمه شناخت هر چیزی به آن است.
۶۶. خداوند نور هستی است، یعنی تمام موجودات خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار می‌شوند.
۶۷. پیامبر (ص): «در همه چیز تفکر کنید، ولی در تفکر نکنید.»
۶۸. خداوند حقیقتی دارد و ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او پیدا کند و را شناسایی نماید.

سؤالات دوگزینه‌ای

۶۹. در رابطه با ثمرات نیازمندی جهان و انسان به خداوند کدام رابطه زیر درست است؟
 (الف) افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش بندگی (عبودیت)
 (ب) درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش بندگی (عبودیت) ← افزایش خودشناسی
۷۰. پیام حدیث زبیبی: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا» چیست؟
 (الف) خداوند مرا هیچ‌گاه از خودم بی‌نیاز مگردان!
 (ب) خداوند مرا هیچ‌گاه به خودم وا نگذار!
۷۱. کدام یک از عبارات و توصیفات زیر در رابطه خداوند و مخلوق نادرست است؟
 (الف) هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود.
 (ب) هر موجودی در حدّ خودش تجلی‌بخش خداوند و نوری از انوار الهی است.

۷۲. حدیث گوهر بار امام علی (ع) «ما زَأَيْتَ شَيْئاً إِلَّا وَ زَأَيْتَ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ» با کدام بیت ارتباط معنایی بیشتری دارد؟

الف) به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم

ب) ما چو ناییم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست

۷۳. کدام یک از موضوعات زیر در زمره ممنوع‌ها نسبت به تفکر در ذات الهی سنجیده می‌شود؟

الف) چگونگی وجود و کیستی خداوند
ب) صفات و وجود و افعال خداوند

سؤالات کوتاه پاسخ

۷۴. هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود چه نتیجه‌ای دارد؟

۷۵. افزایش عبودیت و بندگی ثمره چیست؟

۷۶. شعر «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم» بیانگر چیست؟

۷۷. چرا رسول خدا می‌فرماید در همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خدا تفکر نکنید؟

۷۸. چرا رسیدن به معرفت عمیق درباره خداوند متعال برای نوجوانان و جوانان آسان‌تر است؟

۷۹. متناسب با شعر «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید»، حدیثی از امام علی (ع) بنویسید.

۸۰. لازمه شناخت هر چیزی چیست؟

۸۱. شناسایی ماهیت یا ذات موجودات چه زمانی میسر می‌شود؟

۸۲. چه زمانی خداوند برای رسیدن به معرفت عمیق و والا به انسان کمک خواهد کرد و لذت چنین معرفتی را به او خواهد چشاند؟

۸۳. موضوعات محدود چه ویژگی‌هایی دارند؟

تعریف اصطلاح

۸۴. نور:

کشف ارتباط

۸۵. موارد مرتبط را به هم وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است)

الف) افزایش خودشناسی	•	•	(۱) احاطه و دسترسی
ب) تفکر کردن	•	•	(۲) معرفتی عمیق
ج) لازمه شناخت	•	•	(۳) ویژگی‌های خداوند
د) خدایینی با هر چیزی	•	•	(۴) فقر بیشتر
		•	(۵) چستی خداوند

سؤالات چهارگزینه‌ای

۸۶. از حدیث پیامبر اکرم (ص): «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»، کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

(۱) ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان می‌توانیم پی ببریم و چستی او را بشناسیم.

(۲) ما صفات خداوند را می‌توانیم بشناسیم؛ اما چستی او را نمی‌توانیم دریابیم.

(۳) ما ذات خداوند را می‌توانیم بشناسیم؛ اما هستی او را نمی‌توانیم دریابیم.

(۴) ذهن ما توان و گنجایش فهم هستی و چستی خداوند را ندارد.

۸۷. قرآن کریم، رابطه میان خداوند و جهان هستی را با کدام کلمه بیان می‌کند و معنای دقیق آن چیست؟

(۱) خداوند نور هستی است - تمام موجودات، وجود خود را از او می‌گیرند.

(۲) خداوند رب‌العالمین است - تمام موجودات، وجود خود را از او می‌گیرند.

(۳) خداوند نور هستی است - تصرف و سرپرستی مخلوقات، به‌دست خداوند است.

(۴) خداوند رب‌العالمین است - تصرف و سرپرستی مخلوقات، به‌دست خداوند است.

(شهریور ۹۸ مشترک)

پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ مشترک و شهریور ۹۸ انسانی)

(خارج انسانی ۱۴۰۰)

(ریاضی ۹۹)

۸۸. از آیه شریفه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

- (۱) هر چیزی در این جهان نشانگر نور خالق و پروردگار جهان است و روشنی بخش آسمان و زمین می‌باشد.
- (۲) شناخت ذات خداوند معرفتی عمیق والاست که در نگاه نخست مشکل؛ اما هدف قابل دسترسی است.
- (۳) هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.
- (۴) خداوند نور هستی است و تمام موجودات تنها در مرحله پیدایش، وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او نورانی می‌شوند.

(ریاضی ۹۸)

۹۹. بیت «ما همه شیران ولی شیر عَلم / حمله‌مان از باد باشد دم به دم» مفهوم کدام دعای شریف را بیان نموده است؟

- (۱) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
- (۲) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»
- (۳) «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»
- (۴) «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا وَ رَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ، بَعْدَهُ وَ مَعَهُ»

۹۰. پیامبر اکرم (ص) کدام مورد را برترین عبادت معرفی کرده‌اند؟

- (۱) اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت او
- (۲) گرایش به خداوند و تمسک به او
- (۳) تفکر درباره ذات و چیستی خداوند
- (۴) قبل و بعد و با هر چیزی خدا را دیدن

۹۱. از میان عبارات زیر کدام موارد درست است؟

- (الف) مقدمه اول استدلال نیازمندی جهان به خدا در بقا این است که اگر به خود نظر کنیم، خود را پدیده‌ای می‌یابیم که وجود و هستی‌مان از خودمان نیست.
- (ب) نیازمندی جهان به خدا در بقا عبارت است از اینکه وجود هستی بنا و نیز وجود مصالح و خواص آن‌ها، همه وابسته به خداست و خداوند هر لحظه اراده کند آن‌ها از بین می‌روند.
- (ج) هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند.
- (د) اینکه انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، معرفتی عمیق و والاست که در نگاه نخست مشکل است.
- (ه) ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و می‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.

(۴) ج - د - ه

(۳) ب - د - ه

(۲) الف - ج - ه

(۱) ب - ج - د

پاسخ کامل (تشریحی)

۹۲. تفاوت انسان‌های ناآگاه و انسان‌های آگاه، نسبت به نیازهای دائمی به خداوند را بنویسید.

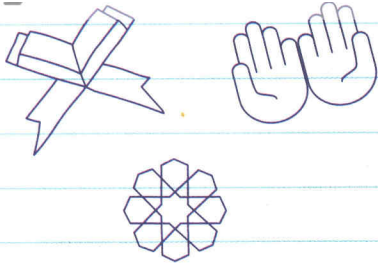
۹۳. ثمره درک نیازمندی به خدای بی‌نیاز چیست؟

۹۴. چرا انسان در شناخت ذات و چیستی خداوند ناتوان است؟ **پرتکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک خارج، دی ۹۹ مشترک داخل، دی ۹۹ مشترک خارج، خرداد ۹۸ انسانی و دی ۹۸ مشترک)**

۹۵. چرا آنان که با دقت و تأمل در جهان هستی می‌نگرند در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند؟

۹۶. آیا می‌توان به ذات خداوند پی برد و چیستی او را مشخص کرد؟

۹۷. موضوعاتی که می‌خواهیم درباره آن‌ها شناخت پیدا کنیم، چند دسته‌اند؟

یگانه بی همتا

مشاوره: درس دوم پایه دوازدهم به سبب اینکه مقدمه‌ای برای درس ۳ نیز می‌باشد، بسیار مهم است. تقسیمات انواع توحید را به‌ترتیب یاد بگیرید و آیات مربوط به هر یک از انواع توحید را نیز با نشانه‌گذاری و کلیدواژه حفظ کنید. بارم این درس در امتحان نهایی مشترکاً با درس ۱، سه نمره است. از میان مباحث این درس، توحید در ربوبیت و رمز توحید و شرک مهم‌تر است. کلیدواژه‌های «توحید» و «شرک» را نیز با دقت حفظ کنید.

توحید و یکتاپرستی

آیات مرتبط با اصل توحید: «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ / وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ / لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ / وَ هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ» مهم‌ترین اعتقاد دینی، توحید و یکتاپرستی است.

اسلام، دین توحید و قرآن کتاب توحید است. بدون این اعتقاد، هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد.

توحید، سر لوحه دعوت همه پیامبران بوده است.

قرآن کریم، اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان را بر مدار توحید قرار داده است.

توحید مانند روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات و معنا می‌بخشد.

توحید به معنای اعتقاد به خدای یگانه است.

— یعنی او بی‌همتاست و شریکی ندارد.

جمله «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» سخن پیامبر، در همان آغاز رسالت خویش بود.

— نفی شرک و ایمان به خدای یگانه — درخواست پیامبر (ص) در آغاز رسالت

با گفتن این جمله تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می‌شود و دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می‌گردد و

در زمره برادران و خواهران دینی قرار می‌گیرد.

پایبندی به عبارت «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ»، همه زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه‌اش نسبت به دیگران تغییر می‌دهد.

مراتب و انواع توحید

۱ توحید در خالقیت

— خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است. (معلول بی‌نیازی خداوند)

— موجودات همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.

— آیه: «قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ»

۲ توحید در مالکیت (معلول خالقیت)

— از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است؛ پس تنها مالک آن نیز هست.

— آیه: «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ...»

۳ توحید در ولایت (معلول مالکیت)

— هر کس که مالک چیزی باشد، حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد و دیگران بدون اجازه وی نمی‌توانند در آن تصرف کنند یا از آن استفاده نمایند.

— آیه: «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَ لَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا»

— از آنجا که خداوند تنها مالک جهان است، تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست و مخلوقات، جز به اذن و اجازه او نمی‌توانند در جهان تصرف کنند.

— چنین اجازه‌ای به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست،

— بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است.

۴ توحید در ربوبیت (معلول مراتب قبل)

— رب به معنای مالک و صاحب‌اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به‌دست اوست.

— هر کس که خالق و مالک و ولی چیزی باشد، می‌تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد.

— از آنجا که خداوند تنها خالق، مالک و ولی جهان است، تنها رب هستی نیز می‌باشد.

اوست که جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که برایش معین فرموده، هدایت می‌نماید و به پیش می‌برد.

آیه: «قُلْ أَغْنَى اللَّهُ أَغْنَى رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ»

آیه: «قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

توحید در ربوبیت، بدان معنا نیست که موجودات به‌خصوص انسان، قدرت تدبیر ندارند.

مثال: باغبانی که زحمت می‌کشد و به پرورش درختان اقدام می‌کند، رشد این درختان نتیجه تدبیر اوست. بلکه، توحید در ربوبیت بدین معناست که این باغبان و تدبیرش، همه از آن خدا و تحت تدبیر او هستند.

شرک

شرک به معنای شریک قرار دادن برای خداست. هر کس که معتقد باشد خداوند شریک دارد، مشرک به حساب می‌آید.

مراتب و انواع شرک

۱ شرک در خالقیت: اعتقاد به اینکه این جهان را چند خالق آفریده است.

آیه: «أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا خَلْقَهُ فَتَشَابَهُ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ»

سؤال: چرا خداوند در آفرینش جهان شریکی ندارد؟

زیرا این تصور که چند خدا وجود دارد به معنای آن است که هر کدام از آن‌ها محدود و ناقص هستند و به‌تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند.

همچنین به معنای آن است که هر یک از خدایان کمالاتی دارد که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین هم‌دیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند.

چنین خدایان ناقصی، نیازمند هستند و هر یک به خالق کامل و بی‌نیازی احتیاج دارد که نیاز او را بر طرف نماید.

پس تصور چندخدایی صحیح نیست و خدای واحد آفریننده جهان است.

۲ شرک در مالکیت (معول شرک در خالقیت): اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند.

۳ شرک در ولایت (معول شرک در مالکیت): اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران سرپرستی جهان را برعهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارا می‌باشند.

آیه: «قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ»

۴ شرک در ربوبیت (معول تمامی مراتب قبل): اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که صاحب اختیار جهان‌اند و تدبیر امور موجودات را برعهده دارند.

اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز کند و گمان کند که کسی می‌تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند گرفتار شرک شده است.

مرز توحید و شرک کجاست؟

اولاً خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است.

مثال:

در امور مادی، آتش موجب گرما و روشنی و دارو سبب شفا و بهبودی می‌شود.

در امور معنوی، دعا سبب مغفرت و آمرزش، صدقه موجب دفع بلا و صلۀ رحم موجب افزایش طول عمر می‌شود.

ثانیاً همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی برای شفای بیماران نیز منافاتی با توحید ندارد.

زیرا پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به‌واسطه اسباب غیرمادی این کار را انجام می‌دهند.

توسل به معصومین و پیامبر (ص) در برآوردن حاجات انسان

وقتی این توانایی را از خود آن‌ها بدانیم شرک است.

اگر این توانایی را از خدا و به اذن خدا بدانیم توحید است.

این توانایی تنها به زمان حیات دنیوی معصومین (ع) اختصاص ندارد و پس از رحلت ایشان نیز استمرار دارد و روح مطهر ایشان، پس از رحلت زنده است و می‌تواند به انسان‌ها یاری برساند.

درخواست از رسول خدا (ص)، درخواست از جسم ایشان نیست، بلکه از حقیقت روحانی و معنوی ایشان است.

تکفیری‌ها

آن‌ها تفکر غلطی درباره توحید و شرک دارند و هر مسلمانی که مانند آنان نمی‌اندیشد را مشرک و کافر می‌خوانند و گاهی کشتن آن‌ها را واجب می‌دانند.

توسل، طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای آمرزش الهی را شرک می‌دانند.

این گروه بیشترین ضربه را به اسلام وارد کرده‌اند و سبب تنفر برخی از مردم جهان از دین اسلام شده‌اند.

آیات و روایات

سورة توحيد (١-٤)

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ اللَّهُ الصَّمَدُ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

بگو او خدا یکی خدا بی نیاز نژائیده و زاده نشده و نبوده است برایش همتا کسی

ترجمه روان: بگو خداوند یکتاست. خدا بی نیاز است. نه زاده و نه زاییده شده (فرزند ندارد و فرزند کسی نیست). هیچ کس همتای او نیست.

پیام: ۱ ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ← اصل توحید (توحید ذاتی)

۲) «الله الصمد» ← یکی از صفات خداست و به هیچ‌یک از مراتب توحید اشاره‌ای ندارد. «صمد» در لغت به دو معناست: ۱. به معنای شخص بزرگی است که نیازمندان برای رفع نیاز خود به سوی او می‌روند. ۲. به معنای چیزی است که توخالی نیست، بلکه پُر است. با توجه به این مطلب معنای صمد در این آیه این است که خداوند غنی است. (او از هر جهت پُر یا به تعبیر بهتر کامل است) و تمام مخلوقات جهت رفع نیاز خود رو به سوی او دارند و در همه امورشان به او محتاج‌اند، پیام‌های برآمده از این آیه عبارت‌اند از: ۱. خداوند از هر جهت کامل و بی‌نیاز است. ۲. تنها خداوند است که سزاوار قصد کردن و عطف کردن نیاز مخلوقات است. ۳. توجه تمام مخلوقات خواسته یا ناخواسته به سوی خداست.

﴿لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ﴾ ← این آیه اشاره‌ای به هیچ‌کدام از مراتب توحید و شرک ندارد. رابطه خدا با موجودات، رابطه آفرینش است نه زایش. خداوند موجودات را می‌آفریند؛ یعنی از نیستی به هستی می‌آورد نه آنکه خود بزاید (لَمْ يَلِدْ) بنابراین خداوند علتی ندارد و از چیزی به وجود نیامده است. مولود، معلول است و نمی‌تواند خدا باشد (و لم یولد).

﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ ← اصل توحید (توحید ذاتی) - خداوند هم‌تا و شبیهی ندارد.

سورة رعد (١٦)

مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ

گو کیست پروردگار آسمان‌ها و زمین بگو خداوند بگو پس آیا گرفته‌اید غیر او سرپرستان مالک نمی‌باشند

نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ

ای خودشان سودی و نه زانی بگم
آیا مسامی نابینا با آبا مسامی است تا دیگران

است

أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهُ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ

نور یا قرار دادند برای خدا شریکان آفریدند خلق کردند مشابه با خلقت آن‌ها بگو خدا آفریننده

Figure 1. Schematic representation of the experimental design. The subjects were divided into two groups: the control group and the experimental group. The control group was divided into two subgroups: the control group and the control group. The experimental group was divided into two subgroups: the experimental group and the experimental group. The control group was divided into two subgroups: the control group and the control group. The experimental group was divided into two subgroups: the experimental group and the experimental group.

سَيِّدٌ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

چیز و او یکتا چیره شونده

رجعۀ روان: بگو پروردگار آسمان‌ها و زمین کیست؟ بگو خداست، بگو آیا غیر از او سرپرستانی گرفته‌اید که [حتی] اختیار سود و زیان خود را ندارند؟

گو آیا نابینا و بینا برابر است؟ یا تاریکی‌ها و روشنائی برابرند؟ یا آن‌ها شریک‌های برای خدا قرار داده‌اند که [آن شریکان هم] مثل خداوند آفرینشی

اشته‌اند و در نتیجه [این دو] آفرینش بر آنان مشتبّه شده است [و از این‌رو شریکان را نیز مستحق عبادت دیده‌اند؟]

پیام: ۱ توحید در ربوبیت (رب)، مردودیت شرک در ولایت و مالکیت (اولیاء - لایمکون)، مردودیت شرک در خالقیت (خَلَقُوا) و تأکید بر توحید در خالقیت

خالق) از آیه برداشت می‌شود. ۲ اصل توحید - توحید ذاتی (وَ هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ) ۳ اختیار انسان (درس ۵)

١٩٥٢م (٦٢)

سورۃ زمر (۶۲)

قُلْ اَللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ

بگو خداوند آفریننده همه چیز

رجمه روان: بگو خدا آفریننده هر چیزی است.

پیام: ۱ توحید در خالقیت ۲ شمول و فراگیری خالقیت الهی

سورة ال عمران (١٥٩)

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

و از آن خداست آنچه در آسمان‌ها و آنچه در زمین

رجمه روان: آنچه در آسمان‌ها و آنچه در زمین است، از آن خداست.

پیام: توحید در مالکیت

مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا
نیست برایشان غیر از او سرپرست و شریک نمی‌باشد در فرمانروایی او کسی
ترجمه روان: آن‌ها هیچ ولی (سرپرستی) جز او ندارند و او در فرمانروایی خویش کسی را شریک نمی‌سازد.
پیام: توحید در ولایت (وَلِيٍّ... حُكْمِهِ)

قُلْ أَغْنِيَ اللَّهُ عَنْكَ الْيَدَيْنِ وَلَا يَمْلِكُ لَكَ فِي شَيْءٍ
بگو آيا به جز خداوند برمی‌گزینم پروردگاری و او پروردگار همه چیز

ترجمه روان: بگو: آيا جز خدا پروردگاری را بطلبم درحالی‌که او پروردگار همه چیز است؟
پیام: ۱) نفی شرک در ربوبیت (أَغْنِيَ اللَّهُ عَنْكَ الْيَدَيْنِ) ۲) توحید در ربوبیت (وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ)

انزیشه و تحقیق: باور به توحید در خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت چه تأثیری در زندگی ما می‌گذارد؟
پاسخ: انسانی که خداوند را به عنوان تنها خالق، مالک، ولی و پروردگار هستی پذیرفته است، رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت و جهت زندگی خود را خدا قرار خواهد داد.

سوالات امتحانی

بخش اول: توحید و مراتب آن

آیات و احادیث

پُر تکرار (شهریور و دی ۹۸ مشترک)

(دی ۹۸ مشترک)

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۱ مشترک و شهریور ۹۹ مشترک)

۹۸. آیه شریفه «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا» به کدام مرتبه توحید اشاره دارد؟

۹۹. آیه شریفه «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ» به کدام مرتبه توحید اشاره می‌کند؟

۱۰۰. عبارت شریف قرآنی «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ» به کدام مرتبه توحید اشاره می‌کند؟

۱۰۱. آیه شریفه «قُلْ أَغْنِيَ اللَّهُ عَنْكَ الْيَدَيْنِ وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ...» به کدام یک از مراتب توحید اشاره می‌کند؟

سوالات درست و نادرست

۱۰۲. از آنجا که خدا تنها مالک جهان است تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست.

۱۰۳. در اسلام بدون اعتقاد به معاد هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد.

۱۰۴. توحید مانند روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات و معنا می‌بخشد.

۱۰۵. ولایت پیامبر بر انسان‌ها، به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری است.

۱۰۶. توحید در مالکیت، یعنی خداوند مالک جهان است و بر آن ولایت دارد.

۱۰۷. باغبانی که زحمت می‌کشد و به پرورش درختان اقدام می‌کند، رشد این درختان نتیجه تدبیر او است.

۱۰۸. توحید در ربوبیت، بدان معناست که همه موجودات به خصوص انسان، قدرت تدبیر ندارد.

۱۰۹. برای قبول توحید در ربوبیت باید هرگونه اثرگذاری را از اشیا و انسان‌ها سلب کنیم.

سوالات جای خالی

۱۱۰. سرلوحه دعوت همه پیامبران بوده است.

۱۱۱. امام علی (ع): «خداي من! مرا اين عزت بس که باشم و اين افتخار بس که تو منی.»

۱۱۲. دین توحید و قرآن کتاب است.

۱۱۳. رسول خدا (ص)، از همان آغاز رسالت خود، از مشرکان می‌خواست با گفتن جمله دست از شرک و بت‌پرستی بردارند.

۱۱۴. از آنجا که خداوند جهان است، پس تنها مالک آن نیز هست.

۱۱۵. ربّ به معنای مالک و است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست.

۱۱۶. توحید در ولایت معلولِ توحید در است.

۱۱۷. توحید در بدان معناست که باغبان و تدبیرش همه از آن خدا و تحت تدبیر او هستند.

۱۱۸. توحید در بدان معنا نیست که موجودات به خصوص انسان نقشی در پرورش و تدبیر سایر مخلوقات ندارند.

(شهریور ۹۹ انسانی)

سؤالات دوگزینه‌ای

۱۱۹. آیه شریفه «اللّٰهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ...» به کدام یک از مراتب توحید برمی‌گردد؟

الف) توحید در خالقیت

ب) توحید در مالکیت

۱۲۰. عزت و افتخار حضرت علی (ع) به ترتیب تابع چیست؟

الف) بندگی - پروردگاری

ب) پروردگاری - بندگی

۱۲۱. به رسمیت شناخته شدن تمام احکام و حقوق اسلامی فرد تابع کدام شرایط زیر است؟

الف) پایبندی به فرامین الهی

ب) گفتن عبارت «لا إله إلا الله»

۱۲۲. پایبندی به «لا إله إلا الله» متضمّن کدام هدف و مقصود برای انسان است؟

الف) همه زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه با خدا، خویشستن، خانواده، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می‌داد.

ب) دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می‌گشت و در زمره برادران و خواهران دینی قرار می‌گرفت.

۱۲۳. کدام گزینه پاسخ کامل تری برای قراردادن در جاهای خالی است؟

الف) «از آنجا که خداوند تنها جهان است؛ پس تنها آن نیز هست.»

ب) خالق - مالک

الف) ولیّ - مالک

۱۲۴. اگر خداوند به کسی اجازه تصرف در جهان هستی را بدهد، چنین اجازه‌ای به معنی

الف) واگذاری ولایت خداوند به اوست.

ب) این است که آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است.

۱۲۵. عبارت قرآنی «وَلَا يُشْرِكْ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ» بازتاب درک کدام عبارت قرآنی است؟

الف) «لِلّٰهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»

ب) «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ»

۱۲۶. هر یک از اصطلاحات «اداره کردن، حق تصرف، مبدئیت» به ترتیب مرتبط با کدام یک از مراتب توحید است؟

الف) توحید در ربوبیت - توحید در ولایت - توحید در خالقیت

ب) توحید در ولایت - توحید در ربوبیت - توحید در مالکیت

۱۲۷. آیه شریفه «قُلْ أَغْيَرِ اللَّهُ أَبْنِي زَبًا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ» با کدام عبارت، ارتباط مفهومی بیشتری دارد؟

الف) راز حقیقی و پرورش دهنده اصلی زراعت او خداست و باید شکرگذار او باشد.

ب) اگر خداوند پیامبر اکرم (ص) را ولیّ انسان‌ها معرفی می‌کند، بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود قرار داده است.

(شهریور ۹۹ مستشرق)

سؤالات کوتاه پاسخ

۱۲۸. کدام اعتقاد دینی مانند روحی در پیکره احکام دین حضور دارد و به آن معنا می‌بخشد؟

۱۲۹. امام علی (ع)، چه توفیقی را از خداوند خواستار شده است؟

۱۳۰. قرآن کریم اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان را بر چه مداری قرار داده است؟

۱۳۱. گفتن عبارت «لا إله إلا الله» از همان آغاز رسالت رسول خدا (ص) برای تازه مسلمانان چه نتیجه‌ای در پی داشت؟

۱۳۲. چگونه یک شخص در زمره برادران و خواهران دینی قرار می‌گرفت؟

۱۳۳. پایبندی به جمله «لا إله إلا الله» چه مسائلی را تغییر می‌داد؟

۱۳۴. مراتب توحید را نام ببرید.

۱۳۵. منظور از اینکه خداوند پیامبر اکرم (ص) را ولیّ انسان‌ها معرفی می‌کند، چیست؟

۱۳۶. چرا خداوند تنها ولیّ و سرپرست جهان است؟

۱۳۷. اگر خداوند به کسی اذن ولایت بدهد به معنای واگذاری ولایت است؟

۱۳۸. هرکس مالک چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد، به کدام مرتبه توحید اشاره دارد؟

(خرداد ۱۴۰۰ انسانی)

تعریف اصطلاح

۱۳۹. توحید:

۱۴۰. توحید در خالقیت:

۱۴۱. توحید در ولایت:

۱۴۲. رب:

۱۴۳. توحید در ربوبیت:

کشف ارتباط

۱۴۴. ارتباط هر یک از مفاهیم زیر را کشف کنید؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) خداوند در کار آفرینش شریک و همتای ندارد.	•	۱) توحید در ربوبیت	•
ب) مخلوقات فقط به اذن خدا در جهان تصرف می‌کنند.	•	۲) توحید در مالکیت	•
ج) تدبیر و پرورش مخلوقات در دست پروردگار است.	•	۳) توحید در خالقیت	•
		۴) توحید در ولایت	•

۱۴۵. موارد مرتبط را به هم وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) مهم‌ترین اعتقاد دینی	•	۱) توحید در ربوبیت	•
ب) حق تصرف داشتن	•	۲) معاد	•
ج) صاحب‌اختیار	•	۳) توحید در ولایت	•
د) تنها مبدأ	•	۴) توحید	•
		۵) توحید در خالقیت	•

سؤالات چهارگزینه‌ای

۱۴۶. از آیه شریفه «قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

۱) چون خداوند خالق و مالک و ولی جهان است، انسان در تدبیر امور نقشی ندارد.

۲) چون خداوند خالق و مالک و ولی جهان است، اوست که جهان را اداره می‌کند.

۳) خداوند تنها مالک جهان است و مخلوقات بدون اجازه او نمی‌توانند در جهان تصرف کنند.

۴) خداوند خالق جهان است و جهان را به سوی مقصدی هدایت می‌کند و در کار آفرینش شریکی ندارد.

۱۴۷. مفهوم کدام آیه شریفه متناسب با عبارت «مخلوقات، جز به اجازه خداوند نمی‌توانند در جهان تصرف کنند» می‌باشد؟

۱) «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ»

۲) «قُلْ أَعِزُّ لِلَّهِ أَتُنِي رَبًّا»

۳) «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ»

۴) «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»

۱۴۸. کدام آیه شریفه زمینه پذیرش توحید در مالکیت را بیان می‌کند؟

۱) «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ»

۲) «وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

۳) «قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

۴) «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ» - شرک در مالکیت

۱۴۹. پس از پذیرش بی‌همتایی خداوند در آفرینش جهان هستی پذیرش مفهوم کدام آیه شریفه ضرورت دارد و عدم اعتقاد به آن کدام نوع از شرک را در پی دارد؟ (تجربی=۱۴۰)

۱) «قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ» - شرک در ولایت

۲) «قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ» - شرک در مالکیت

۳) «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ» - شرک در ولایت

۴) «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ» - شرک در مالکیت

۱۵۰. اینکه خداوند پیامبر اکرم (ص) را ولی انسان‌ها معرفی می‌کند، به چه معناست و کدام آیه شریفه، حاکی از آن است؟

۱) چون ولایت خداوند مطلق است، بخشی از ولایت خود را به پیامبر واگذار کرده است. - «قُلْ أَفَاتَخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا»

۲) چون ولایت خداوند مطلق است، بخشی از ولایت خود را به پیامبر واگذار کرده است. - «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا»

۳) خداوند پیامبر را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است. - «قُلْ أَفَاتَخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا»

۴) خداوند پیامبر را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است. - «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا»

۱۵۱. از میان عبارات زیر کدام موارد درست است؟

- (الف) رسول خدا (ص)، از همان آغاز رسالت، از مشرکان می‌خواست با گفتن عبارت «لا إله إلا الله» دست از شرک و بت‌پرستی بردارند و به خدای یگانه ایمان آورند.
(ب) هر کس اداره‌کننده هر چیزی باشد، حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد؛ اما دیگران بدون اجازه وی نمی‌توانند در آن تصرف یا از آن استفاده کنند.
(ج) کشاورز وقتی رابطه خود را با خدا بررسی می‌کند، می‌بیند که این کار حاصل زحمت و دسترنج خودش است.
(د) اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگری نیز هستند که تدبیر امور موجودات را برعهده دارند، بیانگر شرک در مالکیت است.
(ه) پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به واسطه اسباب غیرمادی و با اذن خداوند کار شفای بیمار را انجام می‌دهند.

(۲) الف - ه

(۱) ج - د - ه

(۴) ج - ه

(۳) الف - ب - ه

پاسخ کامل (تشریحی)

۱۵۲. «توحید در خالقیت» را توضیح دهید.

۱۵۳. «توحید در مالکیت» را توضیح دهید.

۱۵۴. «توحید در ولایت» را توضیح دهید.

۱۵۵. «توحید در ربوبیت» را توضیح دهید.

۱۵۶. آیا توسل به پیامبران و معصومین شرک به حساب می‌آید؟

(دی ۹۷ انسانی)

۱۵۷. عقیده به توانایی پیامبر و اولیای دین در برآوردن حاجت انسان در چه زمانی موجب شرک و در چه صورتی عین توحید است؟ **پرتکرار (دی ۹۹ انسانی و خرداد ۹۸ مشترک)**

۱۵۸. آیا پذیرش توحید در ربوبیت به معنای سلب قدرت تدبیر انسان است؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

۱۵۹. چرا از نظر کشاورز، زارع حقیقی و پرورش‌دهنده اصلی خداست؟

بخش دوم: مراتب شرک - مرز توحید و شرک

آیات و احادیث

۱۶۰. با توجه به اهمیت سوره توحید و جایگاه آن در قرآن کریم، در آیات این سوره تدبیر کنید و پیام‌های آن را به دست آورید.

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ (۱) اللَّهُ الصَّمَدُ (۲) لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ (۳) وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ (۴)﴾

(دی ۹۸ انسانی)

۱۶۱. آیه شریفه «أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ...» به کدام مرتبه شرک اشاره دارد؟

۱۶۲. با توجه به آیه ۱۶ سوره رعد به سؤالات داده شده پاسخ دهید.

﴿قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَتَتَّخِذُونَ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفَعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَ هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾

(الف) کسی را می‌توانیم به عنوان رب خود انتخاب کنیم که

(ب) کسی که اختیار سود و زیان نمی‌تواند.

(ج) در چه صورت جا داشت که مردم در اعتقاد به توحید در شک بیفتند؟

(د) مراتب توحید و شرک را در آیه ۱۶ سوره رعد مشخص کنید.

سؤالات درست و نادرست

۱۶۳. شرک مانند توحید درجاتی دارد.

۱۶۴. اگر کسی معتقد به شرک در خالقیت باشد، معتقد به شرک در مالکیت نیز خواهد بود.

۱۶۵. اگر کسی گمان کند می‌تواند مستقل از خداوند امور را تدبیر کند، گرفتار شرک در ولایت شده است.

۱۶۶. درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد.

۱۶۷. اگر کسی از پدر و مادرش و یا هر مؤمنی بخواهد که برای سعادت‌مندی او دعا کند، چنین درخواستی شرک‌آلود است.

۱۶۸. درخواست از پیامبر اکرم و اولیای الهی برای اجابت خواسته‌ها منافاتی با توحید ندارد.

۱۶۹. عقیده به توانایی پیامبر (ص) در برآوردن حاجات انسان (مانند شفا دادن) موجب شرک است.

(دی ۹۸ انسانی)

سؤالات جای خالی

۱۷۰. اگر کسی معتقد باشد که این جهان را چند خالق آفریده است، گرفتار شرک در شده است.

۱۷۱. اگر چند خالق برای جهان تصور کنیم هر کدام از آن‌ها را و هستند.

(دی ۹۷ مشترک)

۱۷۲. اعتقاد به اینکه در کنار خداوند دیگری نیز هستند که سرپرستی جهان را برعهده دارند شرک در است.

۱۷۳. اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات باز کند، گرفتار شرک در ربوبیت شده است.

۱۷۴. اعتقاد به اینکه سایر موجودات می‌توانند در کنار خداوند حق تغییر داشته باشند ریشه در دارد.

۱۷۵. اگر ما از رسول خدا (ص) چیزی درخواست کنیم، درخواست از نیست، بلکه از حقیقت و ایشان است.

۱۷۶. جریان بزرگ‌ترین ضربه را بر اسلام وارد کرد و سبب برخی از مردم جهان از اسلام شد.

سؤالات دوگزینه‌ای

۱۷۷. گروهی از مسلمانان که درخواست از پیامبر (ص) یا اولیای دین (ع) را شرک‌آلود می‌دانند، چه نامیده می‌شوند؟

(الف) تکفیری‌ها
(ب) مشرکین

۱۷۸. حکم دینی کسی که برای آموختن نزد معلم می‌رود یا برای شفا به اولیای الهی مراجعه می‌کند چیست؟

(الف) دچار شرک در ربوبیت شده است.
(ب) طبق فرمان الهی و قاعدهٔ علیت رفتار کرده است.

۱۷۹. شرک در مالکیت معلول کدام نوع شرک است؟

(الف) شرک در خالقیت
(ب) شرک در ربوبیت

۱۸۰. اعتقاد به تدبیر انسان علاوه بر خداوند، مبین چه نوع شرکی است؟

(الف) شرک در ولایت
(ب) شرک در ربوبیت

۱۸۱. خداوند رابطهٔ را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است و همهٔ کارها به او صورت می‌گیرد.

(الف) علیت - اذن و اراده
(ب) تقابل - مشیت

سؤالات کوتاه پاسخ

۱۸۲. چگونه فردی گرفتار «شرک در خالقیت» شده است؟

۱۸۳. عقیده به توانایی پیامبر اکرم و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان در چه صورتی شرک است؟

۱۸۴. عقیده به توانایی پیامبر اکرم و اولیای دین در برآوردن حاجات انسان در چه صورتی عین توحید می‌باشد؟

۱۸۵. اگر معتقد باشیم در کنار خداوند دیگران نیز حق تصرف در جهان را دارند به چه شرکی گرفتار شده‌ایم؟

۱۸۶. آیا درخواست کمک از پزشک و اولیای الهی برای اجابت خواسته‌ها منافاتی با توحید دارد؟ توضیح دهید.

۱۸۷. آیا توانایی کمک رساندن پیامبر اکرم (ص) و اولیای الهی (ع) به دیگران، تنها به زمان حیات دنیای آن‌ها اختصاص دارد؟

تعریف اصطلاح

۱۸۸. شرک:

۱۸۹. مشرک:

۱۹۰. شرک در ولایت:

۱۹۱. شرک در ربوبیت:

کشف ارتباط

۱۹۲. کدام یک از موارد سمت راست به موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

(الف) تدبیر امور مستقل از خداوند	•	•	(۱) شرک در خالقیت
(ب) حق تصرف در جهان در کنار خداوند	•	•	(۲) شرک در ولایت
(ج) اعتقاد به چند خالق برای جهان	•	•	(۳) شرک در ربوبیت
			(۴) شرک در مالکیت

پرتکرار (شهریور ۱۴۰۰ و دی ۹۹ انسانی)

(خرداد ۱۴۰۱ انسانی)

۱۹۳. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است).

الف) «فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ»	•	•	(۱) توحید در خالقیت
ب) «هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ»	•	•	(۲) شرک در ولایت
ج) «لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا»	•	•	(۳) شرک در ربوبیت
د) «لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفْوًا أَحَدٌ»	•	•	(۴) شرک در خالقیت
		•	(۵) اصل و حقیقت توحید

سؤالات چهارگزینه‌ای

۱۹۴. شرک در خالقیت، کدام شرک را در پی دارد و عاقبت کدام مورد، عبارت «فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ» است؟

- (۱) مالکیت - تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی
(۲) ربوبیت - تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی
(۳) ربوبیت - اعتقاد به وجود چند مبدأ برای عالم
(۴) مالکیت - اعتقاد به وجود چند مبدأ برای عالم

۱۹۵. آیه شریفه «اللَّهُ الصَّمَدُ» بیانگر کدام مرتبه توحید بوده و با کدام آیه هم مفهوم است؟

- (۱) توحید در خالقیت - «قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ»
(۲) اصل و حقیقت توحید - «قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ»
(۳) توحید در خالقیت - «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
(۴) اصل و حقیقت توحید - «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

۱۹۶. کدام مورد توضیح مناسبی جهت تبیین مرز توحید و شرک می‌باشد؟

- (۱) در مقام پذیرش ولایت الهی باید هرگونه اثر را از اشیا و یا انسان‌ها سلب کنیم.
(۲) در متون دینی بارها بر تأثیر نداشتن موجودات گوناگون در عالم تأکید شده است.
(۳) قبول توحید در ربوبیت ضرورتی ندارد که هرگونه اثر را از اشیا و یا انسان‌ها سلب کنیم.
(۴) می‌توان با قبول اثر مخلوقات، این اثر را مستقل از خداوند دانست و ارتباط آن با خداوند منتفی می‌باشد.

۱۹۷. «تمام موجودات، وجود خود را از خداوند می‌گیرند.» و «بی‌همتایی خداوند در همه مراتب توحید» به ترتیب از دقت در کدام آیات قرآن کریم مفهوم می‌گردد؟

- (۱) «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ» - «وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفْوًا أَحَدٌ»
(۲) «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ» - «قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ»
(۳) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - «قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ»
(۴) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - «وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفْوًا أَحَدٌ»

۱۹۸. چه کسانی بزرگ‌ترین ضربه را بر پیکر اسلام وارد کرده‌اند و اعتقاد غیرعقلانی آنان چیست؟

- (۱) مشرکان - طلب دعا و درخواست شفاعت را شرک می‌دانند.
(۲) تکفیری‌ها - طلب دعا و درخواست شفاعت را شرک می‌دانند.
(۳) مشرکان - استغفار پیامبران در حق منافقان را مؤثر می‌دانند.
(۴) تکفیری‌ها - استغفار پیامبران در حق منافقان را مؤثر می‌دانند.

پاسخ کامل (تشریحی)

۱۹۹. چرا تصور چند خدایی صحیح نیست و خدای واحد، آفریننده جهان است؟

۲۰۰. «شرک در مالکیت» را توضیح دهید.

۲۰۱. «شرک در ولایت» را توضیح دهید.

۲۰۲. «شرک در ربوبیت» را توضیح دهید.

۲۰۳. آیا توسل به پیامبران و معصومین (ع) برای اجابت خواسته‌ها موجب شرک است؟ توضیح دهید.

۲۰۴. آیا اگر کسی از غیر خدا (مثلاً معلم یا پزشک) درخواست کمک کند، گرفتار شرک شده است؟

۲۰۵. آیا اگر کسی از پدر و مادرش و یا هر مؤمنی بخواهد که برای سعادت‌مندی او دعا کنند، چنین درخواستی شرک‌آلود است؟

۲۰۶. کدام جریان، بزرگ‌ترین ضربه را به اسلام وارد کرد و سبب تنفر برخی از مردم جهان از اسلام شد؟ پیروان این گروه چه اعتقاداتی درباره توسل به ائمه و معصومین دارند؟

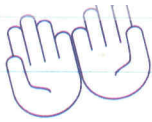
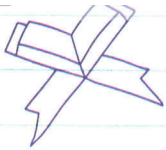
(انسانی خارج ۱۴۰۰)

(انسانی ۹۸)

(زبان ۹۸)

پُر تکرار (دی خارج ۹۹ و دی انسانی ۹۷)

توحید و سبک زندگی

مشاوره: این درس بخش دوم موضوع توحید و ادامه درس قبل است که در مورد توحید عملی (عبادی) مطالبی را گردآوری نموده است. این درس دارای آیات بسیار مهمی است که در مورد رابطه توحید در ربوبیت و توحید عملی و همچنین توحید و شرک عملی در دو بُعد فردی و اجتماعی است. توصیه می‌شود مباحث این درس را در کنار درس قبل خلاصه نویسی کنید تا به طور کاملاً مفهومی یاد بگیرید. نمره این درس در آزمون نهایی به همراه درس بعد، سه نمره است.

توحید عملی

- حافظ: بر آستان جانان گر سر توان نهادن گلیانگ سربلندی بر آسمان توان زد
- ریشه سبک زندگی: سرچشمه گرفتن از افکار و اندیشه‌های خاص و جهان بینی ویژه می‌باشد.
- زندگی توحیدی، نتیجه جهان بینی توحیدی است.
- لازمه انتخاب سبک زندگی: فکر کردن، دوری از احساسات و بهره‌مندی از دلایل محکم، منطقی و معقول است.
- افکار و اعتقادات هر فرد مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای اوست.

بازتاب توحید در زندگی

- توحید عملی، بازتاب و معلول توحید در خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت می‌باشد.
- انسانی که خداوند را به عنوان تنها خالق جهان پذیرفته است و ایمان دارد او پروردگار هستی است، رفتاری متناسب با این اعتقادات خواهد داشت و جهت زندگی خود را خدا قرار خواهد داد.
- مثال: سخنان جعفر بن ابی‌طالب در حضور «نجاشی» پادشاه حبشه در خصوص اثرات پذیرش اعتقاد توحیدی ایمان همه افراد یکسان نیست.
- میزان تأثیرگذاری اعتقادات بستگی به درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی دارد.
- آیه: «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»

ایجاد توحید عملی

- الف) توحید عملی در بُعد فردی و ثمرات آن
- اطاعت از خداوند و قرار دادن تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود در جهت خواست و رضایت الهی
- تنظیم زندگی خود بر اساس رضایت خداوند
- ویژگی انسان موحد
- دارای شخصیتی ثابت و پایدار و برخوردار از آرامش روحی
- صبوری و استواری در برابر سختی‌ها و مشکلات
- دلیل: از نظر انسان موحد، هیچ حادثه‌ای در عالم بی حکمت نیست، گرچه حکمت آن را نداند. او باور دارد که دشواری‌های زندگی نشانه بی‌مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست.
- احساس مسئولیت در برابر موجودات جهان و حتی زمین‌ها و حیوانات
- شرک عملی در بُعد فردی
- دل‌سپردن به هوای نفس (بت درون) و او را معبود خود قرار دادن و ترجیح اوامر نفس به فرمان‌های خدا، یا کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت‌های بیرون)
- آیه: «أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا»
- ویژگی انسان مشرک
- درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار
- قرار گرفتن در بردگی جدید
- آیه: «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَغْتَبِ اللَّهُ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَ إِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ»

لـ (ب) توحید عملی در بُعد اجتماعی و ثمرات آن

- قرار گرفتن همه نهادها و ارکان یک جامعه یا نظام اجتماعی در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از او
- به حکومت رسیدن حاکم و زمامدار جامعه بر اساس قوانین الهی و برخورداری از شرایطی که خداوند برای حاکم تعیین کرده است و کوشش در جهت اجرای قوانین الهی در جامعه
- دلیل: مهم ترین رکن یک جامعه حکومت آن است.
- گسترش عدالت در جامعه از طریق حرکت بخش های گوناگون اقتصاد و فرهنگ و سایر ابعاد و ارکان آن به سوی اجرای فرمان های خدای یگانه
- دوری از تفرقه و تضاد و حرکت به سوی وحدت و هماهنگی از طریق تمسک به توحید و یکتاپرستی و قرار گرفتن در سایه حکومت الهی
- عدم پذیرش حکومت کسانی که خداوند به آنها حق حکومت کردن را نداده است و حمایت از محرومان و مستضعفان
- آیه: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ﴾

ارتباط دوسویه توحید فردی و اجتماعی

میان بُعد فردی و بُعد اجتماعی توحید، رابطه متقابل وجود دارد.

اثرپذیری بُعد اجتماعی از بُعد فردی

- توحید عملی: هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می گیرد.
- شرک عملی: اگر قرار باشد همه فقط خواسته ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می رود.
- در چنین جامعه ای، روزبه روز انسان های ستمگر بیشتر قدرت پیدا می کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار می گیرند.
- در نتیجه، دیگر سخنی از حاکمیت و فرمان های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست.
- اثرپذیری بُعد فردی از بُعد اجتماعی: هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت قوانین الهی باشد، زمینه برای رشد انسان ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان تر می گردد.

توحید و شرک در جهان امروز

توحید، روح زندگی دینی و شرک روح زندگی ضد دینی است.

در ابتدا به نظر می رسد که امروزه کمتر کسی گرفتار شرک باشد و از این جهت نیز بشر در مسیر پیشرفت می باشد.

- یک واقعیت تلخ: گرچه شرک در قالب بت و مانند آن در میان بیشتر جوامع وجود ندارد، اما انواع دیگر از شرک که بسیار پیچیده تر از شرک قدیم است، در میان بشر به چشم می خورد که خوب است به آنها توجه کنیم و برای دوری از آنها تلاش نماییم؛ از جمله اینکه:
- خود را مالک و ولی و پرورش دهنده (رب) جهان پنداشتن برخی انسان ها بدون توجه به نظر و رأی مالک حقیقی جهان، یعنی خدا
- پيامد: تخریب محیط زیست، آلوده شدن طبیعت، پیدا شدن جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع بسیار ثروتمند و مانند آنها
- برخی از این انسان ها، مانند فرعون که «أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى» می گفت و خود را پروردگار بزرگ مردم معرفی می کرد؛ خود را مالک دیگر جوامع می پندارند و برای آنها تصمیم گیری می کنند.
- سرگرم شدن انسان ها به امور دنیوی و فراموش کردن خدا
- پيام: فرونی یافتن زرق و برق و زینت دنیا و لذات و شهوات و در نتیجه عدم وجود جایی برای خلوت انس با خدا و هرک
- معنویت نیایش با پروردگار
- بهره گیری از ابزارهای جدید، مانند سینما، تلویزیون، ماهواره، اینترنت و سایر رسانه ها در این راه و غفلت یکسره از خدا و آخرت

آیات و روایات

سورة آل عمران (۵۱)

إِنَّ اللَّهَ خَدَّائِدٌ وَرَبُّكُمْ وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ
بی گمان خداوند پروردگار من و پروردگار شما پس او را بپرستید این راهی استوار

ترجمه روان: همانا خداوند پروردگار من و پروردگار شماست، پس او را بندگان کنید، که این راه راست (و درست) است.

پيام: ۱) توحید در ربوبیت (رَبِّي وَ رَبُّكُمْ) زمینه ساز و علت توحید عملی (فَاعْبُدُوهُ) است. ۲) رابطه توحید در عقیده و توحید عملی

سورة فرقان (۴۳)

أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا
آیا دیدی کسی گرفت معبودش هوای نفس خود آیا پس تو می باشی بر او ضامن

ترجمه روان: آیا دیدی آن کسی را که هوای نفس خود را معبود خود گرفت، آیا تو می توانی ضامن او باشی [و به دفاع از او برخیزی]؟

پيام: ۱) شرک عملی در بُعد فردی (اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ) ۲) اختیار انسان (درس ۵)

سورة حج (۱۱)

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ وَازِ مَرَدَمِ كَسَانِي مَي‌پرستد خدا بر لبه، کناره پس اگر به او رسید خوبی آرام گرفت با آن و اگر به او رسید فِتْنَةً انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ بلایی رویگردان شد بر روی او زیان دید دنیا و آخرت آن همان زیان آشکار

ترجمه روان: و از مردم کسی هست که خدا را بر یک جانب و کناره‌ای [تنها به زبان و هنگام وسعت و آسودگی] عبادت و بندگی می‌کند، پس اگر خبری به او رسد، دلش به آن آرام می‌گیرد و اگر بلایی به او رسد، از خدا رویگردان می‌شود. او در دنیا و آخرت (هر دو) زیان می‌بیند و این همان زیان آشکار است.
پیام: شرک عملی در بُعد فردی

سورة ممتحنة (۱)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ وَأُولِي الْأَرْحَامِ تَلْقَوْنَ إِيَّاهُمْ بِالْمُودَةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا دُوسْتان ملاقات می‌کنید با آن‌ها و کفر ورزیده‌اند به آنچه جَاءَكُمْ مِنْ الْحَقِّ حَقِّ

ترجمه روان: ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دشمن من و دشمن خودتان را دوست نگیرید، [به گونه‌ای که] با آنان مهربانی کنید، حال آنکه آنان به دین حَقِّ که برای شما آمده است، کفر ورزیده‌اند...
پیام: نفی شرک عملی در بُعد اجتماعی

سورة نازعات (۲۴)

أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى مِنْ پروردگارتان برترین

ترجمه روان: من پروردگار برتر شما هستم.

پیام: ۱) جمله فرعون که خود را مالک جهان هستی می‌دانست. ۲) شرک در ربوبیت (درس ۲)

امیرالمؤمنین علی (ع)

تقوای الهی پیشه کنید؛ هم در مورد بندگان خدا، هم در مورد شهرها و آبادی‌ها؛ چرا که شما در برابر همه این‌ها حتی سرزمین‌ها و چهارپایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید.

پیام: ۱) توحید عملی و ثمرات آن ۲) خطاب امام علی (ع) به مردم زمان خود و همه مردمی که به خدا ایمان دارند. ۳) انسان موحد، حتی به حیوانات و زمین و سبزی آسیب نمی‌رساند.

حافظه

بر آستان جانان گر سر توان نهادن گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد

پیام: ۱) توحید عملی (سر توان نهادن به معنای اطاعت کردن است). ۲) نتیجه بندگی و عبادت خداوند، برتری و سربلندی در هر دو جهان است.

حافظه

سر ارادت ما و آستان حضرت دوست که هر چه بر سر ما می‌رود ارادت اوست نظیر دوست ندیدم، اگر چه از مه و مهر نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست

پیام: ۱) بُعد فردی توحید عملی ۲) انسان موحد به وظیفه خود در اطاعت از خداوند عمل می‌کند و هر نتیجه‌ای به‌دست آید را می‌پذیرد گرچه برایش خوشایند نباشد یا حکمتش را نداند.

اندیشه و تحقیق: آیا می‌توان تنها به جنبه فردی توحید عملی معتقد بود، ولی جنبه اجتماعی آن را قبول نداشت؟

پاسخ: خیر، زیرا میان بُعد فردی و اجتماعی توحید رابطه دوسویه وجود دارد. هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند، ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد؛ همان‌طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشند، زمینه برای رشد انسان‌ها و حرکت به سوی خداوند و بندگی موحدانه آسان‌تر می‌گردد.

بنابراین اگر نهادها و ارکان یک جامعه مانند ارکان سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و... توحیدی نباشند و جامعه بر اساس طاغوت اداره شود، بستر لازم برای حرکت انسان‌ها در مسیر توحید به سختی صورت خواهد گرفت. به عنوان مثال، اگر اقتصاد یک جامعه بر اساس معاملات غیرشرعی و ربوی صورت گیرد، خواه ناخواه مال حرام وارد زندگی انسان‌ها می‌شود و آن‌ها را از حرکت در مسیر توحید باز می‌دارد و یا اگر سیاست و حکومت یک جامعه طاغوت محور باشد، حاکمان آن جامعه مردم را به سوی گمراهی سوق می‌دهند. به این صورت که حکومت طاغوت که جهان را به همین عالم ماده محصور می‌کند و قائل به ربوبیت خدا نیست، سعی می‌کند تا حقیقت انسان را به سطح همین بدن مادی فرو بکاهد و با تأکید صرف بر نیازهای مادی و لذت‌های دنیوی، پیوسته توجه انسان‌های تحت حکومت خود را به این نوع نیازها مشغول دارد و معلوم است که در چنین حکومتی موحّد بودن در بُعد فردی نیز بسی دشوار و مشکل است.

سؤالات امتحانی

بخش اول: بازتاب توحید در زندگی- توحید و شرک عملی در بُعد فردی

آیات و احادیث

۲۰۷. با توجه به آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوا هَذَا صِرَاطَ مُسْتَقِيمٍ» راه درست زندگی کدام است؟

۲۰۸. انواع توحید را در عبارت شریفه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوا...» مشخص نمایید؟

۲۰۹. با تدبیر آیه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوا هَذَا صِرَاطَ مُسْتَقِيمٍ» به سؤالات پاسخ دهید.

الف) چرا تنها خداوند را باید عبادت کرد؟ ب) چرا خداوند بندگی خود را راه راست و درست زندگی بیان کرده است؟

۳۱۰. با دقت در آیه «أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا» به سؤالات پاسخ دهید.

الف) آیه فوق درخصوص چه کسانی است؟ ب) آیه به کدام یک از اقسام شرک اشاره دارد؟

ج) این آیه به کدام یک از انواع بت‌ها اشاره می‌کند؟

۲۱۱. آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوا هَذَا صِرَاطَ مُسْتَقِيمٍ» را ترجمه کنید.

۲۱۲. عبارت شریفه «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ...» به چه نوع پرستشی اشاره دارد؟

۲۱۳. با توجه به آیه «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ» به سؤالات پاسخ دهید.

الف) پرستشی که از روی ایمان باشد با پرستشی که از روی تردید باشد چه تفاوتی دارد؟

ب) چرا برخی انسان‌ها در برابر هر خیر و شری که به آن‌ها می‌رسد دو روش متفاوت پیش می‌گیرند؟

سؤالات درست و نادرست

۲۱۴. انسان موحّد باور دارد دشواری زندگی نشانه بی‌مهری خدا نیست.

۲۱۵. از آنجا که ایمان همه افراد یکسان نیست، بنابراین میزان این تأثیرگذاری به درجه ایمان افراد به توحید و معاد بستگی دارد.

۲۱۶. مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای هر فرد افکار و اعتقادات اوست.

۲۱۷. توحید در ربوبیت نتیجه توحید عملی می‌باشد.

۲۱۸. انسانی که گرفتار شرک عملی شده، از درونی آرام و شخصیتی پایدار برخوردار است.

۲۱۹. اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان‌های خداوند ترجیح دهد گرفتار شرک عملی شده است.

۲۲۰. موحّد واقعی باور دارد دشواری‌های زندگی زمینه‌ساز آسان‌تر شدن حرکت موحّدانه به سوی خداست.

سؤالات جای خالی

۲۲۱. توحید عملی دارای دو بُعد و است.

۲۲۲. کسی که در زندگی خود از فرمان خدا اطاعت کند به مراتبی از توحید رسیده است.

۲۲۳. انسان موحّد باور دارد سختی‌های زندگی نشانه بی‌مهری خدا نیست، بلکه بستری برای اوست.

۲۲۴. انسان موحّد چون زندگی خود را براساس رضایت خدا تنظیم کرده است شخصیتی دارد.

۲۲۵. زندگی توحیدی، شیوه‌ای از زندگی است که ریشه در دارد.

۲۲۶. هر سبکی از زندگی ما، ریشه در دارد و از ویژه‌ای سرچشمه می‌گیرد.

۲۲۷. هر فردی متناسب با مسیر زندگی خود را انتخاب و بر همان اساس خواهد کرد.

۲۲۸. اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرد و اوامرش را به فرمان‌های خداوند ترجیح داد گرفتار شده است. (خرداد ۹۹ انسانی خارج)

سؤالات دوگزینه‌ای

۲۲۹. اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و آن را معبود خود قرار می‌دهد گرفتار چه نوع شرکی شده است؟ (خرداد ۱۴۰۰ مشترک)

الف) شرک عملی در بُعد فردی
ب) شرک در ربوبیت

۲۳۰. بیت «بر آستان جانان گر سر توان نهادن / گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد» ناظر بر کدام یک از ابعاد توحید است؟

الف) توحید عملی
ب) توحید در ربوبیت

۲۳۱. هر سبکی از زندگی خاصی داشته و از ویژه‌ای سرچشمه می‌گیرد.

الف) ریشه در - جهان‌بینی
ب) خاستگاهی برای - عملکرد

۲۳۲. مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای هر فرد کدام است؟

الف) انگیزه و عملکرد مستمر او
ب) افکار و اعتقادات او

۲۳۳. سخنان جعفر بن ابی‌طالب در حضور نجاشی پادشاه حبشه دربردارنده کدام مفهوم است؟

الف) اثرات پذیرش اعتقاد توحیدی در سبک زندگی
ب) اثرات پذیرش توحید عملی و ارتباط آن با اعتقادات شرک‌آلود

۲۳۴. مطابق آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» مراد از «هذا» چیست؟

الف) توحید در ربوبیت
ب) توحید عملی

۲۳۵. ابعاد توحید عملی کدام است؟

الف) فردی - اجتماعی
ب) طولی - عرضی

۲۳۶. برای یک انسان جهان معنای خاص خود را دارد و هیچ حادثه‌ای در عالم نیست در نتیجه همواره است.

الف) معتقد - اتفاقی - شادمان
ب) موحد - بی‌حکمت - امیدوار

۲۳۷. انسان یکتاپرست بر این باور است که دشواری‌های زندگی نشانه بی‌مهری خداوند نیست، بلکه

الف) بازتابی از رفتارهای نامناسب او در طول زندگی است.
ب) بستری برای رشد و شکوفایی اوست.

۲۳۸. بیت «سر ارادت ما و آستان حضرت دوست / که هر چه بر سر ما می‌رود ارادت اوست» به ترتیب دربردارنده کدام ابعاد توحید است؟

الف) توحید عملی - توحید در ربوبیت
ب) توحید در ربوبیت - توحید عملی

۲۳۹. اگر کسی دل به هوای نفس سپرده و او را معبود خود قرار دهد و یا در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها بر آید، به ترتیب به کدام یک از انواع شرک عملی آلوده شده است؟

الف) فردی - فردی
ب) فردی - اجتماعی

۲۴۰. پرستش سطحی و مقطعی در قرآن کریم با چه عبارتی توصیف شده است؟

الف) «اتخذ إلهة هواة»
ب) «يَعْبُدُ اللَّهُ عَلَى حَرْفٍ»

سؤالات کوتاه پاسخ

۲۴۱. میزان تأثیرگذاری توحید در زندگی انسان‌ها به چه چیزی بستگی دارد؟

۲۴۲. بُعد فردی توحید به چه معناست؟

۲۴۳. چرا انسان موحد دارای شخصیتی ثابت و پایدار و برخوردار از آرامش روحی است؟

۲۴۴. بیت زیر به کدام یک از اقسام توحید اشاره دارد؟

«بر آستان جانان گر سر توان نهادن / گلبانگ سربلندی بر آسمان توان زد»

۲۴۵. انتخاب هر یک از سبک‌های گوناگون زیستن چه نتایجی دارد؟

۲۴۶. شناخت ریشه اندیشه‌های خاص که از جهان‌بینی ویژه‌ای سرچشمه می‌گیرد، چه کمکی به ما می‌کند؟

۲۴۷. مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای هر فرد چیست؟

(دی ۹۷ مشترک)

(شهریور ۱۴۰۰ انسانی)

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک، دی ۹۹ انسانی خارج و شهریور ۹۹ مشترک خارج)

۲۴۸. انسانی که خداوند را به عنوان تنها خالق جهان پذیرفته است و ایمان دارد که او پروردگار هستی است، چگونه رفتاری خواهد داشت و چگونه زندگی‌ای برای خود تنظیم خواهد نمود؟

۲۴۹. در چه صورت شخصی در مسیر «توحید عملی» گام گذاشته است؟

۲۵۰. شخصیت انسان موحد چگونه است. چرا؟

۲۵۱. انسان موحد چه دیدگاهی نسبت به موجودات جهان دارد؟

۲۵۲. چرا امام علی (ع) به مردم زمان خود و همه مردمی که به خدا ایمان دارند می‌فرماید: «تقوای الهی پیشه کنید؛ هم در مورد بندگان خدا و هم در مورد شهرها و آبادی‌ها»؟

۲۵۳. درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشتن، معلول و ثمره چیست؟

۲۵۴. ابیات زیر به کدام یک از مراتب توحید اشاره دارد؟

«سر ارادت ما و آستان حضرت دوست که هرچه بر سر ما می‌رود ارادت اوست
نظیر دوست ندیدم، اگرچه از مه و مهر نهادم آینه‌ها در مقابل رخ دوست»

تعریف اصطلاح

۲۵۵. زندگی توحیدی:

۲۵۶. شرک عملی:

کشف ارتباط

۲۵۷. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (در سمت چپ دو مورد اضافی است).

(الف) سر ارادت ما و آستان حضرت دوست	•	•	(۱) توحید عملی
(ب) در مقابل سختی‌ها و مشکلات، صبور و استوار	•	•	(۲) صراط مستقیم
(ج) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَاعْبُدُوهُ»	•	•	(۳) شرک در عبادت
(د) کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها	•	•	(۴) شرک در ربوبیت
		•	(۵) بُعد فردی
		•	(۶) بُعد اجتماعی

سوالات چهارگزینه‌ای

۲۵۸. از عبارت «أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

- (۱) کسی که از نفس لوازم پیروی کند و از دستورات او اطاعت نماید، گام در مسیر شرک عملی نهاده است.
- (۲) کسانی که پیامبر خدا را وکیل و سرپرست خود نمی‌گیرند، اختیار سود و زیان خود را ندارند.
- (۳) ای پیامبر تو وکیل و سرپرست امور او هستی تا او را به سوی راه رشد هدایتش کنی.
- (۴) کسی که هوای نفس خود را معبود قرار داده، دچار شرک عملی شده است.

۲۵۹. عبارت قرآنی «ذَلِكَ هُوَ الْخَسْرَانُ الْمُبِينُ» در رابطه با کدام گروه است؟

- (۱) شریکانی برای خداوند قرار دادند و از این‌رو آن را مستحق عبادت دیده‌اند.
- (۲) آیات خداوند را تکذیب کردند و به تدریج گرفتار عذاب الهی شدند.
- (۳) هوای نفس را معبود خود گرفته و به شرک در ربوبیت دچار شدند.
- (۴) پندار ایمان دارند و به صورت مقطعی خدا را عبادت می‌کنند.

۲۶۰. مفهوم بیت زیر در کدام مورد بیان شده است؟

«سر ارادت ما و آستان حضرت دوست که هرچه بر سر ما می‌رود ارادت اوست»

- (۱) هر چه ایمان قوی‌تر باشد، تأثیر عملی آن در زندگی بیشتر و هرچه ضعیف‌تر باشد تأثیر آن کمتر خواهد بود.
- (۲) از نظر انسان موحد هیچ حادثه‌ای در عالم بی حکمت نیست، بنابراین انسان موحد همواره امیدوار است.
- (۳) هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند، ارکان جامعه بیشتر رنگ توحیدی می‌گیرد.
- (۴) هر کس در زندگی خود از فرامین الهی اطاعت کند، گام در مسیر توحید عملی گذاشته است.

۲۶۱. با توجه به آیات سوره مبارکه حج، قرآن چه افرادی را «خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ» می‌داند؟

- (۱) «أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى شَقَا جُرْفٍ هَارٍ فَأَنْهَارُ بِهِ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ»
- (۲) «أَفَأَتَّخِذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يُمْسِكُونَ أَنْفُسَهُمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا»
- (۳) «أَمْ رَأَيْتُ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلًا»
- (۴) «وَمِنَ النَّاسِ مَنْ بَعِيدَ اللَّهُ عَلَى حَزْفٍ»

۲۶۲. قرآن کریم فردی را که دارای ویژگی «اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاً» می‌باشد چگونه مورد شماتت و سرزنش قرار می‌دهد؟

- (۱) «خَسِرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ» (۲) «ذَلِكَ هُوَ الْخَسِرَانُ الْمُبِينُ» (۳) «أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكَيْلاً» (۴) «فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»

۲۶۳. پیام آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطَ الْمُسْتَقِيمِ» کدام است؟

- (۱) ربوبیت الهی، خاستگاه پرستش خداوند است.
(۲) ارتباط دو سویه بین توحید فردی و اجتماعی وجود دارد.
(۳) بازتاب توحید عملی، در زندگی فردی را بیان نموده است.
(۴) به افزایش معرفت و شناخت نسبت به ربوبیت خداوند توجه دارد.

(انسانی ۹۹)

۲۶۴. آیه شریفه «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ خَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ...» به کدام موضوع اشاره دارد؟

- (۱) کسی که هوای نفس را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان‌های خداوند ترجیح دهد، گرفتار شرک شده است.
(۲) افرادی که دین خود را از بزرگان و اجدادشان می‌گیرند، در متن ایمان و اسلام قرار ندارند، از این رو تزلزل دارند.
(۳) افراد سست عنصر و بایمان ضعیف در هر جامعه‌ای وجود دارند و معیار حقانیت دین را مسائل مادی می‌پندارند.
(۴) بسیاری از انسان‌ها چنان به امور دنیوی بی‌ رغبت شده‌اند که خدا را فراموش کرده و خداوند نیز آن‌ها را فراموش کرده است.

(تجربی ۹۸)

۲۶۵. حال گروهی که به صورت مقطعی خداوند متعال را عبادت می‌کنند به ترتیب در خیر و بلا چگونه توصیف شده‌اند؟

- (۱) «اطْمَأَنَّ بِهِ» - «انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ» (۲) «أَصَابَهُ خَيْرٌ» - «انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ»
(۳) «اطْمَأَنَّ بِهِ» - «خَسِرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ» (۴) «أَصَابَهُ خَيْرٌ» - «خَسِرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةَ»

۲۶۶. اگر بگوییم: «فقط باید تسلیم فرمان خداوند باشیم و کارهای خود را به قصد اطاعت از او و برای کسب رضایت او انجام دهیم» کدام بُعد از ابعاد توحید را ترسیم

(تجربی ۹۴)

کرده‌ایم و پیام کدام آیه شریفه، بیانگر آن است؟

- (۱) عبادت - «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ» (۲) ربوبیت - «لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَ عَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ»
(۳) ربوبیت - «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ» (۴) عبادت - «لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَ عَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ»

پاسخ کامل (تشریحی)

۲۶۷. شخصیت انسان موحد و انسان مشرک را از جهت داشتن آرامش روحی با یکدیگر مقایسه کنید.

۲۶۸. در چه صورت انسان گرفتار شرک عملی می‌شود؟

۲۶۹. مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای هر فرد، کدام است؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

۲۷۰. در چه صورتی انسان در مسیر «توحید عملی» حرکت می‌کند؟

۲۷۱. آیا میزان ایمان همه افراد یکسان است؟ و هر کسی چگونه می‌تواند درجه ایمان خود و تأثیر آن را در زندگی خویش بررسی کند؟

۲۷۲. جعفر بن ابی‌طالب در حضور «نجاشی» پادشاه حبشه، تغییر وضعیت مسلمانان را پس از ایمان به خدا و دوری از شرک چگونه توصیف کرد؟

۲۷۳. بُعد فردی توحید عملی و ثمرات آن را بنویسید.

۲۷۴. برای یک انسان موحد، جهان و حوادث عالم چه معنایی دارد؟ توضیح دهید.

۲۷۵. تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت چه نتایجی دارد. چرا؟

بخش دوم: از «توحید عملی در بُعد اجتماعی» تا «توحید و شرک در جهان امروز»

آیات و احادیث

۲۷۶. بر اساس آیه «تَلْقَوْنَ إِيَّاهُم بِالْمُؤَدَّةِ وَ قَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ...»، خداوند متعال دوستی و محبت چه کسانی را نهی کرده است. چرا؟

۲۷۷. آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَ عَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ»، نشانگر اهمیت توحید عملی در کدام بُعد می‌باشد؟

۲۷۸. طبق آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَ عَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ»، مؤمنان از چه برخوردی با دشمن خدا نهی شده‌اند؟

سوالات درست و نادرست

۲۷۹. انسان موحد حکومت کسانی را که خداوند به آن‌ها حق حکومت کردن را نداده است، نمی‌پذیرد.

۲۸۰. انسان امروز کمتر از بت‌پرستان قبل از اسلام که بیش از ۳۶۰ بت را می‌پرستیدند، به دنبال این قبیل بت‌پرستی‌ها است.

۲۸۱. بسیاری از انسان‌ها از ابزارهای جدید، مانند سینما، تلویزیون، ماهواره، اینترنت و سایر رسانه‌ها در راه رسیدن به هوس‌های خود بهره می‌گیرند.

۲۸۲. هر قدر مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند ارکان جامعه بیشتر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد. (دی ۹۹ انسانی خارج)

۲۸۳. حرکت به سوی وحدت و هماهنگی، دوری از تفرقه و تضاد و برخورداری از آرامش از ثمرات تحقق نظام اجتماعی توحیدی می‌باشد.

۲۸۴. تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت باعث می‌شود شخص، درونی ناآرام و شخصیتی ثابت داشته باشد.

۲۸۵. امروزه کمتر کسی گرفتار شرک می‌باشد و از این جهت نیز بشر در مسیر پیشرفت است.

سؤالات جای خالی

۲۸۶. جامعه توحیدی جامعه‌ای است که از تفرقه دوری کرده و به سوی حرکت می‌کند.
(خرداد ۹۸ انسانی)
۲۸۷. جامعه توحیدی با ظالمان مبارزه کرده و بنا به فرمان خدا از حمایت می‌کند.
(دی ۹۸ مشترک)
۲۸۸. تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی باعث می‌شود شخص درونی و شخصیتی ناپایدار داشته باشد.
(شهریور ۹۹ مشترک)
۲۸۹. قرار گرفتن همه ارکان جامعه در جهت خداوند و اطاعت همه‌جانبه از او مربوط به بُعد اجتماعی توحید است.
(خرداد ۱۴۰۰ مشترک خارج)
۲۹۰. جامعه‌ای که از تفرقه و تضاد دوری کند و به سوی حرکت کند جامعه توحیدی است.
(خرداد ۹۹ مشترک)
۲۹۱. با توجه به مباحث توحید و شرک، کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت بیرون) مصادق است.
(خرداد خارج ۹۸)
۲۹۲. مهم‌ترین رکن یک جامعه آن است.
(دی ۹۹ انسانی)
۲۹۳. میان بُعد فردی و بُعد اجتماعی توحید وجود دارد.
۲۹۴. پرستش و بندگی خدا نتیجه اعتقاد به توحید در است.
۲۹۵. روح و محور زندگی دینی و روح و محور زندگی ضددینی است.

سؤالات دوگزینه‌ای

۲۹۶. آثار تحقیق شرک عملی در بُعد اجتماعی در کدام جامعه مشهود است؟
(الف) در آن سخنی از حاکمیت خدا نبوده و سخن از طاغوت و دستورهای اوست.
(ب) افراد تنها به دنبال منافع فردی بوده و آن را به سایر امور ترجیح می‌دهند.
۲۹۷. امکان رشد زمانی از جامعه رخت برمی‌بندد که
(الف) شرک در عقیده در بُعد ربوبی نمایان شود.
(ب) شرک عملی در بُعد اجتماعی رخ دهد.
۲۹۸. هریک از عبارات‌های «تسلیم، ارکان، عدم آزار طبیعت، نظام» در مورد کدام یک از ابعاد توحید عملی است؟
(الف) فردی - اجتماعی - فردی - اجتماعی
(ب) اجتماعی - اجتماعی - فردی - فردی
۲۹۹. تعبیر «تَلْقَوْنَ إِيَّاهُمْ بِالْمُؤَدَّةِ» در قرآن کریم در مورد رابطه دوستانه با چه کسانی است؟
(الف) دشمنان خدا
(ب) دوستان خدا
۳۰۰. میان ابعاد توحید عملی چه رابطه‌ای برقرار است؟
(الف) تقابل
(ب) متقابل
۳۰۱. در عبارت زیر، به ترتیب کدام یک از ابعاد توحید عملی ذکر شده است؟
«اگر همه مردم اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود.»
(الف) فردی - اجتماعی
(ب) اجتماعی - فردی
۳۰۲. تعبیر «أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى» در قرآن کریم از سوی چه کسی بیان شده است؟
(الف) فرعون
(ب) خداوند

سؤالات کوتاه پاسخ

۳۰۳. جامعه موحد، حکومت چه کسانی را نمی‌پذیرد؟
۳۰۴. اگر کسی در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی باشد به چه شرکی گرفتار شده است؟
۳۰۵. میان بُعد فردی و بُعد اجتماعی توحید عملی چه رابطه‌ای وجود دارد؟
۳۰۶. جامعه موحد، با چه کسانی دوستی نمی‌کند؟
۳۰۷. اگر در جامعه‌ای همه افراد فقط خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند، چه نتیجه‌ای خواهد داشت؟
۳۰۸. منظور از «انسان عصر حاضر» چیست؟
۳۰۹. پیامدهای منفی افراد و جوامعی که خود را مالک، ولی و پرورش‌دهنده (رب) جهان می‌پندارند، چیست؟
۳۱۰. توجه به زرق و برق، زینت دنیا، لذات و شهوات و افزایش آن در زندگی انسان عصر حاضر چه پیامدی را به دنبال داشته است؟
۳۱۱. چه چیزهایی بت و معبود انسان‌های عصر حاضر شده و آن‌ها را همچون خدا می‌پرستند؟

پُر تکرار (شهریور ۹۹ مشترک و دی ۹۷ انسانی)

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۱ مشترک و شهریور ۱۴۰۰ مشترک)

تعریف اصطلاح

۳۱۲. بُعد اجتماعی توحید عملی:

کشف ارتباط

۳۱۳. موارد مرتبط را به هم وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

(الف) انسان موحد	●	●	(۱) شرک
(ب) روح زندگی دینی	●	●	(۲) شخصیتی ناپایدار
(ج) فرمان‌پذیری از طاغوت	●	●	(۳) حکومت
(د) مهم‌ترین رکن جامعه	●	●	(۴) توحید
		●	(۵) آرامش روحی

سوالات چهارگزینه‌ای

۳۱۴. با توجه به آیات قرآن، «کفر به دین حق»، علت کدام رفتار است؟

- (۱) «لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ وَأَوْلِيَاءَ ثَلَاثُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمُؤَدَّةِ»
 (۲) «ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْغَبِيِّدِ»
 (۳) «وَإِنْ أَهْلَكَهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبْ عَلَى وَجْهِهِ»
 (۴) «فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ»

۳۱۵. باندبر در آیه شریفه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ...» افراد باایمان از کدام رفتار با دشمن خداوند منع شده‌اند و علت آن چگونه بیان شده است؟

(ریاضی ۱۴۰۰)

- (۱) هم‌نشینی - «وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ»
 (۲) مهربانی - «وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ»
 (۳) هم‌نشینی - «مَنْ يَتَّبِعِ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ»
 (۴) مهربانی - «مَنْ يَتَّبِعِ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ»

۳۱۶. اگر هر یک از افراد جامعه فعالیت‌های خود را در جهت منافع طاغوت قرار دهند، دچار چه نوع شرکی شده‌اند و کدام آیه شریفه مانع آن است؟
 (۱) ربوبی در بُعد اجتماعی - «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ...»
 (۲) عبادی در بُعد اجتماعی - «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ...»
 (۳) عبادی در بُعد اجتماعی - «قُلْ أَغِيرَ اللَّهُ أَوْ بَنِي رَبِّا وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ...»
 (۴) ربوبی در بُعد اجتماعی - «قُلْ أَغِيرَ اللَّهُ أَوْ بَنِي رَبِّا وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ...»

(تجربی ۹۷)

۳۱۷. از میان عبارات زیر کدام موارد درست است؟

- (الف) «جهان‌بینی توحیدی» شیوه‌ای از زندگی است که ریشه در سبک زندگی توحیدی دارد.
 (ب) هر فردی متناسب با اعتقادات خویش، مسیر زندگی خود را انتخاب و بر همان اساس رفتار خواهد کرد.
 (ج) ایمان همه افراد یکسان نیست و دارای شدت و ضعف است، میزان این تأثیرگذاری نیز بستگی به درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی دارد.
 (د) انسان موحد، شخصیتی ثابت، پایدار و آرامش روحی دارد. چون زندگی خود را بر اساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های بعدی اوست.
 (ه) بُعد فردی توحید عملی این است که جامعه از تفرقه و تضاد دوری می‌کند و به سوی وحدت و هماهنگی حرکت می‌نماید.

- (۱) الف - د - ه
 (۲) ب - ج - د
 (۳) ب - د - ه
 (۴) الف - ج - ه

پاسخ کامل (تشریحی)

۳۱۸. مصادیق بت‌پرستی و شرک جدید در جهان امروز را توضیح دهید.

۳۱۹. در چه صورت یک نظام اجتماعی توحیدی است؟

(دی ۹۷ مشترک با کمی تغییر)

پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ انسانی، شهریور ۹۹ انسانی و خرداد ۹۸ مشترک)

(دی ۹۹ مشترک خارج)

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و خرداد ۹۹ مشترک)

(شهریور خارج ۹۸)

۳۲۰. نتایج شرک عملی اجتماعی را که افراد فقط منافع خود را محور فعالیت‌های اجتماعی قرار می‌دهند، بنویسید.

۳۲۱. چه رابطه‌ای میان بُعد فردی و بعد اجتماعی توحید عملی وجود دارد؟ توضیح دهید.

۳۲۲. شرک عملی در بُعد فردی را توضیح دهید.

۳۲۳. یک نظام اجتماعی، علاوه بر رکن سیاسی، دارای چه ارکان دیگری می‌باشد؟ توضیح دهید.

۳۲۴. در چه صورت تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود؟

۳۲۵. تحلیل کنید چه زمانی در یک جامعه توحیدی، دیگر سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان‌های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست؟

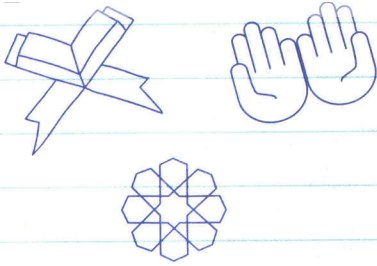
۳۲۶. آیا انسان و جوامع بشری به سوی زندگی توحیدی حرکت می‌کنند؟ توضیح دهید.

۳۲۷. یکی از انواع شرک در جهان امروز، اعتقاد بسیاری از انسان‌ها به مالکیت جهان است. آن را توضیح دهید.

۳۲۸. چرا برخی از انسان‌ها مانند فرعون جهان خلقت را ملک خود تلقی می‌کنند؟

۳۲۹. آیا انسان عصر حاضر نیز گرفتار شرک می‌باشد؟ نمونه‌هایی از آن را به اختصار بیان کنید.

فقط برای تو

مشاوره: این درس در مورد اخلاص که دارای چندین آیه و حدیث و شعاع است، اما بسیار روان و کاربردی است. البته یک قسمت بسیار مهم نیز در این درس دیده می‌شود که در آن آیاتی از سوره یوسف مورد پرسش است که در کتاب درسی نیامده است، اما دانستن پیام این آیات توسط دانش آموز بسیار واجب است. **خُسن** فاعلی و **حُسن** فعلی و اختلاف این دو بسیار مهم است. همچنین حفظ بودن تقسیمات راه‌های تقویت اخلاص و ثمرات اخلاص همیشه مورد نظم طراحان بوده است. این درس به همراه درس قبل سه نمره در امتحان نهایی را به خود اختصاص داده است.

اخلاص در بندگی

- معنای لغوی: خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن
- معنای اصطلاحی (در دین): اینکه شخص عملش را فقط برای رضای خداوند و همان‌گونه که او دستور داده است، انجام دهد.
- آیه: «همانا نماز و عبادت‌هایم و زندگی و مرگم فقط برای خداست که پروردگار جهانیان است.»
- آیه: «قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِي وَفَرَادَى...»
- آیه: «أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَ أَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»
- انسان همواره بر سر دوراهی ۱) بندگی خدا ۲) بندگی هوای نفس و شیطان قرار دارد.
- ضرورت پاسبانی از حریم اندیشه و دل در مقابل آفت شرک
- حدیث پیامبر (ص): «راهیابی شرک به دل انسان، پنهان‌تر از حرکت مورچه‌ای سیاه بر سنگی سیاه در شب تاریک است.»
- حافظ: پاسبان حرم دل شده‌ام شب همه شب تا در این پرده جز اندیشه‌ا و نگذارم
- در اسلام اخلاص شرط قبولی تمامی اعمالی است که فرد به درگاه خداوند عرضه می‌دارد.

درجات اخلاص

- اخلاص درجات و مراتبی دارد.
- اعمال انسان نیز هرچه با اخلاص بالاتری همراه باشد، ارزش بیشتری دارد.
- پیامبر (ص): «مؤمنان، با توجه به مراتب اخلاصشان، بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند.»

هر عمل از دو جزء تشکیل شده

- اول: نیت که به آن هدف یا قصد نیز می‌گوییم که به منزله روح عمل است.
- دوم: شکل و ظاهر عمل که در حکم بدن و کالبد وجد عمل می‌باشد.
- حدیث پیامبر (ص): «نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ»
- «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ»
- حدیث امام علی (ع): «فَاعِلُ الْخَيْرِ خَيْرٌ مِنْهُ؛ وَ فَاعِلُ الشَّرِّ شَرٌّ مِنْهُ»
- انسان مؤمن، علاوه بر اینکه می‌کوشد نیت خود را خالص کند و عمل را به‌خاطر خدا انجام دهد، تلاش می‌کند عمل را به همان صورت که خدا دستور داده است، انجام دهد.

شرایط صحت عمل

- در هر عملی باید دو «حُسن» موجود باشد:
- ۱) حُسن فاعلی: انجام دهنده کار، دارای نیت الهی باشد.
- حُسن فاعلی مقدم بر حُسن فعلی و از آن مهم‌تر است.
- ۲) حُسن فعلی: کار به‌درستی و به همان صورت که خدا فرمان داده است، انجام شود؛ یعنی کمیت، کیفیت، زمان، مکان و شیوه را همان‌طوری انجام دهد که خداوند می‌خواهد.

نکته: عملی که دارای حُسن فعلی باشد، اما حسن فاعلی (نیت) مناسب نداشته باشد، ریا نامیده می‌شود. همچنین اگر عملی دارای حسن فاعلی باشد، اما حسن فعلی نداشته باشد، صحیح نیست و کاری جاهلانه است.

• کسی که تنها برای لاغر شدن یا سلامت جسم روزه بگیرد، روزه‌اش صحیح نیست؛ زیرا حُسن فاعلی ندارد.

راه‌های تقویت اخلاص

۱ افزایش معرفت نسبت به خداوند

- هر قدر معرفت بیشتر ← ایمان بیشتر ← اخلاص بیشتر
- خوب است ساعاتی را صرف تفکر در آیات و نشانه‌های الهی کنیم.
- ل سعدی: آفرینش همه تنبیه خداوند دل است ... هر که فکرت نکند نقش بُود بر دیوار
- کسی که گرفتار غفلت شد آیات الهی را نخواهد دید.
- ل سعدی: مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان
- هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا چه سود؟
- نکته مهم: عمل بر اساس معرفت و آگاهی بسیار ارزشمندتر از علمی است که در آن معرفتی نیست و یا با معرفت اندکی صورت می‌گیرد.

۲ راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او

ل کم‌شدن غفلت، تقویت محبت، بهره‌مندی از کمک الهی

۳ دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات

- گناه ریشه درخت اخلاص را می‌سوزاند و آن را به تدریج از بین می‌برد.
- ترک گناه و توجه به واجبات و اطاعت از خداوند، درخت اخلاص را آبیاری می‌کند و رشد می‌دهد.
- در میان اعمال واجب، روزه تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد.
- امام علی (ع):

«تمام اخلاص در دوری از گناه جمع شده است.»

«خداوند روزه را واجب کرد تا اخلاص مردم را بیازماید.»

میوه‌های درخت اخلاص (نتایج و ثمرات اخلاص)

۱ دستیابی به درجاتی از حکمت

- حکمت به معنای علم محکم و استوار و به دور از خطاست که هدف درست و راه رسیدن به آن را نشان می‌دهد و مانع لغزش‌ها و تباهی‌ها می‌شود.
- انسان حکیم، به درجاتی از بصیرت و روشن‌بینی می‌رسد که می‌تواند در شرایط سخت و پیچیده، حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود.
- خداوند در قرآن کریم، علاوه بر آن‌که لقمان را به داشتن حکمت، توصیف کرده، سفارش‌های ارزنده و حکیمانه‌ای از ایشان نقل کرده است.
- پیامبر (ص): «هر کس چهل روز کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد، چشمه‌های حکمت و معرفت از دل و زبانش جاری خواهد شد.»

۲ نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان

- اگر انسان در اخلاص پیش رود، به مرحله‌ای می‌رسد که دیگر فریب وسوسه‌های شیطان را نمی‌خورد و گرفتار دام‌های شیطان نمی‌شود.
- ل چرا که شیطان، خود اقرار کرده است که توانایی فریب مؤمنان با اخلاص را ندارد.
- حافظ: برو این دام بر مرغی دگر نه که عنقا را بلند است آشیانه
- آیه: «قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَنِي فِيهِ وَ لَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِنْ لَمْ يَفْعَلْ مَا آمُرُهُ لَيَسْجَنَنَّ و لَيَكُونَا مِنَ الصَّاغِرِينَ قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ وَ إِلَّا تَصْرَفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَضْبُ إِلَيْهِنَّ وَ أَكُنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ»
- یکی از اوصافی که خدا برای حضرت یوسف (ع) ذکر کرده، داشتن اخلاص و رسیدن به مقام مُخْلِصین است.
- دام شیطانی برای انسان، با هدف تحریک هوس‌های زودگذر، کشاندن او به گناه و محروم کردن از بهشت جاویدان است.
- مقاومت در برابر این دام‌ها نیازمند روی آوردن به پیشگاه خداوند و پذیرش خالصانه فرمان‌های اوست.

۳ دریافت پاداش‌های وصف ناشدنی

- بندگی خالصانه خداوند پاداش‌هایی دارد که چه بسا در ذهن ما نگنجد و از تصور و تخیل ما فراتر رود.
- از جمله این پاداش‌های وصف ناشدنی، دیدار محبوب حقیقی و تقریب به پیشگاه کسی است که به بنا به تغییر امیرمؤمنان علی (ع)، «نهایت آرزوی عارفان، دوست دل‌های صادقان، ولی مؤمنان و معبود عالمیان است.»
- اولیای دین این همه خوبی و زیبایی و مقام قرب و نزدیکی به محبوب را از راه بندگی خالصانه به دست آورده‌اند.

آیات و روایات

سوره انعام (۱۶۲)

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
 بگو بی گمان نماز و عبادت هایم و زندگی و مرگم برای خدا پروردگار جهانیان
ترجمه روان: بگو همانا نماز و عبادت هایم و زندگی و مرگم فقط برای خداست که پروردگار جهانیان است.
پیام: اخلاص در بندگی

سوره سبأ (۱۶۶)

قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِيَ وَفَرَادَى...
 بگو تنها شما را پند می دهم به یکی که قیام کنید برای خدا دوتایی و یکی
ترجمه روان: (به بندگانم) بگو شما را فقط یک موعظه می کنم، (و آن) اینکه به صورت گروهی و فردی برای خدا قیام کنید...
پیام: ۱) اخلاص در عمل (أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ) ۲) حَسَن فعلی (مثنی و فرادی) و حَسَن فاعلی (لِلَّهِ) ۳) قیام در راه خدا به صورت گروهی بر قیام فردی ارجحیت دارد. (ابتدا مثنی سپس فرادی)

سوره یونس (۱۰۱-۱۰۹)

يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ
 آبا و اجداد نکرده ای فرزندان آدم که نپرستید شیطان بی شک او برای شما دشمنی آشکار
 وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ
 و اینکه مرا پرستید این راه مستقیم

ترجمه روان: ای فرزندان آدم، آیا از شما پیمان نگرفته بودم که شیطان را نپرستید که او دشمن آشکار شماست؟ و اینکه مرا پرستید (که این راه مستقیم است)؟
پیام: ۱) اخلاص در بندگی و توحید عملی ۲) گرایش فطری به پرستش خدا و نفی اطاعت از شیطان است.

سوره یوسف (۱۲۴، ۱۲۵)

قَالَ	فَذَلِكُنَّ	الَّذِي	لَمُتْنِي	فِيهِ	وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ
گفت	پس این	کسی	مرا سرزنش کردید	در آن	و او را دعوت کردم
عَنْ نَفْسِهِ	فَاسْتَعْصَمَ	وَلَئِنْ	لَمْ يَفْعَلْ	مَا	أَمْرُهُ
درباره	پس عصمت	و اگر	انجام نداد	آن چه	او را دستور می دهم
خودش	به خرج داد				
لِيَسْتَجِزَّ	وَلِيَكُونَ	مِنْ	الصَّاعِرِينَ		
قطعاً زندانی می شود	و قطعاً می باشد	از	ذلیلان		
قَالَ	رَبِّ	السَّجْنِ	أَحَبُّ	إِلَيَّ	مِمَّا
گفت	پروردگار	زندان	دوست داشتنی تر	برایم	از آنچه
يَدْعُونَنِي	إِلَيْهِ	وَلَا تَصْرِفْ	عَنِّي	كَيْدَهُنَّ	أَصْبُ
مرا دعوت می کنند	به آن	و اگر تو منصرف نکنی	از من	حيله آنها	متمایل می شوم
إِلَيْهِنَّ	وَأَكُنَّ	مِنْ	الْجَاهِلِينَ	فَاسْتَجَابَ لَهُ	رَبُّهُ
به آنها	و می باشم	از	نادانان	پس پذیرفت	پروردگارش
فَصَرَفَ عَنْهُ	كَيْدَهُنَّ	إِنَّهُ	هُوَ	السَّمِيعُ	الْعَلِيمُ
پس دور کرد از او	حيله شان	قطعاً	او	شنوا	آگاه

ترجمه روان: (همسر عزیز) گفت: «این همان کسی است که به خاطر (عشق) او مرا سرزنش کردید! (آری) من او را به خویشتن دعوت کردم و او خودداری کرد! و اگر آنچه را دستور می دهم انجام ندهد، به زندان خواهد افتاد و مسلماً خوار و ذلیل خواهد شد!»
 (یوسف) گفت: «پروردگارا! زندان نزد من محبوب تر است از آنچه این ها مرا به سوی آن می خوانند!»
 و اگر مکر و نیرنگ آن ها را از من باز نگردانی، به سوی آنان متمایل خواهم شد و از جاهلان خواهم بود!»
 پس پروردگارش پذیرفت و نیرنگ آن ها را از او دور کرد، چرا که او شنوا و آگاه است.
پیام: بیانگر نفوذناپذیری در برابر وسوسه های شیطان به عنوان یکی از میوه های درخت اخلاص

پیامبر اکرم (ص)

راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه‌ای سیاه در شب تاریک بر تخته‌سنگی سیاه پنهان‌تر است.

پیام: ۱ امکان انحراف انسان از مسیر توحید و وجود خطرات پنهان ولی واقعی در این مسیر ۲ ضرورت پاسبانی از حریم اندیشه دل

پیامبر اکرم (ص)

مؤمنان، با توجه به مراتب اخلاصشان، بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند.

پیام: ۱ درجات و مراتب مختلف اخلاص ۲ اخلاص عامل برتری مؤمنان بر یکدیگر

پیامبر اکرم (ص)

نَبِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ: نیت مؤمن از عمل او برتر است.

پیام: ترجیح و اولویت نیت (حَسَن فاعلی) بر شکل انجام عمل (حَسَن فعلی)

پیامبر اکرم (ص)

إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ: همانا اعمال انسان وابسته به نیت‌های اوست.

پیام: ۱ جایگاه مهم و ارزشمند نیت و قصد قلبی انسان ۲ اولویت و ترجیح نیت بر شکل عمل

امیرالمؤمنین (ع)

فَاعِلُ الْخَيْرِ خَيْرٌ مِنْهُ؛ وَ فاعِلُ الشَّرِّ شَرٌّ مِنْهُ

پیام: ترجیح و برتری حَسَن فاعلی بر حَسَن فعلی

امیرالمؤمنین (ع)

تمام اخلاص در دوری از گناه جمع شده است.

پیام: دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات از راه‌های تقویت اخلاص

امیرالمؤمنین (ع)

خداوند بدان جهت روزه را واجب کرد تا اخلاص مردم را بیازماید.

پیام: دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات یکی از راه‌های تقویت اخلاص

پیامبر اکرم (ص)

هر کس چهل روز کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد، چشمه‌های حکمت و معرفت از دل و زبانش جاری خواهد شد.

پیام: دستیابی به درجاتی از حکمت به عنوان نخستین میوه درخت اخلاص

حافظ

پاسبان حرم دل شده‌ام شب همه شب تا در این پرده جز اندیشه او نگذارم

پیام: خطر انحراف از توحید برای موحدان و راهیابی شرک به دل انسان یکتاپرست

سعدی

آفرینش همه تنبیه خداوند دل است دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود هر که فکر نکند نقش بود بر دیوار

پیام: ۱ بیانگر افزایش معرفت نسبت به خداوند به عنوان یکی از راه‌های تقویت اخلاص ۲ رابطه مستقیم میان ایمان به خدا و اخلاص

سعدی

مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان هر دو عالم پُر ز نور و دیده نابینا، چه سود

پیام: ۱ بیانگر افزایش معرفت نسبت به خداوند به عنوان یکی از راه‌های تقویت اخلاص ۲ توصیف انسان غافل که چشم اندیشه خود را به روی جهان بسته است.

حافظ

برو این دام بر مرغی دگر نه که عنقا را بلند است آشیانه

پیام: بیانگر نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان به عنوان یکی از میوه‌های درخت اخلاص

سؤالات امتحان

بخش اول: اخلاص در بندگی - حُسن فاعلی و حُسن فعلی

آیات و احادیث

۳۳۰. با تدبر در آیات زیر به سؤالات پاسخ دهید.
 ﴿قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِيَ وَفُرَادَى...﴾
 ﴿لَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ غَدُوٌّ مُبِينٌ وَأَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾
 (الف) مقصود از قیام گروهی و قیام فردی چیست؟ برای هر کدام نمونه‌هایی ذکر کنید.
 (ب) آیا میان عبارت «أَنْ أَعْبُدُونِي» و «أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ» رابطه‌ای می‌بینید؟ توضیح دهید.
 ۳۳۱. پیام حدیث امیرالمؤمنین علی (ع) «فَاعِلُ الْخَيْرِ خَيْرٌ مِنْهُ وَفَاعِلُ الشَّرِّ مِنْهُ» در رابطه با اخلاص چیست؟
 ۳۳۲. پیام حدیث: «نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ» را بنویسید.
 ۳۳۳. چرا رسول خدا (ص) می‌فرماید: «نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ»؟
 ۳۳۴. این حدیث پیامبر (ص) که می‌فرماید: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ» به چه موضوعی اشاره دارد؟

سؤالات درست و نادرست

۳۳۵. هر اسلام اخلاص شرط قبولی اعمالی است که فرد به درگاه خدا عرضه می‌دارد.
 ۳۳۶. حُسن فعلی بدین معناست که انجام‌دهنده کار دارای نیت الهی باشد.
 ۳۳۷. حُسن فاعلی بدین معناست که کار به‌درستی و به همان صورت که خدا فرمان داده انجام شود.
 ۳۳۸. باید از حریم دل پاسبانی کنیم تا آفت شرک به آن راه نیابد و عمل ما خالص برای خدا انجام شود.
 ۳۳۹. آن کس که راه توحید را بر می‌گزیند و در پی آن، اندیشه و دل و عمل خویش را برای رضای خدا قرار می‌دهد، خطراتی او را تهدید می‌کند.
 ۳۴۰. ایمان مانند دوست داشتن، سخاوت، شجاعت و هر عمل قلبی دیگر، درجات و مراتبی دارد.

سؤالات جای خالی

۳۴۱. حُسن بدین معناست که انجام‌دهنده کار دارای نیت الهی باشد.
 ۳۴۲. براساس حدیث شریف پیامبر: «مُؤْمِنَانِ بِأُتُوجَّهُ بِهِ» بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند.
 ۳۴۳. نیت الهی داشتن در انجام کار حُسن و انجام کار به‌درستی و مطابق فرمان الهی حُسن است.
 ۳۴۴. پیامبر اکرم (ص): «راهیابی به دل انسان از راه رفتن در شب تاریک بر تخته‌سنگی سیاه است».
 ۳۴۵. در اسلام شرط قبولی تمامی اعمالی است که فرد به درگاه خداوند عرضه می‌دارد.
 ۳۴۶. اعمال انسان هرچه با همراه باشد، ارزش بیشتری دارد.
 ۳۴۷. در صورتی که کار به‌درستی و به همان صورت که خدا فرمان داده است انجام شود دارای حُسن است.
 ۳۴۸. ریا در مقابل قرار دارد.
 ۳۴۹. اگر عملی از جهات کمیت، کیفیت، زمان، مکان و شیوه همان‌طوری باشد که خداوند می‌خواهد، آن عمل دارای حُسن است.
 ۳۵۰. پیامبر (ص) می‌فرماید: «از عمل او برتر است».

سؤالات دوگزینه‌ای

۳۵۱. نیت خالص در عمل انسان مؤمن به کدام حُسن اشاره دارد؟
 (الف) حُسن فاعلی
 (ب) حُسن فعلی
 ۳۵۲. کدام گزینه از راه‌های تقویت اخلاص است؟
 (الف) راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او
 (ب) دستیابی به درجاتی از حکمت
 ۳۵۳. دلیل عبارت قرآنی «بگو همانا نماز و عبادت‌هایم و زندگی و مرگم فقط برای خداست» در قالب کدام یک از مراتب توحید مجسم شده است؟
 (الف) توحید عملی
 (ب) توحید در ربوبیت

۳۵۴. یگانه موعظه خداوند در آیه شریفه «قُلْ إِنَّمَا أَعْظُمُ بِوَاجِدَةٍ» کدام است؟

الف) «أَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»
ب) «أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ خِزْفَةٍ»

۳۵۵. اوامر الهی در آیه «أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ...» خطاب به فرزندان آدم به ترتیب کدام است؟

الف) «لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ» - «أَعْبُدُونِي» - «لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ»
ب) «أَعْبُدُونِي» - «لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ»

۳۵۶. در آیات قرآن کریم «هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» در مورد کدام یک از اوامر یا نواهی بیان شده است؟

الف) «أَعْبُدُونِي»
ب) «لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ»

۳۵۷. پیامبر اکرم (ص) چه چیزی را به راه رفتن مورچه سیاه در شب تاریک مقایسه نمودند؟

الف) راهیابی شرک به دل انسان
ب) هدایت انسان مشرک به سمت توحید

۳۵۸. بیت «پاسبان حرم دل شده ام شب همه شب / تا در این پرده جز اندیشه او نگذارم» با کدام حدیث شریفه قرابت معنایی بیشتری دارد؟

الف) راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی پنهان تر است.
ب) مؤمنان، با توجه به مراتب اخلاصشان، بر یکدیگر برتری پیدا می کنند.

۳۵۹. شرط قبولی اعمال انسان در کدام آیه شریفه ذکر شده است؟

الف) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»
ب) «قُلْ إِنَّمَا أَعْظُمُ بِوَاجِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ خِزْفَةٍ»

۳۶۰. هر یک از عبارات «کالبد، قصد، روح، شکل، مقدم» به کدام جنبه عمل انسان مربوط است؟

الف) فاعلی - فعلی - فاعلی - فاعلی - فاعلی
ب) فعلی - فاعلی - فاعلی - فاعلی - فاعلی

۳۶۱. مطابق حدیث گهربار امام علی (ع) کدام یک از گزاره های زیر درست است؟

الف) انجام دهنده کار بد از کارش بدتر است.
ب) کار بد از انجام دهنده اش بدتر است.

سؤالات کوتاه پاسخ

۳۶۲. شرط قبولی اعمال در اسلام چیست؟

۳۶۳. اگر کسی عملی را به صورتی که خداوند فرمان داده انجام دهد به کدام حسن (فعلی / فاعلی) توجه کرده است؟

۳۶۴. هر عبادتی که از جهت کمیت و کیفیت مطابق دستور خداوند انجام گیرد دارای کدام حسن می باشد؟

۳۶۵. هدف از خلقت انسان چیست و چگونه می توان به این هدف رسید؟

۳۶۶. انسان همواره در زندگی بر سر کدام دو راهی قرار دارد؟

۳۶۷. طبق روایتی از پیامبر اکرم (ص)، راهیابی شرک به دل انسان به چه چیزی تشبیه شده است؟

۳۶۸. اعمال انسان در چه صورتی ارزش بیشتری دارد؟

۳۶۹. بر اساس فرمایش پیامبر (ص)، مؤمنان بر چه اساسی بر یکدیگر برتری پیدا می کنند؟

۳۷۰. در هر عملی باید چند «حسن» وجود داشته باشد؟

تعریف اصطلاح

۳۷۱. اخلاص:

۳۷۲. حسن فاعلی:

۳۷۳. حسن فعلی:

کشف ارتباط

۳۷۴. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (در سمت چپ دو مورد اضافی است).

الف) ملاک برتری مؤمنان بر یکدیگر	۱) حسن فاعلی
ب) عاملی مقدم و برتر از دیگری	۲) راهیابی شرک، پنهان تر از حرکت مورچه
ج) ضرورت پاسبانی از حریم دل	۳) «أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَ خِزْفَةٍ» و فرادی
د) نخستین عهد خداوند با بنی آدم	۴) «لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ»
	۵) حسن فعلی
	۶) «أَعْبُدُونِي»

سؤالات چهارگزینه‌ای

۳۷۵. از حدیث شریف «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

- (۱) برتری عمل انسان بر نیتش که با صحت عمل مرتبط است.
- (۲) وابستگی عمل انسان به نیتش که با صحت عمل مرتبط است.
- (۳) برتری عمل انسان بر نیتش که با اخلاص در عمل ارتباط دارد.
- (۴) وابستگی عمل انسان به نیتش که با اخلاص در عمل ارتباط دارد.

۳۷۶. بیت زیر با پیام کدام آیه شریفه، هم‌مفهوم است؟

«پاسبان حرم دل شده‌ام شب همه شب / تا در این پرده جز اندیشه او نگذارم»

(۱) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

(۳) «يُسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

(۲) «إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»

(۴) «أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ»

۳۷۷. با توجه به اینکه «راهبایی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه‌های سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان‌تر است.» کدام دستورالعمل قرآنی می‌تواند

راهکار مناسبی برای پرهیز از آلوده شدن به شرک باشد؟

(۱) «لَا تَقْتُلُوا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا»

(۳) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا»

(۲) «قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَى وَفَرَادَى»

(۴) «أَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاةً»

۳۷۸. از آیه شریفه «أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَ أَنْ أَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» کدام پیام دریافت می‌شود؟ (انسانی ۹۹)

(۱) فرزندان آدم چون با خدا پیمان بستند، هرگز شیطان را نمی‌پرستند، چون او دشمن پنهان است.

(۲) شیطان دشمن پنهان و اعلام شده شماست؛ پس از او پیروی نکنید و مراقب توطئه‌های او باشید.

(۳) خداپرستی و عدم اطاعت از شیطان یک پیمان الهی است و همگان ملزم به اجرای مفاد آن هستند.

(۴) انسان همواره بر سر دوراهی بندگان خداوند و بندگی هوای نفس قرار دارد و همیشه بهترین راه را انتخاب می‌کند.

۳۷۹. شرط قبولی تمامی اعمال انسان چیست و کدام آیه شریفه حاکی از آن است؟

(۱) ایمان - «قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَى وَفَرَادَى»

(۳) ایمان - «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ»

(۲) اخلاص - «قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَى وَفَرَادَى»

(۴) اخلاص - «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ»

پرتکرار (خارج ۹۸ و ۹۹)

۳۸۰. حسن فعلی مرتبط با کدام مورد است و وجود آن به چه معناست؟

(۱) کمیت عمل - کار با صحت و مطابق فرمان خدا انجام شده است.

(۳) قصد فرد - کار با صحت و مطابق فرمان خدا انجام شده است.

(۲) کمیت عمل - کار خالصانه و بدون شرک و ریا انجام شده است.

(۴) قصد فرد - کار خالصانه و بدون شرک و ریا انجام شده است.

پایان کامل (تشریحی)

۳۸۱. اگر فردی برای لاغر شدن و یا سلامت جسم روزه بگیرد، روزه‌اش درست است؟

۳۸۲. اگر کسی به نیت نماز جماعت مسجد از منزل بیرون آید و به دلیل مانعی نتواند به مسجد برسد، آیا نزد خدا پاداشی دارد؟ به چه دلیل؟ در این کار کدام یک

از اقسام حسن وجود دارد؟

۳۸۳. با توجه به اینکه ریا در مقابل اخلاص قرار می‌گیرد، بررسی کنید که هر یک از موارد زیر مصداق ریا قرار می‌گیرد یا مصداق اخلاص؟

(الف) حضور در نماز جماعت:

(ب) کمک به افراد نیازمند در حضور دیگران:

۳۸۴. درستی و صحت عمل در گرو چه مواردی است؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

۳۸۵. آیا ممکن است عملی دارای حسن فعلی باشد، اما حسن فاعلی نداشته باشد؟ و یا برعکس، حسن فعلی نداشته باشد ولی دارای حسن فاعلی باشد؟ مثال بزنید.

بخش دوم: راه‌های تقویت اخلاص - میوه‌های درخت اخلاص

آیات و احادیث

۳۸۶. با بررسی آیات ۳۲ و ۳۳ سوره یوسف بگویید شیطان چه دامی برای حضرت یوسف (ع) گسترده بود و او چگونه توانست از این دام نجات یابد؟

۳۸۷. بر اساس آیه «قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

(الف) ترجمه کنید.

(ب) آیه به کدام یک از مراتب توحید اشاره دارد؟

(ج) در این آیه به کدام نوع حسن اشاره شده است؟

۳۸۸. حدیث «تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است.» به کدام یک از راه های تقویت اخلاص اشاره دارد؟

۳۸۹. حدیث شریف پیامبر (ص) که فرمود: «هر کس چهل روز کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد. چشمه های حکمت از قلبش بر زبانش جاری می شود.» به

(دی ۹۶ ریاضی)

کدام یک از ثمرات اخلاص اشاره دارد؟

۳۹۰. تعبیر امیرالمؤمنین علی (ع) در مورد خدا که فرمودند: «نهایت آرزوی عارفان، دوست دل های صادقان و...» بیانگر کدام ثمره اخلاص می باشد؟

۳۹۱. رسول خدا (ص) در حدیثی، پنهان بودن راه یابی شرک به دل انسان را به چه چیزی تشبیه کرده است و ما بر این اساس چه وظیفه ای داریم؟

سوالات درست و نادرست

۳۹۲. دوری از گناه، غفلت از خداوند را کم می کند و محبت او را در قلب تقویت می سازد.

۳۹۳. نمازی که با معرفت انجام بگیرد، نزد خداوند بسیار باارزش تر از نمازی است که به جا آورنده آن نمی داند چه می گوید و برای چه می گوید.

۳۹۴. خشکاننده ریشه درخت اخلاص و بندگی گناه نکردن است.

۳۹۵. کسی که فقط برای لاغر شدن و یا سلامت جسم روزه بگیرد، روزه اش درست است.

۳۹۶. شیطان خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مؤمنان با اخلاص را ندارد.

۳۹۷. در میان اعمال واجب، روزه تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد.

۳۹۸. یکی از اوصافی که خداوند در قرآن برای حضرت لقمان ذکر کرده، داشتن اخلاص است.

۳۹۹. کسی که در دام های شیطان گرفتار شود در دنیا با نشاط زندگی خواهد کرد، ولی حیات سرشار از شادکامی آخرت را از دست خواهد داد.

۴۰۰. اعطای پاداش های وصف ناشدنی به جانشینان خدا در گرو بندگی و اطاعت خالصانه خداست.

سوالات جای خالی

۴۰۱. هر قدر که ما به خداوند بیشتر شود به افزایش درجه کمک خواهد کرد.

۴۰۲. گاهی پیش می آید که انسان های نادان به تصور اینکه می کنند، مرتکب گناهان بزرگ می شوند.

۴۰۳. شیطان خود اقرار کرده است که قدرت و توانایی فریب دادن مؤمنان با را ندارد.

۴۰۴. انسان به درجاتی از بصیرت می رسد که می تواند در شرایط سخت حق را از باطل تشخیص دهد.

۴۰۵. در میان اعمال واجب تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد.

۴۰۶. ریشه درخت اخلاص و بندگی را می سوزاند و آن را به تدریج از بین می برد.

۴۰۷. پیامبر (ص): «هر کس روز کارهای خود را برای خدا انجام دهد، چشمه های حکمت و معرفت از دل و زبانش جاری خواهد شد.»

۴۰۸. امیرالمؤمنین علی (ع) و فاطمه زهرا (س) از راه ، مقام قرب و نزدیکی به محبوب را به دست آورده اند.

سوالات دوگزینه ای

۴۰۹. طبق فرمایش امام علی (ع): «تمام در دوری از گناهان جمع شده است.»

(الف) ایمان (ب) اخلاص

۴۱۰. رابطه میان اخلاص با معرفت و ایمان در کدام گزینه به درستی ترسیم شده است؟

(الف) هرچه معرفت انسان به خداوند بیشتر شود، ایمان او بیشتر شده و در نتیجه اخلاصش افزون می گردد.

(ب) هرچه ایمان انسان به خداوند بیشتر شود، اخلاص او بیشتر شده و در نتیجه معرفتش افزون می گردد.

۴۱۱. بیت «مهر رخسار تو می تابد ز ذرات جهان / هر دو عالم پُر ز نور و دیده نابینا، چه سود» بیانگر کدام یک از راه های تقویت اخلاص است؟

(الف) راز و نیاز با خداوند (ب) معرفت به خداوند

۴۱۲. مطابق فرمایش حضرت علی (ع) تمام اخلاص در جمع شده است.

(الف) دوری از گناهان (ب) معرفت به خداوند

۴۱۳. قرآن کریم چه مصداقی را در مورد «درجاتی از بصیرت و روشن بینی و توان تشخیص حق از باطل در شرایط سخت و پیچیده» معرفی می نماید؟

(الف) حضرت لقمان (ع) (ب) حضرت یوسف (ع)

۴۱۴. راه‌های تقویت اخلاص را نام ببرید.

۴۱۵. ابیات زیر بیانگر کدام یک از راه‌های تقویت اخلاص می‌باشد؟

«آفرینش همه تنبیه خداوند دل است دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار»

۴۱۶. بیت زیر چه پیامی دارد و توصیف چه کسی است؟

«مهر رُخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان هر دو عالم پُر ز نور و دیده نابینا، چه سود»

۴۱۷. دو مورد از میوه‌های درخت اخلاص را نام ببرید.

۴۱۸. حدیث: «تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است» به کدام یک از راه‌های تقویت اخلاص اشاره می‌کند؟

۴۱۹. پیش رفتن انسان در اخلاص چه اثری در مقابله با شیطان دارد؟

۴۲۰. راز و تیز با خداوند و کمک خواستن از او چه پیامدهایی دارد و برای رسیدن به اخلاص چه نتایجی دارد؟

۴۲۱. چه چیزی درخت اخلاص را آبیاری می‌کند و رشد می‌دهد؟

۴۲۲. هر بیان امیرالمؤمنین علی (ع) خداوند به چه جهتی روزه را واجب کرد؟

۴۲۳. از دیدگاه پیامبر اکرم (ص) هر کس چهل روز کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد، چه نتیجه‌ای را به دنبال دارد؟

۴۲۴. شیطان در پیشگاه خداوند اقرار کرده که توانایی فریب دادن چه کسانی را ندارد؟

۴۲۵. یکی از اوصافی که خداوند در قرآن برای حضرت یوسف (ع) ذکر کرده است، چیست؟

۴۲۶. چرا شیطان امروزه به صورت‌های گوناگون برای انسان‌ها دام‌هایی پهن کرده است؟

۴۲۷. مقاومت در برابر دام‌های متنوع شیطان از جمله فیلم‌ها، وبگاه‌ها، شبکه‌های ماهواره‌ای گمراه‌کننده، شبکه‌های مجازی ناسالم و... نیازمند چیست؟

۴۲۸. کسی که در دام‌های گوناگونی از جمله شبکه‌های مجازی ناسالم و گروه‌ها و دسته‌های منحرف اجتماعی گرفتار شود چه نتیجه‌ای برای او در دنیا و آخرت به دنبال دارد؟

۴۲۹. یکی از پاداش‌های وصف‌نشدنی بندگی خالصانه خداوند چیست؟

۴۳۰. امیرالمؤمنین علی (ع) محبوب حقیقی را چگونه تعبیر می‌کند؟

۴۳۱. چه کسانی و چگونه مقام قرب و نزدیکی به محبوب را به دست آورده‌اند؟

تعریف اصطلاح

۴۳۲. حکمت:

۴۳۳. انسان حکیم:

کشف ارتباط

۴۳۴. موارد مرتبط را به هم وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

(الف) معرفت به خداوند	○	○	(۱) تقویت محبت خدا در قلب
(ب) حکمت	○	○	(۲) آبیاری درخت اخلاص
(ج) راز و نیاز با خداوند	○	○	(۳) افزایش درجه اخلاص
(د) ترک گناه و توجه به واجبات	○	○	(۴) نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان
		○	(۵) مانع لغزش‌ها و تباهی‌ها

۴۳۵. هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

(الف) از میوه‌های درخت اخلاص	○	○	(۱) افزایش معرفت نسبت به خدا
(ب) تأثیر روزه در تقویت اخلاص	○	○	(۲) دریافت پاداش‌های وصف‌ناشدنی
(ج) تفکر در آیات و نشانه‌های الهی	○	○	(۳) دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات
		○	(۴) راز و نیاز با خدا و کمک خواستن از او

(خرداد ۹۹ مشترک)

پرتکرار (خرداد ۹۸ انسانی و دی ۹۸ مشترک)

(دی خارج ۹۹)

(خرداد ۹۸ مشترک)

(خرداد ۹۹ انسانی)

۴۳۶. کدام یک از موارد سمت راست به موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) یاری جستن از خداوند برای رسیدن به اخلاص	○	۱) افزایش معرفت و شناخت نسبت به خداوند	○
ب) تفکر در آیات و نشانه‌های الهی	○	۲) راز و نیاز با خدا و کمک خواستن از او	○
ج) دیدار محبوب حقیقی	○	۳) دستیابی به درجاتی از حکمت	○
		۴) دریافت پاداش‌های وصفناشدنی	○

(خرداد ۱۴۰۰ انسانی)

۴۳۷. هر یک از موارد سمت راست، با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) تأثیر روزه در تقویت اخلاص	○	۱) افزایش معرفت نسبت به خداوند	○
ب) برو این دام بر مرغی دگر نه	○	۲) دریافت پاداش وصفناشدنی	○
ج) آفرینش همه تنبیه خداوند دل است	○	۳) دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات	○
		۴) نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان	○

سؤالات چهارگزینه‌ای

۴۳۸. از کدام مورد فهمیده می‌شود که بسیاری از گناهکاران برای رسیدن به هدف، از هر وسیله‌ای استفاده می‌کنند؟

۱) «قَالَ رَبِّ السَّخَنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ»	۲) «وَلَيْنَ لَمْ يَفْعَلْ مَا أَمَرَهُ لَيَسْجَنَنَّ وَ لَيَكُونَا مِنَ الصَّاغِرِينَ»
۳) «فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ»	۴) «وَلَا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَ أَكُنْ مِنَ الْجَاهِلِينَ»

۴۳۹. بیت زیر با کدام موضوع تناسب مفهومی دارد؟

«مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان / هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا، چه سود»

- ۱) نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند، غفلت انسان را کم می‌کند و محبت را در قلب تقویت می‌سازد.
- ۲) انسان به درجاتی از بصیرت می‌رسد که می‌تواند در شرایط سخت، حق را از باطل تشخیص دهد.
- ۳) هر قدر معرفت انسان به خداوند بیشتر شود، به افزایش درجه اخلاص کمک خواهد کرد.
- ۴) خداوند اختیار را به ما عطا کرده تا با استفاده از آن، برای زندگی خود برنامه‌ریزی کنیم.

۴۴۰. «آفرینش همه تنبیه خداوند دل است» و «عنقا را بلند است آشیانه» به ترتیب با کدام مورد ارتباط دارند؟

۱) راه‌های تقویت اخلاص - میوه‌های درخت اخلاص	۲) میوه‌های درخت اخلاص - راه‌های تقویت اخلاص
۳) ارتباط دو سویه توحید فردی و اجتماعی - راه‌های تقویت اخلاص	۴) ارتباط دو سویه توحید فردی و اجتماعی - میوه‌های درخت اخلاص

۴۴۱. با توجه به اینکه حضرت یوسف (ع) زندگی عقیفانه را پیش گرفته بود، در مواجهه ناگهانی با همسر عزیز مصر کدام کلام، با کدามنی ایشان را جلوه‌گر می‌نماید؟ (تجربی ۹۵)

۱) «رَبِّ السَّخَنُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ»	۲) «وَلَيْنَ لَمْ يَفْعَلْ مَا أَمَرَهُ لَيَسْجَنَنَّ»
۳) «قَالَتْ فَذَلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَنِي فِيهِ»	۴) «وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ»

۴۴۲. دستیابی به اندیشه‌های محکم و دانش استوار چه نتایجی برای انسان در پی خواهد داشت؟ (تجربی ۹۸)

۱) دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات	۲) دیدار محبوب حقیقی و رسیدن به پیشگاه خداوند متعال
۳) تصمیم‌گیری درست و آگاهانه و رهایی از سرگردانی	۴) یادآوری اوقات با خداوند و استمداد از او

۴۴۳. کدام یک از عبارات زیر درست است؟

- الف) احتمال انحراف از توحید برای کسانی که رو به اخلاص می‌آورند، عملاً امکان ندارد.
- ب) اخلاص در کاربرد دینی به معنی خالص‌کردن و پاک‌کردن یک چیز از غیر آن است.
- ج) اینکه خداوند امر فرموده که نماز صبح در دو رکعت و با یک رکوع و دو سجده در هر رکعت و قبل از طلوع آفتاب انجام شود، بیانگر حسن فعلی است.
- د) نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند، غفلت از خداوند را کم می‌کند، محبت او را در قلب تقویت می‌سازد و انسان را از کمک‌های الهی بهره‌مند می‌نماید.

ه) گناه، ریشه درخت اخلاص و بندگی را می‌سوزاند و آن را به تدریج از بین می‌برد.

۱) ب - ج - د	۲) الف - ج - ه	۳) ج - د - ه	۴) ب - د - ه

پاسخ کامل (تشریحی)

۴۴۴. توضیح دهید که چگونه «افزایش معرفت نسبت به خداوند» از راه‌های تقویت اخلاص می‌باشد؟

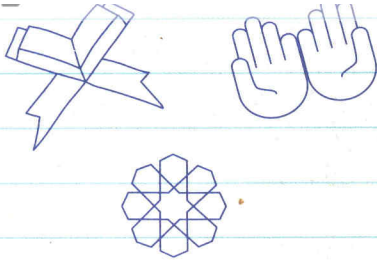
۴۴۵. یکی از میوه‌های درخت اخلاص دستیابی به درجاتی از حکمت است. آن را شرح دهید.

۴۴۶. از میوه‌های درخت اخلاص «نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان» را شرح دهید.

۴۴۷. از راه‌های تقویت اخلاص «راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او» را شرح دهید.

۴۴۸. «دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات» که یکی از راه‌های رسیدن به اخلاص است را توضیح دهید.

قدرت پرواز

مشاوره: یک درس بسیار مهم و تاحری فلسفی و عقلی در مورد اختیار انسان که تعداد ابیات آن رکورددار است. در این درس علاوه بر مفهوم اختیار و نشانه‌های وجود اختیار در انسان (که سه تیتیر مهم و همیشه مورد سؤال است) با مفهوم بسیاااااااااااا مهم قَر و قَضای الهی آشنا می‌شوید که هم تعریف این دو واژه و هم مثال‌هایشان مورد توجه طراحان است. نخستین آیه درس بسیار محبوب طراحان بوده و همچنین رابطه اختیار انسان و اراده الهی نیز مبحث پرسوالی است. این درس در امتحان نهایی به همراه درس بعد مجموعاً ۵ نمره دارد که کمی از ۴ درس قبل مهم‌تر به نظر می‌رسد.

اختیار، حقیقتی وجدانی و مشهود

تعریف: توانایی بر انجام یک کار و یا ترک آن است.
یک حقیقت وجدانی (بسیار آشکار و بدیهی و بدون نیاز به دلیل و استدلال)، یعنی هر انسانی آن را در خود می‌یابد و می‌بیند که شبانه‌روز در حال تصمیم گرفتن برای انجام یک کار یا ترک آن است.
کسی که اختیار را در سخن یا بحث انکار می‌کند، در عمل از آن بهره می‌برد و آن را اثبات می‌کند.

نکته: بسیاری از امور اختیاری نیست و ما در وقوع آن‌ها نقشی نداریم. در عین حال، همین اختیار محدودی که داریم، مبنای تصمیم‌گیری‌های ما و تعیین‌کننده عاقبت و سرنوشت ماست. **مثال:** عملکرد دستگاه‌های مختلف بدن، قوانین حاکم بر طبیعت و...

شواهد وجود اختیار در انسان

- تفکر و تصمیم:** اندیشیدن و سنجیدن جوانب کار و در نهایت تصمیم‌گیری گاهی نیز دچار تردید می‌شویم که از میان چندین راه و چندین کار، کدام یک را انتخاب کنیم.
مولوی: اینکه فردا این کنم یا آن کنم خود دلیل اختیار است ای صنم
- احساس رضایت یا پشیمانی:** احساس رضایت و خرسندی پس از موفقیت در کاری و یا احساس ندامت و پشیمانی زمانی که مرتکب اشتباهی می‌شویم نشانه آن است که آن کار را از خود و نتیجه اراده و تصمیم عاقلانه خود می‌دانیم.
مولوی: گر نبودی اختیار این شرم چیست این دریغ و خجالت و آزرم چیست؟
وان پشیمانی که خوردی زان بدی ز اختیار خویش گشتی مهدی
- مسئولیت‌پذیری:** پذیرش آثار و عواقب عمل خود و همچنین اعتقاد به عهد‌ها و پیمان‌ها و در نهایت مجازات کسی که پیمان شکنی کند و مسئولیتش را انجام ندهد.

مولوی: هیچ‌گویی سنگ را فردا بیا ورنیایی من دهم بد را سزا؟
هیچ عاقل مر کلوخی را زند؟ هیچ با سنگی عتابی کس کند؟

آیات اختیار

- آیه: «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»
- آیه: «قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا»
- آیه: «ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ»

قانونمندی جهان زمینه‌ساز شکوفایی اختیار

انسان می‌داند که فقط با زندگی در یک جهان قانونمند امکان انتخاب، حرکت و فعالیت وجود دارد؛ زیرا اگر وقایع و رخداد‌های جهان قانونمند نبود و همه چیز بی‌هدف و اتفاقی رخ می‌داد، انسان نمی‌دانست باید دست به چه انتخابی بزند؛ اما با زندگی در چنین جهان قانونمندی است که او می‌تواند قوانین حاکم بر جهان هستی و خلقت را بشناسد و برای رفع نیازهای خود از آن‌ها استفاده کند و به هدف‌های خود برسد. به عبارت دیگر، او در جهانی زندگی می‌کند که قدر و قضای الهی بر آن حاکم است.

قَدَر (تقدیر) الهی

قَدَر و قَدَر به معنای «اندازه» و تقدیر به معنای «اندازه گرفتن» است.

مخلوقات جهان، از آن جهت که خدای متعال با علم خود، اندازه، محدوده، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی آن‌ها را تعیین می‌کند، مقَدَّر به تقدیر الهی هستند.

نقشه جهان با همه موجودات و ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش از آن خدا و از علم خداست.

ساده‌ترین و آشکارترین تقدیرها: تعیین طول، عرض، حجم، مکان و زمان یک موجود

مثال: همه ویژگی‌ها، کیفیت‌ها و کلیه روابط میان موجودات مانند اینکه آب در چه درجه‌ای به جوش می‌آید، تعداد الکترون‌ها و کلیه روابط میان موجودات و...

اختیار انسان یکی از تقدیرات الهی است؛ یعنی خداوند این‌گونه تعیین کرده که انسان کارهایش را «با اختیار انجام دهد» و کسی نمی‌تواند از اختیار که ویژگی ذاتی اوست، فرار کند.

قضای الهی

قضا نیز به معنای «به انجام رساندن»، «پایان دادن»، «حکم کردن» و «حتمیت بخشیدن» است.

مخلوقات جهان از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می‌شوند، به قضای الهی وابسته‌اند.

اجرا و پیاده کردن نقشه جهان نیز به اراده خداست.

اصلاح یک پندار

پندار نادرست: قضا و قدر الهی با اختیار انسان ناسازگار است و تقدیر، چیزی غیر از قانونمندی جهان و نظم در آن است.

پاسخ به این پندار: اعتقاد به قضا و قدر، نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است.

بدون پذیرش قدر و قضای الهی هیچ نظامی برقرار نمی‌شود و هیچ زمینه‌ای برای کار اختیاری پدید نمی‌آید.

رابطه اختیار انسان با اراده خداوند

علت‌های دخیل در پیدایش یک پدیده

۱ علت عرضی: چند عامل به صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنند.

هر یک از این عوامل و عناصر اثر خاصی را، مستقل از دیگری، اعمال می‌کند.

هر عامل به طور مستقیم نقش خاصی را برعهده دارد که با نقش دیگری متفاوت است.

مثال: همکاری باغبان، خاک، آب، نور و حرارت برای رویش گل

۲ علت طولی (زیرمجموعه‌ای): یک عامل در عامل دوم اثر می‌گذارد و عامل دوم در عامل سوم تأثیر می‌کند تا اثر عامل اول را به معلول منتقل کند.

مثال: عمل نوشتن که در آن علت‌های حرکت قلم، حرکت دست، ساختار عصبی بدن، اراده انسان و از همه مقدم‌تر روح انسان

حضور دارد و هر علت، زیرمجموعه و تابع علت دیگر است.

کل کار را می‌توان به هر یک از عوامل نسبت داد.

نتیجه: اختیار انسان در طول اراده الهی است؛ یعنی وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست.

در فعل اختیاری، تا زمانی که ما به انجام دادن فعلی اراده نکرده‌ایم، آن فعل انجام نمی‌گیرد، در عین حال، وجود ما، اراده ما و

عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته به اراده خداوند است.

آیات و روایات

سوره انسان (۱)

إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا

قطعاً ما او را هدایت کردیم راه یا سپاسگزار یا ناسپاس

ترجمه روان: ما راه را به او نشان دادیم، یا سپاسگذار خواهد بود یا ناسپاس.

پیام: ۱) بیانگر اختیار انسان ۲) بیانگر توحید در ربوبیت؛ چراکه هدایتگری خداوند یکی از شئون و مصادیق توحید در ربوبیت اوست. (درس ۲)

سوره انعام (۱۰۴)

قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا...

به راستی برای شما آمده است دلایل روشن از پروردگارتان پس هرکس بینا شد پس به سود خودش و هرکس کور شد پس به زیان خودش

ترجمه روان: به راستی که دلایل روشن از جانب پروردگارتان به سوی شما آمد، پس هرکس که بینا گشت، به سود خود اوست و هر کس کور دل گردد،

به زیان خود اوست...

پیام: ۱) بیانگر اختیار در انسان ۲) به طور کلی آیاتی که انسان‌ها را به دو گروه خوب‌ها (أَبْصَرَ) و بد‌ها (عَمِيَ) تقسیم می‌کند، بیانگر اختیار انسان است.

ذَلِكْ بِمَا قَدَّمْتُ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ

آن به خاطر چیزی که از پیش فرستاد دستان شما و اینکه خداوند نیست ستم‌کننده برای بندگان
ترجمه روان: این [عقوبت]، به خاطر کردار پیشین شماست [و نیز به خاطر آن است که] خداوند هرگز به بندگان ستم نمی‌کند.
پیام: اختیار انسان

امام علی (ع)

روزی امیرمؤمنان علی (ع) برای اینکه مبدا دیوارکج و سست روی او و یاران خراب شود، از تکیه بر آن صرف‌نظر کرد و زیر سایه دیواری دیگر نشست. یکی از یاران به آن حضرت گفت: «یا امیرالمؤمنین آیا از قضای الهی می‌گریزی؟» امام فرمود: «نه، بلکه از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم.»

پیام: اختیار انسان در انتخاب‌ها و... ۲ قضا و قدر مانع اختیار انسان و به معنای جبری بودن امور نیست؛ بلکه کمک‌کننده به انسان در اجرای اختیار خود هستند.

مولوی

آن یکی می‌رفت بالای درخت
 صاحب باغ آمد و گفت ای دنی
 گفت: از باغ خدا بنده خدا
 پس بیستش سخت آن دم بر درخت
 گفت: لعل از خدا شرمی بدار
 گفت: کز چوب خدا این بنده‌اش
 چوب حق و پشت و پهلوی، آن او
 گفت توبه کردم از جبر ای عیار
 می‌فشاند آن میوه را دزدانه سخت
 از خدا شرم، بگو چه می‌کنی؟
 می‌خورد خرما که حق کردش عطا
 می‌زدش بر پشت و پهلوی چوب سخت
 می‌گشتی این بی‌گنه را زار زار
 می‌زند بر پشت دیگر بنده‌اش
 من غلام و آلت فرمان او
 اختیار است، اختیار است، اختیار

پیام: ۱ بدیعی و وجدانی بودن اختیار در انسان ۲ کسی که اختیار را در سخن یا بحث انکار می‌کند، در عمل از آن بهره می‌برد و آن را اثبات می‌کند.

مولوی

اینکه فردا این کنم یا آن کنم خود دلیل اختیار است ای صنم

پیام: تفکر و تصمیم یکی از شواهد وجود اختیار در انسان

مولوی

گر نبودی اختیار این شرم چیست
 و ان پشیمانی که خوردی زان بدی
 این دریغ و خجلت و آرم چیست؟
 ز اختیار خویش گشتی مهتدی

پیام: احساس رضایت یا پشیمانی یکی از شواهد وجود اختیار در انسان

مولوی

هیچ گویی سنگ را فردا بیا
 هیچ عاقل مر کلوخی را زند؟
 ورنه نیایی من دهم بد را سزا
 هیچ با سنگی عتابی کس کند؟

پیام: مسئولیت‌پذیری، یکی از شواهد وجود اختیار در انسان است.

سؤالات امتحان

بخش اول: اختیار، حقیقتی وجدانی- شواهد وجود اختیار در انسان

آیات و احادیث

(شهریور ۹۸ انسانی)

۴۴۹. آیه شریفه «قَدْ جَاءَكُمْ بِصَافِرَاتٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَمَن أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَ مَن عَمِيَ فَعَلَيْهَا» را ترجمه کنید.

(خرداد ۱۴۰۱ انسانی)

۴۵۰. آیه «ذَلِكْ بِمَا قَدَّمْتُ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ» از نشانه‌های اختیار، به اشاره دارد.

۴۵۱. توضیح دهید، از آیه «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا» چه مفهومی استنباط می‌گردد؟

۴۵۲. در آیه «ذَلِكْ بِمَا قَدَّمْتُ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ» تأمل کنید و توضیح دهید چگونه محتوای آیه می‌تواند نشانی از وجود اختیار در انسان باشد؟

سؤالات درست و نادرست

(خرداد ۹۹ مشترک)

۴۵۳. مبنای تصمیم‌گیری‌های انسان و تعیین‌کنندهٔ سرنوشت او هم این اختیار محدودی است که دارد.

۴۵۴. کسی که اختیار را در سخن یا بحث انکار می‌کند، در عمل از اختیار خود بهره‌ای نمی‌برد.

۴۵۵. خداوند متعال، متناسب با قوهٔ عقل، بشر را راهنمایی کرده و او را مختار گذاشته است.

۴۵۶. بسیاری از امور اختیاری نیستند و ما در وقوع آن‌ها نقشی نداریم.

۴۵۷. اختیار کاملی که داریم مبنای تصمیم‌گیری ما و تعیین‌کنندهٔ سرنوشت ماست.

۴۵۸. تنها خالق، مالک، ولی، رب و مدیر جهان خداست و هیچ‌یک از مخلوقات در ادارهٔ جهان با او شریک نیستند.

سؤالات جای خالی

۴۵۹. اختیار یک حقیقت است که هر انسانی آن را در خود می‌یابد.

۴۶۰. احساس رضایت یا پشیمانی یکی از شواهد وجود در انسان است.

۴۶۱. احساس رضایت و پشیمانی، و از شواهد وجود اختیار در انسان است.

۴۶۲. تنها خالق، مالک، رب و مدبر جهان خداست و هیچ‌یک از مخلوقات در با او شریک نیستند.

۴۶۳. همهٔ وقایع و رخدادهای جهان، تحت یک برنامهٔ شده و انجام می‌گیرد و نه اتفاقی و بی‌هدف.

سؤالات دوگزینه‌ای

۴۶۴. بیت «این که فردا این کنم یا آن کنم / خود دلیل اختیار است ای صنم» از شواهد وجود اختیار:

الف) مسئولیت‌پذیری
(ب) تفکر و تصمیم

۴۶۵. عبارت اگه به کسی زبان رسانده‌ایم آن را جبران می‌کنیم از شواهد وجود اختیار:

الف) مسئولیت‌پذیری
(ب) تفکر و تصمیم

۴۶۶. بیت «هیچ گویی سنگ را فردا بیا / ورنمایی من دهم بد را سزا» بیانگر کدام شاهد اختیار است؟

الف) مسئولیت‌پذیری
(ب) تفکر و تصمیم

۴۶۷. مخلوقات جهان از آن جهت که با فرمان، حکم و ارادهٔ الهی ایجاد می‌شوند به وابسته‌اند.

الف) قضای الهی
(ب) تقدیر الهی

۴۶۸. اینکه هر انسانی اختیار را در خود می‌یابد و می‌بیند که شبانه روز در حال تصمیم گرفتن برای انجام یک کار یا ترک آن است، بیانگر کدام ویژگی اختیار است؟

الف) حقیقت وجدانی
(ب) حقیقت عقلانی

۴۶۹. کدام‌یک از ابیات زیر ناظر بر مفهوم جبرگرایی می‌باشد؟

الف) گفت از باغ خدا بندهٔ خدا / می‌خورد خرما که حق کردش عطا

(ب) صاحب باغ آمد و گفت ای ذنی / از خدا شرم، بگو چه می‌کنی؟

۴۷۰. مبنای تصمیم‌گیری و تعیین‌کنندهٔ سرنوشت ما کدام است؟

الف) قوانین طبیعت
(ب) اختیار محدود

۴۷۱. هر یک از عبارات «تردید، سزا، شرم» ناظر بر کدام‌یک از نشانه‌های وجود اختیار در انسان است؟

الف) مسئولیت‌پذیری - پشیمانی - تفکر
(ب) تفکر - مسئولیت‌پذیری - پشیمانی

۴۷۲. بیت «هیچ گویی سنگ را فردا بیا / ورنمایی من دهم بد را سزا» بیانگر به عنوان یکی از شواهد وجود اختیار در انسان است.

الف) مسئولیت‌پذیری
(ب) احساس رضایت یا پشیمانی

۴۷۳. کدام عبارت در آیهٔ شریفهٔ «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا» ناظر بر توحید در ربوبیت است؟

الف) «هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ»
(ب) «إِمَّا شَاكِرًا»

۴۷۴. ظرف تحقق «ذلک» و «قَدِّمْتُ أَيْدِيكُمْ» در آیهٔ شریفهٔ «ذَلِكُمْ بِمَا قَدَّمْتُ أَيْدِيكُمْ وَ أَن اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ» به ترتیب کدام است؟

الف) دنیا - برزخ
(ب) قیامت - دنیا

سؤالات کوتاه پاسخ

۴۷۵. دو مورد از شواهدی را که بیانگر وجود اختیار در انسان است را نام ببرید؟

۴۷۶. بیت «هیچ گویی سنگ را فردا بیا / ورنمایی من دهم بد را سزا» نشانهٔ کدام‌یک از شواهد اختیار است؟

۴۷۷. اختیار به چه معناست و چگونه حقیقتی است؟

پُر تکرار (دی ۹۸ و ۱۴۰۰ انسانی)

(خرداد ۹۹ مشترک)

۴۷۸. اندیشه کردن و سنجش جوانب آن ناظر به کدام یک از شواهد وجود اختیار در انسان است؟

(دی ۹۹ مشترک)

۴۷۹. مبنای تصمیم‌گیری‌های ما و تعیین‌کننده عاقبت و سرنوشت ما چیست؟

۴۸۰. مولوی در شعر دزد و صاحب باغ، چگونه قدرت اختیار را اثبات می‌کند؟

۴۸۱. احساس رضایت در انجام کار نشانه چیست؟

۴۸۲. بیت «وان پشیمانی که خوردی زان بدی / ز اختیار خویش گشتی مهتدی» به کدام یک از نشانه‌های وجود اختیار در انسان اشاره دارد؟

۴۸۳. عهدها و پیمان‌ها بر چه اساسی استوارند؟

۴۸۴. بیت «هیچ عاقل مر کلوخی را زند / هیچ با سنگی عتابی کس کند؟» بیانگر کدام یک از نشانه‌های وجود اختیار در انسان است؟

۴۸۵. خداوند، قدرت اراده و اختیار را به ما عطا کرده و از ما خواسته است با استفاده از آن چگونه عمل کنیم؟

۴۸۶. وقایع و رخداد‌های جهان، تحت چگونه برنامه‌ای انجام می‌گیرد؟

تعریف اصطلاح

۴۸۷. اختیار:

کشف ارتباط

۴۸۸. هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) هیچ گویی سنگ را فردا بیا	•	۱) تفکر و تصمیم
ب) اینکه فردا این کنم یا آن کنم	•	۲) احساس رضایت یا پشیمانی
ج) آفرینش همه تنبیه خداوند دل است	•	۳) مسئولیت‌پذیری
	•	۴) افزایش معرفت نسبت به خدا

(شهریور ۹۹ مشترک)

(دی ۹۷ مشترک)

۴۸۹. ارتباط مفاهیم زیر را کشف کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) دچار شک و تردید شدن در انتخاب‌ها	•	۱) مسئولیت‌پذیری
ب) افسوس خوردن از انجام کارهای اشتباه	•	۲) تفکر و تصمیم
ج) مستحق مجازات دانستن خود در عهدشکنی	•	۳) احساس پشیمانی
	•	۴) احساس رضایت

(شهریور ۹۹ مشترک)

(خرداد ۱۴۰۱ مشترک)

۴۹۰. هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟

الف) هیچ عاقلی مر کلوخی را زند	•	۱) تفکر و تصمیم
ب) اینکه فردا این کنم یا آن کنم	•	۲) مسئولیت‌پذیری
ج) گر نبودی اختیار این شرم چیست	•	۳) احساس رضایت یا پشیمانی

۴۹۱. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (در سمت چپ دو مورد اضافی است.)

الف) این دریغ و خجلت و آژرم چیست	•	۱) اختیار انسان
ب) اینکه فردا این کنم یا آن کنم	•	۲) مسئولیت‌پذیری
ج) مبنای تصمیم‌گیری‌ها و تعیین‌کننده سرنوشت ما	•	۳) تفکر و تصمیم
د) چوب حق و پشت و پهلوی، آن او	•	۴) جبرگرایی
	•	۵) احساس رضایت یا پشیمانی
	•	۶) اختیار محدود

۴۹۲. از آیه شریفه «ذَلِك بِمَا قَدَّمْتَ أَيْدِيَكُمْ» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

- (۱) بسیاری از امور در زندگی اختیاری نیستند و ما در وقوع آن‌ها نقشی نداریم و به‌صورت طبیعی انجام می‌شود. لذا ما اختیار محدودی داریم.
- (۲) ما در جهانی زندگی می‌کنیم که خداوند امور آن را تدبیر می‌کند و قوانین مشخصی را بر آن حاکم کرده و در این دنیا مطابق آن قوانین عمل می‌کند.
- (۳) خداوند قدرت اختیار و اراده را به ما عطا کرده، به‌همین جهت باید آثار و عواقب عمل خود را بپذیریم و اگر به کسی زیان رساندیم آن را جبران کنیم.
- (۴) اختیار که به معنای توانایی بر انجام یک کار و یا ترک آن است، یک حقیقت عقلی است که انسان با تفکر و تصمیم می‌تواند آن را در خود بیابد.

(زبان ۹۹)

۴۹۳. در داستان دزدی از باغ، بیت زیر برای توجیه کدام مورد بیان شده است؟

«گفت از باغ خدا بنده خدا می‌خورد خرما که حق‌کردنش عطا»

- (۱) غیر اختیاری بودن خیلی از امور در عالم هستی
- (۲) انکار اراده و اختیار انسان در انجام کارها
- (۳) تصمیم‌گیری بر مبنای اختیار و پذیرش عاقبت امور
- (۴) وجود امور خارج از اختیار و تابع قوانین طبیعی

(هنر ۱۴)

۴۹۴. کدام مورد در راستای تبیین «مسئولیت‌پذیری» به عنوان شاهی بر وجود اختیار می‌تواند مورد استفاده واقع شود؟

- (۱) اگر نبودی اختیار این شرم چیست این دریغ و خجلت و آزر چیست
- (۲) این که فردا این کنم یا آن کنم خود دلیل اختیار است ای صنم
- (۳) وان پشیمانی که خوردی زان بد ز اختیار خویش گشتی مهتدی
- (۴) هیچ گویی سنگ را فردا بیا و نیای من دهم بند را سزا

(خارج ۱۴)

۴۹۵. وجود «تردید و شرم در آدمی» به‌ترتیب بیانگر کدام یک از شواهد وجود اختیار در انسان می‌باشد؟

- (۱) مسئولیت‌پذیری - تفکر و تصمیم
- (۲) تفکر و تصمیم - مسئولیت‌پذیری
- (۳) تفکر و تصمیم - احساس رضایت و پشیمانی
- (۴) مسئولیت‌پذیری - احساس رضایت و پشیمانی

(زبان ۱۴۰۰ - با تغییر)

۴۹۶. در راستای تبیین شواهد مفهوم مندرج در آیه شریفه «إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ إِنَّمَا شَاكَرُوا وَإِنَّمَا كَفَرُوا» به کدام بیت می‌توان تمسک جست؟

- (۱) ماکه باشیم ای تو ما را جان جان تاکه ما باشیم با تو در میان
- (۲) برو این دام بر مرغی دگر نه که عنقا را بلند است آشیانه
- (۳) چوپ حق و پشت و پهلوی، آن او من غلام و آلت فرمان او
- (۴) هیچ عاقل مر کلوخی را زند هیچ با سنگی عتابی کس کند

(ریاضی ۹۹)

۴۹۷. از آیه شریفه «ذَلِك بِمَا قَدَّمْتَ أَيْدِيَكُمْ وَ أَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

- (۱) عقوبت‌ها و مجازات بر اساس اعمال اختیاری خودمان می‌باشد.
- (۲) خداوند بشر را هدایت نموده تا ناسپاسی نکنیم و سپاسگزار باشیم.
- (۳) با زندگی در یک جهان قانونمند امکان انتخاب و فعالیت وجود دارد.
- (۴) مجازات اخروی به‌خاطر اعمال پیشین انسان است و او در آن نقشی نخواهد داشت.

(انسانی ۹۹ - ترکیب درسی ۴)

۴۹۸. «احساس رضایت یا پشیمانی»، «دریافت پاداش‌های وصف‌نشدنی» و «مسئولیت‌پذیری» به‌ترتیب حاکی از کدام موضوعات است؟

- (۱) شواهدی بر وجود اختیار - شواهدی بر وجود اختیار - از میوه‌های درخت اخلاص
- (۲) شواهدی بر وجود اختیار - از میوه‌های درخت اخلاص - شواهدی بر وجود اختیار
- (۳) از میوه‌های درخت اخلاص - شواهدی بر وجود اختیار - از میوه‌های درخت اخلاص
- (۴) از میوه‌های درخت اخلاص - از میوه‌های درخت اخلاص - شواهدی بر وجود اختیار

۴۹۹. سه مورد از شواهدی را که بیانگر وجود اختیار در انسان است، نام ببرید.

۵۰۰. توضیح دهید چگونه مسئولیت‌پذیری شاهی بر وجود اختیار در انسان است.

۵۰۱. یکی از شواهد وجود اختیار در انسان احساس رضایت یا پشیمانی است. آن را توضیح دهید.

(خرداد ۹۸ انسانی)

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و دی ۹۸ مشترک)

(دی خارج ۹۹ انسانی)

پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ مشترک، شهریور ۱۴۰۰ انسانی، دی ۹۹ انسانی و خرداد ۹۹ انسانی)

۵۰۲. از شواهد وجود اختیار «تفکر و تصمیم» را توضیح دهید.

۵۰۳. آیا همهٔ امور ما اختیاری است؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

۵۰۴. آیا ما در یک دنیای خیالی زندگی می‌کنیم؟ نحوهٔ تدبیر جهان هستی را توضیح دهید.

۵۰۵. خداوند قدرت اختیار و اراده را با چه هدفی به ما عطا کرده است؟

۵۰۶. بیت زیر از زبان مولوی در بیان کدام حقیقت است؟

«هیچ گویی سنگ را فردا بیا ورنه نیایی من دهم بد را سزا»

۵۰۷. واژه‌های «دریغ و آزر» بیانگر کدام یک از شواهد وجود اختیار در انسان است؟ توضیح دهید.

بخش دوم: «قانون‌مندی جهان و نظام قدر و قضا» تا «علل طولی و عرضی»

آیات و احادیث

۵۰۸. حضرت علی (ع) در جواب آن شخص که به آن حضرت گفت «یا امیرالمؤمنین آیا از قضای الهی می‌گریزی؟» چه فرمودند؟

سؤالات درست و نادرست

۵۰۹. قضای الهی برای انسان این است که او دارای اختیار باشد.

۵۱۰. ویژگی‌ها و حدود هر موجودی مربوط به تقدیر الهی است.

۵۱۱. اندازه، حدود، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی موجودات وابسته به قضای الهی است.

۵۱۲. موجودات جهان از آن جهت که با حکم و فرمان و ارادهٔ الهی ایجاد می‌شوند به تقدیر الهی وابسته‌اند.

۵۱۳. وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از ارادهٔ الهی و خواست خداست.

۵۱۴. وقتی از تقدیر سخن می‌گوییم، منظور ما فقط تعیین، طول، عرض، حجم و مکان و زمان موجودات است.

۵۱۵. تقدیر چیزی و رای قانونمندی و نظم است.

۵۱۶. اعتقاد به قضا و قدر مانع تحرک و عمل انسان است.

۵۱۷. همهٔ عوامل به وجود آورندهٔ معلول، مستقیماً در پیدایش آن مؤثرند.

۵۱۸. ارادهٔ انسان در طول ارادهٔ خداست و با آن منافات ندارد.

۵۱۹. ویژگی مایع بودن آب و مختار بودن انسان یک تقدیر الهی است.

۵۲۰. حکم و فرمان خداوند برای خلقت هر مخلوقی بر اساس قضای الهی است.

سؤالات جای خالی

۵۲۱. انسان می‌داند که فقط با زندگی در یک جهان است که امکان بهره‌مندی از و وجود دارد.

پُر تکرار (خرداد ۹۹ انسانی و خرداد ۹۸ مشترک) ۵۲۲. مخلوقات جهان از آن جهت که با حکم و ارادهٔ الهی ایجاد می‌شوند به الهی وابسته‌اند.

۵۲۳. در پیدایش هر پدیده ممکن است چند عامل به صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنند که علل نامیده می‌شود. (شهریور ۹۹ انسانی)

۵۲۴. همکاری چند عامل به صورت مجموعه در پیدایش یک پدیده را علل و تأثیر عوامل دیگر را علل می‌گویند. (دی خارج ۹۹)

۵۲۵. نقشهٔ جهان با همهٔ موجودات و ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش برخاسته از خداست و اجرا و پیاده کردن آن نیز به خداست.

۵۲۶. بدون پذیرش قدر و قضای الهی هیچ برقرار نمی‌شود و هیچ زمینه‌ای برای کار پدید نمی‌آید.

۵۲۷. آبی که برای رفع تشنگی می‌نوشیم به سبب اعتماد به و است.

۵۲۸. فرو ریختن دیوار کج، الهی است که آن متناسب با و خاص آن دیوار، یعنی کجی آن است.

۵۲۹. مختار بودن انسان یک الهی است.

۵۳۰. اعتقاد به قضا و قدر، نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه و آن است.

۵۳۱. اختیار جزء ویژگی‌های انسان است و نمی‌توان از آن فرار کرد.

سؤالات دوگزینه‌ای

۵۳۲. هر یک از عبارات «نقشه، اجرا، اراده و علم» به کدام عنوان در ارتباط با قدر و قضای الهی مربوط است؟
 الف) قدر - قضا - قضا - قدر
 ب) قضا - قدر - قضا - قدر
۵۳۳. نقشه جهان با همه موجودات و ریزه کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش از خداست.
 الف) علم - اراده
 ب) اراده - علم
۵۳۴. قدرها توسط انسان اند اما قضا توسط انسان است.
 الف) قابل تغییر - غیرقابل تغییر
 ب) غیرقابل تغییر - قابل تغییر
۵۳۵. فرمایش امیرالمؤمنین علی (ع) به کسی که نسبت به دور شدن ایشان از دیوار سست هشدار داد چه بود؟
 الف) از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم.
 ب) از قدر الهی به قضای الهی پناه می‌برم.
۵۳۶. ساده‌ترین و آشکارترین تقدیرها است.
 الف) تعیین طول، عرض، حجم، مکان و زمان یک موجود
 ب) مختار و عاقل بودن انسان در برابر سایر موجودات
۵۳۷. رابطه میان اراده الهی و اختیار انسان از چه نوعی است؟
 الف) طولی
 ب) عرضی
۵۳۸. روابط میان اجزاء برای شکل‌گیری نتیجه‌هایی مانند «نوشتن، رویش گل و بُرد یک تیم» به ترتیب شامل کدام یک از انواع روابط می‌شود؟
 الف) طولی - عرضی - عرضی
 ب) عرضی - طولی - عرضی
۵۳۹. هر یک از عبارات «در یک ردیف، مستقل، زیرمجموعه، مرتبه بالاتر» به ترتیب ناظر بر کدام یک از تقسیمات انواع علل است؟
 الف) طولی - عرضی - عرضی - عرضی
 ب) عرضی - عرضی - طولی - طولی

سؤالات کوتاه پاسخ

۵۴۰. علت‌هایی که در پیدایش یک پدیده دخالت دارند را بنویسید.
۵۴۱. مخلوقات جهان از چه جهت وابسته به تقدیر الهی و از چه جهت وابسته به قضای الهی است؟
۵۴۲. مجموعه عوامل مستقل در «پرورش گل» از کدام نوع علت است؟
۵۴۳. اینکه انسان دارای اختیار است و همچنین آب می‌تواند در صد درجه به جوش بیاید به ترتیب بیانگر چیست؟
۵۴۴. پندار نادرست فردی که به حضرت علی (ع) گفت: «آیا از قضای الهی می‌گریزی؟» چه بود؟
۵۴۵. ساده‌ترین و آشکارترین تقدیرها چیست؟
۵۴۶. اینکه می‌گوییم قدر و قضای الهی بر جهان حاکم است به چه معناست؟
۵۴۷. چرا هیچ نقص و اشتباهی در نقشه جهان و اجرای آن دیده نمی‌شود؟
۵۴۸. نقشه جهان خلقت و همه ریزه‌کاری‌ها و قانونمندی‌هایش از آن کیست و مربوط به قضای الهی است یا تقدیر؟
۵۴۹. اگر تقدیر دیوار، کجی باشد، چه قضایی بر آن تعلق می‌گیرد؟
۵۵۰. ویژگی‌ها و روابط میان موجودات بیانگر کدام یک از موارد تقدیر یا قضای الهی است؟
۵۵۱. چرا کسی نمی‌تواند از اختیار خود فرار کند؟
۵۵۲. فعل اختیاری انسان در چه صورتی انجام می‌پذیرد؟
۵۵۳. رابطه اختیار انسان با اراده خدا از چه نوع عللی است؟
۵۵۴. اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد، یعنی چه؟

تعریف اصطلاح

۵۵۵. علل عرضی:
۵۵۶. علل طولی:
۵۵۷. قدر الهی:
۵۵۸. قضای الهی:
- (دی ۹۷ مشترک)
- (خرداد خارج ۹۹ انسانی)
- (دی ۱۴۰۰ انسانی)
- (دی ۱۴۰۰ انسانی)

۵۵۹. موارد مرتبط را به هم وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) عمل نوشتن	•	• (۱) قضای الهی
ب) فرو ریختن دیوار کج	•	• (۲) رابطه عرضی
ج) پرورش گل	•	• (۳) قضا و قدر الهی
د) اختیار انسان	•	• (۴) تقدیر الهی
		• (۵) رابطه طولی

سؤالات چهارگزینه‌ای

۵۶۰. حضرت علی (ع) با بیان عبارت «از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم» چه موضوعی را به یاران‌شان تفهیم نمودند و کدام آیه شریفه حاکی از این حقیقت است؟

- (۱) اعتقاد به قدر و قضا نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است. - «وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبْ عَلَى وَجْهِهِ»
- (۲) اعتقاد به قدر و قضا نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است. - «إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»
- (۳) فرو ریختن دیوار سست و کج یک تقدیر الهی است و ویژگی‌های جهان آفرینش جزئی از قضای الهی است. - «وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبْ عَلَى وَجْهِهِ»
- (۴) فرو ریختن دیوار سست و کج یک تقدیر الهی است و ویژگی‌های جهان آفرینش جزئی از قضای الهی است. - «إِنَّا هَدَيْنَا السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»

۵۶۱. تعیین «ویژگی‌های مخلوقات» و «قانون‌های الهی»، به ترتیب به کدام اصطلاح قرآنی وابسته‌اند؟

(۱) قضای الهی - تقدیر الهی	(۲) قضای الهی - قضای الهی
(۳) تقدیر الهی - تقدیر الهی	(۴) تقدیر الهی - قضای الهی

۵۶۲. اگر بگوییم مخلوقات جهان، مقدر به تقدیر الهی هستند، به کدام موضوع اشاره کرده‌ایم؟

- (۱) مخلوقات جهان از آن جهت که با فرمان و حکم و خواست خداوند انجام می‌شود.
- (۲) نقشه جهان با همه موجودات و ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها به اجرا و اراده الهی می‌باشد.
- (۳) خدای متعال با علم خود، اندازه، حدود، ویژگی‌های مخلوقات جهان را تعیین می‌کند.
- (۴) به انجام رساندن، پایان رساندن و پایان دادن و حتمیت بخشیدن کارها به اراده خداوند است.

۵۶۳. نقشه جهان با همه ریزه‌کاری‌ها و قانون‌مندی‌هایش از آن خداست و اجرا و پیاده کردن آن نیز به وسیله خداست، به ترتیب بیانگر کدام موارد است و آبی که ما

می‌نوشیم به علت اعتماد به کدام یک از آن‌ها می‌باشد؟

(۱) قضای الهی - تقدیر الهی - قضای الهی	(۲) قضای الهی - تقدیر الهی - تقدیر و قضای الهی
(۳) تقدیر الهی - قضای الهی - قضای الهی	(۴) تقدیر الهی - قضای الهی - تقدیر و قضای الهی

۵۶۴. با علت‌هایی که در پیدایش یک پدیده دخالت دارند کدام مورد در مقام بیان مفهوم علل طولی به کار رفته است؟

- (۱) علت‌ها در یک ردیف و هر کدام مستقل از دیگری می‌باشد.
- (۲) هر یک از عوامل و عناصر اثر خاصی را مستقل از دیگری اعمال می‌کند.
- (۳) علت‌ها نسبت به هم در مرتبه‌های مختلف قرار دارند و مستقل نیستند.
- (۴) هر عامل به‌طور مستقیم نقش خاصی را بر عهده دارد و علت مرتبه پایین وابسته به علت مرتبه بالای نیست.

۵۶۵. اگر بگوییم «کار انسان، هم به اراده و اختیار او وابسته است و هم به اراده خداوند» سخن گفته‌ایم که مبنای آن، قبول علل است و حاکی

از الهی می‌باشد.

(۱) درستی - طولی - تقدیر	(۲) نادرستی - طولی - قضای
(۳) درستی - عرضی - تقدیر	(۴) نادرستی - عرضی - قضای

۵۶۶. ویژگی ذاتی انسان کدام است و این ویژگی با اراده خداوند چه رابطه‌ای دارد؟

- (۱) کارهایش را با خواست و اراده خود انجام می‌دهد. - در طول اراده الهی است و تحت اختیار انسان است.
- (۲) بر مبنای تقدیر الهی او در همه امور زندگی مختار است. - در طول اراده الهی است و تحت اختیار انسان است.
- (۳) بر مبنای تقدیر الهی او در همه امور زندگی مختار است. - توسط خداوند تعیین شده و توسط انسان قابل تغییر نیست.
- (۴) کارهایش را با خواست و اراده خود انجام می‌دهد. - توسط خداوند تعیین شده و توسط انسان قابل تغییر نیست.

(خارج انسانی ۹۸)

۵۶۷. با توجه به اینکه اختیار انسان، یک تقدیر الهی است، کدام مورد رابطه میان اختیار و تقدیر الهی را به درستی بیان می‌کند؟

- (۱) تقدیرات هم لازمه کار اختیاری انسان و هم جهت‌دهنده و محدودکننده آن است.
- (۲) اختیار انسان با تقدیر الهی به‌طور کامل سازگار است اما با قضای الهی ناسازگار می‌باشد.
- (۳) خداوند اختیار را ویژگی ذاتی آدمی قرار داده است و هیچ چیز نمی‌تواند مانع اراده او شود.
- (۴) خداوند، قدرت اختیار و اراده به انسان عطا کرده است، فقط مشیت الهی مانع از اختیار انسان است.

(ریاضی ۹۸)

۵۶۸. رابطه نظام قضا و قدر الهی با اختیار انسان، چگونه توصیف و تبیین می‌شود؟

- (۱) بدون پذیرش قضا و قدر الهی هیچ نظامی برقرار نمی‌شود و هیچ زمینه‌ای برای کار اختیاری پدید نمی‌آید.
- (۲) تقدیر الهی چیزی ورای قانون‌مندی و نظم است و وقتی به حادثه‌ای تعلق گرفت هر قانونی را لغو می‌کند.
- (۳) شناخت و استفاده از قوانین جهان این امکان را به ما می‌دهد که بر این نظم غلبه کنیم و آن را تغییر دهیم.
- (۴) تنها در اجرا و پیاده کردن نقشه عالم ممکن است اختیار انسان تغییر ایجاد کند و در اصل آن اشتباهی نیست.

۵۶۹. کدام یک از عبارات زیر درست است؟

(الف) بسیاری از امور اختیاری نیست و ما در وقوع آن‌ها نقشی نداریم.

(ب) اینکه اگر به کسی زبان رسانده‌ایم، آن را جبران می‌کنیم بیانگر احساس رضایت یا پشیمانی از نشانه‌های وجود اختیار در انسان است.

(ج) «فَمَنْ أْبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ» در قرآن کریم در مورد کسانی است که «هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا چه سود»

(د) مخلوقات از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می‌شوند، به قضای الهی وابسته‌اند.

(ه) پرداختن فرد سؤال‌کننده از حضرت علی (ع) این بود که اعتقاد به قضا و قدر، نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است.

(و) در فعل اختیاری، تا زمانی که ما اراده کاری را نکرده‌ایم، آن فعل انجام نمی‌گیرد، در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند، همگی وابسته به

اراده خداوند است.

(۴) الف - ه - د

(۳) ج - د - ه

(۲) ب - ج - د

(۱) الف - د - و

پاسخ کامل (تشریحی)

۵۷۰. رابطه اختیار انسان را با اراده خداوند شرح دهید.

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ انسانی، خرداد ۹۹ مشترک، شهریور ۹۸ مشترک و دی ۹۷ انسانی)

۵۷۱. چگونه می‌توان هم به قضا و اراده الهی اعتقاد داشت و هم انسان را موجودی مختار دانست؟

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و دی ۹۷ مشترک)

۵۷۲. آیا ویژگی اختیار انسان یک تقدیر الهی است؟ توضیح دهید.

(شهریور ۹۸ مشترک)

۵۷۳. مخلوقات جهان از چه جهت به تقدیر الهی و از چه جهت به قضای الهی وابسته است؟

(خرداد ۱۴۰۰ مشترک)

۵۷۴. اعتقاد به خدای حکیم چه امکانی را فراهم می‌کند؟ چرا؟

۵۷۵. چرا برخی چنین پنداشته‌اند که قضا و قدر الهی با اختیار آنان ناسازگار است؟ آیا چنین پنداری صحیح است؟

۵۷۶. بوداشت نابجای آن شخص که پس از جابه‌جایی حضرت علی (ع) از کنار دیوار سست به کنار دیوار محکم به او گفت: «آیا از قضای الهی می‌گریزی؟» چه بود؟

۵۷۷. امیرمؤمنان چگونه به آن شخص که گفت: «آیا از قضای الهی می‌گریزی؟»، نگرش صحیح از قضا و قدر را نشان داد؟

۵۷۸. آیا اعتقاد به قدر و قضای الهی، مانع تحرک و عمل انسان در زندگی می‌شود؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

۵۷۹. یکی از عللی که در پیدایش یک مجموعه دخالت دارد «علل عرضی» است. با ذکر مثال توضیح دهید.

۵۸۰. یکی از عللی که در پیدایش یک مجموعه دخالت دارد «علل طولی» است. با ذکر مثال توضیح دهید.

۵۸۱. منظور از اینکه اختیار انسان یک تقدیر الهی است، چیست؟

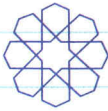
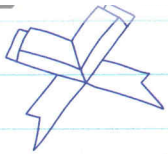
۵۸۲. نمونه‌هایی از تقدیرات الهی را نام ببرید.

۵۸۳. رابطه اختیار انسان با اراده خداوند را توضیح دهید.

۵۸۴. کسی که تقدیرها را نبیند و نظم فعلی جهان را یک اتفاق از میان میلیاردها اتفاق ممکن دیگر تلقی کند، اگر واقعاً بخواهد همین تلقی را مبنای عمل خود در

زندگی قرار دهد، چه خواهد کرد؟

سنت‌های خداوند در زندگی

مشاوره: درسی پر از تیتیم و آیه که البته کلیه واژه‌های هر آیه به شدت شبیه به تیتیمش بوده و برای حفظ کم‌درن بسیار راحت است. مثلاً کلمه «سنست» (چشم) برای تیتیم «سنست است» (چشم) است. تیتیم‌های این درس همان سنت‌های الهی است که اولاً باید درست درک کنید ثانیاً تعریف و مثال‌های هر سنت را حفظ کنید و در نهایت آن‌ها را با آیات تطبیق دهید. بارم این درس در آزمون نهایی به همراه درس قبل مجموعاً ۵ نمره است.

سنت‌های الهی

چیستی سنت‌ها

قانونمندی حاکم بر جهان خلقت، تجلی تقدیر و زمینه‌ساز حرکت و پویایی انسان و به‌کارگیری اراده و اختیار اوست. بر اساس تقدیر الهی، جهان خلقت قانونمند است و پدیده‌های آن در دایره قوانین خاصی مسیر تکاملی خود را می‌پیمایند. قرآن کریم از این قوانین با عنوان «سنت‌های الهی» یاد کرده و مردم را به شناخت آن‌ها، به‌خصوص سنت‌های مربوط به زندگی انسان دعوت نموده است.

نتایج شناخت سنت‌های الهی

- قوانین جهان خلقت (طبیعی)
- شناخت این قوانین از طریق علمی مانند فیزیک، شیمی و زیست‌شناسی سبب آشنایی ما با نشانه‌های الهی و نیز بهره‌گرفتن از طبیعت می‌شود.
- قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها (انسانی)
- شناخت این قوانین موجب نگرش صحیح ما نسبت به تخی‌ها و شیرینی‌ها، شکست‌ها و موفقیت‌ها، بیماری و سلامت و به‌طور کلی همه حوادث زندگی می‌شود.
- دیدگاه ما را نسبت به وقایع و حوادث جهان از دیگران ممتاز می‌سازد.
- بالاخره این شناخت در روابطمان با خدا، با خود، با خلقت و با دیگران تأثیر بسزایی دارد.

برخی از سنت‌های الهی

۱. سنت ابتلاء

- ابتلاء در لغت به معنای امتحان است.
- در اصطلاح دینی به معنای قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص سازد.
- امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به‌ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.
- سنت ابتلاء عام‌ترین و فراگیرترین قانون خداوند است که ثابت و همیشگی است و شامل همه انسان‌ها در همه دوران‌ها می‌شود.
- آیه: «كُلْ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبَلِّغْكُمْ بِالْأَشْرَارِ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً وَ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ»
- موفقیت در هر مرحله‌ای از امتحان الهی یا ابتلاء سبب ورود فرد به مرحله‌ای برتر می‌شود و او را با امتحان‌های جدیدتر روبه‌رو می‌کند.
- آیه: «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَبْتَكَوْا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ»
- امام صادق (ع): «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ»
- موارد امتحان و ابتلاء الهی: هر امر خیر یا شری؛ بیماری یا سلامت، فقر یا ثروت، از دست دادن پدر و مادر یا داشتن پدر و مادر، بارش باران یا وقوع خشکسالی و به‌طور کلی هر حادثه شیرین یا تلخ و...

۲. سنت امداد عام الهی

- مردم در برابر دعوت انبیا دو دسته می‌شوند:
- دسته‌ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می‌دهند و هدایت الهی را می‌پذیرند.
- دسته‌ای لجاجت ورزیده و در مقابل حق می‌ایستند.
- طبق این سنت هر کس در برابر دعوت انبیا راه پذیرش هدایت یا مقابله با حق را برگزیند، می‌تواند از امکاناتی که خدا در اختیارش قرار داده استفاده کند تا در همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش رود و باطن خود را آشکار کند.
- در واقع خداوند امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و هدف‌های هر دو گروه را یکسان فراهم کرده است.
- آیه: «کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می‌دهیم و کم و کاستی نخواهند دید، اما اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هر چه در دنیا کرده‌اند بر باد رفته و آنچه را که انجام می‌دهند، باطل است.»
- آیه: «كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»

۳ سنت امداد خاص (توفیق الهی)

- امداد خاص خدای متعال نسبت به آنان که با نیت پاک قدم در راه حق گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند.
- در اصطلاح دینی، توفیق به معنای آسان نمودن است؛
- یعنی همراه با سعی و تلاش که انسان از خود نشان می‌دهد، خداوند نیز شرایط و اسباب را چنان فراهم می‌سازد که وی بتواند آسان‌تر به مقصد برسد.
- یکی از جلوه‌های این توفیق، نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است.
- آیه: «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ»
- از جلوه‌های دیگر توفیق الهی، ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن می‌باشد.
- مانند یافتن دوست خوب، شرکت در یک جلسه قرآنی و خواندن یک کتاب تأثیرگذار و هدایتگر و پیدا کردن توفیق توبه و استغفار
- نقش عامل درونی مانند داشتن روحیه حق‌پذیری در کسب توفیق الهی: نقش مهم و تعیین‌کننده است.
- مانند آن دو نفر که با هم آیاتی از قرآن را از رسول اکرم (ص) می‌شنیدند، اما این آیات ایمان یکی را تقویت می‌کرد، ولی بر لجابت و کفر دیگری می‌افزود و...

۴ سنت سبقت رحمت بر غضب

- از آنجا که خداوند به بندگان خود محبت دارد، با همه آنان، چه نیکوکار و چه گناهکار، به لطف و مهربانی رفتار می‌کند.
- خداوند به بندگان خود اعلام می‌کند که: «پروردگار شما، رحمت را بر خود واجب کرده است».
- یعنی حتی آنجا که خداوند بر کسی سخت می‌گیرد، باز هم از دریچه لطف و رحمت است.
- نمونه‌هایی از سبقت رحمت خدا بر غضب او: آموزش گناهان با توبه، آموزش برخی گناهان با انجام کار نیک، حفظ آبروی بندگان گناهکار، پذیرش عبادت‌اندک و رضایت سریع از کسی که طلب آموزش کرده، فرمان ثبت فوری عمل نیک انسان و تأخیر در ثبت گناهان به امید توبه فرد به فرشتگان، چند برابر کردن پاداش کار نیک و...
- آیه: «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا وَهُمْ لَا يَظْلَمُونَ»
- دعای جوشن کبیر: «يَا مَنْ سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبَهُ»

۵ سنت امداء و استدراج

- خداوند برای انسانی که به دام گناه می‌افتد، شرایطی را فراهم می‌کند که بتواند توبه کند و از گناه دوری نماید؛ حتی اگر بارها گناه کرد و توبه نمود، باز هم خداوند از گناه او می‌گذرد.
- اما اگر کسانی چنان در گناه و باطل پیش روند که از کار خود خرسند باشند و با حق دشمنی و لجابت ورزند، خداوند به آن‌ها فرصتی می‌دهد و بر امکانات و نعمت‌های آن‌ها می‌افزاید و آن‌ها این فرصت را وسیله غوطه‌ور شدن در گناهان قرار می‌دهند.
- به‌طوری که اگر در ابتدا، اندک امیدی وجود داشت که نور حق در دلشان بتابد، به‌تدریج چنین امیدی بر باد رفته و به شقاوت ابدی گرفتار می‌شوند.
- در حقیقت، مهلت‌ها و نعمت‌ها، با اختیار و اراده خودشان به‌صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر شود و به‌تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک‌تر شوند.
- این سنت از جمله سنت‌های حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان در گناه است.
- آیه: «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَأُمْلَى لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ»
- قرارگرفتن در دایره سنت امداء و استدراج نتیجه عمل خود انسان است.
- باید بکوشیم که در دایره این سنت‌ها قرار نگیریم تا به هلاکت ابدی گرفتار نشویم.
- امام علی (ع):
- چه بسا احسان پیاپی خدا ← کسی را گرفتار کند.
- پرده‌پوشی خدا ← او را مغرور سازد.
- با ستایش مردم ← فریب خورَد.
- خدا هیچ‌کس را مانند کسی که به او مهلت داده، امتحان و آزمایش نکرده است.

۶ سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او

- آینده زندگی هر فرد و اتفاقاتی که برای او رخ می‌دهد، در موارد بسیاری تحت تأثیر رفتارهای گذشته او، اعم از رفتارهای خوب و بد است.
- نمونه‌هایی از این سنت: ۱) صله رحم و محبت به خویشان و دادن صدقه، عمر را افزایش می‌دهد و قطع رحم و بی‌محبتی به خویشان عمر را کاهش می‌دهد. ۲) احسان به والدین، امانت‌داری، لقمه حلال، آب دادن به درخت تشنه یا سیراب کردن حیوانات و نیز برطرف کردن اندوه و غصه دیگران زندگی را بهبود می‌بخشد. ۳) ظلم به دیگران و افزایش گناه، اعم از فردی و اجتماعی، آثار زیان‌باری از جمله نزول بلا و عدم استجاب دعا را به دنبال دارد.
- تقوا و ایمان واقعی به خداوند سبب نزول برکات الهی می‌گردد.
- آیه: «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»
- امام صادق (ع): «مَنْ يَمُوتُ بِالذُّنُوبِ أَكْثَرُ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ وَمَنْ يَعِيشَ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرُ مِمَّنْ يَعِيشُ بِالْأَعْمَارِ»

آیات و روایات

سوره انبیاء (۳۵)

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالْأَشْرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ

هر وجودی چشیده مرگ و شما را حتماً می‌آزماییم با بدی و خوبی آزمایش و به سوی ما بازگردانده می‌شوید.

ترجمه روان: هر کسی طعم مرگ را می‌چشد؛ و قطعاً ما شما را با شر و خیر می‌آزماییم و به سوی ما بازگردانده می‌شوید.

پیام: ۱) سنت ابتلاء و امتحان الهی (نبلوگم... فِتْنَةً) ۲) این سنت همگانی است. (كُلُّ نَفْسٍ) ۳) مرتبط با حدیث: «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ...»

سوره عنکبوت (۲)

أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكَوْا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ

آیا می‌پندارند مردم که رها می‌شوند همین‌که گویند ایمان آوردیم و آن‌ها آزمایش نمی‌شوند.

ترجمه روان: آیا مردم گمان کردند رها می‌شوند همین‌که بگویند ایمان آوردیم و آزمایش نمی‌شوند؟

پیام: ۱) هر کس ادعای ایمان کند، مورد آزمایش و امتحان الهی قرار می‌گیرد. ۲) سنت امتحان مربوط به همه مردم است (الناس) نه گروهی خاص؛ اما

چون در این آیه در مورد مؤمنان به‌کار رفته، یک سنت خاص است. ۳) مرتبط با حدیث: «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ...»

سوره اسراء (۲۰)

كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا

همه کمک می‌کنیم اینان و اینان از بخشش پروردگارت و نبود بخشش پروردگارت منع شده

ترجمه روان: هر یک از اینان و آنان (دنیاطلبان و آخرت‌طلبان) را مدد می‌رسانیم از عطای پروردگارت و عطای پروردگارت [از کسی] منع نشده است.

پیام: ۱) سنت امداد عام الهی ۲) این سنت مخصوص همگان است (خوب‌ها و بد‌ها)

سوره عنکبوت (۶۹)

وَ الَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَ إِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

و کسانی که تلاش کردند در راه ما حتماً آن‌ها را هدایت می‌کنیم راه‌هایمان و بی‌گمان خداوند همیشه همراه نیکوکاران

ترجمه روان: و کسانی که در راه ما جهاد (و تلاش) کنند، حتماً آنان را به راه‌های خود هدایت می‌کنیم و در حقیقت خداوند با نیکوکاران است.

پیام: ۱) سنت امداد خاص الهی [توفیق] ۲) شرط بهره‌مندی از هدایت الهی، مجاهدت و تلاش در راه اوست. (علت: جاهدوا فینا - معلول: لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا)

۳) اخلاص در عمل (فینا)

سوره اعراف (۱۸۳-۱۸۴)

وَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَ أُمْلِي لَهُمْ إِنَّ

و کسانی که تکذیب کردند نشانه‌های ما به تدریج گرفتارشان خواهیم نمود از جایی که نمی‌دانند و مهلت می‌دهیم به ایشان بی‌گمان

کیدی متین

نیرنگ من استوار

ترجمه روان: و کسانی که آیات ما را تکذیب کردند، به تدریج گرفتار عذابشان خواهیم کرد، از آن راه که نمی‌دانند، و به آن‌ها مهلت می‌دهیم همان‌طوری

من استوار است.

پیام: ۱) سنت املاء و استدراج ۲) فرارگرفتن در زمره مُسْتَدْرِجِينَ (استدراج‌شدگان) معلول و نتیجه تکذیب آیات و نشانه‌های الهی است.

سوره انعام (۱۶۰)

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَ مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَ لَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا وَ هُمْ لَا يُظْلَمُونَ

هرکس آورد نیکی پس ده مانند و آورد بدی پس مورد کیفر واقع مگر مانند و مورد ستم واقع برایش آن هرکس نمی‌شود آن ایشان نمی‌شوند

ترجمه روان: کسی که کار نیکی بیاورد ده برابر آن [پاداش] می‌گیرد و کسی که کار بدی بیاورد، جز به اندازه آن کیفر نمی‌شود و بر آنان ستم نمی‌شود.

پیام: ۱) سنت سبقت رحمت بر غضب خداوند ۲) مرتبط با آیه «پروردگار شما رحمت را بر خود واجب کرده است.» ۳) مرتبط با عبارت «يَا مَنْ

سَبَقَتْ رَحْمَتُهُ غَضَبُهُ»

وَلَوْ	أَنَّ	أَهْلَ	الْقَرْىِ	آمَنُوا	وَأَتَّقُوا	لَفَتَحْنَا	عَلَيْهِمْ	بَرَكَاتٍ	مِنْ
و اگر	اینکه	اهل	روستاها	ایمان آوردند	و تقوا پیشه کردند	حتماً می‌گشاییم	بر آن‌ها	برکت‌هایی	از
السَّمَاءِ	وَالْأَرْضِ	وَلَكِنْ	كَذَّبُوا	فَأَخَذْنَا هُمْ	بِمَا	كَانُوا يَكْسِبُونَ			
آسمان	و زمین	و اما	تکذیب کردند	پس گرفتیم از آن‌ها	به واسطه آنچه	کسب می‌کردند			

ترجمه روان: و اگر مردم شهرها ایمان آورده و تقوا پیشه می‌کردند، قطعاً برایشان می‌گشودیم برکاتی از آسمان و زمین ولی تکذیب کردند، پس آنان را گرفتار ساختیم به [کیفر] آنچه مرتکب می‌شدند.

پیام: ۱) سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او ۲) ایمان و تقوا کلید گشایش برکات از آسمان‌ها و زمین است. ۳) مرتبط با حدیث: «مَنْ يَمُوتُ بِالذَّنْبِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ...»

کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می‌دهیم و کم و کاستی نخواهند دید. اما اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هر چه در دنیا کرده‌اند بر باد رفته و آنچه انجام می‌دهند، باطل است.

پیام: ۱) سنت امداد عام الهی ۲) مرتبط با آیه: «كَلَّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ...»

پروردگار شما، رحمت را بر خود واجب کرده است.

پیام: سنت سبقت رحمت بر غضب خداوند

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ: به‌راستی که مؤمن به منزله کفه ترازوست، هر اندازه ایمانش افزوده شود، امتحانش نیز افزوده می‌شود.

پیام: ۱) سنت امتحان و ابتلاء ۲) بیانگر امتحان خاص مؤمنان ۳) مرتبط با آیات: «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَبْتَغُوا آمَنًا وَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ» و «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً وَ...»

چه بسا احسان پیاپی خدا، کسی را گرفتار کند و پرده‌پوشی خدا او را مغرور سازد و با ستایش مردم فریب خورد و خدا هیچ کس را همانند کسی که به او مهلت داده، امتحان و آزمایش نکرده است.

پیام: سنت امداد و امهال

مَنْ يَمُوتُ بِالذَّنْبِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ وَ مَنْ يَعِيشُ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَعِيشُ بِالْأَعْمَارِ: کسانی که به واسطه گناه می‌میرند، از کسانی که به واسطه سرآمد عمرشان می‌میرند، بیشترند و کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند، از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند، بیشترند.

پیام: ۱) سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او ۲) مرتبط با آیه: «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقَرْىِ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا...»

سؤالات امتحانی

● ● ● ● بخش اول: از «مفهوم سنت‌های الهی» تا «سنت امداد خاص (توفیق)» ● ● ● ●

آیات و احادیث

۵۸۵. با توجه به آیه شریفه «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَبْتَغُوا آمَنًا وَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ» هرکس ادعای ایمان کند قرار می‌گیرد. (شهریور ۹۹ انسانی)

۵۸۶. آیه شریفه «كَلَّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا» بیانگر کدام سنت الهی است؟

پُر تکرار (دی ۹۹ مشترک، شهریور خارج ۹۹ مشترک، شهریور ۹۸ مشترک و دی ۹۷ مشترک)

۵۸۷. حدیث امام صادق (ع): «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَائِهِ...» به کدام سنت الهی اشاره دارد؟ (خرداد ۱۴۰۰ مشترک)

۵۸۸. آیه شریفه «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ» بیانگر کدام سنت الهی است؟ **پُر تکرار** (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و شهریور و خرداد خارج ۹۸ مشترک)

۵۸۹. آیه شریفه «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً» بیانگر کدام سنت الهی است؟ **پُر تکرار** (دی ۱۴۰۰ مشترک و شهریور ۱۴۰۰ مشترک)

۵۹۰. با توجه به آیه شریفه «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَ أَنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ» خداوند کسانی را که در راه او قدم بردارند به طور خاص می کند.

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۱ مشترک، دی ۱۴۰۰ انسانی و دی ۹۷ مشترک)

۵۹۱. با تدبّر در آیات شریفه زیر، پس از ترجمه آیات، پیام ها را تکمیل نموده و به سؤالات پاسخ دهید.

«كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً وَ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ»

الف) هر انسانی در زندگی خود همواره به وسیله امور یا با امور در معرض است.

ب) آیه به کدام سنت الهی اشاره دارد؟

۵۹۲. با توجه به آیه «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَبْتَكَوْا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يَفْتَنُونَ»، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) این آیه به سنت اشاره دارد.

ب) این آیه سنت عام است یا خاص؟

۵۹۳. با توجه به آیه «كَلَّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا» ترجمه زیر را کامل کنید.

«رحمت واسعة» الهی به همه افراد جامعه، چه نیکوکار و چه بدکار،»

۵۹۴. آیه «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ»، را ترجمه کنید.

۵۹۵. با دقت در حدیث امام صادق (ع): «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَائِهِ»، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) ترجمه کنید.

ب) پیام حدیث چیست؟

۵۹۶. طبق آیات ۱۵ و ۱۶ سوره هود، به سؤالات پاسخ دهید.

«کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می دهیم و کم و کاستی نخواهند دید. اما اینان در آخرت جز آتش دوزخ

ندارند و هرچه در دنیا کرده اند بر باد رفته و آنچه را که انجام می دهند، باطل است.»

الف) روی آوردن دنیا و لذت های دنیوی به برخی انسان های گناهکار نشانه نیست.

ب) آیه فوق به کدام یک از سنت های الهی اشاره دارد؟

سؤالات درست و نادرست

۶۰۰. در کسب توفیق الهی عوامل درونی مانند داشتن روحیه حق پذیری هم نقش تعیین کننده ای دارد.

۶۰۱. براساس سنت «امداد» خداوند عمل نیک را چند برابر پاداش و کار بد را فقط به اندازه خودش جزا می دهد.

۶۰۲. قانونمندی حاکم بر جهان خلقت، زمینه ساز حرکت و پویایی انسان و به کارگیری اراده و اختیار اوست.

۶۰۳. قانونمندی جهان خلقت فقط مختص پدیده های طبیعی است.

۶۰۴. میان افزایش ایمان و سنگینی امتحان، رابطه دوسویه می باشد.

۶۰۵. نشان دادن تمایلات درونی افراد با سنت امداد میسر می شود.

۶۰۶. هویت و شخصیت انسان ها با امدادها ساخته و شناخته می گردد.

۶۰۷. سنت حاکم بر هر دو دسته ای که به ندای حقیقت پاسخ مثبت می دهند یا در مقابل آن می ایستند امداد عام الهی است.

سؤالات جای خالی

۶۰۸. امداد خاص خداوند نسبت به کسانی که با نیت پاک قدم در راه حق می گذارند سنت الهی نام دارد.

۶۰۹. عام ترین و فراگیرترین قانون خداوند سنت است که شامل همه انسان ها در همه دوران ها می شود.

۶۱۰. قانونمندی حاکم بر جهان خلقت، تجلّی الهی است.

۶۱۱. قوانین خاص حاکم بر پدیده های جهان در زبان قرآن نامیده می شود.

۶۱۲. هویت و شخصیت انسان ها با ساخته می شود و شناخته می گردد.

۶۱۳. امام صادق (ع): «مؤمن به منزله است؛ هر اندازه ایمانش افزوده شود، نیز سنگین تر می شود.»

(شهریور ۹۹ مشترک)

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و خرداد ۹۹ خارج)

۶۱۴. قانونمندی حاکم بر جهان خلقت، تجلّی الهی است.

۶۱۵. قوانین خاص حاکم بر پدیده های جهان در زبان قرآن نامیده می شود.

۶۱۶. هویت و شخصیت انسان ها با ساخته می شود و شناخته می گردد.

۶۱۷. امام صادق (ع): «مؤمن به منزله است؛ هر اندازه ایمانش افزوده شود، نیز سنگین تر می شود.»

۶۱۱. توفیق به معنای است.

۶۱۲. خداوند انسان و را حمایت می‌کند، دست او را می‌گیرد و با پشتیبانی خود به پیش می‌برد.

۶۱۳. امتحان خداوند علیم، برای رشد دادن و به ظهور رساندن و نشان دادن افراد است.

۶۱۴. طبق سنت ، عمل درست رشد و کمال و عمل غلط، عقب‌ماندگی و خسران ما را به دنبال دارد.

۶۱۵. در کسب توفیق الهی، هم نقش تعیین‌کننده دارد.

۶۱۶. یکی از جلوه‌های توفیق، نصرت و هدایت الهی به دنبال و است.

سوالات دوگزینه‌ای

۶۱۷. قوانین جهان هستی در قرآن کریم با چه نامی شناخته شده و شامل چه بخش‌هایی است؟

(الف) سنت‌ها - قوانین جهان خلقت - قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها
(ب) آیین‌ها - قوانین مربوط به مادیات - قوانین مربوط به معنویات

۶۱۸. کدام مورد جزو نتایج شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها نمی‌باشد؟

(الف) مهمانز شدن دیدگاه ما از دیگران نسبت به وقایع و حوادث جهان
(ب) آشنایی ما با نشانه‌های الهی و بهره‌گرفتن از طبیعت

۶۱۹. «قراردادن فرد در شرایط و موقعیتی که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص سازد» این عبارت توصیف کدامیک از سنت‌های الهی است؟

(الف) سنت امداد
(ب) سنت ابتلاء

۶۲۰. امام صادق (ع) چه چیزی را به «کفه ترازو» تشبیه کردند و هدفشان از این تشبیه چه بوده است؟

(الف) انسان مؤمن - رابطه میان سطح ایمان و آزمایشات الهی
(ب) عمل صالح - اثربخشی عمل صالح در سعادت اخروی

۶۲۱. عبارت قرآنی «اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هرچه در دنیا کرده‌اند بر باد رفته و آنچه را که انجام می‌دهند، باطل است.» بیانگر سزای چه کسانی است و مختاسب با کدامیک از سنت‌های الهی می‌باشد؟

(الف) کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند - سنت امداد عام
(ب) کسانی که آیات خدا را تکذیب کنند - سنت امداء و استدراج

۶۲۲. اینکه خداوند نیز شرایط و اسباب را چنان فراهم می‌سازد که وی بتواند آسان‌تر به مقصد برسد، تعریف کدام سنت الهی است و لازمه دستیابی به آن کدام است؟

(الف) سنت ابتلاء - کسب درجات ایمان
(ب) سنت توفیق الهی - تلاش و کوشش

۶۲۳. اینکه «دو نفر با هم آیاتی از قرآن را از رسول اکرم (ص) می‌شنیدند؛ اما این آیات ایمان یکی را تقویت می‌کرد؛ ولی بر لجاجت و کفر دیگری می‌افزود» نمایانگر اثربخشی چه عاملی در کسب توفیق الهی است؟

(الف) عوامل درونی
(ب) عوامل بیرونی

سوالات کوتاه پاسخ

۶۲۴. در اصطلاح کینی توفیق به چه معناست؟

(دی ۸۸ انسانی)

۶۲۵. کدام سنت الهی موجب به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی است؟

پُر تکرار (شهریور ۹۹ مشترک و دی ۹۸ مشترک)

۶۲۶. عام‌ترین و فراگیرترین قانون (سنت) خداوند که شامل همه انسان‌ها در همه دوران‌ها می‌شود، کدام است؟

پُر تکرار (شهریور ۱۴۰۰ انسانی و خرداد ۹۹ انسانی)

۶۲۷. خداوند با چه چیزهایی ما را امتحان می‌کند؟

پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ انسانی و شهریور ۹۹ مشترک)

۶۲۸. قانونمندی حاکم بر جهان خلقت، تجلی و زمینه‌ساز چیست؟

۶۲۹. شناخت قوانین جهان خلقت از طریق علمی مانند فیزیک، شیمی و زیست‌شناسی چه نتایجی دارد؟

۶۳۰. منظور از عام بودن «سنت ابتلاء» چیست؟

۶۳۱. در سنت ابتلاء، عملکرد درست یا نادرست انسان چه نتایجی را به دنبال دارد؟

۶۳۲. علت تشبیه مؤمن به کفه ترازو چیست؟

۶۳۳. در چه صورتی انسان وارد امتحان‌ها و آزمایش‌های خاص می‌شود؟

۶۳۴. آمادگی برای کسب کمالات برتر معلول چیست؟

۶۳۵. در برابر دعوت انبیا به دین الهی مردم چند دسته می‌شوند؟

۶۳۶. روی آوردن دنیا و لذت‌های دنیوی به برخی انسان‌های گناهکار نشانه چیست؟

۶۳۷. بر اساس سنت امداد، چه کسانی عواقب زیانبار تصمیم غلط خود را در آخرت مشاهده خواهند کرد؟

تعریف اصطلاح

۶۳۸. امداد خاص (توفیق الهی):

۶۳۹. سنت ابتلاء:

۶۴۰. سنت‌های الهی:

کشف ارتباط

۶۴۱. کدام یک از موارد سمت راست به موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) از راه‌های تقویت اخلاص	•	۱) سنت ابتلاء
ب) دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه خدا	•	۲) سنت امداد عام الهی
ج) عام‌ترین قانون خدا که ثابت و همیشگی است.	•	۳) دریافت پاداش‌های وصف‌نشدنی
	•	۴) دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات

۶۴۲. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) «كَلِّمًا زَيْدٌ فِي إِيْمَانِهِ زَيْدٌ فِي بِلَايَةِ»	•	۱) «تَبْلُوكُمْ بِالْشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً»
ب) «وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»	•	۲) سنت امداد عام الهی
ج) نشان دادن تمایلات درونی افراد	•	۳) سنت سبقت رحمت بر غضب
د) اعطا نعمات دنیوی به همگان	•	۴) «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ»
ه) زمینه‌سازی برای رشد و تعالی شخص مؤمن	•	۵) «كَلَّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ»
	•	۶) «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا»

سؤالات چهارگزینه‌ای

۶۴۳. از آیه شریفه «وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

- ۱) خداوند انسان را در اعمال اخروی یاری می‌کند و بقای انسان به همین امداد الهی است.
- ۲) اهل دنیا برای دنیای خود از خدا مدد می‌گیرند و تمام نتیجه آن را دریافت خواهند کرد.
- ۳) خداوند به هر دو گروه مؤمنان و کافران مدد می‌رساند؛ اما عطای اخروی امداد خاص نام دارد.
- ۴) هر یک از دو گروه دنیاطلبان و آخرت‌طلبان تحت تربیت الهی قرار داشته و عطای خدا بر ایشان افزایه می‌شود.

۶۴۴. کدام آیه شریفه بیانگر این است که «هم دنیاطلبان و هم آخرت‌طلبان» از امکانات دنیا برخوردار می‌شوند و این امر موجب می‌شود که هر کس در مسیری که

انتخاب کرده به پیش رود و سرنوشت خود را آشکار نماید؟

- ۱) «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتْرُكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ لَا يُفْتَنُونَ»
- ۲) «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالْشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ»
- ۳) «كَلَّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»
- ۴) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَ مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا وَ هُمْ لَا يُظْلَمُونَ»

۶۴۵. «کسی که راه حق را برمی‌گزیند، لوازم و امکانات رسیدن به حق را می‌یابد و کسی که فقط دنیا را انتخاب کرده و برای آن تلاش می‌کند، همان را به‌دست می‌آورد.»

پیام کدام آیه شریفه مرتبط با این سنت الهی است؟

- ۱) «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ» ۲) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَ مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا»
- ۳) «كَلَّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا» ۴) «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتْرُكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا يُفْتَنُونَ»

۶۴۶. آیه شریفه «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالْشَّرِّ وَالْخَيْرِ...» به چه موضوعی اشاره دارد و کدام آیه شریفه حاکی از آن است؟

- ۱) سنتی عام که صفات درونی انسان را بروز می‌دهد. - «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتْرُكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا»
- ۲) سنتی عام که صفات درونی انسان را بروز می‌دهد. - «كَلَّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ»
- ۳) سنتی خاص که درستی و نادرستی اعمال انسان را مشخص می‌کند. - «كَلَّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ»
- ۴) سنتی خاص که درستی و نادرستی اعمال انسان را مشخص می‌کند. - «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتْرُكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا»

(ترکیبی با درس ۲)

۶۴۷. عبارت «لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا» بیانگر کدام مرتبه از توحید است و کدام مورد از جلوه‌های توفیق الهی را بیان می‌کند؟

- (۱) ولایت - هدایت قطعی به دنبال پیروی صادقانه از عقل
- (۲) ربوبیت - هدایت قطعی به دنبال پیروی صادقانه از عقل
- (۳) ولایت - نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت
- (۴) ربوبیت - نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت

(تجربی ۱۴۰۰)

۶۴۸. سخن امام صادق (ع): «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ...» در تبیین و روشن‌گری پیرامون کدام آیه شریفه ارائه شده است؟

- (۱) «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا»
- (۲) «لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ»
- (۳) «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً»
- (۴) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا»

۶۴۹. امام صادق (ع) فرمودند «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ...» در تبیین کدام آیه شریفه می‌توان به این روایت استناد کرد و کدام عبارت توضیح مناسبی برای

(انسانی ۱۴۰۰)

مفهوم آن می‌باشد؟

- (۱) «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ» - این سنت عام‌ترین قانون خداوند است.
- (۲) «فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةِ مِنَّةٍ» - این سنت عام‌ترین قانون خداوند است.
- (۳) «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يَتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ» - قرار گرفتن در دایره این سنت نتیجه عمل خود انسان‌هاست.
- (۴) «فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةِ مِنَّةٍ» - قرار گرفتن در دایره این سنت نتیجه عمل خود انسان‌هاست.

(زبان ۱۴۰۰)

۶۵۰. کدام قانون الهی شامل همه انسان‌ها در همه دوران‌ها می‌شود و مناسب‌ترین توضیح درباره آن کدام است؟

- (۱) ابتلاء - این سنت برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.
- (۲) املاء - این سنت برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.
- (۳) املاء - این قانون برای آگاه شدن از حقیقت درون افراد می‌باشد و زمینه رشد انسان مؤمن را فراهم می‌سازد.
- (۴) ابتلاء - این قانون برای آگاه شدن از حقیقت درون افراد می‌باشد و زمینه رشد انسان مؤمن را فراهم می‌سازد.

۶۵۱. سنت بیان‌شده کدام آیه شریفه عام‌ترین و فراگیرترین قانون خداوند می‌باشد که ثابت و همیشگی است و شامل همه انسان‌ها در همه دوران‌ها می‌شود؟

(خارج انسانی ۱۴۰۰)

- (۱) «وَأَمِلَىٰ لَهُمُ الْإِن كَيْدِي مَتَّيْنِ»
- (۲) «كُلًّا نُمِيتُ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ»
- (۳) «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ»
- (۴) «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَ اتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ»

۶۵۲. پیام موجود در عبارت «آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می‌طلبد آن مقدار از آن را که بخواهیم [و به هرکس که اراده کنیم] می‌دهیم»، در کدام عبارت قرآنی

(ریاضی ۱۴۰۰)

به صراحت و روشنی تبیین شده و مورد تأکید قرار گرفته است؟

- (۱) «كُلًّا نُمِيتُ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»
- (۲) «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ»
- (۳) «وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا وَ هُمْ لَا يَظْلَمُونَ»
- (۴) «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»

۶۵۳. آیه شریفه کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آن‌ها می‌دهیم و کم و کاستی نخواهند دید در راستای تبیین و

(هنر ۱۴۰۰)

تأکید مفهوم موجود در کدام مورد قابل استناد می‌باشد؟

- (۱) «ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ وَ أَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْغَبِيِّدِ»
- (۲) «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ»
- (۳) «كُلًّا نُمِيتُ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»
- (۴) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا، وَ مَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا وَ هُمْ لَا يَظْلَمُونَ»

(انسانی ۹۹)

۶۵۴. آیه شریفه «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا» مرتبط با کدام مورد است؟

- (۱) داشتن روحیه حق‌پذیری در کسب توفیق الهی نقش تعیین‌کننده دارد.
- (۲) امداد الهی شامل کسانی می‌شود که با نیت پاک قدم در راه حق می‌گذارند.
- (۳) کسانی که به ندای حقیقت پاسخ مثبت می‌دهند از امداد الهی برخوردار می‌شوند.
- (۴) خداوند به بندگان خود محبت دارد و با همه آنان چه نیکوکار و چه گنهکار با مهربانی رفتار می‌کند.

۶۵۵. تفاوت امتحان الهی و امتحان بشری را بنویسید.

پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ مشترک، خرداد ۱۴۰۰ انسانی، دی ۹۹ مشترک، خرداد ۹۹ انسانی، دی ۹۸ انسانی و دی ۹۷ انسانی)

۶۵۶. سنت ابتلاء را شرح دهید.

(شهریور ۹۸ انسانی)

۶۵۷. سنت امداد عام الهی را شرح دهید.

(دی ۹۸ مشترک)

۶۵۸. یکی از جلوه‌های توفیق الهی را بنویسید.

پُر تکرار (شهریور ۹۹ انسانی و دی ۹۷ مشترک)

۶۵۹. شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها چه ثمراتی دارد؟

۶۶۰. موفقیت در هر مرحله‌ای از امتحان الهی یا ابتلاء برای هر فرد، سبب‌ساز چیست؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

۶۶۱. با ذکر چند مثال توضیح دهید که خداوند با چه چیزی ما را امتحان می‌کند؟

۶۶۲. در رفتار و عملکرد کسی که مصیبت و گرفتاری را امتحان الهی می‌داند با کسی که آن را یک پیشامد طبیعی می‌شمارد، چه تفاوت‌هایی وجود دارد؟

۶۶۳. سنت «امداد عام الهی» را توضیح دهید.

۶۶۴. در اصطلاح دینی، توفیق به چه معناست؟ توضیح دهید.

۶۶۵. در کسب توفیق الهی، چه عاملی نقش تعیین‌کننده دارد؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

۶۶۶. دو مورد از جلوه‌های امداد خاص الهی (توفیق الهی) را توضیح دهید.

بخش دوم از «سنت سبقت رحمت بر غضب» تا «سنت تأثیر اعمال در زندگی»

آیات و احادیث

۶۶۷. آیه شریفه «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ» بیانگر کدام سنت الهی است؟

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۱ انسانی و دی ۹۷ مشترک)

۶۶۸. با توجه به آیه شریفه «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» مطابق با قانون الهی

(خرداد ۹۹ انسانی)

آینده انسان بر اساس رقم می‌خورد.

۶۶۹. حدیث شریف امام صادق (ع) که می‌فرماید: «کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند بیشترند» در بردارنده

(خرداد ۹۸ مشترک)

کدام سنت الهی است؟

۶۷۰. حدیث شریف امام علی (ع) که می‌فرماید: «چه بسا احسان پیاپی خدا کسی را گرفتار کند و پرده‌پوشی خدا او را مغرور سازد» بیانگر کدام سنت الهی است؟ (خرداد ۹۹ مشترک)

(خرداد ۹۹ مشترک)

۶۷۱. با توجه به آیه «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَ أَمَلَىٰ لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ»، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) برخی گناهکاران به‌دست خویش خود را در معرض هلاکت قرار می‌دهند و گرفتار عذاب می‌شوند.

ب) باتوجه به آیه فوق، تحلیل کنید که در چه صورتی وفور نعمت نشانه سنت استدرج است؟

(خرداد ۹۹)

۶۷۲. با توجه به آیه «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ مِثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلُهَا وَ هُمْ لَا يَظْلَمُونَ»، سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) خداوند پاداش کار نیک را چند برابر و کیفر کار بد را به اندازه خودش می‌دهد و این نشانه الهی است.

ب) آیه فوق حاکی از کدامیک از سنت‌های الهی است؟

۶۷۳. با توجه به آیه «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»، به سؤالات زیر پاسخ دهید.

الف) این آیه بیانگر کدامیک از سنت‌های الهی است؟

ب) با توجه به آیه فوق، تحلیل کنید که حکمت برخی پیشامدهای سخت و ناگوار در زندگی چیست؟

ج) چه مواردی سبب نزول برکات الهی می‌گردد؟

۶۷۴. با تأمل در فرمایش امام صادق (ع): «مَنْ يَمُوتُ بِالذَّنْبِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ وَمَنْ يَعِيشُ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَعِيشُ بِالْأَعْمَارِ» به سؤالات زیر پاسخ دهید:

الف) ترجمه کنید.

ب) حدیث فوق به کدامیک از سنت‌های الهی اشاره دارد؟

ج) طبق تعالیم دینی چه مواردی عمر را افزایش می‌دهد؟

د) طبق تعالیم دینی چه مواردی عمر را کاهش می‌دهد؟

۶۷۵. از دیدگاه امام صادق (ع)، منظور خداوند از عبارت: «سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ» چیست؟

۶۷۶. از دیدگاه امیرالمؤمنین علی (ع):

الف) «احسان پیاپی خدا به بندگان» و «پرده‌پوشی‌اش» و «ستایش مردم» سبب‌ساز چه مواردی در انسان می‌شود؟
ب) سخت‌ترین نوع امتحان خداوند چگونه است؟

سؤالات درست و نادرست

۶۷۷. خداوند با غضب خود، با بندگان رفتار می‌کند و کار نیک را چند برابر پاداش می‌دهد.

۶۷۸. سنت «املاء و استدراج» از سنت‌های حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان در گناه است.

۶۷۹. ایمان به خدا و تقوای واقعی افراد جامعه سبب نزول برکات الهی می‌شود.

۶۸۰. رضایت سریع خداوند از بنده‌ای که از او طلب آموزش کرده است، یکی از نمونه‌های توفیق الهی است.

۶۸۱. تلاش برای کسب روزی حلال و نیکی به والدین، عمر را افزایش می‌دهد.

سؤالات جای خالی

۶۸۲. حفظ آبروی بندگان گناهکار و پذیرش عبادت اندک، نمونه‌هایی از سنت است.

۶۸۳. قرار گرفتن در دایره سنت املاء و سنت استدراج نتیجه است.

۶۸۴. سنگین شدن بار گناهان و حرکت تدریجی معاندان و غرق‌شدگان در گناه به سوی هلاکت ابدی سنت نام دارد.

۶۸۵. یا به ترتیب از عوامل مؤثر در طول عمر یا کوتاهی آن است.

۶۸۶. به فرموده امام علی (ع): «خدا هیچ‌کس را همانند کسی که به او امتحان و آزمایش نکرده است.»

۶۸۷. حرکت تدریجی معاندان و غرق‌شدگان در گناه به سوی هلاکت ابدی، سنت نام دارد.

سؤالات دوگزینه‌ای

۶۸۸. حدیث امام صادق (ع) که می‌فرماید: «کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند بیشترند.» که با کدام

سنت الهی است؟
الف) سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او

۶۸۹. حدیث امام صادق (ع) که می‌فرماید: «کسانی که به واسطه گناه می‌میرند از کسانی که به واسطه سرآمد عمرشان می‌میرند بیشترند.» به کدام سنت الهی

مرتبط است؟
الف) تأثیر اعمال انسان در زندگی او

۶۹۰. تشبیه خداوند به مادری که بر فرزندش سخت می‌گیرد و یا در مواردی او را تنبیه می‌کند تا او را از اشتباه باز دارد، ناظر بر کدام یک از سنت‌های الهی است؟

الف) سبقت رحمت بر غضب

۶۹۱. عبارت زیر توصیفی از کدام سنت الهی است؟

«مهلته‌ها و نعمت‌ها، با اختیار و اراده خودشان به صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر شود و به سوی

هلاکت ابدی نزدیک‌تر شوند»
الف) ابتلاء

۶۹۲. خداوند در قرآن کریم چه دلیلی را برای «وَ أَمْلِیْ لَهُمْ» بیان می‌کند؟

الف) «مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»
ب) «إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ»

۶۹۳. افزایش عمر، بهبود زندگی و عدم استعجابت دعا به ترتیب بازتاب کدام یک از اعمال انسان است؟

الف) صلوة رحم و محبت به خویشان - امانت‌داری - ظلم به دیگران
ب) آب‌دادن به درخت تشنه - دادن صدقه - افزایش گناه

۶۹۴. آیه شریفه «وَ الَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا» به ترتیب دربردارنده کدام یک از مراتب توحید است؟

الف) توحید در ولایت - توحید عملی
ب) توحید عملی - توحید در ربوبیت

(شهریور ۹۸ انسانی)

(پرتکرار (شهریور ۱۴۰۰ مشترک و دی ۹۹ انسانی)

(دی خارج انسانی ۹۹)

(پرتکرار (خرداد ۱۴۰۰ انسانی و دی ۹۹ انسانی)

(ب) سنت سبقت رحمت بر غضب

(ب) امداد خاص و توفیق الهی

(ب) استدراج

(ترکیبی با درس ۲)

سوالات کوتاه پاسخ

(دی ۹۷ انسانی)

(خرداد ۱۴۰۱ مشترک)

(دی خارج انسانی ۹۹)

۶۹۵. برخی سنت‌های الهی را نام ببرید.

۶۹۶. کدام سنت بیانگر حالت تدریجی حرکت به سوی عذاب الهی است؟

۶۹۷. سنت حاکم بر زندگی «معاندان و غرق‌شدگان در گناه» کدام است؟

۶۹۸. آموزش برخی گناهان با انجام کار نیک، به کدام سنت الهی اشاره دارد؟

۶۹۹. آنجا که خداوند بر کسی غضب می‌کند از چه دریچه‌ای است؟

۷۰۰. نمونه‌هایی از سبقت رحمت خدا بر غضب او را نام ببرید.

۷۰۱. خداوند عمل نیک و کار بد را چگونه جزا می‌دهد؟

۷۰۲. قرار گرفتن در دایره سنت املاء و سنت استدراج نتیجه چیست؟

۷۰۳. بر اساس تعالیم دینی چه مواردی سبب نزول بلا و عدم استجاب دعا می‌شود؟

۷۰۴. بر اساس تعالیم دینی نزول برکات الهی معلول چیست؟

۷۰۵. براساس تعالیم الهی، تأثیر هر یک از اعمال زیر را بر زندگی انسان‌ها مشخص کنید.

(ب) تقوا و ایمان

(د) احسان به والدین

(الف) ظلم به دیگران

(ج) محبت به خویشان

۷۰۶. وقتی انسان کار نیک یا بدی انجام می‌دهد، به ترتیب خداوند به فرشته‌اش چه فرمانی می‌دهد؟

۷۰۷. به فرموده امام علی (ع) به ترتیب چه عواملی ممکن است سبب گرفتاری، غرور و فریب انسان شوند؟

۷۰۸. بنا به فرمایش امیرالمؤمنین علی (ع)، سخت‌ترین نوع امتحان و آزمایش الهی چگونه است؟

تعریف اصطلاح

۷۰۹. سنت استدراج:

۷۱۰. سنت سبقت رحمت بر غضب:

کشف ارتباط

۷۱۱. موارد مرتبط را به هم وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) سنت امداد	۱) به ظهور رساندن استعدادها
ب) سنت املاء	۲) دستگیری از انسان تلاشگر
ج) سنت ابتلاء	۳) فرو رفتن در فساد
د) سنت توفیق	۴) آشکار شدن باطن
	۵) غوطه‌ور شدن در گناهان

۷۱۲. هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) حمایت خدا از انسان تلاشگر و مجاهد	۱) ابتلاء
ب) ساخته و شناخته شدن هویت و شخصیت انسان‌ها	۲) امداد خاص
ج) سنت حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدن در گناه	۳) استدراج
	۴) املاء امهال

(شهریور ۹۸ مشترک)

۷۱۳. هر یک از عبارات سمت راست با کدام یک از عبارات سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.) (شهریور ۹۹ مشترک - ترکیبی با درس ۵)

الف) مشارکت چند عامل به صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر	۱) سنت «سبقت رحمت بر غضب»
ب) اثربخاری عوامل در یکدیگر برای پیدایش یک پدیده	۲) سنت «املاء و استدراج»
ج) پروردگار شما رحمت را بر خود واجب کرده است.	۳) علل طولی
د) از جمله سنت‌های حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان در گناه	۴) سنت «ابتلاء» یا امتحان الهی
	۵) علل عرضی

۷۱۴. هر يك از موارد سمت راست با کدام يك از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟ (در سمت چپ يك مورد اضافی است.)

الف) از سنت‌های حاكم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان	•	۱) سنت امداد خاص
ب) رضایت سریع خدا از کسی که طلب آموزش کرده	•	۲) سنت املاء و استدراج
ج) حمایت خدا از انسان تلاشگر و مجاهد	•	۳) سنت رحمت بر غضب
	•	۴) سنت امداد عام الهی

۷۱۵. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (در سمت چپ دو مورد اضافی است.)

الف) «مَنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»	•	۱) «لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ»
ب) «مَنْ يَعِيشُ بِالْإِحْسَانِ»	•	۲) سنت امداد عام الهی
ج) «فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا»	•	۳) احسان پیاپی خداوند
د) تلاش و مجاهدت انسان	•	۴) «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ»
	•	۵) خداوند، رحمت را بر خودش واجب کرد.
	•	۶) «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا»

سؤالات چهارگزینه‌ای

۷۱۶. آیه شریفه «وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» با کدام آیه هم‌مفهوم است و به چه موضوعی اشاره دارد؟

- ۱) «ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ» - عامل محرومیت‌های مردم، اعمال خود آن‌هاست.
- ۲) «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ» - عامل محرومیت‌های مردم، اعمال خود آن‌هاست.
- ۳) «ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ» - انسان‌ها در دنیا نتیجه اعمال خودشان را خواهند دید.
- ۴) «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ» - انسان‌ها در دنیا نتیجه اعمال خودشان را خواهند دید.

۷۱۷. «آمزش برخی گناهان با انجام کار نیک»، «نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت» و «ساختن و شناختن هویت و شخصیت انسان»، به ترتیب مرتبط

با کدام سنت‌های الهی است؟

۱) توفیق الهی - امداد الهی - امتحان الهی	۲) سبقت رحمت بر غضب - توفیق الهی - امتحان الهی
۳) سبقت رحمت بر غضب - توفیق الهی - امداد الهی	۴) امداد الهی - توفیق الهی - سبقت رحمت بر غضب

۷۱۸. از آیه شریفه «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَجَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ» کدام مفهوم دریافت می‌شود و با کدام سنت مرتبط است؟ (ریان ۹۹)

- ۱) کارهای نیک و بد همراه انسان است و در قیامت از او جدا نمی‌شود. - سبقت رحمت بر غضب
- ۲) کارهای نیک و بد همراه انسان است و در قیامت از او جدا نمی‌شود. - تأثیر اعمال در زندگی انسان
- ۳) اگر کسی در دنیا کار نیک یا بدی انجام داد، قطعاً در دنیا نتیجه‌اش را می‌بیند. - سبقت رحمت بر غضب
- ۴) اگر کسی در دنیا کار نیک یا بدی انجام داد، قطعاً در دنیا نتیجه‌اش را می‌بیند. - تأثیر اعمال در زندگی انسان

۷۱۹. به ترتیب آیه شریفه «افرادی که در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هر چه در دنیا کرده‌اند بر باد رفته و آنچه را که انجام می‌دهند باطل است» و روایت «چه بسا

(کاخ ۱۴۰۰)

احسان پیاپی خدا کسی را گرفتار کند و پرده‌پوشی خدا او را مغرور سازد» به کدام سنت الهی اشاره دارند؟

۱) امداد عام الهی - املاء و استدراج	۲) ابتلاء - املاء و استدراج
۳) ابتلاء - امداد خاص توفیق الهی	۴) امداد عام الهی - امداد خاص توفیق الهی

۷۲۰. حضرت علی (ع) می‌فرماید: «چه بسا احسان پیاپی خدا، کسی را گرفتار کند و پرده‌پوشی خدا او را مغرور سازد و با ستایش مردم فریفته و شیفته خود گردد و

(تجربى ۹۹)

خدا هیچ‌کس را همانند او امتحان و آزمایش نکرده است.» با توجه به فرمایش حضرت، کدام سنت الهی شامل او می‌شود و نتیجه چیست؟

۱) ابتلاء - «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»	۲) املاء - «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»
۳) ابتلاء - «وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»	۴) املاء - «وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»

۷۲۱. آنان که راه باطل را برمی‌گزینند و با حق، عناد و دشمنی می‌ورزند، گرفتار کدام سنت می‌شوند و کدام آیه شریفه حاکی از آن است؟ (هنر ۹۸ با کمی تغییر)

۱) املاء - «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»
۲) امداد - «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»
۳) املاء - «كُلًّا نُمِيتُ هَؤُلَاءَ وَهَؤُلَاءَ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا...»
۴) امداد - «كُلًّا نُمِيتُ هَؤُلَاءَ وَهَؤُلَاءَ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا...»

(ریاضی ۹۸)

۷۲۲. چه کسانی گرفتار سنت استدراج می‌شوند و این سنت چگونه ایشان را گرفتار عذاب نموده‌است؟

- (۱) «أَهْلُ الْقُرَى» - «هُمُ لَا يَظْلُمُونَ»
(۲) «الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا» - «هُمْ لَا يَتْلُمُونَ»
(۳) «أَهْلُ الْقُرَى» - «مَنْ حَيْثُ لَا يَغْلُمُونَ»
(۴) «الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا» - «مِنْ حَيْثُ لَا يَغْلُمُونَ»

۷۲۳. از آیه شریفه «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟ (ریاضی ۹۹)

- (۱) شناخت و معرفت به خداوند سبب نزول برکات الهی می‌شود و دروغ شمردن آیات الهی باعث نزول عذاب است.
(۲) ایمان و تقوای جمعی سبب نزول برکات الهی می‌شود و عامل محرومیت‌های مردم، اعمال خود آن‌هاست.
(۳) نداشتن ایمان و تقوای الهی سبب می‌شود که جامعه از نعمت‌های مادی مانند نزول باران بی‌بهره شود.
(۴) صرف توجه به امور معنوی و باورهای دینی مردم باعث شکوفایی زندگی مادی و معنوی مردم می‌شود.

۷۲۴. آیه شریفه «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ» ناظر بر کدام سنت الهی است و با کدام روایت، هم‌مفهوم است؟ (هنر ۹۹)

- (۱) تأثیر اعمال انسان در زندگی او - «مَنْ يَمُوتْ بِالدُّنُوبِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ»
(۲) توفیق الهی از امداد عام خداوند - «مَنْ يَمُوتْ بِالدُّنُوبِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَمُوتُ بِالْأَجَالِ»
(۳) تأثیر اعمال انسان در زندگی او - «مَنْ يَعْيشُ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَعْيشُ بِالْأَعْمَارِ»
(۴) توفیق الهی از امداد عام خداوند - «مَنْ يَعْيشُ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَعْيشُ بِالْأَعْمَارِ»

۷۲۵. اگر مردم ایمان بیاورند و اهل تقوا باشند چه نتیجه‌ای می‌بینند و در غیر این صورت گرفتار کدام مسئله خواهند شد؟

- (۱) «كُلًّا نُمِيتُ هَؤُلَاءَ وَهَؤُلَاءَ مِنْ عِطَاءِ رَبِّكَ» - «وَهُمْ لَا يَظْلُمُونَ»
(۲) «لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ» - «وَهُمْ لَا يَظْلُمُونَ»
(۳) «كُلًّا نُمِيتُ هَؤُلَاءَ وَهَؤُلَاءَ مِنْ عِطَاءِ رَبِّكَ» - «فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»
(۴) «لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ» - «فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»

۷۲۶. کدام سنت الهی، تنها حاکم بر زندگی گناهکاران است و کدام آیه مؤید آن می‌باشد؟

- (۱) املاء - «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»
(۲) املاء - «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً»
(۳) ابتلاء - «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً»
(۴) ابتلاء - «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ»

۷۲۷. بر اساس آیات قرآن کریم چه کسانی مشمول رحمت واسعه الهی خواهند بود؟

- (۱) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا»
(۲) «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا»
(۳) «كُلًّا نُمِيتُ هَؤُلَاءَ وَهَؤُلَاءَ مِنْ عِطَاءِ رَبِّكَ»
(۴) «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ»

۷۲۸. کدام یک از عبارات زیر درست است؟

- (الف) بر اساس قضای الهی، جهان خلقت قانونمند است و پدیده‌ها آن در دایره قوانین خاصی مسیر تکاملی خود را می‌پیماند.
(ب) کوچک‌ترین حادثه‌ای که پیرامون ما رخ می‌دهد، امتحانی برای ماست تا روشن شود که ما نسبت به آن حادثه چه تصمیمی می‌گیریم و چگونه عمل می‌کنیم.
(ج) امداد عام الهی شامل حال کسانی می‌شود که با نیت پاک، قدم در راه حق می‌گذارند و سعادت آخروی و رضایت پروردگار را هدف خود قرار می‌دهند.
(د) آموزش گناهان با توبه، آموزش برخی گناهان با انجام کار نیک، حفظ آبروی بندگان گناهکار، پذیرش عبادت اندک و رضایت سریع از کسی که طلب آموزش کرده، از نشانه‌های سنت امداد خاص است.

- (ه) اگر کسانی چنان در گناه و باطل پیش روند که با حق دشمنی و لجابت ورزند، خداوند به آن‌ها فرصتی می‌دهد و آن‌ها این فرصت را وسیله غوطه‌ور شدن در گناهان قرار می‌دهند درگیر سنت استدراج می‌شوند.

- (و) آینده زندگی هر فرد و اتفاقاتی که برای او رخ می‌دهد، در موارد بسیاری تحت تأثیر رفتارهای گذشته او، اعم از رفتارهای خوب و بد است.

- (۱) الف - ج - و (۲) ب - ج - د (۳) ب - د - ه (۴) الف - ب - ه

پاسخ کامل (تشریحی)

۷۲۹. با ذکر مثال «سبقت رحمت بر غضب» خداوند را که یکی از سنت‌های الهی است، توضیح دهید.

۷۳۰. یکی از موارد سبقت رحمت بر غضب خداوند که در رابطه با کار نیک و گناهان انسان می‌باشد را توضیح دهید.

۷۳۱. سنت املاء و استدراج را شرح دهید. **پرتکرار** (شهریور ۹۹ مشترک، خرداد ۹۸ انسانی و شهریور ۹۸ مشترک)

۷۳۲. طبق سنت الهی «املاء و استدراج» خداوند با کسانی که با حق دشمنی و لجابت می‌ورزند، چگونه رفتار می‌کند. (دی خارج ۹۹)

۷۳۳. سنت حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان در گناه چه نام دارد؟ آن را توضیح دهید.

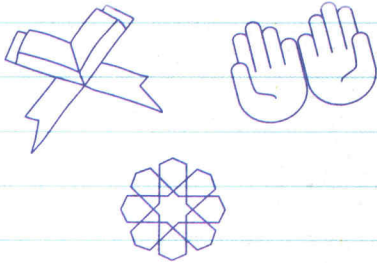
۷۳۴. چگونه اعمال انسان در زندگی او تأثیر می‌گذارد؟ با ذکر حدیثی از امام صادق (ع) توضیح دهید.

۷۳۵. بر اساس تعالیم دینی، برخی از مصادیق «تأثیر اعمال انسان در زندگی او» را بیان کنید.

بخش دوه

در مسیر

مشاوره: درسی مخصوص گناهکاران که به دنبال راهی برای توبه کم‌درن هستند!! موضوع این درس توبه است که البته قبل از شروع درس یک صفحه بسیار مهم دارای آیات مهم آمده است که از آن غافل نشوید. به تعاریف «تخلیه یا پیرایش»، همچنین تقسیمات «حیله‌های شیطان» و «مراحل تکمیلی توبه» بسیار دقت کنید. آیه «منع نامیری از رحمت الهی» بسیار مهم است و همچنین «توبه اجتماعی» را خوب یاد بگیرید. این درس از دروس قبل مهم‌تر است؛ چرا که در آزمون نهایی مجموعاً با درس ۸، پنج نمره را به خود اختصاص می‌دهند.

مقدمه

آیه: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَ فَضْلٍ...﴾

حدیث قدسی (خداوند خطاب به حضرت داود (ع)): «ای داود! اگر آنان که از من روی گردانده‌اند می‌دانستند که چگونه انتظار آن‌ها را می‌کشیم و شوق بازگشتشان را دارم، بدون شک از شوق آمدن به سوی من جان می‌دادند و بندبند وجودشان از محبت من می‌گسست.»

انواع تصمیم‌های انسان

برخی برای تکمیل پیمان‌های قبلی و پیمودن ادامه راه

برخی برای بازگشت از مسیری که چندی به غلط پیموده شده ← انقلاب علیه خود دانی (نفس اماره)

مثال: تحول بشرین حارث با جمله امام کاظم (ع) که فرمود: «اگر بنده می‌بود، بندگی می‌کرد و حرمت صاحب خود را نگه می‌داشت.»

توبه

معنای لغوی: بازگشت

معنای اصطلاحی

در مورد بندگان: بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست.

در مورد خدا: گشودن درهای رحمت الهی به سوی توبه‌کار و بازگشت آرامش به قلب اوست.

حقیقت توبه

انقلاب علیه خود دانی (نفس اماره) ← قیام علیه تمایلات ناپسند با پیروی از عقل (نفس لواّمه) به سود خود عالی (نفس لواّمه)

حالت پشیمانی از گناه و قصد و تصمیم بر انجام ندادن آن

با بازگشت بنده گناهکار، خداوند نیز به سوی او باز می‌گردد و درهای رحمتش را به رویش می‌گشاید و آرامش را به قلب او باز می‌گرداند.

نکته: کسی که با زبان «استغفرالله» بگوید، اما در قلبش پشیمان نباشد چنین کسی توبه نکرده است.

• امام باقر (ع): «برای توبه کردن پشیمانی کافی است.»

توبه و پاکی

پیرایش یا تخلیه: توبه گناهان را از قلب خارج می‌کند و آن را شست‌وشو می‌دهد.

رسول خدا (ص): «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا زَنْبَ لَهُ»

امام علی (ع): «التَّوْبَةُ تَطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَ تَغْسِلُ الذُّنُوبَ»

نکات مهم در مورد توبه

۱ با توبه همه گناهان حتی شرک هم آمرزیده می‌شود.

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

۲ توبه نه تنها گناه را پاک می‌کند، بلکه اگر ایمان و عمل صالح نیز به دنبال آن بیاید، گناهان را به حسنات تبدیل می‌کند.

آیه: «کسی که بازگردد و ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد، خداوند گناهان آنان را به حسنات تبدیل می‌کند؛ زیرا خداوند آمرزنده و مهربان است.»

۳ توبه در جوانی آسان تر است و خداوند توبهٔ جوانان را بسیار دوست دارد.

۴ در توبه همیشه باز است، اما توفیق توبه همواره نیست.

۵ باید لحظه‌های توفیق را شکار کرد و خود را در دامن خداوند انداخت.

تکرار توبه، اگر واقعی باشد، نه تنها به معنی دور شدن از خداوند نیست، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می‌شود.

آیه: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾

حیله‌های شیطان

۱ ناامیدی از رحمت الهی: به گناه کشیدن انسان با وعدهٔ اینکه: «گناه کن و بعد توبه کن!» و مایوس کردن انسان از رحمت الهی با گفتن: «آب که از سر گذشت.»

حافظ: بازاً بازاً هر آنچه هستی بازاً گر کافر و گبر و بت پرستی بازاً

۲ تسویف: به «تسویف» کشاندن انسان، یعنی فرد گناهکار دائماً به خود می‌گوید: «به زودی توبه می‌کنم.»

«تسویف» از ریشهٔ «سوف» و به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است.

فرد گناهکار دائماً می‌گوید: «به زودی توبه می‌کنم» تا اینکه دیگر میل به توبه در او خاموش می‌شود.

این حیلهٔ شیطان بیشتر برای گمراه کردن جوانان به کار می‌رود.

اما این یک دام است، چون سبب عادت جوان به گناه می‌شود؛ به طوری که ممکن است ترک گناه برایش سخت گردد.

۳ انحراف گام به گام: روش دیگر شیطان برای کشاندن انسان به شقاوت این است که او را گام به گام و آهسته به سمت گناه می‌کشاند تا در این

فواید تدریجی، متوجه زشتی گناه و قبح آن نشود و توبه نکند.

مراحل تکمیلی توبه

۱ تلاش در جهت دور شدن از گناه

اگر توبه‌کننده حقیقتاً توبه کرده باشد، گرچه ممکن است به آن گناه علاقه‌ای هم داشته باشد، سعی خواهد کرد در عمل از آن دوری نماید؛

یعنی از افراد، مکان‌ها و موقعیت‌هایی که می‌توانند زمینه‌ساز شکل‌گیری گناه باشند، دوری می‌کند.

۲ جبران حقوق الهی و حقوق مردم

توبه‌کننده تلاش می‌کند حقوقی را که با گناه خود ضایع کرده است، جبران نماید.

حقوق الهی: مهم‌ترین حق خداوند، حق اطاعت و بندگی اوست.

مثال: نمازها یا روزه‌های از دست داده را به تدریج قضا نماید و عبادت‌های ترک‌شده را به جا آورد.

الحق خداوند نسبت به بندگان خود مهربان است و اگر ببیند که شخص توبه‌کار تلاش خود را کرده و نتوانسته همهٔ گناهان را جبران کند،

بقیهٔ موارد را خود جبران نموده و او را عفو می‌کند.

حقوق مردم: توبه‌کننده باید بکوشد اگر ستمی بر مردم کرده است آن را جبران نماید.

اگر به آنان دسترسی ندارد، به نیابت آنان صدقه دهد و برایشان دعای خیر و طلب آمرزش نماید.

حقوق معنوی انسان‌ها بسیار مهم‌تر از حقوق مادی آنان است.

توبهٔ اجتماعی

بازگشت جامعه به مسیر توحید و اصلاح و اطاعت از خداوند

انحراف‌های اجتماعی باید در همان مراحل ابتدایی خود اصلاح شوند تا گسترش نیابند و ماندگار نشوند.

نمونه‌هایی از انحرافات اجتماعی: رباخواری، رشوه‌گرفتن، بی‌توجهی به عفاف و پاکدامنی، ظلم‌کردن و ظلم‌پذیری و اطاعت از غیر خدا

مهم‌ترین راه اصلاح و معالجهٔ جامعه از این بیماری‌ها: انجام وظیفهٔ امر به معروف و نهی از منکر

کوتاهی در این وظیفه سبب قوی‌تر شدن گناهان اجتماعی می‌شود و به تدریج انحراف از حق ریشه می‌دواند و اصلاح جامعه به مشکل بزمی خورد.

حساسیت در برابر گناه، به آسانی مانع گسترش گناه می‌شود و نیاز به تلاش‌های بزرگ و فعالیت‌های اساسی و زیربنایی پیدا می‌شود.

تا آنجا که ممکن است نیاز باشد انسان‌های بزرگی جان و مال خود را تقدیم کنند تا جامعه را از تباهی برهانند و مانع خاموشی

کامل نور هدایت شوند.

مهلت توبه

سراسر عمر ظرف توبه است، اما بهترین زمان برای توبه، دوره‌ای است که امکان توبه بیشتر و انجام آن آسان‌تر و جبران گذشته راحت‌تر است.

نکته: دورهٔ جوانی دورهٔ انعطاف‌پذیری، تحوّل و دگرگونی و دورهٔ پیری دورهٔ کم شدن انعطاف و تثبیت خوی‌ها و خصلت‌هاست.

خصلت‌های ناپسند شبیه ریشه‌های نهال با گذر زمان محکم می‌شوند و خارج کردن آن‌ها در پیری بسیار سخت و طاقت‌فرسا می‌باشد.

آیات و روایات

سورة نساء (۱۷۵)

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ وَهِيَ تَمَسَّكَ جَسَدُهُمْ فَسَدَّخْلَهُمْ فِي رَحْمَةٍ وَفَضْلٍ وَ يَهْدِيهِمْ
و اما کسانی که به خدا گرویدند و به او تمسک جستند، به زودی (خدا) آنان را در جوار رحمت و فضلی از جانب خویش درآورد و هدایت کرد و ایشان را
إِلَيْهِ صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ
به سوی خود در مسیری مستقیم

ترجمه روان: و اما کسانی که به خدا گرویدند و به او تمسک جستند، به زودی [خدا] آنان را در جوار رحمت و فضلی از جانب خویش درآورد و ایشان را به سوی خود، به راهی راست هدایت کند.

پیام: ۱) پشتیبانی خداوند از مؤمنان اهل عمل صالح ۲) صراط مستقیم در گرو ایمان و عمل صالح و رحمت الهی ۳) سنت توفیق الهی (درس ۶)

سورة زمر (۵۳)

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ
بگو ای بندگانم کسانی که اسراف کردند بر خودشان ناامید نشوید از بخشش خدا همانا خداوند همه گناهان می‌آمرزد و بی‌گمان او همان آمرزنده مهربان

ترجمه روان: بگو ای بندگان من که بسیار به خود ستم روا داشته‌اید، از رحمت الهی ناامید نباشید، خداوند همه گناهان را می‌بخشد، چرا که او آمرزنده مهربان است.

پیام: ۱) خداوند با توبه همه گناهان حتی شرک را هم می‌آمرزد. ۲) حرمت ناامیدی از رحمت الهی ۳) سنت سبقت رحمت بر غضب (درس ۶)

سورة صوره (۲۴۴)

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ
بی‌گمان خداوند دوست می‌دارد بسیار توبه‌کنندگان و دوست می‌دارد پاکیزگان

ترجمه روان: خداوند کسانی را که زیاد توبه می‌کنند، دوست دارد و پاکیزگان را دوست دارد.

پیام: ۱) ارزش ولای توبه‌کنندگان نزد خداوند ۲) تکرار توبه، اگر واقعی باشد، نه تنها موجب دور شدن از خدا نیست، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می‌شود.

سورة فرقان (۷۰)

کسی که بازگردد و ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد، خداوند گناهان آنان را به حسنات تبدیل می‌کند، زیرا خداوند آمرزنده و مهربان است.

پیام: اثر عالی توبه که نه تنها پاک‌کننده گناهان است، بلکه تبدیل‌کننده آن به نیکی‌هاست.

حدیث قدسی

خدای متعال به حضرت داود (ع) فرمود: «ای داود! اگر آنان که از من روی‌گردانده‌اند می‌دانستند که چگونه انتظار آن‌ها را می‌کشم و شوق بازگشتشان را دارم، بدون شک از شوق آمدن به سوی من جان می‌دادند و بندبند وجودشان از محبت من از هم می‌گست.»

پیام: ۱) اوج مهربانی و رحمت خداوند حتی نسبت به انسان‌های گنهکار ۲) مرتبط با آیه «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ»

امام کاظم (ع)

خطاب به خدمتکار بشر بن حارث: «صاحب‌خانه‌ات آزاد است. اگر بنده می‌بود، بندگی می‌کرد و حرمت صاحب خود را نگه می‌داشت.»

پیام: ۱) گنهکار در حقیقت، آزاد است نه بنده. ۲) آنچه در گناه مهم است، عدم حفظ حرمت خداوند و بی‌توجهی به دستورات اوست.

امام باقر (ع)

برای توبه کردن پشیمانی کافی است.

پیام: حقیقت توبه همان پشیمانی واقعی در دل است.

پیامبر اکرم (ص)

التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ: کسی که از گناه توبه کرده مانند کسی است که هیچ گناهی نکرده است.

پیام: ۱) توبه و پاکی ۲) گناه، آلودگی است و توبه، پاک شدن از آلودگی‌هاست. ۳) پیرایش یا تخلیه

التَّوْبَةُ تَطْهَرُ الْقُلُوبَ وَ تَغْسِلُ الذُّنُوبَ: توبه دل‌ها را پاک می‌کند و گناهان را می‌شوید.

پیام: ۱) بیانگر اثر پاک‌کنندگی و شویندگی توبه ۲) گناه، آلودگی است و توبه، پاک شدن از آلودگی‌هاست. ۳) پیرایش یا تخلیه

کسی نزد من محبوب‌تر از جوان توبه‌کار نیست.

پیام: ۱) توبه در جوانی هم آسان‌تر و هم محبوب خداوند و پیامبر (ص) است. ۲) مرتبط با آیه «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَ يُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ»

بازارِ بازارِ هرآنچه هستی بازارِ گز کافر و گبر بت‌پرستی بازارِ
این درگاه ما درگاهِ نومیدی نیست صدار اگر توبه شکستی بازارِ

پیام: ۱) امید همیشگی انسان به کرامت خداوند و بخشايندگی او ۲) حيله اول شيطان، نااميدکردن بنده از رحمت خداوند است. ۳) مرتبط با آیه «قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ...»

سوالات امتحان

بخش اول: مفهوم توبه - توبه و پاکی - نکات مهمی در مورد توبه

آیات و احادیث

۷۳۶. بر اساس آیه «فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَ اعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَ فَضْلٍ وَ يَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا» استقرار در جوار رحمت الهی مشمول

چه کسانی می‌شود و از طرف خداوند چه نتیجه‌ای برای آنان دارد؟

(شهریور ۹۸ مشترک)

۷۳۷. با توجه به آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَ يُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ» نتیجه تکرار توبه اگر واقعی باشد، چیست؟

(دی ۹۷ مشترک)

۷۳۸. پیام آیه شریفه «لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا...» را بنویسید.

(شهریور ۹۹ انسانی)

۷۳۹. رسول خدا (ص) می‌فرماید: «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ» کسی که از گناه توبه کرده مانند کسی است که

(خرداد ۱۴۰۰ مشترک)

۷۴۰. با تدبیر در آیه شریفه «لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا...» با توبه کدام گناهان بخشیده می‌شود؟

(خرداد ۱۴۰۰ مشترک)

۷۴۱. حدیث شریف امام علی (ع): «التَّوْبَةُ تَطْهَرُ الْقُلُوبَ وَ تَغْسِلُ الذُّنُوبَ» به کدام ویژگی توبه اشاره دارد؟

(خرداد ۱۴۰۰ انسانی)

۷۴۲. عبارت قرآنی «إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ» را ترجمه کنید.

(خرداد ۱۴۰۱ انسانی)

۷۴۳. مطابق آیه «...إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ» با توبه همه گناهان حتی هم آمرزیده می‌شود.

(دی ۱۴۰۰ مشترک)

۷۴۴. حدیث شریف امام باقر (ع) که می‌فرماید: «برای توبه کردن پشیمانی کافی است» بیانگر چه موضوعی است؟

(دی ۱۴۰۰ مشترک)

۷۴۵. با تدبیر در آیه شریفه «قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ» به سوالات پاسخ دهید.

الف) هر این آیه چه نامی به گناه داده شده است؟

ب) بندگان نباید از چه چیزی ناامید شوند؟

۷۴۶. خدای متعال به حضرت داود (ع) وحی کرد که اگر رویگردانان از من چه چیزی را می‌دانستند از شوق آمدن به سوی من جان می‌دادند؟

۷۴۷. با توجه به ترجمه آیه ۷۰ سورة فرقان، خداوند در چه صورتی گناهان را به حسنات تبدیل می‌کند؟

۷۴۸. به فرموده امام باقر (ع)، برای توبه کردن چه چیزی کافی است؟

۷۴۹. چه کسی نزد رسول خدا (ص) محبوب‌ترین است؟

۷۵۰. از نظر قرآن کریم، با چه شرایطی توبه، گناهان را به حسنات تبدیل می‌کند؟

سوالات درست و نادرست

۷۵۱. در میان مخلوقات انسان موجودی است که می‌تواند علیه خود انقلاب کند.

۷۵۲. سرآغاز هر حرکت، از جمله حرکت به سمت رشد و کمال، اندیشه و تفکر است.

۷۵۳. انسان مانند موجودات دیگر می‌تواند در برابر موانع درونی ایستادگی کند.

✓ (دی ۹۷ مشترک)

✓

✓ (دی ۹۸ مشترک)

✓

۷۵۴. همین که انسان بعد از انجام گناه در دل احساس پشیمانی کند توبه انجام شده و گناه بخشیده می شود.

۷۵۵. برای انسان توفیق توبه همواره میسر است فرد باید لحظه ای توفیق را شکار کند.

۷۵۶. تکرار توبه اگر واقعی باشد موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود.

۷۵۷. در توبه همیشه باز است و توفیق توبه همواره میسر است.

۷۵۸. در میان مخلوقات، انسان تنها موجودی است که می تواند فقط بر علیه موانع بیرونی ایستادگی کند.

۷۵۹. خداوند کسی را که فوراً از گناه خود ناراحت می شود و بسیار توبه می کند را دوست ندارد.

۷۶۰. توبه اگر با ایمان و عمل صالح همراه باشد گناهان را به حسنات تبدیل می کند.

۷۶۱. توبه در جوانی بسیار آسان تر از زمان پیری است.

۷۶۲. تصمیم های جدید همواره برای تکمیل پیمان های قلبی و پیمودن ادامه راه است.

۷۶۳. انسانی که واقعاً در دل «استغفر الله» را گفته است، اما آن را بر زبان جاری نکرده باشد، چنین کسی توبه نکرده است.

۷۶۴. با توبه، به جز شرک، همه گناهان پاک می شود.

۷۶۵. توبه مجدد پس از شکستن توبه، پذیرفته نیست.

۷۶۶. دوره جوانی دوره کم شدن انعطاف و تثبیت خوی هاست.

سؤالات جای خالی

۷۶۷. اگر کسی با زبان «استغفر الله» بگوید اما در قلبش نباشد توبه نکرده است.

۷۶۸. اگر توبه با و همراه باشد گناهان را به حسنات تبدیل می کند.

۷۶۹. تکرار توبه اگر باشد موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود.

۷۷۰. گام دوم حرکت به سمت رشد و کمال با انجام و ترک در قلمروهای مختلف ممکن است.

۷۷۱. توبه گناهان را از قلب خارج کرده و آن را شست و شو می دهد به همین علت این عمل را می گویند.

۷۷۲. سرآغاز حرکت به سمت رشد و کمال و است.

۷۷۳. تصمیم برای بازگشت از مسیری که به غلط پیموده شده و آثار زیانباری بر جای گذاشته نام دارد.

۷۷۴. امام باقر (ع): «برای توبه کردن کافی است».

۷۷۵. با توبه همه گناهان حتی هم آمرزیده می شود.

۷۷۶. توبه در آسان تر است و خداوند توبه را بسیار دوست دارد.

سؤالات دوگزینه ای

۷۷۷. از حيله های شیطان برای دور کردن انسان از توبه؟

(الف) تسويف

۷۷۸. دو گام نخست حرکت به سمت رشد و کمال کدام است؟

(الف) اندیشه و تفکر - انجام واجبات و ترک محرمات

۷۷۹. ایمان به خدا و تمسک به او چه نتیجه ای را برای شخص در پی دارد؟

(الف) غفران الهی و محبوب شدن نزد خداوند

۷۸۰. جمله امام کاظم (ع) که مانند تیری بر جان صاحب خانه نشست، چه بود؟

(الف) اگر بنده می بود، بندگی می کرد و حرمت صاحب خود را نگه می داشت.

(ب) اگر حرمت صاحب خود را نگه می داشت و بندگی می کرد، بنده می بود.

۷۸۱. بازگشت آرامش به قلب انسان و ندامت نسبت به معصیت به ترتیب ناظر بر کدام انواع توبه است؟

(الف) توبه عید - توبه معبود (ب) توبه معبود - توبه عید

۷۸۲. در بررسی مفاهیم دو حدیث شریف: «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ» و «التَّوْبَةُ تَطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَ تَغْسِلُ الذُّنُوبَ» کدام یک علت برای دیگری است؟

(الف) حدیث نخست علت حدیث دوم (ب) حدیث دوم علت حدیث نخست

❑ (دی ۹۸ انسانی)

❑ (شهریور ۹۹ مشترک)

❑ (شهریور ۹۸ مشترک)

❑ (پرتکرار) (خرداد ۱۴۰۰ مشترک، شهریور ۹۹ مشترک و خرداد ۹۸ انسانی)

❑ (دی ۹۹ انسانی)

❑ (خرداد ۱۴۰۰ مشترک)

❑ (دی ۱۴۰۰ مشترک)

❑ (خرداد ۱۴۰۱ انسانی)

❑ (پرتکرار) (خرداد ۱۴۰۱ مشترک، خرداد ۹۹ انسانی، دی ۹۹ انسانی و خرداد ۹۸ مشترک)

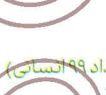
❑ (دی ۹۸ مشترک)

❑ (پرتکرار) (شهریور ۱۴۰۰ مشترک و خرداد ۹۸ مشترک)

❑ (شهریور ۹۹ انسانی)

❑ (پرتکرار) (دی ۱۴۰۰ انسانی و خرداد ۱۴۰۰ مشترک)

❑ (خرداد ۹۹ انسانی)

(ب) پیرایش یا تخلیه

(ب) توکل بر خدا - شناخت خالق هستی و صفات او

(ب) دخول در رحمت الهی و بهره مندی از هدایت های او

۷۸۳. در آیه شریفه «قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ...» منظور از «أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ» چیست و علت بیان قرآنی «لَا تَقْنَطُوا» کدام است؟
الف) گناهکاران - «إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا»
ب) توبه‌کنندگان - «إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ»

۷۸۴. آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ» ناظر بر کدام دسته از توبه‌کنندگان است؟
الف) جوانان توبه‌کار
ب) زیاد توبه‌کنندگان

سؤالات کوتاه پاسخ

(شهریور ۹۸ مشترک)

(خرداد ۹۹ انسانی)

پرتکرار (شهریور ۱۴۰۰ مشترک، شهریور ۹۹ مشترک و دی ۹۹ مشترک)

۷۸۵. توبه در مورد بندگان خدا به چه معناست؟

۷۸۶. توبه چگونه گناهان را به حسنات تبدیل می‌کند؟

۷۸۷. چرا به توبه «پیرایش یا تخلیه» نیز گفته می‌شود؟

۷۸۸. حرکت برای کسب کمالات و مدارج معنوی و انسانی چگونه ممکن است؟

۷۸۹. آیا تصمیم‌های جدید همواره برای تکمیل پیمان‌های قبلی و پیمودن ادامه راه است؟

۷۹۰. سخن امام کاظم (ع) که سبب تکان خوردن قلب بشرین حارث و توبه کردن او شد، چه بود؟

۷۹۱. چه موقع حالت توبه در مورد بندگان رخ می‌دهد؟

۷۹۲. در چه صورتی خداوند نیز به سوی بنده باز می‌گردد و درهای رحمتش را به روی او می‌گشاید؟

۷۹۳. در چه صورتی توبه انسان حتی با گفتن «استغفرالله» پذیرفته نیست؟

۷۹۴. اگر توبه با ایمان و عمل صالح توأم باشد، چه نتیجه‌ای دارد؟

۷۹۵. با توجه به اینکه توفیق توبه همواره میسر نیست چه کاری باید انجام داد؟

۷۹۶. آیا تکرار توبه، اگر واقعی باشد، به معنی دور شدن از خداوند است؟

تعریف اصطلاح

پرتکرار (دی ۱۴۰۰ مشترک و خرداد ۱۴۰۰ انسانی و دی ۹۹ انسانی و شهریور ۹۹ انسانی و شهریور ۹۸ مشترک و شهریور ۹۸ مشترک)

پرتکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و شهریور ۹۹ مشترک)

(خرداد ۹۹ انسانی)

۷۹۷. پیرایش یا تخلیه:

۷۹۸. حقیقت توبه:

۷۹۹. توبه در اصطلاح دینی به چه معناست؟

۸۰۰. انقلاب علیه خود:

۸۰۱. توبه در مورد خدا:

گشت ارتباط

۸۰۲. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (در سمت چپ دو مورد اضافی است).

الف) انقلاب علیه خود	•	۱) ترجیح آزادی بر بندگی	•
ب) حقیقت توبه	•	۲) تکرار توبه	•
ج) بشرین حارث	•	۳) بازگشت به دامن غفران و رحمت الهی	•
د) «تَطَهَّرَ الْقُلُوبُ»	•	۴) پیرایش یا تخلیه	•
	•	۵) وان پشیمانی که خوردی زان بدی...	•
	•	۶) توبه جوانان	•

سؤالات چهارگزینه‌ای

۸۰۳. با توجه به آیه شریفه «قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ» از عبارت «أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

- ۱) گناهکاران با گناه خود بر خود ستم و ظلم کرده‌اند و به خدا ضرر نرسانده‌اند.
- ۲) گناهکارانی که با گناه خود بر خود ستم می‌کنند، از رحمت الهی بی‌بهره می‌شوند.
- ۳) وقتی انسان آلوده به گناه می‌شود، از رحمت الهی مأیوس می‌شود و به خود ستم می‌کند.
- ۴) انسان وقتی به دیگران ستم کند، دچار گناه می‌شود؛ ولی بر انجام گناهان اصرار نمی‌ورزد.

۸۰۴. اگر گفته شود «شک از گناهان نابخشودنی است». پیام کدام عبارت، مردود بودن آن را اعلام می‌نماید؟

- (۱) «لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً»
(۲) «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَ يُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ»
(۳) «التَّوْبَةُ تَطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَ تُغْسِلُ الذُّنُوبَ»
(۴) «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ»

۸۰۵. به ترتیب «قرارگرفتن در دامن عفو غفران الهی» و «بازگرداندن آرامش به قلب انسان» مربوط به کدام مورد است و پیامبر گرامی (ص) در رابطه با توبه چه فرمودند؟

- (۱) معبود - عبد - «التَّوْبَةُ تَطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَ تُغْسِلُ الذُّنُوبَ»
(۲) عبد - معبود - «التَّوْبَةُ تَطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَ تُغْسِلُ الذُّنُوبَ»
(۳) معبود - عبد - «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ»
(۴) عبد - معبود - «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ»

۸۰۶. با توجه به آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً إِنَّهُ هُوَ الْعَفْوُورُ الرَّحِيمُ»، مراحل تکمیلی توبه کدام است؟

- (۱) جلوگیری از وسوسه‌های شیطان، جبران حقوق الهی و حقوق مردم
(۲) تلاش در جهت دور شدن از گناه، جبران حقوق الهی و حقوق مردم
(۳) تلاش در جهت دور شدن از گناه، تبدیل سیئات به حسنات با عمل صالح
(۴) جلوگیری از وسوسه‌های شیطان، تبدیل سیئات به حسنات با عمل صالح

۸۰۷. از دقت در مفهوم آیه شریفه «قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ» کدام یک از مراتب توحید و یگانگی خداوند مصطفی می‌گردد و مهم‌ترین حق خداوند بر توبه‌کنندگان کدام است؟

- (۱) توحید در مالکیت - حق الناس
(۲) توحید در خالقیت - حق الناس
(۳) توحید در مالکیت - حق اطاعت و بندگی
(۴) توحید در خالقیت - حق اطاعت و بندگی

۸۰۸. کدام جمله حضرت موسی بن جعفر (ع) بر جان بشرین حارث نشست و ثمره این نهی از منکر برای او چه بود؟

- (۱) اگر می‌دانست که چگونه انتظارش را می‌کشم، از شوق آمدن جان می‌داد. - توبه واقعی و وفاداری به پیمان الهی
(۲) اگر می‌دانست که چگونه انتظارش را می‌کشم، از شوق آمدن جان می‌داد. - مسلمان شدن و رعایت حقوق الهی
(۳) اگر بنده می‌بود، بندگی می‌کرد و حرمت صاحب‌خانه را نگه می‌داشت. - مسلمان شدن و رعایت حقوق الهی
(۴) اگر بنده می‌بود، بندگی می‌کرد و حرمت صاحب‌خانه را نگه می‌داشت. - توبه واقعی و وفاداری به پیمان الهی

پاسخ کامل (تشریحی)

۸۰۹. مقصود از انقلاب علیه خود چیست؟ کدام خود، علیه دیگری انقلاب می‌کند؟

۸۱۰. چگونه توبه انجام شده و گناه بخشیده می‌شود و حقیقت توبه چیست؟

۸۱۱. اگر کسی گناهی مرتکب شد و توبه کرد، اما توبه‌اش را شکست و دوباره مرتکب گناه شد، آیا می‌تواند دوباره توبه کند؟ چرا؟

۸۱۲. توبه دربارهٔ بندگان خدا به چه معناست؟

۸۱۳. چرا به توبه، نام «پیرایش یا تخلیه» اطلاق می‌شود؟

بخش دوم: حیل‌های شیطان - مراحل تکمیلی توبه - توبه اجتماعی

سؤالات درست و نادرست

۸۱۴. روش شیطان برای کشاندن انسان به شقاوت این است که او را یک‌باره به سوی گناه می‌کشانند.

۸۱۵. حقوق مادی انسان‌ها بسیار مهم‌تر و برتر از حقوق معنوی آنان است.

۸۱۶. اگر رفتار ناپسند برخی افراد سبب بدبینی دیگران به دین شده در واقع حقوق مادی افراد ضایع شده است.

۸۱۷. توبه در جوانی بسیار آسان‌تر از زمان پیری است.

۸۱۸. اولین مرحله تکمیلی توبه، جبران حقوق ضایع شدهٔ مردم است.

۸۱۹. تسویف از حیل‌های شیطان است که برای گمراه کردن جوانان به کار می‌برد.

۸۲۰. مهم‌ترین حق خداوند بر بندگان، حق اطاعت و بندگی است.

۸۲۱. اصلاح جامعه از انحراف‌های اجتماعی همچون رباخواری و رشوه گرفتن، نتیجهٔ عمل به وظیفهٔ امر به معروف و نهی از منکر است.

سؤالات جای خالی

۸۲۲. شیطان انسان را به سوی می‌کشانند که این به معنای امروز و فردا کردن است.

۸۲۳. وقتی فرد گناهکار دائماً به خود می‌گوید به زودی توبه می‌کنم در واقع شیطان او را به می‌کشانند.

(دی ۹۷ انسانی)

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۱ انسانی، شهریور ۱۴۰۰ مشترک و شهریور ۹۸ انسانی)

(خرداد ۹۹ انسانی)

(خرداد ۱۴۰۱ انسانی)

(خرداد ۹۹ انسانی)

(خرداد ۹۹ انسانی)

(خرداد ۹۹ انسانی)

(خرداد ۹۹ انسانی)

(خرداد ۹۹ انسانی)

(خرداد ۹۸ انسانی)

(شهریور ۹۹ مشترک)

۸۲۴. مهم‌ترین راه اصلاح و معالجه جامعه از بیماری‌های اجتماعی انجام دادن وظیفه «.....» است.

۸۲۵. اگر رفتار ناپسند برخی از افراد سبب بدبینی دیگران به دین شود در واقع حقوق افراد ضایع شده است.

۸۲۶. ظرف زمان توبه است اما بهترین زمان برای توبه دوره است.

۸۲۷. شیطان برای دور کردن انسان از تلاش فراوان می‌کند.

۸۲۸. انسان هم می‌تواند با پیروی از علیه تمایلات ناپسند خود قیام کند و هم می‌تواند با پیروی از و انجام گناه، از فرمان‌های خداوند سرپیچی کرده و به خود روا دارد.

۸۲۹. گناه است و پاک شدن از آن است.

۸۳۰. دومین مرحله تکمیل توبه، است.

۸۳۱. در توبه همیشه باز است، اما توبه همواره میسر نیست.

۸۳۲. اصطلاح «پیرایش یا تخلیه» در رابطه با بحث مطرح شده است.

۸۳۳. راه انداختن یک شبکه اجتماعی گمراه‌کننده در فضای مجازی، از مصادیق تضییع حقوق است.

سؤالات دوگزینه‌ای

۸۳۴. مهم‌ترین راه اصلاح و معالجه جامعه از انحرافات اجتماعی؟

الف) توبه اجتماعی

ب) امر به معروف و نهی از منکر

(شهریور ۹۹ انسانی)

(خرداد ۱۴۰۱ انسانی)

۸۳۵. شیطان انسان را گام به گام به سوی گناه می‌کشد تا

الف) میل به توبه در او خاموش شود.

ب) متوجه زشتی گناه نشود و اقدام به توبه نکند.

۸۳۶. کدام حيله شیطان بیشتر برای جوانان به کار می‌رود و علت آن چیست؟

الف) تسويف - عادت به گناه

ب) ناامیدی - از بین بردن زشتی گناه در ذهن جوانان

۸۳۷. مثال دعوت شیطان به برقراری رابطه نامشروع با جنس مخالف برای انسان ناظر بر کدام یک از حيله‌های اوست؟

ب) تسويف

الف) انحراف گام به گام

۸۳۸. اجتناب از افراد، مکان‌ها و موقعیت‌هایی که می‌توانند زمینه‌ساز شکل‌گیری گناه باشند، ناظر بر کدام یک از مراحل تکمیلی توبه است؟

الف) جبران حقوق مردم

ب) تلاش برای دور شدن از گناه

۸۳۹. رباخواری، بی‌نمازی و بی‌توجهی به عفاف به ترتیب مرتبط با کدام یک از انواع گناهان است؟

الف) اجتماعی - فردی - اجتماعی

ب) فردی - اجتماعی - فردی

سؤالات کوتاه پاسخ

۸۴۰. چرا انحرافات اجتماعی از قبیل رشوه گرفتن و رباخواری باید در مراحل ابتدایی اصلاح گردند؟

۸۴۱. نمونه‌هایی از انحرافات اجتماعی را نام ببرید.

۸۴۲. مهم‌ترین راه اصلاح و معالجه جامعه از انحرافات اجتماعی را بنویسید.

پرتکرار (خرداد ۱۴۰۱ انسانی، خرداد ۱۴۰۱ مشترک، دی ۱۴۰۰ مشترک، خرداد ۱۴۰۰ انسانی، دی ۹۹ انسانی، شهریور ۹۸ انسانی و دی ۹۸ مشترک)

(خرداد ۹۸ مشترک)

(شهریور ۹۹ مشترک)

(شهریور ۹۹ انسانی)

پرتکرار (شهریور ۱۴۰۰ مشترک، شهریور ۹۹ مشترک و دی ۹۹ مشترک)

(شهریور ۹۹ مشترک)

۸۴۳. اگر کسی حقوق مادی یا معنوی مردم را ضایع کرده است و برای جبران به آنان دسترسی ندارد چه باید بکند؟

۸۴۴. مراحل تکمیلی توبه را نام ببرید.

۸۴۵. دو مورد از حيله‌های شیطان را بنویسید.

۸۴۶. مهم‌ترین حق خداوند بر بنده چیست و هنگام توبه چگونه باید جبران شود؟

۸۴۷. تا چه زمانی برای توبه کردن مهلت داریم؟

۸۴۸. بیان عبارت «آب که از سر گذشت چه یک وجب چه صد وجب» از زبان شیطان نشان‌دهنده کدام حيله او برای دور کردن انسان از توبه است؟ (دی ۹۹ مشترک)

۸۴۹. چرا بهترین زمان توبه، دوره جوانی است؟

۸۵۰. اولین حيله شیطان برای دور کردن انسان از توبه کدام است؟

۸۵۱. کدام دام شیطان، سبب عادت جوان به گناه می‌شود؟

۸۵۲. برای اینکه انسان متوجه زشتی گناه و قبح آن نشود و اقدام به توبه نکند، شیطان از چه روشی استفاده می‌کند؟

۸۵۳. حقیقت توبه چیست؟

۸۵۴. پشیمانی و تصمیم بر ترک گناه چه آثار و نتایجی در زندگی شخص توبه‌کننده دارد؟ نام ببرید.

۸۵۵. در چه صورتی خداوند بقیهٔ موارد حق الله را خود جبران نموده و شخص تائب را عفو می‌کند؟

۸۵۶. انسان‌ها نسبت به یکدیگر چه حقوقی دارند و کدام‌یک مهم‌تر می‌باشد؟

۸۵۷. اگر برای جبران حقوق ضایع‌شدهٔ صاحبان حق، به آنان دسترسی نباشد، چه باید کرد؟

۸۵۸. ایجاد بدبینی در دیگران نسبت به دین، چه حقی را ضایع می‌کند؟

۸۵۹. کدام‌یک از حقوق مردم را باید فرد توبه‌کننده با تمام وجود جبران کند؟

۸۶۰. فردی که به مردم ستم کرده است، در هنگام توبه چه حقوقی را باید جبران کند؟

۸۶۱. از چه راهی می‌توان جامعه را از گناهان اجتماعی اصلاح کرد؟

۸۶۲. کوتاهی کردن مردم در انجام وظیفهٔ امر به معروف و نهی از منکر، جهت اصلاح گناهان اجتماعی چه پیامدی دارد؟

۸۶۳. در چه صورتی مردم به آسانی می‌توانند مانع گسترش گناهان شوند؟

۸۶۴. اگر جامعه‌ای در برخی از ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج گردد، نیازمند چیست؟

۸۶۵. اصلاح جامعه در چه صورتی مشکل می‌شود و نیاز به تلاش‌های بزرگ و فعالیت‌های اساسی و زیربنایی پیدا می‌شود؟

تعریف اصطلاح

۸۶۶. توبهٔ اجتماعی:

۸۶۷. تسويف:

کشف ارتباط

پُرتکرار (خرداد ۹۹ انسانی و خرداد ۹۸ مشترک)

(شهریور ۱۴۰۰ انسانی)

۸۶۸. هر یک از عبارت‌های سمت چپ جدول با کدام‌یک از عبارت‌های سمت راست جدول ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است.) (دی ۹۷ مشترک)

(الف) حقیقت توبه	•	(۱) جبران حقوق معنوی مردم	•
(ب) مهم‌ترین حق خداوند	•	(۲) توبهٔ اجتماعی	•
(ج) توبه کار نزد امام کاظم (ع)	•	(۳) پشیمانی	•
(د) شکسته شدن دل پدر یا مادر یا بی‌حرمتی فرزند	•	(۴) بشرین حارث	•
		(۵) بندگی و اطاعت	•

۸۶۹. موارد مرتبط را به هم وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

(الف) مبدأ هر حرکت	•	(۱) اطاعت و بندگی	•
(ب) مرحلهٔ اول تکمیل توبه	•	(۲) جبران حقوق معنوی	•
(ج) مهم‌ترین حق	•	(۳) جبران حقوق الهی	•
(د) گسترش فساد در جامعه	•	(۴) عدم تکرار گناه	•
		(۵) اندیشه و تفکر	•

سؤالات چهارگزینه‌ای

۸۷۰. وعدهٔ «آب که از سر گذشت چه یک وجب چه صد وجب» و «دامی که سبب عادت به گناه می‌شود» به ترتیب برخاسته از کدام حيله‌های شیطان برای دورکردن

(ریاضی ۱۴۰۰)

انسان از توبه می‌شوند؟

(۱) تسويف - به تأخیر انداختن توبه

(۳) ناامیدکردن از رحمت الهی - به تأخیر انداختن توبه

(۲) تسويف - گام‌به‌گام کشاندن به سوی گناه

(۴) ناامیدکردن از رحمت الهی - گام‌به‌گام کشاندن به سوی گناه

(تجربی ۹۸ با تغییر)

۸۷۱. کدام مورد، مفهوم عبارت «قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ» را بیان نموده است؟

- (۱) مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا چه سود
(۲) چند آید این خیال و رود در سرای دل تاکی مقام دوست به دشمن رها کنیم
(۳) بازآ بازآ هر آنچه هستی بازآ گر کافر و گبر و بُت پرستی بازآ
(۴) روی از خدا به هر که کنی شرک خالص توحید محض کز همه رو در خدا کنیم

۸۷۲. چند عبارت از میان عبارات زیر درست است؟

- (الف) با توبه، همه گناهان، حتی شرک هم آمرزیده می‌شود.
(ب) توبه اگر ایمان و عمل صالح را به همراه داشته باشد، گناهان را از بین می‌برد، مانند زمانی که فرد متولد شده است.
(ج) تکرار توبه، اگر واقعی باشد، نه تنها به معنی دور شدن از خداوند نیست؛ بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند می‌شود.
(د) حیلۀ تسويف از سوی شیطان برای این است که او متوجه زشتی گناه و قبح آن نشود و اقدام به توبه نکند.
(ه) اگر رفتار ناپسند برخی افراد سبب بدبینی دیگران به دین شده، در واقع حق خداوند ضایع شده است.
(و) مهم‌ترین راه اصلاح و معالجه جامعه از این بیماری‌ها انجام دادن وظیفه امر به معروف و نهی از منکر است.

(۴) ج - د - ه

(۳) الف - د - ه

(۲) الف - ب - ج

(۱) الف - ج - و

پاسخ کامل (تشریحی)

۸۷۳. از مراحل تکمیلی توبه جبران حقوق الهی را با ذکر مثال بنویسید.

پُر تکرار (شهریور ۱۴۰۰ انسانی، خرداد ۱۴۰۰ مشترک، خرداد ۹۹ انسانی، دی ۹۹ انسانی، خرداد ۹۸ انسانی، خرداد ۹۸ مشترک و شهریور ۹۸ مشترک)

(شهریور ۹۸ مشترک)

۸۷۴. از حیلۀ‌های شیطان برای دور کردن انسان از توبه وعده گناه کن و بعد توبه کن را توضیح دهید.

۸۷۵. بهترین زمان برای توبه چه زمانی است؟ شرح دهید.

پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ انسانی، شهریور ۱۴۰۰ انسانی، دی ۹۹ مشترک، شهریور ۹۹ انسانی، شهریور ۹۹ مشترک، شهریور ۹۸ مشترک و دی ۹۷ مشترک)**پُر تکرار** (خرداد ۱۴۰۰ انسانی، شهریور ۹۹ انسانی، شهریور ۹۸ انسانی و دی ۹۷ مشترک)

۸۷۶. از مراحل تکمیلی توبه، تلاش برای دور شدن از گناه را توضیح دهید.

۸۷۷. به تسويف کشاندن از حیلۀ‌های شیطان برای دور کردن انسان از توبه را توضیح دهید.

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک، خرداد ۱۴۰۰ مشترک، شهریور ۱۴۰۰ مشترک، دی ۹۹ مشترک، دی ۹۸ انسانی، دی ۹۸ مشترک و دی ۹۷ مشترک)**پُر تکرار** (دی ۹۹ مشترک و شهریور ۹۹ مشترک)

(دی ۱۴۰۰ مشترک)

(دی ۱۴۰۰ انسانی)

۸۷۸. توبۀ اجتماعی را با ذکر مثال شرح دهید.

۸۷۹. از حیلۀ‌های شیطان برای دور کردن انسان از توبه «ناامید کردن از رحمت الهی» را شرح دهید.

۸۸۰. دومورد از حقوق معنوی انسان‌ها که موجب حق الناس می‌شود، بنویسید.

۸۸۱. حیلۀ‌های شیطان را نام ببرید. (سه مورد)

۸۸۲. شیطان در ابتدا انسان را با چه وعده‌ای به سوی گناه می‌کشاند؟

۸۸۳. کدام یک از حیلۀ‌های شیطان، بیشتر برای گمراه کردن جوانان به کار می‌رود و نتیجه آن برای جوان چیست؟

۸۸۴. اگر انسانی غرق گناه شود، به راحتی می‌تواند میل به توبه پیدا کند؟ چرا؟

۸۸۵. چرا شیطان انسان را گام به گام و آهسته به سمت گناه می‌کشاند؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

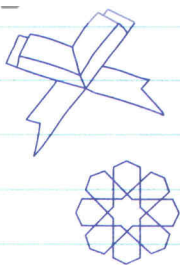
۸۸۶. چگونه شخص توبه‌کننده باید حقوق مردم را جبران نماید؟

۸۸۷. آثار کوتاهی‌های مردم در بازگرداندن جامعه به وضع صلاح و درستی و ریشه دواندن انحراف از حق، چیست؟

۸۸۸. تا چه زمانی برای توبه کردن مهلت داریم؟

۸۸۹. صفات ناپسندی که در ما پدید می‌آیند، شبیه چه چیزی هستند؟

زندگی در دنیای امروز و عمل به احکام الهی

مشاوره: درسی مملو از احکام که بخش اول آن در مورد ضرورت احکام بوده و آیه ابتدای درس بسیار مهم و همیشه پرسؤال بوده است و همچنین بخش دوم که کاملاً در مورد احکامی در مورد فرهنگ و ورزش و اقتصاد است. به «حرام» ها و «واجب» کفایی ها بسیار دقت کنید؛ چرا که طراحان گرامی علاقه خاصی به آن ها دارند. آیات «شراب، قمار و زنا» هم کمی مهم است. دقت کنید که قمار و شرط بندی همیشه حرام است و هر جا اسمی از «دولت» بیاید، قطعاً «واجب» است. **یادمان:** این درس در امتحان نهایی به همراه درس قبل، ۵ نمره است. پس آن را بسیار جدی بگیرید.

تزکیه نفس

- ۱. رمز سعادت و رستگاری ماست.
- ۲. آیه: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا»
- ۳. زمانی اتفاق می افتد که نفس ما از آلودگی ها پاک شود.
- ۴. شروع: با توبه از گناهان آغاز می شود.
- ۵. تداوم: با عمل به سایر دستورات الهی (اخلاقی، عبادی)

احکام و قوانین دین اسلام

- ۱. تضمین کننده زندگی سالم در دنیا
- ۲. تأمین کننده سعادت و نیکبختی اخروی و ابدی
- ۳. زندگی دینی تنها شیوه مطمئن و قابل اعتمادی است که پیش روی هر انسان خردمند و عاقبت اندیش قرار دارد.
- ۴. **نتیجه:** نمی توان بایدها و نبایدهای دینی و الهی را با قوانین بشری که اهداف محدود و کوچکی دارند، مقایسه کرد.
- ۵. آیه: «هیچ کس نمی داند چه پاداش هایی که مایه روشنی چشم هاست برای آن ها نهفته شده؛ این پاداش کارهایی است که انجام می دادند.»
- ۶. خطاب خداوند به پیامبر (ص): «برای بندگان نیکوکارم چیزهایی ذخیره کرده ام که نه چشمی دیده، نه گوشی شنیده و نه به ذهن کسی خطور کرده است.»
- ۷. آیه: «أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ رِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا حُزْفٍ هَارٍ فَأَنهَارُ بِهِ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ»

نکات مهم در زمینه احکام دین

- ۱. هماهنگی میان سعادت انسان در جهان آخرت و بایدها و نبایدهای دین (احکام) — زندگی جدی و یک عزم قوی و استوار
- ۲. هر دستور خداوند، علت ها و دلایل خاص خود را دارد که «حکمت» آن، حکم و دستور نامیده می شود.
- ۳. گاهی ما حکمت برخی از دستورات خداوند را می دانیم و گاهی از آن ها مطلع نیستیم.
- ۴. آنچه ما کشف می کنیم، در برابر علم بی نهایت الهی که وضع کننده این احکام است، بسیار ناچیز است.
- ۵. از آنجا که خداوند نصیحت گر حقیقی است، به منظور پیشگیری از خطرات، تابلوهای خطر را بالا برده تا مردم، قبل از گرفتار شدن، آن خطرات را بشناسند و از آن ها دوری کنند.
- ۶. کسانی که از گسترش این خطرات نفع می برند به ما می گویند چرا در اسلام این قدر منع کردن و حرام کردن رایج است؟! درحالی که می دانیم چنین نیست!
- ۷. **مثال:** اسلام هزاران نوع ورزش و بازی را که در دنیا رواج دارد، حلال می شمارد و مردم را نه تنها به ورزش کردن تشویق می کند، بلکه اگر ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی باشد، آن را مستحب و دارای پاداش اخروی می داند. اسلام فقط ورزشی را که همراه با قمار یا زیان آور باشد، بد می شمارد و منع می کند.
- ۸. قرآن کریم می فرماید: «...و بسا چیزی را خوش نمی دارید و آن برای شما خوب است و بسا چیزی را دوست می دارید و آن برای شما بد است و خدا می داند و شما نمی دانید.»

۴ استخراج احکام بر اساس نیازهای پیچیده‌تر و جدید، نه بر اساس انحراف جوامع و خواسته‌های مخالف با سعادت خود

مثال ۱:

- رواج شراب و قمار در دوران جاهلیت و تحریم آن توسط پیامبر اکرم (ص)
- رواج مجدد شراب و قمار در عصر بنی‌امیه و بنی‌عباس
- آیه: «يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا»
- قمار علاوه بر اینکه یک کار بیپهوده است، پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده‌ای برای جامعه ندارد به کار می‌گیرد. از طرف دیگر، این عمل میان برنده و بازنده، کینه و دشمنی به وجود می‌آورد.

مثال ۲:

- یکی دیگر از انحرافات قبل از اسلام که امروزه هم در برخی جوامع رایج شده، ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع است.
- رایج شدن این ارتباط بازگشتی به دوران جاهلیت است و بنیان خانواده را متزلزل می‌کند.
- قرآن کریم در همان زمان نزول، که این عمل فراوان بود، در مقابل آن ایستاد و آن را گناه کبیره شمرد و راه‌های آسان و بدون گناه برای ارتباط جنسی را پیشنهاد داد.
- آیه: «وَلَا تَقْرُبُوا الزَّوْجَ الَّذِي هُوَ لَكُمْ فَاحِشَةً وَ سَاءَ سَبِيلًا»

نحوه اجرای احکام اسلامی در عرصه‌های گوناگون

۱. عرصه فرهنگ و ارتباطات

تعریف فرهنگ: روح معنوی حاکم بر جامعه و نشان‌دهنده هویت و شخصیت آن است.

معیارهای تشخیص ارزشمندی فرهنگ:

- اصلی: ایمان و اعتقاد به خدا، پیامبران و معاد
- فرعی: توجه به عدالت، خردورزی، علم و عفاف و...

۱ تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی، لوح‌های فشرده، مجلات، روزنامه‌ها، کتاب‌ها و انواع آثار هنری به منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی و ابتذال اخلاقی، از مصادیق مهم عمل صالح و از واجبات کفایی و دارای پاداش‌های اخروی بزرگ است.

۲ ایجاد پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی به منظور اشاعه فرهنگ و معارف اسلامی و مقابله با اندیشه‌های کفرآمیز و ابتذال اخلاقی، مستحب است و در مواردی واجب؛ افرادی که توانایی علمی و مالی آن را دارند، باید به ایجاد آن مبادرت ورزند. (واجب کفایی)

۳ مرکز و سایل ارتباطی مانند پایگاه‌های اینترنتی، شبکه‌های اجتماعی، ماهواره‌ها و... کشورهایی نظیر آمریکاست و صاحبان آن‌ها سرمایه‌داران بزرگی هستند که معمولاً در دولت‌های خود نفوذ فراوان دارند و برای تسلط بر کشورها اقداماتی از قبیل: به دست آوردن اطلاعات محرمانه اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی کشورها و تجزیه و تحلیل آن‌ها برای تصمیم‌گیری‌های دقیق علیه کشورهای مورد هدف را انجام می‌دهند. از همین رو، لازم است مانع سلطه رسانه‌ای و ارتباطی بیگانگان بر کشور شویم.

بنابراین بر دولت اسلامی واجب است که زیرساخت‌های لازم برای پایگاه‌های ارتباطی بومی و داخلی را فراهم کند.

۴ بر ما نیز واجب است که حتی المقدور از وسایل ارتباطی داخلی بهره ببریم و مانع نفوذ و سلطه رسانه‌های بیگانگان شویم.

۵ استفاده از موسیقی، خواه موسیقی سنتی و کلاسیک باشد و خواه غیرسنتی و مدرن، جایز و حلال است.

۶ فقط آن نوع موسیقی که بی‌بندوباری و شهوت را تقویت و تحریک می‌کند و مناسب مجالس لهو و لعب است حرام است.

استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای سرودها و برنامه‌های فرهنگی مفید نیز حلال و جایز است.

۷ تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌ها، لوح‌های فشرده و سایر رسانه‌هایی که در بردارنده تصاویر یا متونی هستند که موجب انحراف و فساد می‌شوند و یا در بردارنده موسیقی مطرب و مناسب با مجالس لهو و گناه باشند، از گناهان بزرگ شمرده می‌شود و خرید و فروش آن‌ها حرام است. همچنین تماشا و گوش دادن به آن‌ها نیز حرام است.

۸ شرکت در مجالس شادی، مانند جشن عروسی، جشن مذهبی و ملی جایز است و حتی اگر موجب تقویت صله رحم یا تبلیغ دین شود مستحب است؛ به شرط آنکه در این مجالس، احکام دین مانند روابط محرم و نامحرم رعایت شود.

۲. عرصه ورزش و بازی

۱ دین اسلام از مسلمانان می‌خواهد برای سلامت و تندرستی خود بکوشند. علاوه بر این، خوب است هر مسلمانی بکوشد که بدنی قوی و نیرومند داشته باشد تا در زندگی از سلامت برخوردار باشد.

البته قوی شدن بدن وقتی ارزشمند است که قوت بازو سبب تواضع و فروتنی انسان شود، نه فخر فروشی بر دیگران.

۲ کسانی که برای تقویت رابطه صمیمانه میان خویشان و همسایگان و سلامت اخلاقی افراد خانواده در برگزاری بازی‌ها و ورزش‌های دسته‌جمعی پیش قدم می‌شوند، از پاداش اخروی بهره‌مند خواهند شد.

۳ شرط‌بندی، از امور زبانی و روحی و اجتماعی است و انجام آن، حتی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی نیز حرام می‌باشد.

۴ اگر ورزش و بازی‌های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری‌های دنیای کنونی ضرورت یابد، فراهم کردن امکانات آن واجب کفایی است.

۲ عرصه اقتصاد

۱ مسئولین باید اقتصاد کشور را به گونه ای مدیریت کنند که سه هدف زیر محقق شود:

- اول: استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان
 - دوم: پیشروی به سوی عدالت، قسط کاهش فاصله طبقاتی
 - سوم: حرکت به سوی آبادانی و عمران در عین دوری از دنیا زدگی و تجمل گرایی
- ۲ بکوشیم که رزق و روزی حلال به خانه بیاوریم و از همه اموری که سبب ناپاک شدن روزی ما می شود، مانند تولید کالا با کیفیت پایین و فریبکاری در معامله خودداری کنیم.

نتیجه: هم آثار مثبت روزی حلال را در زندگی خود و تربیت فرزندان مشاهده می کنیم و هم به اقتصاد کشور کمک می نماییم.

رسول خدا (ص): «عبادت ده جزء دارد که نه جزء آن کسب و کار حلال است.»

همچنین قبل از ورود به عرصه کار و تجارت باید با احکام تجارت آشنا شویم تا گرفتار کسب حرام نگردیم.

امام علی (ع): «یا مَعْشَرَ التَّجَّارِ، الْفَقْهَ، ثُمَّ الْمَتَجَرَ»

۳ بکوشیم که همه از کالای ایرانی استفاده کنیم و کالای مرغوب در اختیار مردم قرار دهیم.

اگر مصرف کالاهای خارجی سبب وابستگی کشور شود، نخریدن آن واجب است.

۴ اشرافی گری، تجمل گرایی برخی مسئولین و فساد اداری و مالی، یکی از مهم ترین عوامل عقب ماندگی اقتصادی و فاصله طبقاتی است.

نتیجه: علاوه بر آثار منفی اقتصادی، باعث بی اعتمادی عمومی و رواج تجمل گرایی و مصرف گرایی در میان مردم می شود.

بنابراین، بر مسئولین و مدیران کشور واجب است که از این شیوه زندگی اجتناب کنند و با اسوه قرار دادن خود، دیگران را به سوی یک اقتصاد سالم دعوت کنند.

۵ از تخریب محیط زیست پیرامون خود، جلوگیری کنیم.

با توصیه به اطرافیان استفاده از سموم شیمیایی، پلاستیک، کاغذ و مانند آن را به حداقل برسانیم.

۶ ممکن است در محیط زندگی ما، مانند مدرسه، محله و محیط کار افرادی بی بضاعت زندگی کنند که زندگی تجملی دیگران غم و اندوه آنان را به دنبال داشته باشد.

از این رو بهتر است از مُدگرایی و تجمل در پوشش و سایر ابعاد زندگی دوری کرده و ساده زیستی پیشه نماییم.

۷ بر دولت، واجب است روابط اقتصادی با کشورها را به گونه ای تنظیم کند که آن کشورها نتوانند در مواقع خطر کشور ما را تحت فشار قرار دهند.

۸ از آنجا که رژیم صهیونیستی، سرزمین مسلمانان را به کمک انگلستان در سال های قبل به زور تصرف کرده و در آنجا غاصبانه یک کشور تشکیل داده است، هر نوع تجارتی که به نفع این رژیم باشد، همچون وارد کردن و ترویج کالاهایی که سرمایه داران این رژیم در آن شریک هستند، حرام است.

آیات و روایات

سوره غاشیه (۹)

قَدْ رَسَتْكَارِشْدَه اَسْت مَن كَسِي كَه تَزْكِيَه كَنْد نَفْس رَا

ترجمه روان: به یقین هر کس خود را تزکیه کرد، رستگار شد.

پیام: ۱ رستگاری و سعادت انسان مشروط به تزکیه نفس و پاکی دل از گناهان است. ۲ تزکیه نفس با توبه از گناهان آغاز می شود؛ اما برای تداوم پاک ماندن دل، عمل به فرمان خدا لازم است.

سوره توبه (۱۰۹)

أَفَمَنْ	أَسَسَ	بُنِيَانُهُ	عَلَى تَقْوَى	مِنْ	اللَّهِ	وَرِضْوَانٍ	خَيْرٌ	أَمْ	مَنْ كَسِي كَه	أَسَسَ
آیا پس کسی که	بنا کرد	اساس خود	بر پرهیزگاری	از	خدا	ورضایت	بهتر	یا	کسی که	بنا نهاد
بُنِيَانُهُ	عَلَى	شَفَا	جُرْفٍ هَارٍ	فَانْهَارَ	بِهِ	فِي	نَارٍ	جَهَنَّمَ	وَاللَّهُ	لَا يَهْدِي
اساس خود	بر	لبه	پرتگاهی سقوط کننده	پس افتاد	با آن	در	آتش	جهنم	و خدا	هدایت نمی کند
الْقَوْمِ	الظَّالِمِينَ									
گروه	ستمگران									

ترجمه روان: آیا آن کس که بنیاد [کار] خود را بر پایه تقوای الهی و خشنودی خدا نهاد، بهتر است؛ یا کسی که بنای خود را بر لبه پرتگاهی در حال سقوط ساخته و با آن در آتش دوزخ فرومی افتد؟ و خداوند گروه ستمکاران را هدایت نمی کند.

پیام: هشدار نسبت به عاقبت زندگی غیردینی و بی توجهی به احکام الهی

سورة بقره (۲۱۹)

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا غَنَاءٌ لِّكَبِيرٍ وَنَفْعٌ لِلنَّاسِ وَإِنَّهُمَا اكْبَرُ
از تو سؤال می‌کنند از شراب و قمار بگو در آن دو گناهی بزرگ و سودهایی برای مردم و گناهشان بزرگ‌تر
مِنْ نَفْعِهِمَا
از سودشان

ترجمه روان: از تو درباره شراب و قمار می‌پرسند بگو در آن دو گناهی بزرگ و منفعت‌هایی برای مردم است، اما گناهشان بزرگ‌تر از منفعتشان است.
پیام: قوانین اسلام با تغییرات زمان منطبق می‌شود، اما این‌گونه نیست که با خواسته‌های گروهی از مردم و میل ایشان به حرام، تغییر کند.

سورة اسراء (۳۲)

وَلَا تَقْرُبُوا الزَّوْنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا
و نزدیک نشوید زنا بی‌گمان او بود، است عملی بسیار زشت و بد است راه

ترجمه روان: به زنا نزدیک نشوید قطعاً آن عملی بسیار زشت و راهی ناپسند است.

پیام: [۱] تحریم و ممنوعیت زنا در اسلام [۲] قوانین اسلام با تغییرات زمان منطبق می‌شود، اما این‌گونه نیست که با خواسته‌های گروهی از مردم و میل ایشان به حرام، تغییر کند.

سورة بقره (۲۱۶)

... و بسا چیزی را خوش نمی‌دارید و آن برای شما خوب است و بسا چیزی را دوست می‌دارید و آن برای شما بد است و خدا می‌داند و شما نمی‌دانید.
پیام: [۱] نگاه خداوند در حلال یا حرام کردن امری، سود یا ضرر آن است نه دوست داشتن یا دوست نداشتن مردم. [۲] شاید انسان حکمت و فلسفه احکام الهی را نداند، ولی قطعاً تمامی احکام دارای دلایل مادی و معنوی است.

سورة بقره (۱۷)

هیچ کس نمی‌داند چه پاداش‌هایی که مایه روشن‌تر چشم‌هاست برای آن‌ها نهفته شده؛ این پاداش کارهایی است که انجام می‌دادند.

پیام: نمی‌توان باید‌ها و نبایدهای دینی و الهی را با قوانین بشری که اهداف محدودی دارند مقایسه نمود.

پیامبر اکرم (ص)

برای بندگان نیکوکارم چیزهایی ذخیره کرده‌ام که نه چشمی دیده، نه گوشی شنیده و نه به ذهن کسی خورده است.

پیام: نمی‌توان باید‌ها و نبایدهای دینی و الهی را با قوانین بشری که اهداف محدودی دارند مقایسه نمود.

امیرالمومنین (ع)

یا مَعْشَرَ التَّجَارِ، أَلْفَقَهُ، ثُمَّ الْمَتَجَرِّ: ای گروه تاجران و بازرگانان! اول یادگیری مسائل شرعی تجارت، سپس تجارت کردن.

پیام: وجوب آشنایی با احکام تجارت پیش از ورود به عرصه کار و تجارت.

سوالات امتحانی

● بخش اول: از «احکام و قوانین دین اسلام» تا «حرمت شراب، قمار و زنا» ●

آیات و احادیث

۸۹۰. طبق آیه «أَقِمْنَ أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَى تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانٍ خَيْرٍ» زندگی محکم و استوار بر چه پایه‌هایی بنا می‌شود؟

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ انسانی، شهریور ۱۴۰۰ مشترک، دی ۱۴۰۰ مشترک و شهریور ۹۹ مشترک)

(خرداد ۹۹ مشترک)

۸۹۱. چرا در آیه «وَلَا تَقْرُبُوا الزَّوْنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا» انسان از نزدیک شدن به زنا نهی شده است؟

۸۹۲. مطابق آیه شریفه «أَمْ مِّنْ أَسَسٍ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرْفٍ هَا» مقصود از بنای زندگی بر لبه پرتگاه چیست؟

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک، شهریور ۱۴۰۰ انسانی، دی ۹۹ مشترک و خرداد ۹۸ خارج)

۸۹۳. قرآن کریم در آیه «قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا» رمز سعادت و رستگاری انسان‌ها را چه چیزی معرفی می‌کند و چه زمانی اتفاق می‌افتد؟

۸۹۴. با توجه به آیه «أَقِمْنَ أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَى تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانٍ خَيْرٍ أَمْ مِّنْ أَسَسٍ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرْفٍ هَا فَنَاهَا» به فی نارِ جَهَنَّمَ وَ اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ»

به سؤال زیر پاسخ دهید.

«چرا خداوند کسی را که زندگی خویش را بر لبه پرتگاه بنا کرده، ظالم نامیده است؟ اینان در حقیقت به چه کسانی ظلم کرده‌اند؟»

۸۹۵. بر اساس عبارت قرآنی «يَسْتَلُوْنَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيْهِمَا اِثْمٌ كَبِيْرٌ وَ مَنَافِعُ لِلنَّاسِ» دو گناه کبیره‌ای که گناهشان بزرگ‌تر از منفعتشان است را نام ببرید.

(خرداد ۹۹ خارج)

۸۹۶. مطابق آیه «يَسْتَلُوْنَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيْهِمَا اِثْمٌ كَبِيْرٌ وَ مَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَ اِثْمُهُمَا اَكْبَرُ مِنْ نَّفْعِهِمَا» چرا خداوند با وجود منفعت داشتن شراب و قمار، آن را حرام کرده است؟

۸۹۷. بنا بر آیه «هیچ کس نمی‌داند چه پاداش‌هایی که مایه‌ی روشنی چشم‌هاست برای آن‌ها نهفته شده...» پاداش‌های الهی و چشم‌روشنی‌های او برای نیکوکاران، نتیجه‌ی چیست؟

۸۹۸. با تدبیر در آیه «و بسا چیزی را خوش نمی‌دارید و آن برای شما خوب است و بسا چیزی را دوست می‌دارید و آن برای شما بد است...» به سؤالات داده‌شده پاسخ دهید.
(الف) ملاک خداوند در تشریع و قانون‌گذاری احکام زندگی چیست؟

(ب) در این آیه به کدام صفات الهی اشاره شده است؟

۸۹۹. خداوند متعال در توصیف نعمت‌های بهشتی برای پیامبر (ص)، چه اوصافی را برای بندگان نیکوکار ذکر می‌کند؟

سؤالات درست و نادرست

۹۰۰. باید‌ها و نبایدهای دینی و الهی با قوانین بشری که اهداف محدود و کوچکی دارند قابل قیاس است.

۹۰۱. هر دستور خداوند علت‌ها و دلایل خاص خود را دارد که حکمت آن حکم و دستور نامیده می‌شود. **پُر تکرار** (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و شهریور ۹۸ مشترک)

۹۰۲. احکام الهی انسان را از توجه به امیال مادی منع می‌کند.

۹۰۳. زندگی دینی تنها شیوه‌ی مطمئن و قابل اعتمادی است که پیش روی هر انسان خردورز و عاقبت‌اندیش وجود دارد. (دی ۹۹ انسانی)

۹۰۴. احکام و قوانین دین اسلام فقط سعادت و نیک‌بختی اخروی و ابدی انسان را تأمین می‌نماید. **پُر تکرار** (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و خرداد ۱۴۰۰ انسانی)

۹۰۵. اسلام فقط ورزشی را که همراه با قمار یا زبان‌آور باشد بد می‌شمارد و منع می‌کند. (خرداد ۱۴۰۰ انسانی)

۹۰۶. احکام و قوانین دین اسلام فقط زندگی سالم در دنیا را تضمین می‌کند. (شهریور ۱۴۰۰ انسانی)

۹۰۷. میان سعادت انسان در جهان آخرت و باید‌ها و نبایدهای دین ارتباط و هماهنگی برقرار است. **پُر تکرار** (خرداد ۱۴۰۱ مشترک و دی ۱۴۰۰ انسانی)

۹۰۸. در زمانه‌ی ما انحرافات هست که دامن‌گیر گروه زیادی از مردم دنیا شده است.

۹۰۹. وقتی تازه مسلمانان شنیدند که پیامبر قمار را حرام کرده نتوانستند از منفعتی که برایشان داشت صرف‌نظر کنند.

۹۱۰. با روی کار آمدن بنی‌امیه و بنی‌عباس، شراب و قمار در بین مردم رواج پیدا کرد و عموم مسلمانان زشتی این عمل را فراموش کردند.

۹۱۱. دین اسلام از مسلمانان می‌خواهد که برای سلامت و تندرستی خود بکوشند و از هر کاری که آن را به خطر می‌اندازد، دوری کنند.

سؤالات جای خالی

۹۱۲. هر دستور خداوند علت خاص خود را دارد که آن حکم و دستور نامیده می‌شود. **پُر تکرار** (دی ۱۴۰۰ مشترک، دی خارج ۹۹ انسانی و دی ۹۸ مشترک)

۹۱۳. تنها شیوه‌ی مطمئن و قابل اعتمادی که پیش روی هر انسان خردمند و عاقبت‌اندیشی قرار دارد است. **پُر تکرار** (خرداد ۱۴۰۱ مشترک و دی ۹۹ مشترک)

۹۱۴. میان نعمت‌های الهی در آخرت و و دین ارتباط و هماهنگی برقرار است.

۹۱۵. رایج شدن ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع، بازگشتی به است.

۹۱۶. از امور زبان‌آور روحی و اجتماعی است و انجام آن، حتی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی است.

۹۱۷. آغاز تزکیه‌ی نفس با است.

۹۱۸. دستیابی به سعادت اخروی با زندگی غیرمسئولانه و بدون احکام و قانون در تقابل

۹۱۹. اسلام فقط نسبت به ورزشی که همراه با یا باشد، فرمان منع صادر می‌کند.

۹۲۰. با روی کار آمدن و بار دیگر شراب و قمار در دربار آن‌ها رواج پیدا کرد.

سؤالات دوگزینه‌ای

۹۲۱. توبه و عمل به احکام گام‌های تحقق پیام مرتبط با کدام آیه شریفه است؟

(الف) «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ»
(ب) «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ رَزَّاهَا»

۹۲۲. عبارت «چیزهایی ذخیره کرده‌ام که نه چشمی دیده، نه گوشی شنیده و نه به ذهن کسی خطور کرده است.» از سوی خداوند در مورد چه کسانی است؟

(الف) نیکوکاران
(ب) توبه‌کنندگان

۹۲۳. «هرکس که نگران عاقبت کار خود است به روشنی درمی‌یابد که و هرگونه نگرانی نسبت به آینده را از بین می‌برد.

(الف) تکیه بر خداوند - اعتماد به دستورات او
(ب) تفکر در مورد آفرینش - اخلاص در عمل

۹۲۴. «فَانْهَازْ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ» سرنوشت اخروی چه کسانی است؟

(الف) «أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَى تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ» (ب) «أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرْفٍ هَارٍ»

۹۲۵. تعبیر «فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَ مَنَافِعٌ لِلنَّاسِ» در بیان ویژگی‌های کدام گناه است؟

(الف) «يَسْتَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَ الْمَيْسِرِ» (ب) «وَلَا تَقْرَبُوا الزَّيْنَىٰ»

۹۲۶. رواج زنا در حقیقت بازگشتی به است و را متزلزل می‌کند.

(الف) دوران جاهلیت - بنیان خانواده (ب) دوران خلفای بنی‌امیه - سلامت فرد

۹۲۷. در قرآن کریم عبارت «وَسَاءَ سَبِيلًا» در مورد تحقق کدام یک از منکرات و گناهان است؟

(الف) قمار (ب) زنا

سؤالات کوتاه پاسخ

۹۲۸. دلایل حرام بودن قمار در اسلام را بنویسید.

پرتکرار (خرداد ۱۴۰۱ انسانی، خرداد ۱۴۰۰ مشترک، دی ۹۹ مشترک، خرداد ۹۹ و ۹۸ خارج، شهریور ۹۸ مشترک و دی ۹۸ خارج)

۹۲۹. انجام شرط بندی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی چه حکمی دارد؟

پرتکرار (دی خارج ۹۹ انسانی و دی ۹۷)

۹۳۰. چرا نمی‌توان بایدها و نبایدهای دینی و الهی را با قوانین بشری که اهداف محدود و کوچکی دارند، مقایسه کرد؟

۹۳۱. هدف احکام و قوانین دین اسلام چیست؟

۹۳۲. هرکس که نگران عاقبت کار خود است چگونه می‌تواند هرگونه نگرانی نسبت به آینده را از بین ببرد؟

۹۳۳. چرا هدف بزرگ رسیدن به سعادت اخروی، با یک زندگی غیرمسئولانه و بدون برنامه سازگار نیست؟

۹۳۴. دو مورد از انحرافات عصر حاضر را که در میان عرب قبل از اسلام نیز رایج بود نام ببرید.

۹۳۵. رونق اقتصادی اعراب قبل از اسلام از چه راه‌هایی بود؟

۹۳۶. رایج شدن کدام گناه بازگشتی به دوران جاهلیت است؟

۹۳۷. چرا خداوند تابلوهای خطر را بالا برده است؟

تعریف اصطلاح

۹۳۸. حکمت احکام الهی:

کشف ارتباط

۹۳۹. هر یک از عبارت‌های قسمت اول به کدام عبارت در قسمت دوم ارتباط دارد؟ (در سمت چپ دو مورد اضافی است.)

(الف) ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی

(ب) بالا بردن تابلوهای خطر به منظور پیشگیری از خطرات

(ج) «أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرْفٍ هَارٍ»

(د) تداوم تزکیه نفس

(۱) توبه از گناهان

(۲) واجب

(۳) محرمات

(۴) «قَدْ أَفْلَحَ»

(۵) مستحب

(۶) «قَدْ خَابَ»

سؤالات چهارگزینه‌ای

۹۴۰. به ترتیب، مسیر دستیابی به «تزکیه» با کدام اقدام آغاز می‌شود و تداوم آن چگونه ممکن خواهد بود؟

(تجربی ۱۴۰۱)

- (۱) توبه از گناهان - انجام اعمال نیک و تلاش در راه حق
(۲) اطاعت از خداوند - انجام اعمال نیک و تلاش در راه حق
(۳) توبه از گناهان - عمل به دستوراتی که خداوند فرمان داده
(۴) اطاعت از خداوند - عمل به دستوراتی که خداوند فرمان داده

(انسانی ۱۴۰۱)

۹۴۱. قرآن در پاسخ کسانی که از پیامبر اکرم (ص) «عَنِ الْخَمْرِ وَ الْمَيْسِرِ...» پرسیده بودند، چه پاسخی می‌دهد؟

- (۱) در آن دو، گناهی بزرگ و منفعت‌هایی برای مردم است اما گناهشان بزرگ‌تر از منفعتشان است.
(۲) از گناهان صغیره شمرده شده و پول و ثروت جامعه را در مسیری که هیچ فایده‌ای ندارد به کار می‌گیرد.
(۳) از گناهان صغیره شمرده شده و منفعت خوبی نصیبشان می‌کند اما بین مردم کینه و دشمنی ایجاد می‌کند.
(۴) آن دو عمل میان مردم قبل از اسلام رایج بوده و منفعت خوبی به چنگ می‌آورند، اما از گناهان بزرگ است.

۹۴۲. پاسخ به کدام پرسش، بیانگر این مطلب است که زندگی دینی تنها شیوه مطمئن و قابل اعتمادی است که پیش روی هر انسان خردمند و عاقبت‌اندیش قرار دارد؟

(هند ۱۴۰۱ - باتغییر)

- (۱) «كَلَّا نُمِدُّ هَؤُلَاءَ وَهَؤُلَاءَ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا...»
(۲) «أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ...»
(۳) «أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى تَقْوَى مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانٍ خَيْرٌ...»
(۴) «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَ قَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا...»

(خارج ۱۴۰۱)

۹۴۳. آیه شریفه «أَمْ مِنْ أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ» با کدام آیه مرتبط است؟

- (۱) «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ»
(۲) «وَ أَمْلَى لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ»
(۳) «وَ نَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً»
(۴) «فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»

(خارج انسانی ۱۴۰۱)

۹۴۴. به ترتیب، قرآن کریم «رمز سعادت انسان» را چه می‌داند و «زندگی محکم و استوار» را بر چه پایه‌ای بنا نهاده است؟

- (۱) تزکیه نفس - «تَقْوَى مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانٍ»
(۲) عزت نفس - «تَقْوَى مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانٍ»
(۳) تزکیه نفس - «أَنْ اَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»
(۴) عزت نفس - «أَنْ اَعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»

(انسانی ۱۴۰۰ - ترکیبی با درسی ۱)

۹۴۵. تحقق بخشیدن به مفهوم آیه شریفه «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا» از عمل به کدام راهکار قرآنی آغاز می‌گردد؟

- (۱) «فَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَ اِغْتَضَمُوا بِهِ فَسَيْدُ جُلُومِهِمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ»
(۲) «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ»
(۳) «لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَ عَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ»
(۴) «لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعاً»

بخش دوم: احکام اسلامی در عرصه فرهنگ و ارتباطات و... (تشریحی)

۹۴۶. چرا قمار در اسلام حرام شمرده شده است؟

۹۴۷. چرا نمی‌توان بایدها و نبایدهای دینی و الهی را با قوانین بشری مقایسه کرد؟

۹۴۸. قمار چه ضررهایی برای فرد و جامعه دارد؟

۹۴۹. قابل انطباق بودن احکام اسلام در هر دوره و زمانه‌ای به چه مناسبت؟ توضیح دهید.

۹۵۰. وقتی تازه مسلمانان شنیدند که پیامبر (ص) قماربازی و شراب‌خواری را حرام کرده چه عکس‌العملی داشتند؟

۹۵۱. چه عاملی سبب شد تا بار دیگر مسلمانان به سمت شراب و قمار روی آورند؟

۹۵۲. مضرات و پیامدهای ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع را نام ببرید.

۹۵۳. قرآن کریم برای مقابله با رابطه جنسی نامشروع (زنا) چه پیشنهادی دارد؟ چرا؟

۹۵۴. آیا دین اسلام ورزش و بازی را منع و حرام کرده است؟ توضیح دهید.

۹۵۵. آیا برای انجام احکام و دستورات الهی حتماً باید علت آن‌ها را درک کنیم؟ چرا؟

۹۵۶. عمل به فرمان‌های خداوند با اعتماد به نفس و توکل بر او چه نتایجی دارد؟

پرتکرار (شهریور ۱۴۰۰ مشترک و خرداد ۹۹ مشترک)

(خرداد ۹۹ انسانی)

پرتکرار (خرداد ۱۴۰۱ مشترک، شهریور ۹۹ مشترک و دی ۱۴۰۰ انسانی)

بخش دوم: احکام اسلامی در عرصه فرهنگ و ارتباطات و... (تشریحی)

آیات و احادیث

۹۵۷. مطابق فرمایش حضرت علی (ع): «يَا مَعْشَرَ التَّجَارِ الْفَقَهَ ثُمَّ الْمُتَجَرِّ» در کار و تجارت چه کنیم که گرفتار کسب حرام نگردیم؟

پرتکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک، دی ۹۹ مشترک و شهریور ۹۹ مشترک)

سؤالات درست و نادرست

۹۵۸. اگر تولیدکننده یک اثر، تکثیر و کپی آن را جایز نداند تکثیر آن حرام ولی خرید و استفاده از آن جایز است.

۹۵۹. یکی از مهم‌ترین ابزارهای کشورهای سلطه‌گر وسایل ارتباطی از قبیل شبکه‌های اجتماعی و ماهواره‌هاست.

۹۶۰. به کارگیری آلات موسیقی برای نواختن موسیقی غیرللهوی اشکال دارد.

۹۶۱. فقط آن نوع موسیقی که بی‌بندوباری و شهوت را تقویت و تحریک می‌کند و مناسب مجالس لهو و لعب است، حرام است.

سؤالات جای خالی

۹۶۲. روح معنوی حاکم بر جامعه و نشان‌دهنده و آن است.

۹۶۳. فرهنگ و تمدن امروزی بشر و بسیاری از عادات و رفتارها با در تعارض است.

۹۶۴. تولید فیلم‌های سینمایی به‌منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی و ابتذال اخلاقی، از مصادیق عمل صالح و از است.

(دی ۹۹ مشترک)

(شهریور ۱۴۰۰ انسانی)

(✓)

(✓)

(✓)

(✓)

۹۶۵. هر قدر زندگی بشر پیچیده‌تر شود و نیازهای جدید پدید آید، و می‌توانند احکام اسلامی متناسب با آن شرایط را استخراج کنند.

۹۶۶. در عرصه اقتصاد باید بکوشیم قبل از ورود به کار و تجارت با آشنا شویم.

(پُر تکرار (شهریور ۹۸ خارج مشترک و خرداد ۹۸ انسانی)

۹۶۷. اشرافی‌گری برخی مسئولان و فساد اداری و مالی یکی از عوامل عقب‌ماندگی است.

(خرداد ۹۹ مشترک)

۹۶۸. تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌هایی که دربردارنده تصاویر یا متونی هستند که موجب انحراف و فساد می‌شوند و خرید و فروش آن‌ها است.

۹۶۹. مبارزه با تهاجم فرهنگی و ابتذال اخلاقی، از مصادیق مهم و از واجبات کفایی و دارای است.

۹۷۰. گوش دادن به موسیقی مطرب و مناسب با مجالس لهو و گناه، است.

۹۷۱. قوی شدن بدن وقتی ارزشمند است که قوت بازو سبب و انسان شود.

۹۷۲. باید در مدیریت اقتصاد کشور بکوشیم جامعه و به‌خصوص بانک‌های کشور به آلوده نشود و ثروت افراد جامعه در خدمت قرار گیرد.

۹۷۳. اگر مصرف کالاهای خارجی سبب کشور شود، نخریدن آن‌ها است.

۹۷۴. هر نوع تجارتی که به نفع رژیم صهیونیستی باشد است.

۹۷۵. رسول خدا (ص): «عبادت ده جزء دارد که نُه جزء آن است.»

سؤالات دوگزینه‌ای

۹۷۶. «یکتاپرستی، معاد، عفاف، و عدالت» به ترتیب بیانگر کدام دسته از معیارهای سنجش فرهنگ یک جامعه است؟

الف) اصلی - اصلی - اصلی - فرعی - فرعی - فرعی
ب) اصلی - فرعی - فرعی - اصلی - اصلی - اصلی

۹۷۷. ایجاد پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی به منظور اشاعه فرهنگ و معارف اسلامی و مقابله با اندیشه‌های کفرآمیز و ابتذال اخلاقی

برای چه کسانی واجب است؟

الف) افرادی که توانایی علمی و مالی آن را دارند.
ب) کسانی که دغدغه اصلاح جامعه و مبارزه با تهاجم فرهنگی دارند.

۹۷۸. عبارت «علاوه بر اینکه یک کار بیهوده است، پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده‌ای برای جامعه ندارد به‌کار می‌گیرد» در مورد کدام یک از محرمات

مضد اقدار پیدا می‌کند؟

الف) قمار
ب) شراب

۹۷۹. قوی شدن و قوت جسم چه زمانی امری ارزشمند و مهم است؟

الف) هنگامی که سبب دوری از گناهان شود.
ب) وقتی که سبب تواضع و فروتنی انسان شود.

(رباعی ۱۴۰۱)

۹۸۰. کدام عبارت از دلایل حرام بودن قمار است؟

الف) قمارش نشدن زشتی قمار در اذهان مسلمانان
ب) ایجاد کینه و دشمنی میان برنده و بازنده

(خرداد ۱۴۰۰ مشترک)

۹۸۱. کدام مورد سبب ناپاک شدن روزی انسان می‌شود؟

الف) دوری از گناهان و تجمل‌گرایی
ب) تولید کالا با کیفیت پایین و فریبکاری در معامله

(خرداد ۱۴۰۰ مشترک)

سؤالات کوتاه پاسخ

۹۸۲. نشان‌دهنده درجه و میزان ارزشمندی و تعالی یک جامعه چیست؟

۹۸۳. دو مورد از کارهایی که در عرصه اقتصاد و معامله سبب ناپاک شدن روزی ما می‌شود را نام ببرید.

(پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک، خرداد خارج ۹۸ و دی ۹۷ مشترک)

۹۸۴. وظیفه هر مسلمان قبل از ورود به عرصه کار و تجارت چیست؟

(شهریور ۹۹ مشترک)

۹۸۵. کدام نوع از موسیقی حرام است؟

۹۸۶. به‌کارگیری ابزارها و آلات موسیقی در چه مواردی حلال و جایز است؟

۹۸۷. شرکت در مجالس شادی در چه مواردی مستحب است؟

۹۸۸. در چه صورتی، فراهم کردن امکانات ورزشی واجب کفایی است؟

۹۸۹. ورزش در چه صورتی مستحب است و پاداش اخروی دارد؟

۹۹۰. قوی شدن بدن انسان با ورزش، چه وقتی بی‌ارزش می‌شود؟

۹۹۱. اجتناب از اموری که سبب ناپاک شدن روزی ما در معامله می‌شود، چه آثاری بر زندگی ما دارد؟

۹۹۲. دلایل مصرف بیش از حد منابع زمین و نامساعد شدن محیط‌زیست را بنویسید.

۹۹۳. یکی از مهم‌ترین عوامل عقب‌ماندگی اقتصادی و فاصله طبقاتی چیست؟

۹۹۴. چرا باید مسئولین از شیوه زندگی اشرافی‌گری و تجمل‌گرایی دوری کنند؟
۹۹۵. مسئولین چگونه باید دیگران را به سوی یک اقتصاد سالم دعوت کنند؟
۹۹۶. مجموعه افراد جامعه چگونه می‌توانند روابط اقتصادی را سالم نگه دارند؟
۹۹۷. چگونه می‌توان از تخریب محیط‌زیست جلوگیری کرد؟
۹۹۸. چرا بهتر است از مدگرایی و تجمل در پوشش و سایر ابعاد زندگی دوری کرده و ساده‌زیستی پیشه نماییم؟

تعریف اصطلاح

۹۹۹. فرهنگ:

۱۰۰۰. واجب کفایی:

۱۰۰۱. کپی رایت:

احکام

۱۰۰۲. حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (حرام - مستحب - واجب کفایی - مکروه)

(الف) شرکت در مجالس شادی برای تقویت صلۀ رحم

(ب) فراهم کردن امکانات ورزشی برای دور شدن از فساد

(ج) مصرف کالاهای خارجی در صورت وابستگی

۱۰۰۳. احکام هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (مستحب - حرام - جایز - واجب کفایی)

(الف) تولید فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی به‌منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی

(ب) شرط‌بندی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی

(ج) شرکت در مجالس شادی برای تقویت صلۀ رحم یا تبلیغ دین

۱۰۰۴. احکام هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (حلال و جایز - مستحب - حرام - جایز - واجب کفایی) (یک مورد اضافی است). **پُر تکرار (شهریور ۹۸، مشترک و دی ۹۷ مشترک)**

(الف) تولید فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی به نیت اعتلای فرهنگ اسلامی

(ب) استفاده از موسیقی مناسب مجالس لهو و لعب

(ج) ضرورت فراهم کردن امکانات ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد

۱۰۰۵. حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (واجب - جایز و حلال - مستحب - حرام)

(الف) شرط‌بندی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی

(ب) نخریدن کالاهای خارجی به سبب وابستگی کشور

(ج) استفاده از موسیقی خواه موسیقی سنتی و کلاسیک و خواه موسیقی غیرسنتی و مدرن

(د) شرکت در مجالس شادی مانند عروسی و جشن‌های مذهبی و ملی به موجب صلۀ رحم

۱۰۰۶. هر یک از عبارات زیر چه حکمی دارد؟ (جایز - واجب کفایی - مستحب - مکروه - حرام) (یک مورد اضافی است).

(الف) وابستگی کشور به بیگانگان با خریدن کالاهای خارجی

(ب) استفاده از آلات موسیقی برای برنامه‌های فرهنگی مفید

(ج) شرکت کردن در مجالس شادی جهت تقویت صلۀ رحم یا تبلیغ دین

(د) ضرورت فراهم کردن امکانات ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد

۱۰۰۷. حکم هر یک از موارد زیر را با کلمات مناسب پر کنید. (مستحب - واجب - حرام - واجب کفایی - جایز)

(الف) اگر ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی باشد است.

(ب) شرکت در مجالس شادی مانند جشن عروسی جشن‌های ملی و مذهبی است.

(ج) طبق نظر مراجع به تکتیر و کپی اثر یک تولیدکننده در صورتی که صاحب اثر آن را جایز نداند است.

(د) تنظیم روابط اقتصادی با کشورها توسط دولت به‌گونه‌ای که آن کشورها نتوانند در موقع خطر کشور ما را تحت فشار قرار دهند است.

۱۰۰۸. احکام هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (حلال و جایز - واجب کفایی - حرام - مستحب - واجب)

(الف) هر نوع تجارت به نفع رژیم صهیونیستی

(ب) فراهم کردن امکانات ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری

(ج) استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای برنامه‌های فرهنگی مفید

(د) شرکت در مجالس شادی که موجب تقویت صلۀ رحم یا تبلیغ این می‌شود.

(دی ۹۷ انسانی)

(خرداد ۹۸)

(شهریور ۹۹ انسانی)

(خرداد ۹۹ مشترک)

(خرداد ۹۹ انسانی)

(خرداد ۹۹ انسانی)

(خرداد ۹۹)

(خرداد ۹۹)

۱۰۰۹. احکام هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (مستحب - حرام - واجب کفایی - جایز)

(الف) هر نوع تجارت به نفع رژیم صهیونیستی

(ب) استفاده از موسیقی خواه سنتی و کلاسیک و خواه غیرسنتی و مدرن

(ج) ایجاد پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های مجازی به‌منظور اشاعه فرهنگ اسلامی

(د) فراهم آوردن امکانات ورزشی برای دورشدن افراد جامعه از فساد در صورت ضرورت

(شهریور ۹۹ مشترک)

۱۰۱۰. احکام هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (مستحب - واجب کفایی - حرام - واجب)

(الف) استفاده از موسیقی خواه سنتی و کلاسیک و خواه غیرسنتی و مدرن

(ب) شرط‌بندی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی

(دی ۹۹ مشترک)

۱۰۱۱. حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (واجب - جایز - واجب کفایی - حرام - مستحب) (یک مورد اضافی است.)

(الف) فراهم کردن زیر ساخت‌های لازم برای پایگاه‌های ارتباطی بومی و داخلی توسط دولت

(ب) استفاده از موسیقی خواه موسیقی سنتی و کلاسیک و خواه غیرسنتی و مدرن

(ج) شرکت در مجالس شادی برای تقویت صلّه رحم به شرط رعایت احکام الهی

(د) شرط‌بندی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی

۱۰۱۲. احکام هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (حرام - مستحب - واجب کفایی - جایز و حلال)

(الف) شرط‌بندی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی

(ب) فراهم کردن زیر ساخت‌های لازم برای پایگاه‌های ارتباطی بومی و داخلی توسط دولت اسلامی

(ج) شرکت در مجالس شادی برای تقویت صلّه رحم یا تبلیغ دین به شرط رعایت احکام اسلامی

(د) تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌های سینمایی به‌منظور گسترش فرهنگ اسلامی

(خرداد ۱۴۰۰ مشترک)

۱۰۱۳. حکم هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (جایز و حلال - مستحب - حرام - واجب کفایی)

(الف) شرط‌بندی حتی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی

(ب) شرکت در مجالس شادی جهت تبلیغ دین به شرط رعایت احکام الهی

(ج) استفاده از موسیقی خواه سنتی و کلاسیک و خواه غیرسنتی و مدرن

(د) تولید توزیع و تبلیغ فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی به‌منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی

۱۰۱۴. حکم هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (حرام - جایز - واجب کفایی - مستحب)

(الف) هر نوع تجارت به نفع رژیم صهیونیستی

(ب) شرکت در مجالس شادی جهت تقویت صلّه رحم یا تبلیغ دین به شرط رعایت احکام الهی

(ج) فراهم نمودن امکانات ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری در صورت ضرورت

(د) فراهم نمودن زیر ساخت‌های لازم برای پایگاه‌های ارتباطی بومی و داخلی توسط دولت

۱۰۱۵. حکم هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (حرام - جایز - واجب کفایی - مستحب)

(الف) شرط‌بندی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی

(ب) شرکت در مجالس شادی مانند جشن‌های ملی و مذهبی جهت تبلیغ دین به شرط رعایت احکام دینی

(ج) تولید و تبلیغ فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی به‌منظور مبارزه با تهاجم فرهنگی

(د) استفاده از موسیقی خواه سنتی و کلاسیک و خواه غیرسنتی و مدرن

(خرداد ۱۴۰۰ انسانی)

۱۰۱۶. حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (حلال و جایز - حرام - مستحب - واجب - واجب کفایی) (یک مورد اضافی است.)

(الف) خودداری از خرید کالاهای خارجی که مصرف آن سبب وابستگی کشور شود.

(ب) خرید و فروش و تبلیغ فیلم‌ها و لوح‌های فشرده که موجب انحراف و فساد می‌شوند.

(ج) استفاده از موسیقی، خواه موسیقی سنتی و کلاسیک و خواه غیرسنتی و مدرن.

(د) فراهم کردن امکانات ورزش و بازی‌های ورزشی برای دورشدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری‌ها.

(شهریور ۱۴۰۰ مشترک)

۱۰۱۷. حکم هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (مستحب - حلال و جایز - واجب کفایی - حرام)

(الف) استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای سرودها و برنامه‌های فرهنگی مفید

(ب) هر نوع تجارت به نفع رژیم صهیونیستی همچون وارد کردن و ترویج کالا

(ج) شرکت در مجالس شادی جهت تبلیغ دین به شرط رعایت احکام الهی

(د) فراهم کردن امکانات ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری در شرایط ضروری

(شهریور ۱۴۰۰ انسانی)

۱۰۱۸. حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (حرام - حلال و جایز - مستحب - واجب - واجب کفایی) (یک مورد اضافی است.)

(الف) هر نوع تجارتی که به نفع رژیم صهیونیستی باشد.

(ب) اجتناب مسئولین و مدیران کشور از اشرافی‌گری و تجمل‌گرایی

(ج) استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای سرودها و برنامه‌های فرهنگی مفید

(د) شرکت در مجالس شادی مانند جشن عروسی اگر موجب تقویت صلّه رحم شود.

(دی ۱۴۰۰ مشترک)

۱۰۱۹. حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (حرام - حلال و جایز - مستحب - واجب کفایی - واجب) (یک مورد اضافی است.)

- (الف) تولید و توزیع فیلم‌های سینمایی جهت مبارزه با تهاجم فرهنگی
(ب) شرکت در مجالس شادی اگر موجب تقویت صلۀ رحم شود.
(ج) استفاده از ابزارهای موسیقی برای اجرای برنامه‌های فرهنگی مفید
(د) شرط‌بندی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی

۱۰۲۰. حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (حلال و جایز - حرام - مستحب - واجب کفایی)

- (الف) نخریدن کالاهای خارجی به سبب وابستگی کشور
(ب) استفاده از موسیقی مناسب مجالس لهُو و لعب
(ج) فراهم کردن امکانات ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری
(د) شرکت در مجالس شادی مانند جشن‌های مذهبی و ملی به موجب تبلیغ دین

(خرداد ۱۴۰۱ مشترک)

۱۰۲۱. حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (جایز - حرام - واجب - مستحب - واجب کفایی) (یک مورد اضافی است.)

- (الف) هر نوع تجارت که به نفع رژیم صهیونیستی باشد.
(ب) تولید و توزیع فیلم‌های سینمایی جهت مبارزه با تهاجم فرهنگی
(ج) ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف دینی
(د) خودداری از خرید کالای خارجی که مصرف آن سبب وابستگی کشور شود.

(خرداد ۱۴۰۱ انسانی)

۱۰۲۲. حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید. (حرام - جایز - مستحب - واجب) (یک مورد اضافی است.)

- (الف) ورزش کردن به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی
(ب) خرید و فروش فیلم‌ها و لوح‌های فشرده مناسب مجالس لهُو و گناه
(ج) جتناب مسئولین از اشرافی‌گری و تجمل‌گرایی

کشف ارتباط

۱۰۲۳. موارد مرتبط را به هم وصل کنید. (یک مورد در سمت چپ اضافی است.)

- (۱) جایز و حلال
- (۲) واجب
- (۳) مستحب
- (۴) مکروه
- (۵) واجب کفایی

- (الف) تولید فیلم‌های سینمایی برای اعتلای تربیت دینی در شرایط غیرضروری
- (ب) استفاده از موسیقی غیرسنتی و مدرن
- (ج) فراهم کردن امکانات ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری
- (د) تلاش برای پیشرفت علمی، صنعتی و افزایش تولید داخلی

۱۰۲۴. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (دو مورد در سمت چپ اضافی است.)

- (۱) حکم
- (۲) مطرب
- (۳) عمل به احکام
- (۴) حکمت
- (۵) کپی رایت
- (۶) کلاسیک

- (الف) دلیل و فلسفۀ وجوب یا حرمت عمل
- (ب) گام دوم ترکیۀ نفس
- (ج) حق نشر و تکثیر
- (د) موسیقی حرام

سؤالات چهارگزینه‌ای

۱۰۲۵. برای حرکت کشور در مسیر عدالت و رشد اقتصادی، مسئولین باید چه اهدافی را دنبال کنند؟

- (۱) استقلال اقتصادی و جلوگیری از نفوذ بیگانگان، کاهش فاصلۀ طبقاتی و حرکت به سوی آبادانی و عمران
- (۲) استقلال اقتصادی و جلوگیری از نفوذ بیگانگان، تساوی حقوق اقشار جامعه و دوری از دنیازدگی و تجمل‌گرایی
- (۳) استفاده از کالاهای مرغوب ایرانی و منع کالای خارجی، کاهش فاصلۀ طبقاتی و دوری از دنیازدگی و تجمل‌گرایی
- (۴) استفاده از کالاهای مرغوب ایرانی و منع کالای خارجی، تساوی حقوق اقشار جامعه و دوری از دنیازدگی و تجمل‌گرایی

۱۰۲۶. به ترتیب کدام مورد از مهم‌ترین عوامل عقب‌ماندگی اقتصادی و به‌وجود آمدن فاصله طبقاتی است که علاوه بر آثار منفی اقتصادی باعث بی‌اعتمادی عمومی

(ریاضی ۱۴۰۰)

می‌شود و وظیفه مجموعه افراد جامعه در راستای سالم نگه داشتن روابط اقتصادی کدام است؟

- (۱) سلطه و نفوذ بیگانگان - امر به معروف و نهی از منکر
- (۲) سلطه و نفوذ بیگانگان - دوری از تجمل‌گرایی و ساده‌زیستی
- (۳) تجمل‌گرایی برخی مسئولین و فساد اداری و مالی - امر به معروف و نهی از منکر
- (۴) تجمل‌گرایی برخی مسئولین و فساد اداری و مالی - دوری از تجمل‌گرایی و ساده‌زیستی

۱۰۲۷. «تولید و توزیع لوح‌های فشرده به‌منظور گسترش مبارزه با فرهنگ بیگانه»، «شرط‌بندی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی» و همچنین «ایجاد پایگاه‌های اینترنتی

(تجربی ۱۴۰۰)

با هدف مقابله با ابتذال اخلاقی» به ترتیب چه حکمی دارند؟

- (۱) مستحب - جایز - جایز
- (۲) مستحب - حرام - مستحب
- (۳) واجب کفایی - جایز - جایز
- (۴) واجب کفایی - حرام - مستحب

۱۰۲۸. چند عبارت از میان عبارات زیر درست است؟

(الف) احکام و قوانین دین اسلام، علاوه بر اینکه زندگی سالم در دنیا را تضمین می‌کند، سعادت و نیک‌بختی اخروی و ابدی را نیز تأمین می‌نماید.

(ب) تشویق‌کنندگان به قمار، این یک منع را چنان بزرگ می‌کنند که گویی دین مانع ورزش و بازی شده است.

(ج) وقتی تازه مسلمانان شنیدند که پیامبر (ص) به دستور خداوند این دو عمل را حرام کرده است این کلام خدا را نپذیرفتند؛ چرا که از آن‌ها منفعی به‌دست می‌آورد.

(د) طبق نظر همه مراجع، اگر تولیدکننده یک اثر، تکثیر و کپی آن اثر را جایز نداند، تکثیر آن حرام است؛ اما خرید و استفاده از این آثار تکثیری حلال می‌باشد.

ها استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای سرودها و برنامه‌های فرهنگی مفید نیز واجب است.

(و) هر نوع تجارتی که به نفع رژیم صهیونیستی باشد، همچون وارد کردن و ترویج کالاهایی که سرمایه‌داران این رژیم در آن شریک هستند، حرام است.

- (۱) الف - ب - د (۲) الف - ب - و (۳) ج - د - ه (۴) ب - د - ه

پاسخ کامل (تشریحی)

۱۰۲۹. معیارهای تشخیص ارزشمندی فرهنگ جوامع را نام ببرید.

(دی ۹۷ مستترک)

۱۰۳۰. چرا نوع تجارت به نفع رژیم صهیونیستی حرام می‌باشد؟

(دی ۹۹ خارج انسانی)

۱۰۳۱. حکم فقهی شرکت در مجالس شادی مانند جشن عروسی و جشن‌های ملی و مذهبی را توضیح دهید.

(دی ۹۹ مستترک)

۱۰۳۲. مسئولین باید اقتصاد کشور را به گونه‌ای مدیریت کنند که سه هدف محقق شود آن سه هدف را بنویسید.

۱۰۳۳. استفاده از موسیقی چه حکمی دارد؟

۱۰۳۴. چرا لازم است مانع سلطه رسانه‌ای و ارتباطی بیگانگان بر کشور شویم؟

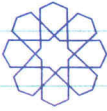
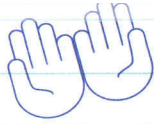
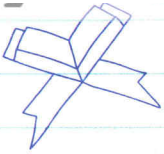
۱۰۳۵. کدام فرهنگ در جوامع غربی عصر امروز، موجب شده که سایر ملت‌ها نیز تحت تأثیر قرار گیرند؟

۱۰۳۶. چرا باید بگوئیم تا رزق و روزی حلال به خانه بیاوریم؟

۱۰۳۷. چهار مورد از راهکارهایی که بتوانیم به اقتصاد و فرهنگ کشور خود کمک کنیم را بنویسید.

۱۰۳۸. بر دولت واجب است که روابط اقتصادی با کشورها را چگونه تنظیم کند؟ چرا؟

پایه‌های استوار

مشاوره: درسی دارای شناس زیتیم در مورد تمدن اسلامی پیامبر (ص) که بسیار ساده است و به راحتی می‌توان تیتیم‌ها را با آیاتش تطبیق داد. دقت کنید که در تیتیم‌ها مهم نیست اما اینکه نخستین تیتیم و اقدام پیامبر (ص) توحید است بسیار مهم به نظر می‌رسد. به تیتیم‌های «عزالت، علم، خانواده» خیلی دقت کنید. امکان ندارد شما سوالات این درس را در امتحانات نهایی قبل ببینید و نتوانید در امتحان خودتان موفق شوید؛ چرا که همه نکات مهم آن بارها در امتحانات نهایی تکرار شده است. این درس به همراه درس آخر مجموعاً ۵ نمره در امتحان نهایی دارند که سهم بسیار بزرگی است.

گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام، نیازمند دو امر بود: **۱** تغییر در نگرش انسان‌ها، **۲** تحوّل بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم. رسالت بزرگ رسول خدا (ص) از شهر مکه آغاز شد و در شهر مدینه پایه‌های تمدن اسلامی بنا نهاده شد.

معیارهای تمدن اسلامی

۱. توحید و یکتاپرستی

سخن رسول اکرم (ص) در ابتدای رسالت: «ای مردم بگوئید معبودی جز الله نیست، تا رستگار شوید».

آیه: «مَنْ آمَنَ بِاللّٰهِ وَ...»

۲. معادباوری و اعتقاد به زندگی پس از مرگ

رسول خدا در کنار دعوت به توحید، افق نگاه انسان‌ها را از محدوده زندگی دنیایی فراتر برد و آنان را با بُعد دیگری از زندگی، یعنی زندگی در آخرت آشنا کرد.

آیه: «مَنْ آمَنَ بِاللّٰهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ عَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ»

۳. حاکمیت ولایت الهی و برپایی نظام اجتماعی بر پایه قوانین و دستورات الهی

رسول خدا (ص) به رسالت برانگیخته شده بود تا جامعه‌ای بنا نهد که در آن، به جای حکومت ستمگران و طاغوتیان، ولایت الهی حاکمیت داشته باشد و نظام اجتماعی بر پایه قوانین و دستورات الهی استوار گردد.

این معیار، یکی از دلایل تشکیل حکومت اسلامی و پذیرش ولایت الهی است.

آیه: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ...»

۴. برپایی جامعه‌ای عدالت‌محور

یکی از مهم‌ترین اهداف پیامبر (ص) برپایی جامعه‌ای عدالت‌محور بود.

به‌طوری که مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند.

امکان رشد برای همه انسان‌ها فراهم باشد.

نه اینکه نعمت‌ها و ثروت‌های زمین در انحصار گروهی محدود باشد.

پیامبر از هر فرصتی برای رفع تبعیض‌های طبقاتی حاکم بر نظام جاهلی و برقراری فرهنگ برابری و مساوات در جامعه، کمال استفاده را می‌نمود و از هیچ تلاشی در این راه فروگذار نمی‌کرد.

حکایت: پیامبر (ص) به مردم می‌فرمود: «برترین جهاد، سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد».

یکی از اوصاف نمازگزاران در قرآن کریم قرار دادن حق معینی در مال خود برای محرومان و فقیران است و یکی از ویژگی‌های تکذیب‌کنندگان این است که یتیمان را از خود می‌رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی‌کنند.

وضعیت این معیار در دوره تمدن اسلامی

با توجه به پیام‌های مکرر قرآن کریم و سیره و روش رسول خدا (ص) تا مدتی پس از ایشان توجهی به این معیار وجود داشت.

مذاکره فرمانده سپاه مسلمانان، زهره بن عبدالله، با فرمانده سپاه ساسانیان، رستم فرخ‌زاد، که نتیجه آن اثبات عدم تبعیض طبقاتی به‌عنوان علت برتری اسلام بود.

آیه: «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَ أُنْزِلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَ الْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ...»

۵ ارتقای جایگاه خانواده و احیای منزلت زن و ارزش‌های اصیل او

خانواده، کانون رشد و تربیت انسان‌ها و مانع اصلی فساد و تباهی است.
احیای منزلت زن و ارزش‌های اصیل او از عناصر اصلی این برنامه است.
جایگاه زن در آن عصر (زمان جاهلیت)

کالایی همچون سایر کالاها
عدم برخورداری از کمترین حقوق فردی و اجتماعی، حتی حق مالکیت
سرافکنده خانواده به دلیل تولد دختر
محروم از هرگونه احترام و جایگاه

رسول خدا (ص) با رفتار و گفتار خویش انقلابی عظیم در جایگاه خانواده و زن پدید آورد.

جایگاه زن بعد از اسلام

پیامبر (ص): «هیچ مردی نیست که زنی از محارم خود را شاد کند، مگر آنکه خداوند، روز قیامت او را شاد خواهد کرد.»
وقتی به ایشان می‌گفتند کسی دختردار شده است، می‌فرمود: «دختران چه فرزندان خوبی هستند، سرشار از لطف، آماده کمک به پدر و مادر، انس گیرنده، باعث برکت، ریزبین، هنرمند و ظریف‌کار.»

فشار پیامبر (ص) با دخترش حضرت فاطمه (س) هرگاه قصد سفر داشت، در منزل فاطمه (س) را می‌زد و با او خداحافظی می‌کرد. هرگاه از سفر بر می‌گشت فاطمه (س) اولین کسی بود که سراغش می‌آمد و حال او را می‌پرسید.

همواره دست دخترش را می‌بوسید و درباره او می‌فرمود:

«بهترین زنان جهان چهار تن‌اند: مریم، آسیه، خدیجه و فاطمه»

«خداوند از خشنودی فاطمه خشنود و از خشمش به خشم می‌آید.»

«فاطمه پاره‌ای از تن من است، هرکه او را بیازارد مرا آزرده است و هر کس مرا بیازارد، خدا را آزرده است.»

در این خانواده، زنان پا به پای مردان، تاریخ را رقم زده‌اند؛

خدیجه (س) حامی بزرگ پیامبر (ص)

فاطمه (س) همراه پدر و حامی بزرگ علی (ع)

زینب (س) در کنار برادر و پیام‌رسان نهضت عاشورا بود و در عین حال، این خانواده الگوی تمام عیار عفاف، حیا و پوشش اسلامی بودند.

دلیل اولوا‌انجام این کار این بود که دیگر مؤمنین بیاموزند که توجه به مقام و منزلت زن به معنی بی‌بندوباری، نگاه ابزاری به او و یا به معنی هوس‌رانی و متزلزل ساختن بنیان خانواده نیست.

با توسعه سرزمین‌های اسلامی و شکل‌گیری حکومت‌هایی که پیامبر را اسوه خود قرار نمی‌دادند برخی رفتارهای جاهلی نسبت به زن پدیدار شد.

مثال: عصر بنی‌امیه و بنی‌عباس — تشکیل حرمسرا و نادیده گرفتن حقوق آن‌ها

با وجود این، موقعیت زن و خانواده در تمدن اسلامی بسیار برتر از موقعیت زن در اروپا و سایر مناطق جهان بود.

برخی حقوق زنان در اسلام

حق مالکیت و کار

استقلال مالی و وقف ثروت خود جهت امور عام‌المنفعه

حق تحصیل زنان و ظهور دانشمندان بزرگی از زنان در جهان اسلام

نفی درجه دوم بودن زن توسط قرآن کریم

آیه: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا...»

۶ ترویج علم و دانش و خردورزی و مقابله با جهل و خرافات

برخی ویژگی‌های فرهنگی در جامعه جاهلی پیش از اسلام

نشانه‌هایی بسیار اندک از تعقل و تفکر و دانایی

زندگی سرشار از خرافات و جهل:

سرودن شعر برای شراب، شکار، غارت، عشق حیوانی و بت

آتش افروختن برای آمدن باران

داغ زدن شتر سالم برای بهبود شتر مریض

فقط هفده نفر از مردم سواد خواندن و نوشتن داشتند.

پیامبر اکرم (ص) آمد تا این آداب جاهلی را نابود کند و مردم را به سوی زندگی مبتنی بر تفکر و علم سوق دهد.

اولین آیاتی که بر رسول خدا (ص) نازل شد و آغازگر رسالت وی بود، درباره دانش و آموختن بود.

دعوت به تفکر، تعقل، تدبیر و خردورزی در جای‌جای این کتاب آسمانی مشاهده می‌شود.

عامل شکستن سد جاهلیت و خرافه‌گرایی

۱ نازل تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش

۲ تشویق‌های دائمی رسول خدا (ص) به علم

رسول خدا (ص) نه تنها همه را به علم‌آموزی دعوت می‌کرد، بلکه می‌فرمود: «طلب علم بر هر مرد و زن مسلمان واجب است.»

آیه: ﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولَئِكَ الْأَلْبَابُ﴾

۳ احادیث پیامبر (ص) درباره فضیلت جویندگان علم

«از آتش دوزخ در امان هستند.

هر گام آنان در مسیر کسب علم، ثواب یک سال عبادت را دارد.

برای هر قدم در مسیر کسب دانش، شهری آباد در بهشت برای او می‌سازند.

زمین برای طالب علم و... طلب آموزش می‌کند.»

۴ منزلت علمی حضرت فاطمه (س) و توجه به معرفت و تفکر

پاسخ دادن حضرت زهرا (س) به زنی که پرسش‌های متعددی داشت.

من خود را خادم خدا قرار داده‌ام. مزد من در برابر هر سؤالی که پاسخ می‌دهم، از مجموع مرواریدهایی که فاصله میان زمین و آسمان را پر کنند

بیشتر است، پس سزاوار است که از پرسش‌های تو احساس رنج و زحمت نکنم.

۵ وضعیت این معیار در دوره تمدن اسلامی

تلاش پیامبر (ص) و پیشوایان ما سبب افزایش علاقه مسلمانان به علم و دانش و توجه روزافزون نیاکان ما به اندیشه و تفکر

۶ مثال: توسعه زیاد علم و لزوم پرداخت تخصصی به آن

نیاکان ما در جهان اسلام توانستند علم و دانش بشری را از چند شاخه محدود به پانصد شاخه برسانند.

رشد و تربیت دانشمندان بزرگ اسلامی (ابن سینا و ملاصدرا)

بنا کردن مدرسه در کنار هر مسجد در بسیاری شهرها

حضور دانشجویان اروپایی برای تحصیل در دانشگاه‌های اسلامی

حضور پادشاهان اروپایی برای معالجه در بیمارستان‌های مسلمانان

وضع بسیار عالی مسلمانان در امور مربوط به بهداشت و سلامت

در آن دوران در اروپا هنوز حتی با حمام آشنا نبودند؛ ولیکن دستورات ساده‌ای مانند وضو و غسل و دیگر آموزه‌های بهداشتی اسلام مانند

طهارت و نجاست و نیز دستورات دین در مورد سلامتی و درمان، دنیای اسلام را متحول کرد.

عدم اختصاص و انحصار علم به طبقه یا قشری خاص در آن زمان، زنان به حضور رسول خدا (ص) می‌رسیدند و سؤال‌های علمی خود را مطرح می‌کردند.

برخی از همسران رسول خدا (ص) نیز جزء راویان حدیث به‌شمار می‌روند.

آیات و روایات

سوره نساء (۵۹)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ مِنْكُمْ
ای کسانی که ایمان آورده‌اید اطاعت کنید خدا و اطاعت کنید پیامبر و صاحبان دستور از خودتان

ترجمه روان: ای کسانی که ایمان آورده‌اید خدا را اطاعت کنید و پیامبر و صاحبان دستور را اطاعت کنید.

پیام: ۱ برای پای جامعه‌ای بر مبنای حاکمیت ولایت الهی و برپایه قوانین و دستورات الهی ۲ معیار سوم تمدن متعالی پیامبر (ص)

سوره روم (۲۱)

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ
و از نشانه‌های او این است که برای شما از جنس خودتان آفرید تا با آن‌ها آرامش یابید و میان شما دوستی و مهریانی بی‌گمان در آن نشانه‌هایی است برای گروهی که می‌اندیشند

ترجمه روان: و از نشانه‌های او این است که برای شما از جنس خودتان آفرید تا با آن‌ها آرامش یابید و میان شما دوستی و مهریانی قرار داد. بی‌گمان

در آن نشانه‌هایی است برای گروهی که می‌اندیشند.

پیام: ۱ ارتقای جایگاه خانواده به عنوان کانون رشد و تربیت انسان‌ها و مانع اصلی فساد و تباهی ۲ معیار پنجم تمدن متعالی پیامبر (ص)

سوره نور (۳۵)

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ
بگو آیا مساوی‌اند کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند

ترجمه روان: بگو آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند برابرند؟

پیام: ۱ دعوت به تفکر، تعقل و خردورزی و سعی در ایجاد جامعه‌ای مبتنی بر علم ۲ معیار ششم تمدن متعالی پیامبر (ص) ۳ عدالت الهی

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ
 قطعاً فرستادیم پیامبرانمان با نشانه‌های آشکار و نازل کردیم همراه ایشان کتاب و ترازو (وسیله سنجش) تا به پادارند مردم به عدالت
ترجمه روان: قطعاً ما پیامبرانمان را با دلایل آشکار فرستادیم و به همراه آن‌ها کتاب و میزان (وسیله سنجش) نازل کردیم تا عدالت را به پا دارند.
پیام: ۱) برپایی جامعه عدالت‌محور و مقابله با تبعیض ۲) معیار چهارم تمدن متعالی پیامبر (ص)

مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ
 هرکس ایمان آورد به خدا و روز قیامت نزد کاری نیک پس برای آن‌ها پاداششان نزد پروردگارشان و نه ترسی بر آن‌ها
 وَلَا وَهُمْ يَخْزَنُونَ
 و نه آن‌ها اندوگین هستند

ترجمه روان: کسانی که به خدا و روز قیامت ایمان بیاورند و کار شایسته انجام دهند، پس پاداششان نزد پروردگارشان است و نه ترسی بر آن‌هاست و نه غمی می‌خورند.
پیام: ۱) دعوت به توحید (مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ) و آشنا کردن مردم با آخرت و جهان پس از مرگ (وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) ۲) معیارهای اول و دوم تمدن متعالی پیامبر (ص)

برترین جهان، سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد.

پیام: ۱) بیانگر معیار چهارم تمدن متعالی پیامبر (ص) ۲) برپایی جامعه‌ای عدالت‌محور و مقابله تبعیض و فساد ۳) مرتبط با آیه «لَقَدْ أَرْسَلْنَا بِالْبَيِّنَاتِ... لِيُقِيمُوا إِلَيْنَا الْقِسْطَ»

هیچ مردی نیست که زنی از محارم خود را شاد کند، مگر آنکه خداوند، روز قیامت او را شاد خواهد کرد.

پیام: ۱) ارتقای جایگاه خانواده ۲) احیای منزلت زن و ارزش‌های اصیل او

وقتی کسی دختردار می‌شد، می‌فرمود: دختران چه فرزندان خوبی هستند، سرشار از لطف، آماده کمک به پدر و مادر، انس گیرنده، باعث برکت، ریزبین، هنرمند و ظرفکار.

پیام: ۱) ارتقای جایگاه خانواده معیار پنجم تمدن متعالی پیامبر (ص) ۲) احیای منزلت زن و ارزش‌های اصیل او ۳) مرتبط با آیه «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يَخْلُقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا...»

بهترین زنان جهان چهارتن‌اند: مریم، آسیه، خدیجه و فاطمه (س). خداوند از خشنودی فاطمه خشنود و از خشمش به خشم می‌آید. فاطمه پاره‌ای از تن من است، هر که او را بیازارد مرا آزرده است و هرکس مرا بیازارد، خدا را آزرده است.

پیام: ۱) ارتقای جایگاه خانواده به عنوان کانون رشد و تربیت انسان ۲) معیار پنجم تمدن متعالی پیامبر (ص) ۳) مرتبط با آیه «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يَخْلُقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا...»

طلب علم بر هر مرد و زن مسلمان واجب است.

پیام: ۱) برپایی جامعه‌ای مبتنی بر تعقل و تفکر و دانایی و همراه با خردورزی و مبارزه با خرافات معیار ششم تمدن متعالی پیامبر (ص) ۲) تساوی منزلت زن و مرد در اسلام ۳) مرتبط با آیه «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ...»

کسی که دوست می‌دارد نگاهش به چهره کسانی افتد که از آتش دوزخ در امان‌اند، به جویندگان علم بنگرد. سوگند به کسی که جان من در دست قدرت اوست، هر شاگردی که برای تحصیل علم (نه به قصد شهرت و نه برای تظاهر و تفاخر)، به خانه عالمی رفت و آمد کند، در هر گامی، ثواب و پاداش عبادت یک ساله عابد برای او منظور می‌گردد؛ و برای هر قدمی که در این مسیر می‌نهد، شهر آبادی در بهشت برای او آماده می‌سازند. بر روی زمین که راه می‌پوشد، زمین نیز برای او طلب آموزش می‌کند...

پیام: ۱) برپایی جامعه‌ای مبتنی بر تعقل و تفکر و دانایی و همراه با خردورزی و مبارزه با خرافات ۲) معیار ششم تمدن متعالی پیامبر (ص) ۳) مرتبط با آیه «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ...»

در برابر سؤال‌های بسیار زیاد یک نفر و حتی شرمندگی او به این دلیل: هر سؤالی که به نظرت می‌آید، بپرس... اگر فردی در مدت یک روز باری سنگین را به دوش کشیده، آن را به بالای بام حمل کند و در ازای آن حق‌الزحمه‌ای معادل هزار سکه طلا دریافت کند، با توجه به این مزد، آیا آن کار برای او سخت خواهد بود؟... من هم کارگزارم و خود را خادم خداوند قرار داده‌ام. مزد من در برابر هر سؤالی که پاسخ دهم، از مجموعه مرواریدهایی که فاصله میان زمین و آسمان را پر کند، بیشتر است. پس سزاوار است که از پرسش‌های تو احساس رنج و زحمت نکنم.

پیام: ۱ برپایی جامعه‌ای مبتنی بر تعقل، تفکر، دانایی و همراه با خردورزی و مبارزه با خرافات، معیار ششم تمدن متعالی پیامبر (ص) **۲** علم بی‌کران حضرت فاطمه (س) **۳** مرتبط با آیه «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ...»

سؤالات امتحانی

بخش اول: از «چگونگی شکل‌گیری تمدن پیامبر (ص)» تا «گسترش عدالت اجتماعی»

آیات و احادیث

۱۰۳۹ با توجه به آیه شریفه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اطِيعُوا اللَّهَ وَ اطِيعُوا الرَّسُولَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ» معیار سوم تمدن اسلامی کدام است؟

پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ مشترک، شهریور ۱۴۰۰ انسانی، شهریور ۱۴۰۰ مشترک، خرداد ۹۹ خارج، شهریور ۹۹ انسانی، شهریور ۹۹ مشترک، خرداد ۹۸ و شهریور خارج ۹۸)

۱۰۴۰ بر اساس عبارت «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحاً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ» دو معیار تمدن اسلامی را بنویسید.

پُر تکرار (شهریور ۱۴۰۰ انسانی، خرداد ۱۴۰۰ مشترک، خرداد ۹۹ مشترک، خرداد ۹۹ انسانی، دی ۹۹ مشترک خارج کشور، دی ۹۹ انسانی، شهریور ۹۸ مشترک، دی ۹۸ مشترک و دی ۹۷ مشترک)

۱۰۴۱ تعیین کنید این آیه بیانگر کدام معیار تمدن اسلامی است: «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ...»

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک، خرداد ۱۴۰۰ انسانی، شهریور ۹۹ مشترک و دی ۹۹ مشترک)

سؤالات درست و نادرست

۱۰۴۲ گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند تغییر در نگرش انسان‌ها و تحولی بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم بود.

پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ انسانی، خرداد و دی ۹۹)

۱۰۴۳ تمدن پیامبر اسلام (ص) با دعوت به عدل آغاز شد.

۱۰۴۴ پیامبر اسلام (ص) در کنار دعوت به توحید، منکرین را با مفهوم معاد آشنا ساخت.

۱۰۴۵ رسول خدا (ص) رسالت بزرگ خود را از شهر مکه آغاز کرد و با کمک یاران خود در آنجا پایه‌های جامعه دینی را بنا نهاد.

۱۰۴۶ یکی از جنبه‌های عدالت‌خواهی رسول خدا (ص) مبارزه با خرافه‌گرایی بود.

۱۰۴۷ یکی از ویژگی‌های جامعه عدالت‌محور پیامبر، فراهم شدن امکان رشد برای گروهی محدود بود.

پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ مشترک و شهریور ۹۸ مشترک)

۱۰۴۸ در جامعه عدالت‌محور باید مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند.

(خرداد ۱۴۰۱ انسانی)

سؤالات جای خالی

۱۰۴۹ گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند تغییر در و تحولی بنیادین در فردی و اجتماعی مردم بود.

(شهریور ۹۹ مشترک خارج)

۱۰۵۰ به عنوان یک مسلمان لازم است ابتدا معیارهای یک تمدن اسلامی را و برای تحقق هرچه بهتر آن‌ها در جامعه، و تلاش کنیم.

۱۰۵۱ رسول اکرم (ص) از همان ابتدای دعوت، مردم را به دعوت کرد.

۱۰۵۲ رسول خدا (ص) رسالت بزرگ خود را از شهر آغاز کرد.

۱۰۵۳ قرآن کریم آنجا که می‌خواهد را معرفی کند، از کسانی یاد می‌کند که یتیمان را از خود می‌رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی‌نمایند.

۱۰۵۴ یکی از مهم‌ترین اهداف پیامبر برپایی جامعه‌ای بود به طوری که مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند.

پُر تکرار (دی ۹۹ انسانی و شهریور ۹۸ مشترک خارج)

۱۰۵۵ پیامبر در جامعه‌ای با فرهنگ منحن جاهلی با خود بسیاری از سنت‌های جاهلی را نابود ساخت.

(خرداد ۹۹ انسانی خارج)

۱۰۵۶ پیامبر از هر فرصتی برای رفع تبعیض‌های طبقاتی و برقراری فرهنگ در جامعه کمال استفاده را می‌نمود.

(دی ۹۹ مشترک)

(دی ۹۸ انسانی)

۱۰۵۷. پیامبر اکرم (ص): برترین سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد.

۱۰۵۸. نخستین معیار تمدن اسلامی که پیامبر (ص) مردم را به آن دعوت می نمود بود.

۱۰۵۹. پیامبر (ص): «برترین جهاد، است که انسان در مقابل بر زبان آورد».

سؤالات دوگزینه‌ای

(شهریور ۱۴۰۰ مشترک)

۱۰۶۰. گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند چه تغییر و تحولی است؟

(الف) تغییر در نگرش انسان‌ها و تحول در شیوه زندگی

(ب) تغییر در محیط زندگی و تقویت فرهنگ شهادت

۱۰۶۱. تغییر در نگرش و تحول بنیادین در رفتار مردم خاستگاه تحقق چه امری بوده است؟

(الف) احیاء تمدن اسلامی و الگوگیری از بزرگان

(ب) گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام

۱۰۶۲. «فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ» مژده خداوند به چه کسانی است؟

(الف) «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ عَمِلَ صَالِحًا»

(ب) «الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأُمْرِ»

۱۰۶۳. «سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد» در کلام نورانی پیامبر اکرم (ص) توصیف چیست؟

(الف) برترین جهاد

(ب) برترین عبارت

۱۰۶۴. کسانی که یتیمان را از خود می‌رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی‌کنند در قرآن کریم تحت چه عنوانی معرفی شده‌اند؟

(الف) تکذیب‌کنندگان دین

(ب) منکران معاد

۱۰۶۵. گفت و گوی میان رستم فرخ‌زاد، فرمانده سپاه یزدگرد سوم با فرمانده سپاه مسلمانان زهره‌بن عبدالله در ارتباط با کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی بوده است؟

(الف) منزلت زن و جایگاه خانواده

(ب) برابری و عدالت اجتماعی

سؤالات کوتاه پاسخ

(دی ۹۷ مشترک خارج)

۱۰۶۶. نخستین معیار تمدن اسلامی که پیامبر مردم را به آن دعوت کرد چیست؟

۱۰۶۷. گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند چه تغییر و تحولی بوده است؟

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ انسانی، خرداد ۱۴۰۰ مشترک، دی ۹۹ مشترک، شهریور ۹۸ خارج مشترک، خرداد ۹۸ مشترک و دی ۹۸ انسانی)

۱۰۶۸. از جمله برنامه‌های یک انسان مسلمان، مشارکت و تلاش او در ایجاد چگونه جامعه‌ای است؟

۱۰۶۹. پیامبر (ص) پایه‌های جامعه دینی را در کدام شهر و چگونه بنا نهاد؟

۱۰۷۰. چگونه می‌توان به برخی از معیارهای تمدن مورد نظر اسلام دست یافت؟

۱۰۷۱. پیامبر (ص) در همان ابتدای رسالت چه فرمود؟

۱۰۷۲. رسول خدا (ص) در کنار دعوت به توحید، انسان‌ها را با چه مسائلی آشنا کرد؟

۱۰۷۳. از دیدگاه پیامبر (ص) نظام اجتماعی باید بر چه پایه‌ای استوار گردد؟

۱۰۷۴. خلفای بنی‌امیه و بنی‌عباس بر چه اساسی حکومت می‌کردند؟

۱۰۷۵. جامعه عدالت‌محور پیامبر (ص) چه ویژگی‌هایی داشت؟ **پُر تکرار** (خرداد ۱۴۰۱ مشترک، خرداد ۱۴۰۰ مشترک، خرداد خارج ۹۹ انسانی، دی ۹۹ مشترک و شهریور ۹۹ انسانی)

۱۰۷۶. لغو تبعیض‌های طبقاتی حاکم بر نظام جاهلی به کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی اشاره دارد؟

۱۰۷۷. باتوجه به سخن رسول خدا (ص) کدام عمل برترین جهاد است؟

۱۰۷۸. قرآن کریم در آنجا که اوصاف نمازگزاران را بیان می‌کند، یکی از ویژگی‌های آن‌ها را چگونه ذکر می‌کند؟

۱۰۷۹. دو مورد از ویژگی‌های تکذیب‌کنندگان دین را بنویسید.

۱۰۸۰. رفتار پیامبر اکرم (ص) و بیانات قرآن کریم، فضایی به‌وجود آورد که در آن، چه چیزی زشت شمرده می‌شد و چه چیزی ارزش والا تلقی می‌گردید؟

۱۰۸۱. برتر دانستن حکومت اسلامی از دیگر حکومت‌ها در احتجاج میان زهره‌بن عبدالله و رستم فرخ‌زاد، ناشی از رعایت کدام دستور الهی بود؟

کشف ارتباط

۱۰۸۲. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (دو مورد در ستون چپ اضافی است).

الف) افزایش افق نگاه انسان‌ها	•	•	(۱) مکه
ب) بیان در روز اول رسالت	•	•	(۲) «أَمِنَ بِاللَّهِ»
ج) پذیرش ولایت الهی	•	•	(۳) «أَزْوَاجاً مِّنْ أَنْفُسِكُمْ»
د) شروع تمدن اسلامی	•	•	(۴) «أَطِيعُوا اللَّهَ»
		•	(۵) مدینه
		•	(۶) «الْيَوْمَ الْآخِرُ»

سؤالات چهارگزینه‌ای

۱۰۸۳. با توجه به عبارت «... لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» راه نجات از حزن، ترس و اندوه کدام است؟

- (۱) ایمان به خدا، ایمان به معاد و انجام کار نیک و عمل صالح
- (۲) ایمان به خدا، ایمان به رسالت و اعتقاد به معاد و روز حساب
- (۳) یقین به خدا، ایمان به پیامبر و اعتقاد به معاد و روز حساب
- (۴) یقین به خدا، ایمان به پیامبر و انجام کار نیک و عمل صالح

۱۰۸۴. عبارت قرآنی «در مال خود برای محرومان و فقیران نیز حق معینی قرار داده‌اند.» توصیف کدام گروه است و کدام آیه شریفه در پی بیان آن است؟

- (۱) روزه‌داران - «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ...»
- (۲) نمازگزاران - «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ...»
- (۳) نمازگزاران - «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحاً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ...»
- (۴) روزه‌داران - «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحاً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ...»

۱۰۸۵. با توجه به روایات نبوی، کسی که در مقابل سلطان ستمگر به حق سخن بگوید، مصداق کدام آیه شریفه خواهد بود؟

- (۱) «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ»
- (۲) «كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ»
- (۳) «كَلَّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُوراً»
- (۴) «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ»

پاسخ کامل (تشریحی)

۱۰۸۶. وضعیت تفکر و تعقل در جامعه‌ای که دعوت پیامبر اسلام در آنجا شروع شد چگونه بود؟

۱۰۸۷. ویژگی‌های جامعه عدالت‌محور پیامبر را بنویسید.

۱۰۸۸. رسول خدا (ص) به رسالت برانگیخته شده بود تا چگونه جامعه‌ای بنا نهد؟

۱۰۸۹. وقتی رستم فرخ‌زاد با فرمانده مسلمانان زهره‌بن مذاکره کرد و به او گفت درباره دین خود سخن بگو، او چه پاسخی داد؟

۱۰۹۰. جایگاه و حقوق کشاورز و پیشه‌ور در جامعه ایران قبل از ورود اسلام چگونه بود؟

۱۰۹۱. شوق و علاقه نیاکان ما به دانش چه نتیجه‌ای داشت؟

بخش دوم: ارتقاء منزلت زن و خانواده - ترویج علم و دانش

آیات و احادیث

۱۰۹۲. این حدیث پیامبر (ص) که می‌فرماید: «طلب علم بر هر مرد و زن مسلمان واجب است» بیانگر کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی است؟

۱۰۹۳. آیه «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ» به کدام معیار تمدن اسلامی اشاره دارد؟

پرتکرار (خرداد ۱۴۰۱) مشترک، خرداد ۱۴۰۰ مشترک، دی ۱۴۰۰ مشترک، دی ۹۹ خارج، شهریور ۹۸ مشترک خارج، دی ۹۷ انسانی و دی ۹۷ مشترک

۱۰۹۴. آیه شریفه «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً» به کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی اشاره دارد؟

پُر تکرار (دی ۹۹ انسانی و خرداد ۹۸ خارج)

۱۰۹۵. هریک از احادیث زیر به کدام یک از معیارهای تمدن متعالی اسلام اشاره دارد؟

الف) «فاطمه پاره‌ای از تن من است، هرکه او را بیازارد مرا آزرده است.»

ب) «مزد من در برابر هر سؤالی که پاسخ دهم، از مجموع مرواریدهایی که فاصله میان زمین و آسمان را پر کند بیشتر است.»

ج) «برترین جهاد، سخن حق است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد.»

سؤالات درست و نادرست

۱۰۹۶. از ویژگی‌های فرهنگ علمی دوره اسلامی منحصر به فرد بودن تحصیل علم به طبقه یا قشر خاصی بود.

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۱ انسانی، خرداد ۱۴۰۰ مشترک، شهریور ۹۹ مشترک، دی ۹۹ انسانی، خرداد ۹۸ مشترک و دی ۹۷ مشترک خارج)

۱۰۹۷. در عصر جاهلیت زن از کمترین حقوق فردی و اجتماعی حتی حق مالکیت برخوردار نبود.

۱۰۹۸. ملاصدرا فیلسوف بزرگ اسلامی معتقد به ناهماهنگی میان دین و تفکر عقلی بود.

۱۰۹۹. اولین آیاتی که بر رسول خدا نازل شد و آغازگر رسالت وی بود درباره دانش و آموختن بود.

۱۱۰۰. رسول اکرم (ص) با گفتار و رفتار خویش انقلابی عظیم در جایگاه خانواده پدید آورد.

۱۱۰۱. عناصر اصلی برنامه پیامبر (ص) در ارتقای جایگاه خانواده، احیای منزلت زن و ارزش‌های اصیل او بود.

۱۱۰۲. قرآن تلقی موجود درجه دوم بودن زن را به شدت نفی و با آن مبارزه کرد.

۱۱۰۳. زن در عصر جاهلیت از حق مالکیت بر اموال و دارایی‌های خود برخوردار بود.

۱۱۰۴. گرچه با گرویدن مردم به اسلام، منزلت انسانی زنان احیا شد، اما از حق مالکیت برخوردار نشدند.

۱۱۰۵. رسول خدا (ص) دعوت خود را در جامعه‌ای آغاز کرد که سرشار از خرافات و مظاهر جهل بود.

۱۱۰۶. برخی از همسران رسول خدا (ص) نیز جزء راویان حدیث به‌شمار می‌روند.

سؤالات جای خالی

۱۱۰۷. کتاب شفا نوشته یک دایرةالمعارف در منطق ریاضیات و علوم طبیعی بود.

۱۱۰۸. یکی از اهداف مهم پیامبر (ص) ارتقای جایگاه به عنوان کانون رشد و تربیت انسان‌ها بود.

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک، شهریور ۱۴۰۰ مشترک، دی ۱۴۰۰ انسانی و شهریور ۹۹ مشترک خارج)

۱۱۰۹. از عناصر اصلی ارتقای جایگاه خانواده، احیای و ارزش‌های اصیل او بود.

۱۱۱۰. رسول خدا دعوت خود را در جامعه‌ای آغاز کرد که نشانه‌هایی بسیار اندک از و داشت.

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۱ مشترک، خرداد ۱۴۰۰ مشترک، شهریور ۱۴۰۰ انسانی، دی ۹۹ و شهریور ۹۸ مشترک)

۱۱۱۱. اولین آیاتی که بر رسول خدا نازل شد درباره و بود.

۱۱۱۲. در دوره تمدن اسلامی، رسول خدا (ص) آموختن علم را برای مردم دانست.

۱۱۱۳. تحکیم بنیان خانواده سبب رشد و کاهش فساد و جرم در جامعه می‌گردد.

۱۱۱۴. رسول خدا در دوره تمدن اسلامی با و خویش انقلابی عظیم در جایگاه خانواده و زن پدید آورد.

۱۱۱۵. رسول خدا (ص) با و خویش انقلابی عظیم در جایگاه خانواده و زن پدید آورد.

۱۱۱۶. حضرت فاطمه (س) یک کلاس تشکیل داده بود و برای علم‌آموزی در آن شرکت می‌کردند.

۱۱۱۷. پیامبر اکرم (ص) آمدن تا جامعه را متحول کند و مردم را به سوی زندگی مبتنی بر و سوق دهد.

۱۱۱۸. جوینده علمی که بر روی زمین راه می‌رود، زمین برای او می‌کند.

۱۱۱۹. رسول خدا (ص): «طلب بر هر مرد و زن مسلمان است.»

سؤالات دوگزینه‌ای

۱۱۲۰. موضوع اولین آیاتی که بر پیامبر نازل شد.

الف) دانش و آموختن

ب) تشکیل حکومت اسلامی

(شهریور ۹۹ انسانی)

۱۱۲۱. پیامبر اکرم (ص) در مورد چه کسی فرمودند: «خداوند، روز قیامت او را شاد خواهد کرد»؟
 الف) مردی که زنی از محارم خود را شاد کند.
 ب) مردی که به دنبال علم آموزی برود.
۱۱۲۲. حامی بزرگ پیامبر (ص) و پیام رسان عاشورا به ترتیب چه کسانی بوده اند؟
 الف) خدیجه (س) - زینب (س)
 ب) فاطمه (س) - امام حسین (ع)
۱۱۲۳. «شهر آبادی در بهشت» و «استغفار زمین برای شخص» در حدیث نبوی به ترتیب مرهون چه عملی است؟
 الف) فراگیری علم - فراگیری علم
 ب) آموزش علم - حفظ عفاف زن
۱۱۲۴. بیان «من هم کارگزارم و خود را خادم خداوند قرار داده ام» از سوی چه کسی و در ارتباط با کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی است؟
 الف) حضرت علی (ع) - عدالت و قسط در جامعه
 ب) حضرت زهرا (س) - علم آموزی و مبارزه با خرافات
۱۱۲۵. تعبیر قرآنی «إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولَ الْأَلْبَابِ» در ارتباط با کدام یک از آیات زیر است؟
 الف) «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَغْلُمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَغْلُمُونَ»
 ب) «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا»
۱۱۲۶. این سخن از کیست؟ «نیست باد آن فلسفه ای که قوانینش با کتاب قرآن و سنت رسول خدا و ائمه اطهار مطابقت نداشته باشد».
 الف) ملاصدرا
 ب) ابن سینا
- سؤالات کوتاه پاسخ**
۱۱۲۷. عناصر اصلی برنامه پیامبر (ص) در ارتقا جایگاه خانواده به عنوان کانون رشد و تربیت انسان ها چه بود؟
۱۱۲۸. احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او به کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی اشاره دارد؟
۱۱۲۹. در معیارهای تمدن موردنظر اسلام، به چه علت ارتقای جایگاه خانواده اهمیت داشت؟
۱۱۳۰. از دیدگاه پیامبر (ص)، در روز قیامت خداوند چگونه مردی را شاد خواهد کرد؟
۱۱۳۱. وقتی به پیامبر (ص) گفتند کسی دختردار شده است، چه می فرمودند؟
۱۱۳۲. موقعیت زن و خانواده در اروپا هنگام ظهور اسلام، چگونه بود؟
۱۱۳۳. مطابق فرمایش رسول خدا (ص) بهترین زنان چه کسانی هستند؟
۱۱۳۴. چرا زنان مسلمان می توانستند ثروت خود را وقف امور عام المنفعه کنند؟
۱۱۳۵. دعوت به چه موضوعاتی در جای جای کتاب آسمانی قرآن مشاهده می شود؟
۱۱۳۶. اولین آیاتی که بر پیامبر گرامی اسلام (ص) نازل شد درباره چه موضوعی بود؟
۱۱۳۷. دعوت مکرر قرآن به خردورزی چه نتیجه ای به دنبال داشت؟
۱۱۳۸. چه موضوعی آغازگر رسالت پیامبر (ص) بود؟
۱۱۳۹. بنا به فرموده پیامبر (ص)، برای چه کسی در هر گامی، ثواب و پاداش عبادت یک سالة عابد منظور می گردد؟
۱۱۴۰. پاسخ حضرت زهرا (س) به زنی که درباره نماز و موضوعات دیگر سؤالات بسیاری را پرسید، نشانگر چیست؟
۱۱۴۱. حضرت زهرا (س) چه عنوانی را برای کسی که به پرسش های علمی دیگران پاسخ می دهد به کار می برد؟
۱۱۴۲. نیاکان ما در جهان اسلام توانستند علوم و دانش بشری را به چند شاخه برسانند؟ چرا؟
۱۱۴۳. دستورات پیشوایان دین در چه موردی دنیای اسلام را متحول کرد؟
۱۱۴۴. یکی از ویژگی های فرهنگ علمی دوره اسلامی چه بود؟
۱۱۴۵. آیا در تمدن اسلامی، طبقه یا طبقاتی از مردم امکان و اجازه بیشتری برای تحصیل داشتند؟
۱۱۴۶. منشأ و علت اصلی توجه مردم به علوم مختلف چه بود؟
۱۱۴۷. آیا عوامل افول تمدن اسلامی به دین اسلام مربوط می شد یا به رفتار مسلمانان؟
۱۱۴۸. آیا عوامل افول تمدن اسلامی به داخل جهان اسلام مربوط بود یا بیرون آن؟

(شهریور ۹۸ انسانی)

۱۱۴۹. هر یک از احادیث قسمت «الف» به کدام یک از معیارهای قسمت «ب» ارتباط دارد؟

الف) اعطا بهشت به ازای هر قدمی که فرد در این مسیر برمی دارد.	•	۱) تحکیم بنیان خانواده
ب) برترین جهاد سخن حقی است که در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آید.	•	۲) رشد و بالندگی علم و فرهنگ
ج) فاطمه پاره‌ای از تن من است هر که او را بیازارد مرا آزرده است.	•	۳) توجه به عدالت و حقوق مردم

۱۱۵۰. موارد مرتبط را به هم وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است.)

الف) انقلابی عظیم در جایگاه خانواده	•	۱) شکسته شدن سد جاهلیت
ب) برترین جهاد	•	۲) رفع تبعیض‌های طبقاتی حاکم بر نظام جاهلی
ج) نزول تدریجی قرآن	•	۳) علم آموزی
د) جامعه عدالت‌محور	•	۴) گفتار و رفتار پیامبر (ص)
	•	۵) سخن حق در مقابل سلطانی ستمگر

۱۱۵۱. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (دو مورد اضافی است.)

الف) مساوات	•	۱) روزه
ب) موضوع سؤالات از حضرت زهرا (س)	•	۲) «آمن بالله»
ج) نخستین آیات قرآن کریم	•	۳) «أولوا الألباب»
د) سخن پیامبر در آغازین روز رسالت	•	۴) «لَیَقُومُ النَّاسُ بِالْقِسْطِ»
	•	۵) نماز
	•	۶) «أَلِیَوْمَ الْآخِرِ»

سؤالات چهارگزینه‌ای

۱۱۵۲. با توجه به آیات قرآن، فهم کدام مورد اختصاص به «اولواالالباب» دارد؟

- ۱) «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ»
- ۲) «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَ أَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَ الْمِيزَانَ»
- ۳) «هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ»
- ۴) «خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجاً لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا»

۱۱۵۳. از عبارت «وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجاً...» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

- ۱) تشکیل خانواده در اسلام، به‌عنوان الگوی تمام‌عیار عفاف، حیا و پوشش اسلامی
- ۲) ارتقای جایگاه خانواده به‌عنوان کانون رشد و تربیت و تساوی حقوق زن و مرد
- ۳) یکسانی مقام و منزلت انسانی زن و مرد و احیای منزلت زن در اسلام
- ۴) یکسانی مقام و منزلت انسانی زن و مرد و احیای تساوی حقوق آنان

(انسانی ۹۹)

۱۱۵۴. از آیه شریفه «وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجاً لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

- ۱) دوستی و رحمت عامل پیوند و ارتباط همه افراد جامعه و خانواده است و کمبود آن‌ها مایه اضطراب و ناراحتی‌هاست.
- ۲) هدف ازدواج آرامش خانواده و تأمین روانی همسر و ایجاد دوستی و رحمت که عامل پیوند آن‌هاست، می‌باشد.
- ۳) از نشانه‌های خداوند آفرینش همسرانی از جنس خودتان است، در آن اندیشه کنید تا خدا را بهتر بشناسید.
- ۴) همسر خوب مایه آرامش روحی، جسمی و روانی انسان است، هر انسان بدون همسر موجودی ناقص است.

۱۱۵۵. با توجه به فرمایشات رسول اکرم (ص) چه کسانی از آتش دوزخ در امان هستند و کدام آیه شریفه، به فضیلت آنان اشاره نموده است؟ (خارج ۹۸)

(۱) بزرگان دین - «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ»

(۲) جویندگان دانش - «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ»

(۳) بزرگان دین - «أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ»

(۴) جویندگان دانش - «أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ»

۱۱۵۶. کدام یک از عبارات زیر درست است؟

الف) رسول خدا (ص) با هجرت به مدینه و با کمک یاران خود، پایه‌های یک جامعه دینی را بنا نهاد و حرکت به سوی تمدن اسلامی را آغاز کرد.

ب) پیامبر اکرم (ص) فرمودند: دختران و پسران چه فرزندان خوبی هستند، سرشار از لطف، آماده کمک به پدر و مادر.

ج) با توسعه سرزمین‌های اسلامی و شکل‌گیری حکومت‌های بنی‌امیه و بنی‌عباس، رفتارهای جاهلی نسبت به زن کم‌رنگ شد.

د) قرآن کریم، اصولاً تلقی درجه دوم بودن زن را به شدت نفی کرد و با اینکه زن را براساس تورات، موجود دوم تلقی می‌کردند، آیات قرآنی با این نگاه مبارزه کرد.

ه) رسول خدا (ص) آموختن علم را برای مردم امری شایسته و مستحب دانست.

و) کتاب «شفای بوعلی سینا یک دایرةالمعارف در منطق، ریاضیات، علوم طبیعی و فلسفه است و بخش فلسفی آن هنوز هم از مهم‌ترین کتاب‌های پزشکی جهان محسوب می‌شود.

(۱) الف - ج

(۲) ب - د

(۳) ه - و

(۴) الف - د

پاسخ کامل (تشریحی)

۱۱۵۷. رفتار رسول خدا (ص) را با دختر خود حضرت فاطمه (س) با هدف ارتقای جایگاه زن بنویسید.

(خرداد ۹۹ مشترک)

۱۱۵۸. جایگاه و موقعیت زن پس از اسلام (در تمدن اسلامی) را بنویسید.

پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ انسانی، دی ۱۴۰۰ مشترک، خرداد ۱۴۰۰ انسانی، خرداد ۹۹ خارج انسانی، خرداد ۹۹ مشترک، دی ۹۹ مشترک، شهریور ۹۸ مشترک، شهریور ۹۸ خارج مشترک.

(دی ۹۸ انسانی و دی ۹۷ انسانی)

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و شهریور ۹۹ مشترک خارج)

۱۱۵۹. موقعیت زن در عصر جاهلیت (قبل از اسلام) چگونه بود؟

۱۱۶۰. چگونه یکی از جاهل‌ترین جوامع زمان پیامبر مشتاق علم شد (چه عواملی سد جاهلیت و خرافه‌گرایی را شکست)؟

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۱ مشترک، خرداد ۱۴۰۰ مشترک، شهریور ۱۴۰۰ انسانی، شهریور ۱۴۰۰ مشترک، خرداد ۹۹ انسانی، شهریور ۹۹ مشترک، دی ۹۹ انسانی، دی ۹۹ مشترک

خارج، خرداد ۹۸ خارج انسانی، شهریور ۹۹ مشترک و خرداد ۹۸ مشترک)

۱۱۶۱. بعد از پیامبر (ص) چه عاملی موجب شد که بار دیگر برخی از رفتارهای جاهلی نسبت به زن پدیدار شود؟

(خرداد ۹۹ انسانی)

۱۱۶۲. رفتار پیامبر (ص) با دخترشان، حضرت فاطمه (س) چگونه بود؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

۱۱۶۳. پیامبر (ص) در راستای احیای منزلت زن، درباره حضرت فاطمه (س) چه می‌فرمود؟

۱۱۶۴. در خانواده پیامبر (ص)، زنان، چگونه پایه‌ای مردان، تاریخ را رقم زده‌اند و چه نقشی در تمدن اسلامی داشتند؟

۱۱۶۵. مقام الگویی خانواده پیامبر (ص) را در مورد احیای منزلت زن توصیف کنید.

۱۱۶۶. با توسعه سرزمین‌های اسلامی و شکل‌گیری حکومت‌هایی که پیامبر و یارانش را اسوه و سرمشق خود قرار نمی‌دادند، زن چه موقعیتی داشت؟

۱۱۶۷. بنا به فرموده پیامبر اکرم (ص) چه کسانی از آتش دوزخ در امان‌اند و درجه صورتی ثواب و پاداش یک ساله عابد برای انسان منظور می‌گردد؟

۱۱۶۸. حضرت فاطمه (س) در رابطه با چه موضوعی خود را کارگزار و خادم خداوند معرفی نمود و مزد عمل خود را بیشتر از چه چیزی بیان کرد؟

99

۲ توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت: علم و تکنولوژی سبب شد که آدمی بتواند در طبیعت تصرف فوق‌العاده کند و تغییراتی را در آن به‌وجود آورد.

مثال: بیرون کشیدن نفت از اعماق زمین، استخراج معادن، دست‌کاری ژنتیکی گیاهان و...

آثار منفی

۱ مصرف‌زدگی: آغاز تولید انبوه و ایجاد نیازهای کاذب توسط تبلیغات کارخانه‌داران و افزایش سرسام‌آور مصرف‌گرایی در مردم
جدی‌ترین آسیب: تغییر الگوی زندگی و دل‌مشغولی دائمی مردم به کالاهای متنوع و گوناگون و در نتیجه، غفلت انسان از

اساسی‌ترین نیاز خود، یعنی پرورش و تکامل بُعد معنوی و متعالی خود

۲ نابودی طبیعت: افزایش سرعت بهره‌برداری از منابع

طبیعی به تبع افزایش توان علمی بشر و دستیابی وی به ابزارهای نوین و در نتیجه تخریب ساختار طبیعی محیط‌زیست

اگر در تمدن اسلامی زمین امانتی الهی در دست انسان بود، در این تمدن، زمین، منبعی سرشار از ثروت است که بشر قید و بند و محدودیتی برای استفاده از آن ندارد.

۳ علم‌زدگی: از حدود قرن هجدهم میلادی به علت پیشرفت‌های گسترده در علم، این احساس پدید آمد که علم تجربی تنها رمز موفقیت و سعادت ملت‌هاست.

ما اکنون با گذشت چند قرن و شکست‌های پی‌درپی جوامع غربی در عرصه اخلاق و ظهور بحران‌های اخلاقی در این جوامع، بسیاری دریافتند که علم تجربی نمی‌تواند پاسخگوی همه نیازهای آنان باشد.

مسئولیت ما در این حوزه

۱ تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری

پیشرفت علمی عامل تقویت پایه‌های استقلال یک ملت و مانع تسلط بیگانگان

مقام معظم رهبری: «علم، مایه اقتدار ملی است... علم درون‌جوش و درون‌زاست و نمی‌شود آن را گدایی کرد...»

۲ حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی

شکست جوامع غربی به دلیل انحصار سعادت در علم تجربی و ابزارهای مادی

جذب شدن تمامی انسان‌های حقیقت‌طلب به دعوت قرآن به دلیل اینکه پیام اسلام مطابق با فطرت انسان‌هاست.

لزوم تبلیغ جهانی پیام رهایی‌بخش اسلام با همان شیوه‌های رسول خدا در تبلیغ

۳ ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام

ضرورت وجود تناسب منطقی میان یک پیام و روش تبلیغ آن

دین اسلام، دین منطقی و استدلالی است؛ پس نمی‌توان آن را با تعصبات جاهلانه و روش‌های فریب‌کارانه تبلیغ کرد.

سه روش تبلیغی در قرآن کریم: ۱ دانش استوار و حکمت ۲ اندرز نیکو ۳ مجادله به شیوه نیکو

آیه: «ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ...»

حوزه عدل و قسط

آثار مثبت

۱ توجه به قانون

شروع: با ترجمه آثار اسلامی

برخی نتایج: آشنایی مردم با حقوق خود در مقابل دولت‌ها و در رابطه با یکدیگر، تدوین قوانین حقوقی و تأسیس سازمان‌هایی برای حفظ آن‌ها، به رسمیت شناختن حق کارگر، حق کودک، حق تعلیم و تربیت، حق داشتن شغل، حقوق متقابل زن و مرد و حق مردم در مقابل دولت و...

۲ مشارکت مردم در تشکیل حکومت

حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود، گام مثبت دیگری بود که در تمدن جدید برداشته شد.

نتیجه: برخی حکومت‌های استبدادی و موروثی حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شدند.

آثار منفی

۱ ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار

عوامل تصرف کشورها به بهانه استعمار آباد کردن: تولید انبوه کالا و نیاز به بازارهای کشورهای دیگر، احتیاج به منابع طبیعی آن کشورها و نیز روحیه توسعه‌طلبی و فزون‌خواهی حاکمان غربی

نتایج استعمار کشورها: از بین رفتن فرهنگ مستقل ملت‌ها و مسلط ساختن حاکمان وابسته و مزدور خود بر آن‌ها و تبدیل آن کشورها به صورت بازار مصرف کالای خود

استمرار دوره استعمار که دوره غارت علنی ثروت ملت‌ها بود و تا اواخر قرن بیستم به عنوان یکی از سیاه‌ترین دوران‌های زندگی انسان روی کره زمین است.

آغاز دوران مبارزه با استعمارگران از اواخر قرن نوزدهم

نتیجه مبارزات: سرانجام دولت‌های غربی، از استعمار علنی کشورها دست برداشتند و حاکمان و نظامیان خود را خارج کردند؛ اما شیوه دیگری برای تسلط بر این کشورها در پیش گرفتند که «استعمار نو» نام گرفت.

۲ افزایش فاصله میان انسان‌های فقیر و غنی در جهان

صاحبان سرمایه و صنعت، منابع طبیعی اکثر نقاط جهان را به بهایی بسیار اندک خریدند و یا با قدرت نظامی خود تاراج کردند و کالاهای خود را به قیمت‌هایی بسیار سنگین به مردم همان سرزمین‌ها فروختند. بدین ترتیب، بخش کوچکی از جهان روز به روز غنی‌تر شد؛ ولی بخش اعظم آن در فقر و تنگدستی فرو رفت.

مسئولیت ما در این حوزه

۱ مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت و صبر

یکی از رسالت‌های اصلی انبیا، مبارزه با ظلم و برقراری عدالت و گسترش حق و حقیقت بوده است. همواره گروهی از اهل باطل هستند که نه تنها زیر بار حق و حقیقت نمی‌روند، بلکه سد راه حق‌جویی می‌شوند. زیرا: ۱. گسترش عدالت، منافع آن‌ها را تهدید می‌کند. ۲. این گروه‌ها تا همه را تابع خود نکنند و یوغ اسارت بر گردن دیگران نیفکنند، آرام نمی‌گیرند. دعوت به حق و عدالت را نباید منحصر به صحبت و شعار کنیم، بلکه برای تحقق سخن حق باید برنامه‌ریزی کرد، قیام نمود و شرایطی فراهم کرد تا موانع حق و حق‌پرستی از جامعه خود و جهان زدوده شود.

این مهم میسر نمی‌شود مگر با تلاش و پشتکار، جهاد و آمادگی برای شهادت در راه خدا و تحمل همه سختی‌های این راه

۲ استحکام بخشیدن به نظام اسلامی

مهم‌ترین عامل برای حضور در میان افکار عمومی جهان: استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور
مهم‌ترین عوامل استحکام نظام اسلامی: استحکام پایه‌های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر، توسعه عدالت در همه ابعاد، تقویت اتحاد ملی، انسجام اسلامی، و مشارکت عمومی و عمل به وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر

۳ حوزه خانواده

تمدن جدید با نگاه مادی به انسان به‌ویژه در حوزه روابط زن و مرد، بیشترین آسیب‌ها را به نهاد خانواده وارد کرده است؛
برخی از این آسیب‌ها عبارت‌اند از:

- ۱ فروپاشی نهاد خانواده: در خلال دو نسل گذشته نه تنها خانواده گسترده (شامل اقوام و خویشان) متلاشی شد، خانواده هسته‌ای (شامل پدر و مادر و فرزندان) نیز، به تدریج از هم گسیخته گردید.
- ۲ بی‌بندوباری جنسی: امروزه بی‌بندوباری جنسی آنچنان در غرب رواج یافته است که بسیاری از مردم به این نتیجه رسیده‌اند که توان اصلاح و مبارزه با آن را ندارند. از این‌رو، به ناچار در پی آن برآمده‌اند که ضوابط و معیارهای اخلاقی را تغییر دهند.
- ۳ استفاده ابزاری از زنان: استفاده ابزاری از زنان برای تبلیغ کالاهای سرمایه‌داران، تشویق آنان به پوشیدن لباس‌های نامناسب و تحریک‌کننده، عادی شدن روابط نامشروع زنان و مردان در برخی کشورها و تجارت گسترده زنان به‌عنوان کالای جنسی روی دیگر تمدن جدید است.

مسئولیت ما در این حوزه

۱ تلاش در جهت تحکیم بنیان خانواده

نتیجه تحکیم بنیان خانواده: رشد فضائل اخلاقی در جامعه، کاهش فساد و جرم و حضور انسان‌های با فضیلت و کارآمد
نتیجه سستی بنیان خانواده: گسترش فساد و تباهی و برعهده گرفتن مسئولیت‌های اجتماعی توسط نسل‌هایی که از قوت و قدرت روحی کافی برخوردار نیستند.

مثال: دعای حضرت ابراهیم (ع) و حضرت اسماعیل (ع) به هنگام بنا نهادن پایه‌های خانه کعبه و یک جامعه توحیدی در مورد درخواست ذریه و نوادگان به آنان که ادامه‌دهنده راه توحید و اسلام باشند.

آیات و روایات

سوره نحل (۱۲۵)

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ

دعوت کن به راه پروردگارت با دانش متین و پند نیکو و مناظره کن با آنکه او نیکوتر

ترجمه روان: به راه پروردگارت دعوت کن با دانش استوار و اندرز نیکو و با آنان به شیوه‌ای که نیکوتر است، مجادله و مناظره‌نما...

پیام: ۱ ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام یکی از مسئولیت‌های ما در حوزه علم ۲ راه‌های سه‌گانه تبلیغ و ترویج دین: ۱. دانش و حکمت ۲. پند و اندرز نیکو ۳. استدلال و مناظرات علمی به بهترین روش ممکن

مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (حفظه الله)

باید علم را که مایه اقتدار ملی است همه جدی بگیرند و دنبال کنند. کشوری که مردم آن از علم بی‌بهره باشند، هرگز به حقوق خود دست نخواهد یافت. نمی‌شود علم را از دیگران گدایی کرد. علم، درون‌جوش و درون‌زاست. باید استعداد‌های یک ملت به کار افتد تا یک ملت به معنای حقیقی کلمه، عالم بشود.

پیام: ۱ مسئولیت تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری به عنوان نخستین مسئولیت ما در حوزه علم ۲ علم، مایه اقتدار ملی و دستیابی ملت‌ها به حقوق خود

نکته مهمی که همه ما باید به آن توجه کنیم و آن را اصل و اساس سیاست خود با بیگانگان قرار دهیم، این است که دشمنان ما و جهان‌خواران تاکی و کجا ما را تحمل می‌کنند و تا چه مرزی استقلال و آزادی ما را قبول دارند. به یقین، آنان مرزی جز عدول از همه هویت‌ها و ارزش‌های معنوی و الهی‌مان نمی‌شناسند. به گفته قرآن کریم [دشمنان] هرگز دست از مقاتله و ستیز با شما برنمی‌دارند مگر اینکه شما را از دینتان برگردانند. ما چه بخواهیم و چه نخواهیم صهیونیست‌ها و آمریکا و شوروی در تعقیبمان خواهند بود تا هویت دینی و شرافت مکتبی‌مان را لکه‌دار نمایند.

پیام: مسئولیت مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت و صبر به عنوان یکی از برنامه‌های ما در حوزه عدل و قسط

سؤالات امتحانی

بخش اول: آشنایی با تمدن جدید - زمینه‌های پیدایش تمدن جدید

سؤالات درست و نادرست

۱۱۶۹. یکی از زمینه‌های پیدایش تمدن جدید «بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها» می‌باشد.

۱۱۷۰. تنها زمینه پیدایش تمدن جدید «کلیسا و تعالیم تحریف‌شده» بود.

۱۱۷۱. طبق عقاید رهبران کلیسا تعقل با ایمان سازگاری ندارد و سبب تزلزل ایمان می‌شود.

۱۱۷۲. هر قدر هوش و آگاهی ما مسلمانان از تمدن جدید اروپا بیشتر باشد، قدرت تأثیرپذیری ما بیشتر خواهد بود.

۱۱۷۳. تمدن دوم، برای اروپایی که قرن‌ها گرفتار بت‌پرستی بود، یک حرکت رو به جلو محسوب می‌شد.

۱۱۷۴. حدود قرن هفتم میلادی و در اواخر قرون وسطی، تمدن اسلامی متولد شد.

۱۱۷۵. در آیین مسیحیت هرکسی با گناه اولیه به دنیا می‌آید و پس از تولد باید غسل ویژه‌ای داده شود تا از آن گناه پاک گردد.

۱۱۷۶. مخالفت با عقاید رهبران کلیسا درباره هر موضوعی کفر تلقی می‌شد.

۱۱۷۷. در ازدواج مسیحی، جدایی زن و شوهر امکان‌پذیر است.

۱۱۷۸. وقتی اندیشمندان اروپایی آشنایی اندکی با تمدن مسلمانان پیدا کردند، با شور و شوق فراوان برای تحول در جامعه خود از ثمرات تمدن اسلامی بهره‌برداری نمودند.

سؤالات جای خالی

۱۱۷۹. بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها و از زمینه‌های پیدایش تمدن جدید است.

۱۱۸۰. مبلغان مسیحی اعتقاد داشتند که مسیح (ع) خود را به عنوان فداکرد و به دار آویخته شد.

۱۱۸۱. در آیین مسیحیت، کشیش‌ها ازدواج را امری و تلقی می‌کردند.

۱۱۸۲. بسیاری از هنرها و فنون برجسته اروپایی همچون معماری و اسلحه‌سازی را مدیون صنعتگران می‌دانند.

۱۱۸۳. آشنایی با آثار مثبت و منفی تمدن جدید، می‌تواند ما را در یاری رساند.

۱۱۸۴. شاید در نگاه ابتدایی، احیای تمدن اسلامی، در مقایسه با توان و امکانات موجود، یک به نظر برسد و رسیدن به آن تلقی شود.

سؤالات دوگزینه‌ای

۱۱۸۵. از زمینه‌های پیدایش تمدن جدید

الف) حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی

۱۱۸۶. قرون وسطی نام کدام تمدن اروپاست و ویژگی آن چیست؟

الف) تمدن دوم - کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و بت‌پرستی

۱۱۸۷. اینکه در مسیحیت هر کودکی پس از تولد باید غسل ویژه‌ای داده شود تا از گناه پاک گردد، چه نامی دارد؟

الف) غسل تعمید
ب) غسل پاکیزگی

پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و شهریور ۹۹ مشترک)

(دی ۹۹ مشترک)

(خرداد ۱۴۰۰ مشترک)

(شهریور ۹۸ مشترک)

(دی ۹۸ انسانی)

۱۱۸۸. کدام گزینه در مورد طلاق در مسیحیت نادرست است؟

- (الف) آنان معتقد بودند که پس از ازدواج، امکان جدایی زن و شوهر نیست و پیوندشان باید ابدی باشد.
(ب) اعتقاد داشتند که به جز کشیش‌ها سایر مردم حق جدایی دارند، اما باید به تأیید کلیسا برسد.

۱۱۸۹. طبق اعتقاد کلیسا، پذیرش عقاید درباره هر موضوعی، حتی موضوعات علمی، ضروری بود و مخالفت با آن تلقی می‌شد.

- (الف) رهبران کلیسا - کفر
(ب) دانشمندان - جرم

۱۱۹۰. ظهور تمدن اسلامی در کدام قرن رخ داد؟

- (الف) قرن هشتم
(ب) قرن هفتم

۱۱۹۱. اسلام‌شناس انگلیسی که در خصوص تأثیرپذیری تمدن جدید از تمدن اسلامی می‌گوید: «علم و فلسفه اروپا بدون کمک گرفتن از فرهنگ اسلام توسعه

نمی‌یافت...» چه نام دارد؟

- (الف) ویل دورانت
(ب) مونتگمری وات

سوالات کوتاه پاسخ

۱۱۹۲. دیدگاه غالب و حاکم در تمدن جدید نسبت به انسان چگونه است؟

پرتکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک، دی ۹۹ مشترک و شهریور ۹۸ خارج مشترک)

۱۱۹۳. زمینه‌های پیدایش تمدن جدید را بنویسید.

پرتکرار (خرداد ۱۴۰۱ مشترک، خرداد ۱۴۰۱ انسان، شهریور ۱۴۰۰ مشترک، دی ۹۹ خارج انسانی و شهریور ۹۸ انسانی)

۱۱۹۴. تمدن دوم اروپا به چه تمدنی مشهور است؟

۱۱۹۵. اعتراف به گناهان در حضور کشیش چه نتیجه‌ای داشت؟

۱۱۹۶. در قرون وسطی کشیشان چه سوءاستفاده‌ای در خصوص بهشت نمودند؟

۱۱۹۷. نمونه‌ای از قائل نبودن حق مالکیت برای زن در قرون وسطی که اکنون نیز ادامه دارد، بیان کنید؟

۱۱۹۸. دیدگاه باطل مبلغان مسیحی در خصوص ازدواج کشیشان و سایر افراد جامعه چه بود؟

۱۱۹۹. مبلغین مسیحی، پیرامون طلاق و جدایی زن و شوهر چه اعتقادی داشتند؟

۱۲۰۰. رهبران کلیسا کدام نظریات را در خصوص زمین، خورشید و ستارگان پذیرفته بودند؟

۱۲۰۱. در قرون وسطی عبادت و راز و نیاز چگونه و در چه زمان‌هایی صورت می‌گرفت؟

۱۲۰۲. چرا رهبران مسیحی مانع نشر نظریات جدید علمی می‌شدند؟

۱۲۰۳. بنا به سخن مونتگمری وات، وظیفه مهم اروپاییان درباره تأثیرپذیری تمدن جدید از تمدن اسلامی چیست؟

۱۲۰۴. چه موضوعی به تدریج اروپا را با فقر و فساد در نظام اداری، عقب‌ماندگی و مشکلات دیگر دست به گریبان کرد؟

۱۲۰۵. تمدن اسلامی در چه قرن متولد شد و چه مدت طول کشید که به مرحله شکوفایی و شادابی رسید؟

۱۲۰۶. به چه علتی در تمدن جدید از توجه به بُعد معنوی و فطرت الهی خبری نیست؟

۱۲۰۷. آشنایی با آثار مثبت و منفی تمدن جدید، می‌تواند مدرسان ما در چه موضوعی باشد؟

۱۲۰۸. چه عاملی سبب می‌شود که افرادی احیای تمدن اسلامی را بلندپروازی و دور از دسترس بدانند؟

۱۲۰۹. احیای تمدن اسلامی و انجام این مسئولیت بزرگ و حساس نیازمند چیست؟

کشف ارتباط

۱۲۱۰. هر یک از عبارتهای سمت راست جدول با کدام یک از عبارتهای سمت چپ جدول ارتباط دارد؟ (در سمت چپ یک مورد اضافی است).

(خرداد ۱۴۰۰ مشترک - ترکیبی با دروس ۱ و ۶)

(الف) لازمه شناخت هر چیز	○	○	(۱) تأثیر نیکی و بدی در سرنوشت
(ب) سنت حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان در گناه	○	○	(۲) کلیسا و تعالیم تحریف‌شده
(ج) از عوامل شکسته‌شدن سد جاهلیت	○	○	(۳) املاء و استدراج
(د) از زمینه‌های پیدایش تمدن جدید	○	○	(۴) احاطه و دسترسی
		○	(۵) تشویق دائمی رسول خدا (ص)

۱۲۱۱. موارد مرتبط با هم را به یکدیگر وصل کنید. (در سمت چپ یک مورد اضافی است).

الف) تمدن دوم	●	●	۱) تمایل به کلیسا و کنار گذاشتن بت پرستی
ب) حوزه علم	●	●	۲) به کارگیری طبیعت در زمینه رفاه مردم
ج) اثر منفی تمدن جدید	●	●	۳) سخنان مونتگمری وات و ویل دورانت
د) بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها	●	●	۴) دل مشغول دائمی مردم به کالاهای گوناگون
		●	۵) مخالفت با تعالیم مسیحیت

سؤالات چهارگزینه‌ای

۱۲۱۲. کدام گزاره در ارتباط با تمدن‌های اروپا نادرست است؟

- ۱) تمدن دوم اروپا که به تمدن دوره قرون وسطی مشهور است، با کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و بت پرستی و روی آوردن به مسیحیت آغاز شد.
 ۲) در تمدن سوم بت‌ها و بتخانه‌ها از بین رفت، اتحاد در سرزمین اروپا حاکم شد، بناهای باشکوه مذهبی ساخته شد، کتاب‌هایی در اخلاق، معنویت و فرهنگ نگارش یافت و آثار هنری بزرگی پدید آمد.
 ۳) در تمدن دوم اروپا بسیاری از کشیشان شروع به فروختن بهشت کردند و در عوض بخشش گناه، پول‌های کلان به دست آوردند.
 ۴) آیین‌ها و اعتقادات و آداب و رسوم ساخته کلیسا به تدریج اروپا را با فساد، عقب‌ماندگی و مشکلات دیگر دست به گریبان کرد.

۱۲۱۳. اسلام در کدام قرن میلادی ظهور نموده و رشد آن در چه زمانی به وقوع پیوست؟

- ۱) قرن هفتم - دو تا سه قرن ۲) قرن هشتم - دو تا سه قرن ۳) قرن هفتم - چهار تا پنج قرن ۴) قرن هشتم - چهار تا پنج قرن

۱۲۱۴. اسلام‌شناس انگلیسی که بود و رمز توسعه علم در جهان غرب را چه می‌دانست؟

- ۱) مونتگمری وات - تلاش و کوشش کارگران در غرب
 ۲) ویل دورانت - تلاش و کوشش کارگران در غرب
 ۳) مونتگمری وات - کمک گرفتن از فرهنگ اسلام
 ۴) ویل دورانت - کمک گرفتن از فرهنگ اسلام

۱۲۱۵. کدام گزینه درباره اعتقادات مسیحیت نادرست است؟

- ۱) عبادت و راز و نیاز با خدا به روز معینی در هفته و در محل کلیسا و در حضور کشیشان اختصاص یافت.
 ۲) آنان معتقد بودند که پس از ازدواج، امکان جدایی زن و شوهر نیست و پیوندشان باید ابدی باشد.
 ۳) زن پیش از ازدواج برخلاف پس از ازدواج حق مالکیت ندارد و نام خانوادگی وی به نام خانوادگی شوهر تغییر یابد.
 ۴) معتقد بودند که با اعتراف گناهکار در برابر کشیش، توبه‌کننده آمرزیده می‌شود و عفو ابدی را به دست می‌آورد.

پاسخ کامل (تشریحی)

۱۲۱۶. نمونه‌ارزیابی تمدن جدید با معیارهای الهی چیست؟

۱۲۱۷. آشنا شدن با نقاط قوت و ضعف تمدن جدید از دو جهت برای ما مطلوب است. آن‌ها را توضیح دهید.

۱۲۱۸. ظهور تمدن دوم (قرون وسطی) برای مردم اروپا که قرن‌ها گرفتار بت پرستی بودند چه نتایج داشت؟

۱۲۱۹. چگونگی غسل تعمید را که یکی از اعتقادات نادرست مبلغان مسیحی است، توضیح دهید.

۱۲۲۰. اعتراف به گناهان خود در حضور کشیش که از آیین‌های رواج یافته توسط مبلغان مسیحی است، به چه طریقی است؟

۱۲۲۱. دیدگاه رهبران کلیسا درباره موضوعات علمی و تعقل چه بود؟

۱۲۲۲. نتایج بهره‌برداری اندیشمندان اروپایی از تمدن اسلامی را بیان کنید.

۱۲۲۳. مونتگمری وات، اسلام‌شناس انگلیسی در خصوص تأثیرپذیری تمدن جدید از تمدن اسلامی چه می‌گوید؟

۱۲۲۴. هدف بزرگ ما مسلمانان چیست و دور از دسترس تلقی کردن این هدف، دریافت سطحی برخی از افراد نسبت به چه موضوعاتی است؟

بخش دوم: پیامدهای تمدن جدید در حوزه‌های علم، عدالت و خانواده

آیات و احادیث

۱۲۲۵. آیه شریفه «أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ» به کدام یک از حوزه‌های مربوط به آثار و پیامدهای مثبت و منفی

تمدن جدید اشاره دارد و بیانگر کدام مسئولیت ما در این حوزه می‌باشد؟

۱۲۲۶. مطابق آیه شریفه «أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ...» سه روش تبلیغ و دعوت صحیح از دیدگاه قرآن کریم

پرتکرار (خرداد ۱۴۰۱ مشترک، دی ۹۹ مشترک، خرداد ۹۸ خارج مشترک و شهریور ۹۸ خارج مشترک)

کدام‌اند؟

۱۲۲۷. پیشرفت علمی پایه‌های استقلال یک ملت را تقویت می‌کند و مانع تسلط بیگانگان می‌شود. ☒ (پُر تکرار (خرداد ۹۸ مشترک و دی ۹۷ مشترک) ☒
۱۲۲۸. یکی از وظایف ما مسلمانان در حوزه علم ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام است. ☒ (شهریور ۱۴۰۰ خارج مشترک) ☒
۱۲۲۹. دانش استوار اندرز نیکو و مجادله با شیوه نیکوتر از روش‌های صحیح دعوت به دین اسلام است. ☒ (دی ۱۴۰۰ مشترک) ☒
۱۲۳۰. توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت از آثار منفی تمدن جدید در حوزه علم است. ☒ (خرداد ۱۴۰۱ مشترک) ☒
۱۲۳۱. رشد سریع «علم‌زدگی» و «مصرف‌زدگی» از پیامدهای منفی تمدن جدید است. ☒ (خرداد ۹۸ انسانی) ☒
۱۲۳۲. در جوامع غربی با شکست‌های پی در پی در عرصه اخلاق، بسیاری دریافتند که سعادت و خوشبختی را می‌توان در علم جست‌وجو کرد. ☒ (دی ۹۷ مشترک) ☒
۱۲۳۳. در قرن ۱۸ میلادی با پیدایش تمدن جدید، این احساس پدید آمد که علم تجربی تنها رمز موفقیت و سعادت ملت‌هاست. ☒ (خرداد خارج ۹۸) ☒
۱۲۳۴. ساخته شدن ماشین‌آلات صنعتی و تولید انبوه از آثار منفی حوزه علم است. ☒ (شهریور ۹۹ مشترک) ☒
۱۲۳۵. یکی از آثار منفی حوزه عدل و قسط در تمدن جدید «فروپاشی نهاد خانواده» می‌باشد. ☒
۱۲۳۶. مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان، تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری است. ☒
۱۲۳۷. ما با قدرت علمی می‌توانیم توجه دیگر ملت‌ها را به سوی خود جلب کنیم. ☒
۱۲۳۸. از عوامل مهم استحکام نظام اسلامی «ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام» است. ☒
۱۲۳۹. حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه علم بود. ☒
۱۲۴۰. دوره استعمار که دوره غارت علنی ثروت ملت‌ها بود و تا اواخر قرن هجدهم ادامه داشت، یکی از سیاه‌ترین دوران‌های زندگی انسان روی کره زمین است. ☒
۱۲۴۱. یکی از رسالت‌های انبیا مبارزه با ظلم و برقراری عدل و گسترش حق و حقیقت بوده است. ☒
۱۲۴۲. یک کشور ضعیف، به‌طور طبیعی منزوی می‌شود و همراه و همدلی در دنیا نمی‌یابد. ☒
۱۲۴۳. در تمدن جدید، خانواده گسترده متلاشی شده، ولی خانواده هسته‌ای پابرجا می‌باشد. ☒
۱۲۴۴. از دست رفتن معنای زندگی، بسیاری از جوان‌های غربی را به جست‌وجوی فلسفه‌ها و فرهنگ‌ها و حتی «ادیان جدید» وا داشته است. ☒

سؤالات جای خالی

۱۲۴۵. «مصرف‌زدگی و وابستگی طبیعت» از آثار منفی تمدن جدید در حوزه می‌باشد. ☒ (دی ۹۷ مشترک) ☒
۱۲۴۶. میان یک پیام و روش آن باید تناسب منطقی و برقرار باشد. ☒ (پُر تکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و شهریور ۹۹ مشترک) ☒
۱۲۴۷. یکی از اقدامات برای حضور مؤثر در جامعه جهانی ترسیم چهره از دین اسلام است. ☒ (شهریور ۹۸ انسانی) ☒
۱۲۴۸. «توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت» از آثار و پیامدهای مثبت تمدن جدید در حوزه است. ☒ (خرداد ۱۴۰۰ مشترک) ☒
۱۲۴۹. علم و تکنولوژی سبب شد که آدمی بتواند در فوق‌العاده کند و را در آن به‌وجود آورد. ☒
۱۲۵۰. از حدود قرن هجدهم میلادی به علت پیشرفت‌های گسترده، این احساس پدید آمد که تنها رمز موفقیت و سعادت ملت‌هاست. ☒
۱۲۵۱. نیاز انسان غربی به باعث شد برخی افراد و گروه‌ها با هدف کسب مقام و شهرت، مکاتب و فرقه‌هایی را به نام مکاتب و ایجاد کنند. ☒
۱۲۵۲. پیشرفت‌های علمی پایه‌های استقلال یک ملت را تقویت می‌کند و مانع می‌شود. ☒
۱۲۵۳. مقام معظم رهبری: «کشوری که مردم آن از بی‌بهره باشند هرگز به خود دست نخواهد یافت.» ☒
۱۲۵۴. پیام اسلام، پیامی مطابق با انسان‌هاست و هر انسان وقتی دعوت قرآن را به عقلانیت و معنویت و تقوا می‌شنود به‌طور طبیعی آن می‌شود. ☒
۱۲۵۵. مقام معظم رهبری: «باید علم را که مایه است همه جدی بگیرند و دنبال کنند.» ☒
۱۲۵۶. تمدن جدید با نگاه مادی به انسان به‌ویژه در حوزه روابط زن و مرد، بیشترین آسیب را به وارد کرده است. ☒ (خرداد ۹۹ انسانی) ☒
۱۲۵۷. از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه عدل و قسط «توجه به و مشارکت مردم در تشکیل» است. ☒ (دی ۹۹ مشترک) ☒
۱۲۵۸. مشارکت مردم در تشکیل حکومت گام مثبتی بود که در حوزه تمدن جدید برداشته شد. ☒ (شهریور ۱۴۰۰ مشترک) ☒
۱۲۵۹. اگر لایه ظاهری و سطحی موقعیت زن در دنیای امروز کنار رود خواهیم دید که سودآوری در حال ربودن گوی سبقت از تجارت مواد مخدر و اسلحه است. ☒ (خرداد ۱۴۰۱ مشترک) ☒
۱۲۶۰. تحکیم بنیان خانواده سبب رشد و کاهش فساد و جرم می‌گردد. ☒ (دی ۹۸ مشترک) ☒
۱۲۶۱. تمدن جدید با نگاه به انسان در حوزه روابط زن و مرد، بیشترین آسیب را به نهاد خانواده وارد کرد. ☒ (خرداد ۱۴۰۱ انسانی) ☒
۱۲۶۲. از آثار و پیامدهای منفی تمدن جدید در حوزه علم، مصرف‌زدگی، و است. ☒ (پُر تکرار (شهریور ۹۸ خارج مشترک و دی ۹۷ خارج انسانی) ☒
۱۲۶۳. مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان و نظام حکومتی یک کشور است. ☒ (پُر تکرار (دی ۱۴۰۰ مشترک و شهریور ۹۸ مشترک) ☒

۱۲۶۴. آگاهی به قانون و حقوق در اروپا، ابتدا با اتفاق افتاد.
۱۲۶۵. دوره استعمار دوره غارت علنی ثروت ملتها بود و تا اواخر ادامه داشت.
۱۲۶۶. به گفته قرآن کریم دشمنان هرگز دست از مقاتله و ستیز با شما برنمی دارند مگر اینکه شما را از برگردانند.
۱۲۶۷. امام خمینی (ره): «ما چه بخوایم و چه نخواهیم صهیونیستها، آمریکا و شوروی در تعقیب ما خواهند بود تا و را لکه دار نمایند.»
۱۲۶۸. وقتی حضرت ابراهیم و حضرت اسماعیل (ع) پایه های خانه کعبه را بالا بردند و بنای یک گذاشتند از خداوند خواستند، ذریه و نوادگانی به آنان عطا کند که ادامه دهنده راه و باشند.

سؤالات دوگزینه ای

۱۲۶۹. مکاتب عرفانی و معنوی در غرب موجب سردرگمی بشر امروز شده اند، زیرا
(الف) برآمده از آموزه های وحیانی نیستند.
(ب) علم تجربی نمی تواند پاسخگوی همه نیازهای انسان باشد.
۱۲۷۰. عبارت علم و تکنولوژی سبب شد که آدمی بتواند در طبیعت تصرف فوق العاده کند و تغییراتی را در آن به وجود آورد؟
(الف) آثار و پیامد مثبت تمدن جدید در حوزه علم
(ب) آثار و پیامد منفی تمدن جدید در حوزه علم
۱۲۷۱. کدام مورد از آثار منفی تمدن جدید در حوزه «عدل و قسط» می باشد؟
(الف) افزایش فاصله میان انسان های فقیر و غنی در جهان
(ب) مشارکت مردم در تشکیل حکومت
۱۲۷۲. کدام یک از ثمرات منفی تمدن جدید در حوزه عدل و قسط می باشد؟
(الف) علم زدگی
(ب) فاصله میان انسان های فقیر و غنی در جهان
۱۲۷۳. مهم ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان
(الف) استحکام بخشیدن به نظام اسلامی
(ب) مشارکت مردم در تشکیل حکومت
۱۲۷۴. نیازهای کاذب با استفاده از جاذبه تبلیغات در مردم، در مورد کدام یک از آفات تمدن جدید است و نتیجه آن چه بود؟
(الف) مصرف زدگی - تغییر الگوی زندگی
(ب) نابودی طبیعت - کمبود منابع اولیه
۱۲۷۵. تصور نادرستی که از قرن هجدهم میلادی به علت پیشرفت های گسترده در علم پدید آمد چه بود؟
(الف) علم تجربی تنها رمز سعادت ملت هاست
(ب) علم تجربی با دین در تضاد است.
۱۲۷۶. آیه شریفه «ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَ جَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ» با کدام پیام زیر مرتبط است؟
(الف) حق را نمی توان با روش های نادرست به دیگران رساند.
(ب) پیام اسلامی، پیامی مطابق با فطرت انسان هاست.
۱۲۷۷. دوره استعمار تا چه زمانی ادامه داشت و ویژگی مهم آن چیست؟
(الف) اوایل قرن بیستم - مبارزه سیاسی - نظامی با ملتها
(ب) اواخر قرن بیستم - غارت علنی ثروت ملتها

سؤالات کوتاه پاسخ

۱۲۷۸. اثرات مثبت تمدن جدید در حوزه علم را فقط نام ببرید.
۱۲۷۹. میان یک پیام و روش تبلیغ آن چه رابطه ای باید برقرار باشد؟
۱۲۸۰. مصرف زدگی از آثار منفی کدام حوزه از تمدن جدید می باشد؟
۱۲۸۱. آثار تمدن جدید در چه حوزه هایی قابل بررسی می باشند؟
۱۲۸۲. آثار منفی تمدن جدید را در حوزه علم نام ببرید.
۱۲۸۳. برنامه های پیشنهادی برای مسئولیت ما مسلمانان در حوزه علم چیست؟ نام ببرید.
۱۲۸۴. پیشرفت علمی چه نتایج دارد؟
۱۲۸۵. از دیدگاه مقام معظم رهبری چه چیزی مایه اقتدار ملی است و چه خصوصیتی دارد؟
۱۲۸۶. از دیدگاه مقام معظم رهبری چه زمانی یک ملت به معنای حقیقی کلمه عالم می شود؟
۱۲۸۷. ضعف و شکست جوامع غربی در کدام موضوع، ما را به حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی رهنمون می سازد؟
۱۲۸۸. چرا نمی توان دین اسلام را با تعصب های جاهلانه یا با روش های فریب کارانه تبلیغ کرد؟
۱۲۸۹. مهم ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان چیست؟
۱۲۹۰. توجه به حکومت در اروپا عکس العمل در برابر چه چیزی بوده است؟
۱۲۹۱. آسیب های تمدن جدید در حوزه خانواده را بنویسید.
۱۲۹۲. آثار مثبت تمدن جدید در حوزه عدل و قسط را بنویسید.

۱۲۹۳. چه عاملی پایه‌های استقلال یک ملت را تقویت می‌کند و مانع تسلط بیگانگان می‌شود؟

۱۲۹۴. آثار منفی حوزه عدل و قسط را نام ببرید.

۱۲۹۵. توجه گسترده به حقوق و قانون، در کشورهای اروپایی عموماً عکس‌العملی در برابر چه موضوعی بود؟

۱۲۹۶. ابتدای آگاهی اروپاییان به قانون با چه امری آغاز شد؟

۱۲۹۷. کدام گام مثبت در تمدن جدید باعث شد که برخی حکومت‌های استبدادی و موروثی حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شوند؟

۱۲۹۸. چه عاملی سبب شد که سرمایه‌داران و قدرتمندان غربی، کشورهای دیگر به خصوص در آسیا و آفریقا را هدف قرار داده و آن‌ها را تصرف کنند؟

۱۲۹۹. سرمایه‌داران و قدرتمندان غربی، به چه بهانه‌ای کشورها را تصرف کردند؟

۱۳۰۰. مسئولیت ما در حوزه قسط و عدل چیست؟ نام ببرید.

۱۳۰۱. باطل‌پیشگان تا چه زمانی آرام نمی‌گیرند؟

۱۳۰۲. چرا عده‌ای از اهل باطل نه تنها زیر بار حق و حقیقت نمی‌روند، بلکه سد راه حق‌جویی و حق‌پرستی می‌شوند؟

۱۳۰۳. به‌فرموده امام خمینی (ره)، اصل و اساس سیاست ما با بیگانگان باید توجه بر چه موضوعی باشد؟

۱۳۰۴. استحکام بخشیدن به نظام اسلامی مربوط به مسئولیت ما در کدام حوزه است؟

۱۳۰۵. در تمدن جدید سودآوری کدام تجارت گوی سبقت را از تجارت مواد مخدر و اسلحه ربوده است؟

۱۳۰۶. در چه صورتی وضع حاکم در تولید فیلم‌ها، رمان‌ها و تصاویر تبلیغاتی در تمدن جدید تغییر می‌کرد؟

۱۳۰۷. آسیب‌ها و بیماری‌های خطرناکی که امروزه بسیار عادی جلوه می‌کند نتیجه چه غفلت‌هایی می‌باشد؟

۱۳۰۸. اگر بنیان خانواده سست شود چه پیامدهایی دارد؟

۱۳۰۹. وقتی حضرت ابراهیم و حضرت اسماعیل (ع) پایه‌های خانه کعبه را بالا بردند و بنای یک جامعه توحیدی را گذاشتند چه دعایی کردند؟

تعریف اصطلاح

۱۳۱۰. استعمار:

۱۳۱۱. خانواده هسته‌ای:

۱۳۱۲. خانواده گسترده:

کشف ارتباط

۱۳۱۳. هر یک از عبارت‌های سمت راست جدول با کدام یک از عبارت‌های سمت چپ جدول ارتباط دارد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است.)

(خرداد ۱۴۰۰ مشترک - ترکیبی با درس ۷ و ۹)

الف) دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه الهی	•	۱) از آثار منفی تمدن جدید در حوزه عدل و قسط
ب) دعای خیر و طلب آموزش برای صاحبان حق	•	۲) امر به معروف و نهی از منکر
ج) مهم‌ترین راه اصلاح جامعه از بیماری‌های اجتماعی	•	۳) دریافت پاداش‌های وصف‌نشدنی اخلاص
د) نابودی طبیعت	•	۴) از آثار منفی تمدن جدید در حوزه علم
	•	۵) جبران حقوق مردم

۱۳۱۴. موارد مرتبط را به هم وصل کنید. (یک مورد در ستون چپ اضافی است.)

الف) مهم‌ترین عامل استحکام و اقتدار نظام حکومتی	•	۱) مصرف‌زدگی
ب) از آثار منفی حوزه عدل و قسط	•	۲) توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت
ج) از آثار مثبت حوزه علم	•	۳) گسترش فساد و تباهی
د) از آثار مثبت حوزه عدل و قسط	•	۴) تقویت اتحاد ملی و مشارکت عمومی
ه) از آثار منفی حوزه علم	•	۵) توجه به قانون
	•	۶) ظهور پدیده استعمار

۱۳۱۵. هر یک از عبارتهای سمت راست جدول با کدام یک از عبارتهای سمت چپ جدول ارتباط دارد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است.) (شهریور ۹۸ مشترک)

الف) ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار	○	○	۱) از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه عدل و قسط
ب) توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت	○	○	۲) از آثار منفی تمدن جدید در حوزه علم
ج) فروپاشی نهاد خانواده	○	○	۳) از آثار منفی تمدن جدید در حوزه خانواده
د) مشارکت مردم در تشکیل حکومت	○	○	۴) از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه علم
			۵) از آثار منفی تمدن جدید در حوزه عدل و قسط

۱۳۱۶. هر یک از عبارات ستون سمت راست با کدام یک از پیامدهای تمدن جدید در ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است.) (دی ۹۸ مشترک)

الف) تصرف منابع طبیعی و معدنی کشورها	○	○	۱) استفاده ابزاری از زنان
ب) مهار کردن آب‌ها با ساخت سدهای بزرگ	○	○	۲) افزایش فاصله فقیر و غنی
ج) سودآوری تجارت فحشا بیش از مواد مخدر	○	○	۳) ظهور ظلم فراگیر و استعمار
			۴) توانایی بهره‌مندی از طبیعت

۱۳۱۷. کدام یک از گزینه‌های ستون سمت چپ به گزینه‌های ستون سمت راست مربوط است؟ (دی ۹۸ انسانی)

الف) مصرف‌زدگی	○	○	۱) آثار منفی تمدن جدید در حوزه خانواده
ب) استفاده ابزاری از زنان	○	○	۲) آثار منفی تمدن جدید در حوزه علم
ج) ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار	○	○	۳) آثار منفی تمدن جدید در حوزه عدل و قسط

۱۳۱۸. هر یک از عبارتهای ستون سمت راست با کدام یک از عبارتهای ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است.) (دی ۹۹ مشترک)

الف) نظریات و کشفیات جدید در علوم مختلف	○	○	۱) توجه به قانون
ب) آشنایی مردم با حقوق خود در مقابل دولتها	○	○	۲) مصرف‌زدگی
ج) ایجاد نیازهای کاذب با استفاده از جاذبه تبلیغات در مردم	○	○	۳) علم‌زدگی
			۴) رشد سریع علم

۱۳۱۹. ارتباط ستون سمت راست با ستون سمت چپ را مشخص کنید. (یک مورد در ستون چپ اضافی است.) (دی ۹۹ انسانی)

الف) دل‌مشغولی به کالاهای گوناگون	○	○	۱) اثر مثبت تمدن جدید در حوزه علم
ب) بی‌بندوباری جنسی	○	○	۲) افزایش فاصله میان غنی و فقیر
ج) توجه به قانون و ساختار حکومت	○	○	۳) غفلت از تکامل بُعد معنوی انسان
د) توانایی بهره‌مندی از طبیعت	○	○	۴) مقابله با حاکمیت نامطلوب کلیسا
			۵) تغییر ضوابط و معیارهای اخلاقی

۱۳۲۰. هر یک از عبارتهای ستون سمت راست جدول با کدام یک از عبارتهای ستون سمت چپ جدول ارتباط دارد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است.) (دی ۹۹ مشترک - ترکیبی با دروس ۷ و ۹)

الف) مهم‌ترین راه اصلاح جامعه از گناهان اجتماعی	○	○	۱) استحکام بخشیدن به نظام اسلامی
ب) از مسئولیت‌های ما در حوزه عدل و قسط	○	○	۲) برترین جهاد
ج) سخن حق در برابر سلطان ستمگر از دیدگاه پیامبر	○	○	۳) پذیرش ولایت الهی
د) از عناصر اصلی ارتقا جایگاه خانواده در تمدن اسلامی	○	○	۴) احیای منزلت زن و ارزش‌های اصیل او
			۵) امر به معروف و نهی از منکر

۱۳۲۱. هر یک از عبارتهای ستون سمت راست جدول با کدام یک از عبارتهای ستون سمت چپ جدول ارتباط دارد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است.) (خرداد ۱۴۰۰ مشترک - ترکیبی با دروس ۵ و ۷)

الف) نقشه جهان با همه موجودات و ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها	○	○	۱) قضا
ب) اجرا و پیاده کردن نقشه جهان و خلق موجودات آن	○	○	۲) علم‌زدگی
ج) امروز و فردا کردن و به تأخیر انداختن توبه	○	○	۳) استفاده ابزاری از زنان
د) از آثار منفی تمدن جدید در حوزه خانواده	○	○	۴) تقدیر
			۵) تسويف

۱۳۲۲. هر یک از عبارات‌های ستون سمت راست جدول با کدام یک از عبارات‌های ستون سمت چپ جدول ارتباط دارد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است.)

(شهریور ۱۴۰۰ مشترک - ترکیبی با درس ۷، ۴ و ۹)

(الف) از میوه‌های درخت اخلاص	○	○ (۱) دوره جوانی
(ب) بهترین زمان برای توبه	○	○ (۲) توجه به قانون
(ج) از ویژگی‌های جامعه عدالت‌محور	○	○ (۳) علم‌زدگی
(د) از آثار مثبت حوزه عدل و قسط در تمدن جدید	○	○ (۴) نفوذناپذیری در برابر شیطان
		○ (۵) فراهم نمودن امکان رشد برای همه انسان‌ها

(دی ۱۴۰۰ مشترک)

۱۳۲۳. هر یک از موارد ستون سمت راست با کدام یک از موارد ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است.)

(الف) مشارکت مردم در تشکیل حکومت	○	○ (۱) ظهور پدیده استعمار
(ب) بی‌بندوباری جنسی	○	○ (۲) از بین رفتن حکومت‌های استبدادی
(ج) حاکمیت نامطلوب کلیسا	○	○ (۳) توجه به قانون
		○ (۴) تغییر معیارهای اخلاقی

(خرداد ۱۴۰۰ انسانی)

۱۳۲۴. کدام یک از گزینه‌های ستون سمت چپ به گزینه‌های ستون سمت راست مربوط می‌باشد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است.)

(الف) برهم خوردن تعادل ترکیبی گازهای جوی	○	○ (۱) توجه به قانون
(ب) قوانین حمایت از خانواده‌های تک‌سرپرست	○	○ (۲) نابودی طبیعت
(ج) به رسمیت شناختن حقوق متقابل زن و مرد	○	○ (۳) بی‌بندوباری جنسی
		○ (۴) استفاده ابزاری از زن

سؤالات چهارگزینه‌ای

۱۳۲۵. آثار و پیامدهای منفی تمدن جدید در حوزه «علم» و «عدالت» به ترتیب، کدام است؟

- (۱) توان تصرف فوق‌العاده بشر در طبیعت به واسطه رشد تکنولوژی - گسترش حقوق بشر در برابر قانون کلیسا
- (۲) توان تصرف فوق‌العاده بشر در طبیعت به دلیل رشد تکنولوژی - افزایش فاصله میان انسان‌های فقیر و غنی در جهان
- (۳) تغییر الگوی زندگی و توجه دائمی مردم به کالاهای متنوع و گوناگون - گسترش حقوق بشر در برابر قانون کلیسا
- (۴) تغییر الگوی زندگی و توجه دائمی مردم به کالاهای متنوع - افزایش فاصله میان انسان‌های فقیر و غنی در جهان

(هنرمند ۱۴۰۰)

۱۳۲۶. تشکیل مکاتب و فرقه‌هایی به نام مکاتب عرفانی و معنوی در تمدن جدید، مربوط به کدام مورد است؟

- (۱) آثار منفی پدیده استعمار که روحیه فزون‌خواهی حاکمان غربی سبب شد تا فرقه‌ها و مکاتب متعدد ایجاد شود.
- (۲) آثار منفی علم‌زدگی که علم تجربی را تنها رمز سعادت ملت‌ها می‌دانستند و معتقد بودند جامعه باید این راه را بپیماید.
- (۳) آثار مثبت علم‌گرایی که با راه‌اندازی شبکه‌های اجتماعی و کشفیات جدید، جامعه را به طرف عرفان سوق دادند.
- (۴) آثار مثبت توجه به قانون که برای گذر از قرون وسطی و شکل‌گیری دوره جدید، ضرورت تأسیس مکاتب احساس شود.

(خارج ۱۴۰۰)

۱۳۲۷. کدام مورد، مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در افکار عمومی جهان است؟

- (۱) حقیقت‌طلبی و روشن‌ضمیری در مواجهه با تبلیغات جبهه باطل
- (۲) استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور و پیشرفت و تعالی
- (۳) تقویت عزت‌نفس عمومی و تلاش برای خودباوری در جامعه
- (۴) تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری با همت بلند

(تجربی ۹۸)

۱۳۲۸. آسیب جدی تنوع‌طلبی و مصرف‌گرایی برای مردم در تمدن جدید، کدام است؟

- (۱) بحران‌های اخلاقی ظهور کرد و برخی افراد با هدف کسب مقام و شهرت، ادعای پاسخ به نیازهای معنوی بشر نمودند.
- (۲) دستیابی به ابزارهای نوین افزایش یافت و در نتیجه با افزایش بهره‌برداری از منابع طبیعی، محیط‌زیست تخریب شد.
- (۳) مردم از فطرت دور شدند و دیدگاه حاکم که انسان را موجود زنده طبیعی و معنوی می‌داند، شکست خورد.
- (۴) انسان را از اساسی‌ترین نیاز خود، یعنی پرورش و تکامل بُعد معنوی و متعالی خویش غافل می‌سازد.

(هنر ۹۸)

۱۳۲۹. از میان عبارات زیر کدام موارد درست است؟

- (الف) برای اروپایی که قرن‌ها گرفتار بت‌پرستی بود، تمدن دوم یک حرکت رو به جلو محسوب می‌شد.
- (ب) اعتراف به گناهان خود در حضور کشیش، آیین دیگری بود که توسط این مبلغین میان مسیحیان رواج یافت. برای این کار اتاق ویژه‌ای در کلیسا ساخته شد که محل اعتراف و توبه کردن بود.
- (ج) پیشرفت خیره‌کننده جامعه در حوزه عدالت سبب شده است که دوران جدید را دوران عدالت نام‌گذاری کنند.
- (د) از حدود قرن هفدهم میلادی به علت پیشرفت‌های گسترده در علم، این احساس پدید آمد که علم تجربی تنها رمز سعادت ملت‌هاست.
- (ه) حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود، گام مثبت دیگری بود که در تمدن جدید برداشته شد.

(۴) ب - ج - ه

(۳) الف - د - ه

(۲) ب - ج - د

(۱) الف - ب - ه

۱۳۳۰. علت ظهور مکاتب عرفانی و معنوی در غرب چیست و چرا نتیجه‌ای جز سردرگمی برای بشر نداشته است؟

(خرداد ۹۹ مشترک)

۱۳۳۱. آثار و پیامدهای مثبت تمدن جدید در حوزه علم را بنویسید.

(خرداد ۹۹ انسانی)

۱۳۳۲. از آثار منفی حوزه علم در تمدن جدید «مصرف‌زدگی» را توضیح دهید.

(شهریور ۹۹ مشترک)

۱۳۳۳. افزایش توان علمی بشر در تمدن جدید چگونه موجب «نابودی طبیعت» گردید؟

(شهریور ۱۴۰۰ مشترک)

۱۳۳۴. از آثار منفی تمدن جدید در حوزه علم، نابودی طبیعت را توضیح دهید.

پرتکرار (خرداد ۱۴۰۰ مشترک و دی ۹۹ انسانی)

۱۳۳۵. جدی‌ترین آسیبی که «مصرف‌زدگی» بر رشد و تعالی انسان دارد، چیست، چرا؟

(شهریور ۹۸ انسانی)

۱۳۳۶. از آثار مثبت حوزه علم، توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت را توضیح دهید.

(خرداد ۹۹ انسانی)

۱۳۳۷. جهت حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی، ترسیم چهره منطقی و عقلانی دین اسلام را شرح دهید.

پرتکرار (خرداد ۱۴۰۱ انسانی و خرداد ۹۹ انسانی)

۱۳۳۸. مصرف‌زدگی نتیجه کدام دیدگاه غالب و حاکم در تمدن جدید است و سرانجام این اندیشه چیست؟

۱۳۳۹. «تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری» را به عنوان مسئولیت ما در حوزه علم توضیح دهید.

۱۳۴۰. حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی که از مسئولیت‌های ما در حوزه علم است را توضیح دهید.

۱۳۴۱. میان یک پیام و روش تبلیغ آن، چه رابطه‌ای وجود دارد؟ توضیح دهید.

۱۳۴۲. طبق آیات قرآن کریم برای ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام، چه روش‌های تبلیغی توصیه شده است؟

(دی ۹۷ مشترک)

۱۳۴۳. مسئولیت ما برای جلوگیری از آسیب‌های تمدن جدید در حوزه خانواده چیست؟

(خرداد ۹۹ مشترک)

۱۳۴۴. دو مورد از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه عدل و قسط را نام ببرید.

(خرداد ۹۹ انسانی)

۱۳۴۵. از آثار منفی تمدن جدید در حوزه عدل و قسط «ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار» را شرح دهید.

(شهریور ۹۹ انسانی)

۱۳۴۶. آثار مثبت تمدن جدید در حوزه عدل و قسط مشارکت مردم در تشکیل حکومت را توضیح دهید.

(دی ۹۹ مشترک)

۱۳۴۷. تلاش در جهت «تحکیم بنیان خانواده» به عنوان مسئولیت ما در تمدن جدید را شرح دهید.

پرتکرار (خرداد ۱۴۰۱ مشترک و خرداد ۱۴۰۰ مشترک)

۱۳۴۸. از مسئولیت‌های مسلمانان در حوزه عدل و قسط «استحکام بخشیدن به نظام اسلامی» را شرح دهید.

(خرداد ۱۴۰۰ مشترک عصر)

۱۳۴۹. دیدگاه غالب و حاکم در تمدن جدید نسبت به انسان چگونه است؟

پرتکرار (خرداد ۱۴۰۱ انسانی، خرداد ۹۸ مشترک و دی ۹۷ مشترک)

۱۳۵۰. یکی از آثار منفی تمدن جدید افزایش فاصله میان انسان‌های فقیر و غنی در جهان است آن را توضیح دهید.

(خرداد ۹۹ مشترک)

۱۳۵۱. دو مورد از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه عدل و قسط را نام ببرید.

پرتکرار (خرداد ۹۸ انسانی و شهریور ۹۸ مشترک)

۱۳۵۲. مهم‌ترین عوامل برای استحکام بخشیدن به نظام اسلامی را بنویسید.

(دی ۹۹ انسانی)

۱۳۵۳. از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه عدل و قسط مشارکت مردم در تشکیل حکومت را توضیح دهید.

پرتکرار (شهریور ۹۹ انسانی و دی ۹۸ مشترک)

۱۳۵۴. یکی از مسئولیت‌های ما در حوزه عدل و قسط مبارزه با ستمگران و تقویت جهاد و شهادت و صبر را به اختصار شرح دهید.

(شهریور ۹۹ مشترک)

۱۳۵۵. توجه به قانون که یکی از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه عدل است را شرح دهید.

(شهریور ۹۹ مشترک)

۱۳۵۶. مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد یک کشور در میان افکار عمومی جهان چیست، چرا؟

۱۳۵۷. یکی از سیاه‌ترین دوران‌های زندگی انسان روی کره زمین چه دوره‌ای است و در این دوره چه حوادثی اتفاق افتاده است؟

۱۳۵۸. چگونگی نهضت ضداستعماری و نتایج آن را بنویسید.

۱۳۵۹. باور برخی محققان درباره چگونگی شکل‌گیری پایه‌های اصلی قدرت اقتصادی غرب چیست؟

۱۳۶۰. تحقق سخن حق و زدودن موانع حق و حق‌پرستی از جامعه خود و جهان، چگونه میسر می‌شود؟

۱۳۶۱. چرا دولت انگلیس ناچار شده که وزارت تنهایی ایجاد کند؟

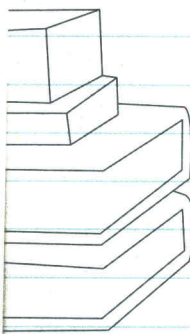
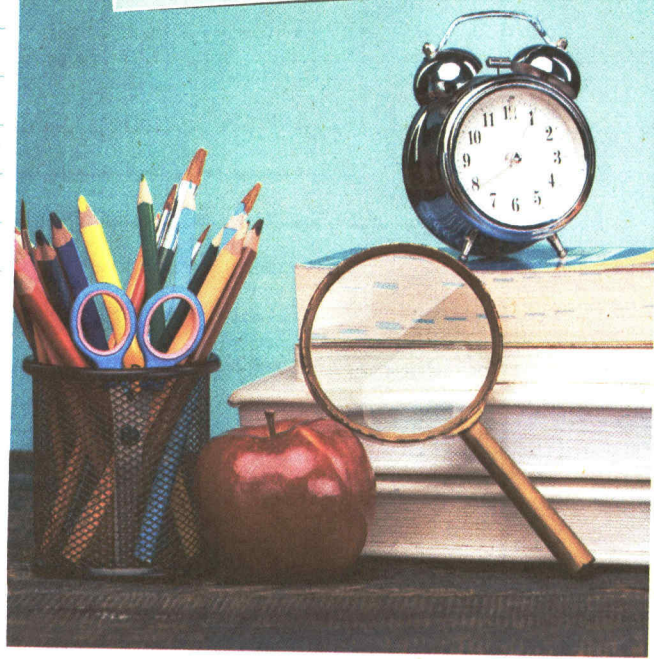
۱۳۶۲. «بی‌بندوباری جنسی» را به عنوان یکی از آسیب‌های تمدن جدید در حوزه خانواده، توضیح دهید.

۱۳۶۳. تصویب قوانین حمایت از خانواده‌های تک‌سرپرست در آمریکا چه نتیجه‌ای داشت؟

۱۳۶۴. در تمدن جدید استفاده ابزاری از زنان چگونه و در چه مواردی بوده است؟

بخش سوم

آزمون‌ها

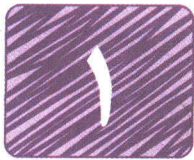

سؤالات امتحانی نوبت اول		تألیفی نوبت اول
درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)	رشته: ریاضی و تجربی	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه
تاریخ: / /		

ردیف	سؤالات	نمره
۱	الف) تدبیر در آیات و احادیث: در آیه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» تدبیر کنید و به سؤال زیر پاسخ دهید. چرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست دارند؟	۱
۲	هر یک از آیات زیر به کدام یک از مراتب توحید یا شرک اشاره دارد؟ الف) «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ» ب) «أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ»	۲
۳	در آیه «قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا...» تأمل کنید و توضیح دهید چگونه محتوای این آیه می تواند نشانی از وجود اختیار باشد؟	۳
۴	برائیس آیه شریفه «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَأُمْلَى لَهُمْ أَنْ كَيْدِي مَتِينٌ» پیام زیر را تکمیل کنید. برخی گناهکاران به دست خویش، خود را در معرض هلاکت قرار می دهند و گرفتار عذاب می شوند.	۴
۵	هر یک از آیات و احادیث زیر، بیانگر کدام یک از سنت های الهی می باشند؟ الف) «كَلَّا نُمِدُّ هُوْلَاءِ وَ هُوْلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا» ب) «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زَيْدٌ فِي إِيْمَانِهِ زَيْدٌ فِي بَلَاءِهِ»	۵
۶	چرا پیامبر (ص) فرمودند: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»؟	۶
۷	ب) درستی یا نادرستی عبارات های زیر را مشخص کنید. یک موجود فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست که خودش ذاتاً موجود باشد.	۷
۸	توحید در مالکیت معلول توحید در ولایت است.	۸
۹	فراگیر شدن تفرقه و تضاد و از بین رفتن امکان رشد و تعالی از ویژگی های انسان مشرک است.	۹
۱۰	اعتقاد به قضا و قدر الهی مانع تحرک و عمل انسان است.	۱۰
۱۱	ج) جای خالی عبارات های زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید. هر کدام از ما بر اساس خویش، خدا را می یابیم و حضورش را درک می کنیم.	۱۱
۱۲	التزام به شعار همه زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه با خدا، خویشستن، خانواده، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می دهد.	۱۲
۱۳	روح زندگی ضد دینی است.	۱۳
۱۴	شیطان اقرار کرده که توانایی فریب دادن را ندارد.	۱۴
۱۵	مختار بودن انسان یک است.	۱۵
۱۶	د) به سؤال های زیر پاسخ کوتاه دهید. هر چه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود، چه نتیجه ای دارد؟	۱۶
۱۷	عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین (ع) در برآوردن حاجات انسان چه زمانی موجب شرک است؟	۱۷
۱۸	وقتی خداوند به کسی اذن ولایت می دهد به چه معناست؟	۱۸
۱۹	بعد اجتماعی توحید عملی را تعریف کنید.	۱۹

تألیفی نوبت اول

سؤالات امتحانی نوبت اول

تاریخ: / /

مدت امتحان: ۸۰ دقیقه

رشته: ریاضی و تجربی

درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)

۰/۵	<p>ه) گزینه درست را انتخاب کنید.</p> <p>با توجه به مراتب شرک کدام گزینه درست می باشد؟</p> <p>۱) اگر کسی برای فرد یا سایر مخلوقات حسابی جداگانه باز کند؛ گرفتار شرک در ربوبیت شده است. ☐</p> <p>۲) اگر کسی معتقد به شرک در مالکیت باشد، معتقد به شرک در خالقیت نیز خواهد شد. ☐</p>	۲۰
۰/۵	<p>و) کشف ارتباط:</p> <p>کدام یک از گزینه های ستون سمت چپ با گزینه های ستون سمت راست، مرتبط می باشد؟ (یک مورد در ستون چپ اضافی است).</p> <p>الف) برو این دام بر مرغی دگر نه ☐ (۱) دریافت پاداش های وصف ناشدنی ☐</p> <p>ب) دیدار محبوب حقیقی ☐ (۲) افزایش معرفت نسبت به خدا ☐</p> <p>(۳) نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه های شیطان ☐</p>	۲۱
۰/۵	<p>ز) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.</p>	۲۲
۰/۵	<p>حسن فاعلی:</p>	۲۳
۰/۵	<p>قضای الهی:</p>	۲۴
۰/۵	<p>بتلاء در لغت:</p>	۲۵
۱	<p>ح) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.</p> <p>به چه علت تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان پذیری از طاغوت باعث می شود که شخص درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد؟</p>	۲۶
۰/۷۵	<p>چگونه راز و نیاز با خدا و کمک خواستن از او ما را در رسیدن به حقیقت بندگی و اخلاص یاری می کند؟</p>	۲۷
۱	<p>رابطه اختیار انسان با اراده خداوند را توضیح دهید.</p>	۲۸
۱	<p>امداد خاص (توفیق الهی) را به عنوان یکی از سنت های الهی توضیح دهید.</p>	
۱۶	جمع بارم	

سؤالات امتحانی نوبت اول		تألیفی نوبت اول
درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)	رشته: ریاضی و تجربی	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه
		تاریخ: / /

ردیف	سؤالات	نمره
۱	الف) تدبر در آیات و احادیث: نوع توحید و شرک را در آیات شریفه زیر مشخص کنید. الف) «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ» ب) «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» ج) «أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ»	۱/۵
۲	هر یک از آیات و احادیث زیر، بیانگر کدام یک از سنت‌های الهی می‌باشد. الف) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلُهَا» ب) «و چه بسا احسان بیایی خدا، کسی را گرفتار کند و پرده پوشی خدا او را مغرور سازد...»	۱/۵
۳	ب) درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر را با مشخص کنید. عبادت بهار جوانی را زیبا می‌سازد و استعدادها را شکوفا می‌کند.	۰/۵
۴	اعتقاد به توحید در ربوبیت بدان معناست که موجودات، به خصوص انسان قدرت تدبیر ندارند.	۰/۵
۵	همین اختیار محدودی که داریم، مبنای تصمیم‌گیری‌ها و تعیین‌کننده سرنوشت ماست.	۰/۵
۶	ج) جای خالی عبارت‌های زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید. هر کس برای درمان به پزشک مراجعه کند نه تنها پزشک را شریک خداوند قرار نداده، بلکه به عمل کرده است.	۰/۵
۷	انسان موحد باور دارد که دشواری‌های زندگی نشانه بی‌مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای و اوست.	۰/۵
۸	شناخت قوانین جهان خلقت از طریق علمی مانند فیزیک، شیمی و زیست‌شناسی سبب آشنایی ما با الهی و بهره گرفتن از می‌شود.	۰/۵
۹	د) به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید. جهان هستی در چه مراحل به خداوند نیازمند است؟	۰/۵
۱۰	چرا خداوند مالک جهان است؟	۰/۵
۱۱	اگر خداوند پیامبر (ص) را ولی انسان‌ها معرفی می‌کند به چه معناست؟	۰/۵
۱۲	دو مورد از شواهدی که بر اختیار انسان دلالت دارد نام ببرید؟	۰/۵
۱۳	در کسب توفیق الهی چه عواملی نقش تعیین کننده دارند؟	۰/۵
۱۴	ه) گزینه درست را انتخاب کنید. مفهوم نیازمندی مخلوقات به خداوند در هر آن، از کدام بیت قابل برداشت است؟ ۱) دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید اول خدا دید ☐ ۲) ما همه شیران ولی شیر عَلم / حمله‌مان از باد باشد دم به دم ☐	۰/۵
۱۵	در اندیشه اسلامی چگونه در فعل اختیاری تا زمانی که انسان به انجام فعل اراده نکند، انجام نمی‌گیرد، اما در عین حال، وجود ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته به اراده خداست؟ ۱) اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافاتی ندارد. ☐ ۲) اختیار انسان نقشی بر عهده دارد و در کنار اراده الهی مطرح می‌شود. ☐	۰/۵

تألیفی نوبت اول

سؤالات امتحانی نوبت اول

تاریخ: / /

مدت امتحان: ۸۰ دقیقه

رشته: ریاضی و تجربی

درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)

۱/۵	<p>(و) کشف ارتباط:</p> <p>هر یک از عبارت‌های سمت راست با کدام یک از عبارت‌های سمت چپ ارتباط دارد. (یک مورد اضافی است)</p> <p>الف) زندگی پاک و بانشاط ☐</p> <p>ب) تفکر در نشانه‌های الهی ☐</p> <p>ج) تشخیص حق از باطل ☐</p> <p>۱) دستیابی به درجاتی از حکمت ☐</p> <p>۲) دریافت پاداش‌های وصف‌ناشدنی ☐</p> <p>۳) افزایش معرفت و شناخت نسبت به خدا ☐</p> <p>۴) نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان ☐</p>	۱۶
۰/۵	<p>ز) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.</p> <p>اخلاص در لغت:</p> <p>تقدیر:</p>	۱۷
۰/۵	<p>ح) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.</p> <p>استدلال کنید که چرا انسان در شناخت ذات و چیستی خداوند ناتوان است؟</p> <p>در چه صورت یک جامعه توحیدی است؟</p> <p>امیرالمؤمنین (ع) برداشت صحیح از قضا و قدر را چگونه به دیگران آموخت؟</p> <p>تفاوت امتحان الهی و امتحان بشری را بنویسید؟</p>	۱۸
۱/۵		۱۹
۱		۲۰
۱		۲۱
۱۶	جمع بارم	۲۲

سؤالات شبیه‌ساز امتحان نهایی نوبت دوم		تألیفی نوبت دوم
درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)	رشته: ریاضی و تجربی	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه
		تاریخ: / /

ردیف	سؤالات	نمره
۱	الف) تدبر در آیات و احادیث: با تدبر در آیه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» نتیجه اعتقاد به توحید در ربوبیت چیست؟	۰/۵
۲	آیه «أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ» به کدام یک از سنت‌های الهی اشاره دارد؟	۰/۵
۳	آیه شریفه «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ» به کدام معیار تمدن اسلامی اشاره دارد؟	۰/۵
۴	حضرت علی (ع) در حدیث «يَا مَعْشَرَ التَّجَارِ الْفَقْهَ ثُمَّ الْمُتَجَرِّ» چه توصیه‌ای در خصوص کار و تجارت دارند؟	۰/۵
۵	حدیث پیامبر (ص): «يَبُتُّ الْمُؤْمِنُ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ» به کدام حُسن اشاره و تأکید شده است؟	۰/۵
۶	ب) درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید. ما و همه پدیده‌های جهان برای پدید آمدن به آفریننده‌ای نیاز داریم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی است.	۰/۵
۷	جامعه موحد، حکومت کسانی را که خداوند به آن‌ها حق حکومت کردن را نداده است، می‌پذیرد.	۰/۵
۸	مبنای تصمیم‌گیری‌های انسان و تعیین‌کننده سرنوشت او همین اختیار کاملی است که دارد.	۰/۵
۹	در فرهنگ قرآن کریم توفیق به معنی آسان نمودن که همان امداد عام خداوند است، می‌باشد.	۰/۵
۱۰	ج) جاهای خالی عبارتهای زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید. در میان اعمال واجب، تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد.	۰/۵
۱۱	در علل هر عامل به‌طور مستقیم نقش خاصی را بر عهده دارد که با نقش دیگری متفاوت است.	۰/۵
۱۲	عبارت «کار امروز را به فردا انداختن» یکی از حیل‌هایی است که شیطان با آن انسان را به می‌کشاند.	۰/۵
۱۳	یکی از ویژگی‌های فرهنگ علمی دوره اسلامی تحصیل علم به طبقه یا قشری خاص بود.	۰/۵
۱۴	د) به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید. برترین عبادت‌ها چیست؟	۰/۵
۱۵	موجودات از چه جهت به قضای الهی وابسته هستند؟	۰/۵
۱۶	جامعه چه زمانی نیازمند توبه اجتماعی است؟	۰/۵
۱۷	هر کس که نگران عاقبت کار خود است به روشنی درمی‌یابد که چگونه می‌توان هر گونه نگرانی نسبت به آینده را از بین برد؟	۰/۵
۱۸	ه) گزینه درست را انتخاب کنید. برخورداری انسان موحد از آرامش روحی ثمره چیست؟	۰/۵
۱۹	(۱) اعتقاد در یگانگی خدا (۲) اخلاص در بندگی خدا (۳) اعتقاد به تدبیر خدا کدام یک از گزینه‌های زیر جزء قدر الهی نمی‌باشد؟	۰/۵
۲۰	(۱) فرو ریختن دیوار کج (۲) تعداد الکترون‌های هر عنصر (۳) ویژگی مختار بودن انسان این‌که انسان در کنار تدبیر خود یا سایر مخلوقات حسابی جداگانه باز کند نشان‌دهنده چیست؟	۰/۵
	(۱) شرک در مالکیت (۲) شرک در ولایت (۳) شرک در ربوبیت	

تألیفی نوبت دوم

سؤالات شبیه ساز امتحان نهایی نوبت دوم

تاریخ: / /

مدت امتحان: ۸۰ دقیقه

رشته: ریاضی و تجربی

درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)

۰/۵	۲۱	هر آموزه و حکم دین اسلام بر اساس حکمت الهی تنظیم شده است، پس کدام مسئولیت بر مسلمانان در حوزه علم واجب می‌گردد؟ (۱) ترسیم چهره عقلائی و منطقی دین اسلام (۲) حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی (۳) تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری (و) کشف ارتباط:
۱/۵	۲۲	هر یک از عبارت‌های سمت راست با کدام یک از عبارت‌های سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد اضافی است). الف) روحیه فزون خواهی حاکمان غربی ☐ ب) دخالت مردم در امور خود ☐ ج) حاکمیت نامطلوب کلیسا ☐ د) ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار ☐ ه) توجه به قانون ☐ و) مشارکت مردم در تشکیل حکومت ☐ ز) افزایش فاصله انسان‌های فقیر و غنی ☐
۰/۵	۲۳	ز) اصطلاحات زیر را تعریف کنید. پیرایش یا تخلیه:
۰/۵	۲۴	توحید در مالکیت:
۱/۵	۲۵	ح) احکام: با استفاده از کلمات داخل پرانتز جملات زیر را کامل کنید. (یک کلمه اضافی است). (واجب کفایی - حرام - مستحب - جایز) الف) تولید و توزیع فیلم‌ها به منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی (.....) ب) شرکت در مجالس شادی که موجب تقویت صلۀ رحم یا تبلیغ دین شود. (.....) ج) شرط بندی در بازی‌های ورزشی و معمولی (.....) ط) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. مختور از این که خداوند نور هستی است، یعنی چه، توضیح دهید؟ مراتب برخورد خداوند با انسان‌های گناهکار را تا رسیدن به سنت املاء و استدراج شرح دهید.
۱/۵	۲۸	از مراحل تکمیلی توبه «تلاش در جهت دور شدن از گناه» را توضیح دهید؟
۱	۲۹	چرا ارتقای جایگاه خانواده در دوره تمدن اسلامی از اهداف مهم پیامبر (ص) به شمار می‌رفت. توضیح دهید؟
۱	۳۰	دیدگاه رهبران کلیسا درباره موضوعات علمی و نسبت آن با ایمان چگونه بود؟
۲۰	جمع بارم	

سؤالات شبیه‌ساز امتحان نهایی نوبت دوم		تألیفی نوبت دوم
درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)	رشته: ریاضی و تجربی	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه
		تاریخ: / /

ردیف	سؤالات	نمره
۱	الف) تدبیر در آیات و احادیث: بر اساس آیه شریفه «أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ» به پرسش‌های زیر پاسخ دهید. الف) آیه بیانگر کدام نوع از شرک است؟	۱
۲	ب) چرا پیامبر (ص) ضامن بعضی از افراد نیست؟ طبق آیه «يَسْتَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا» به پرسش‌های زیر پاسخ دهید. الف) قرآن کریم چه چیزهایی را دارای منفعت و در عین حال گناه بسیار می‌داند؟	۲
۳	ب) مسلمانان پس از این دستور خداوند، چه واکنشی نشان دادند؟ در عبارت قرآنی «...مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» دو اصل اساسی اعتقادی که دو معیار تمدن اسلامی نیز به حساب می‌آیند، کدام‌اند؟	۳
۴	ب) درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید. هرچه معرفت به خدا بیشتر شود به افزایش درجه اخلاص انسان کمک خواهد کرد.	۴
۵	رابطه خداوند با موجودات جهان در بقا تا حدی شبیه رابطه ساعت‌ساز و ساعت است.	۵
۶	حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود در تمدن جدید مربوط به آثار مثبت حوزه عدل و قسط است.	۶
۷	یکی از اوصاف اسلام از زبان زهرا ^س عبدالله، آزاد ساختن بندگان از بندگی خدا به سوی بندگی انسان‌هاست.	۷
۸	ج) جای خالی عبارت‌های زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید. ذهن ما گنجایش درک موضوعات را ندارد، زیرا لازمه شناخت هر چیزی به آن است.	۸
۹	جامعه‌ای که در مسیر حرکت می‌کند و تمام ارکان آن به سوی اجرای فرمان‌های خدا پیش رود، به صورت جامعه‌ای درمی‌آید.	۹
۱۰	نقشه جهان با همه ریزه‌کاری‌هایش از آن خدا و از خداست و اجرا و پیاده‌کردن آن نیز به خداست.	۱۰
۱۱	د) به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید. چرا حرکت به سوی معرفتی عمیق به خداوند در جوانان بیشتر است؟	۱۱
۱۲	در چه صورت یک جامعه نیازمند توبه اجتماعی است؟	۱۲
۱۳	دعوت مکرر قرآن به خردورزی چه نتیجه‌ای به دنبال داشت؟	۱۳
۱۴	علل عرضی در پیدایش یک پدیده، چگونه عمل می‌کند؟	۱۴
۱۵	اثر هر یک از اعمال زیر در زندگی انسان چیست؟ الف) ایمان و تقوای واقعی ب) احسان به والدین	۱۵
۱۶	ه) گزینه درست را انتخاب کنید. بیت «هیچ گویی سنگ را فردا بیا / و نیایی من دهم بد را سزا» مربوط به کدام‌یک از نشانه‌ها و شواهد وجود اختیار است؟	۱۶
۱۷	۱) تفکر و تصمیم ۲) مسئولیت‌پذیری ۳) احساس رضایت یا پشیمانی دو دسته شدن مردم در برابر دعوت انبیا، کدام سنت را رقم می‌زند؟	۱۷
۱۸	۱) امداد عام الهی ۲) ابتلاء ۳) توفیق الهی از جمله پاداش‌های وصف‌ناشدنی اخلاص چیست؟ ۱) تشخیص حق از باطل در شرایط پیچیده ۲) نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان ۳) دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه خدا	۱۸

تألیفی نوبت دوم

سؤالات شبیه ساز امتحان نهایی نوبت دوم

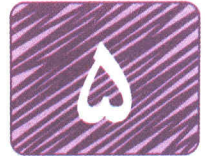
تاریخ: / /

مدت امتحان: ۸۰ دقیقه

رشته: ریاضی و تجربی

درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)

۱۹	(و) کشف ارتباط: هر یک از عبارت های سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد. (یک مورد اضافی است).	۱/۵
	الف) خداوند تنها مبدأ جهان ☐	☐ (۱) شرک در ولایت
	ب) استقلال فرد در تصرف عالم ☐	☐ (۲) شرک در مالکیت
	ج) تدبیر انحصاری جهان هستی ☐	☐ (۳) توحید در ربوبیت
		☐ (۴) توحید در خالقیت
۲۰	ز) اصطلاحات زیر را تعریف کنید. حسن فعلی:	۱/۵
۲۱	تسویف:	۱/۵
	ح) احکام:	
۲۲	حکم هر یک از این موارد را بنویسید. (واجب کفایی - واجب - مستحب - جایز) (یک مورد اضافی است). الف) اجتناب مسئولین و مدیران کشور از اشرافی گری و تجمل گرایی ب) فراهم کردن امکانات ورزشی برای دورشدن مردم از فساد در شرایط ضروری ج) استفاده از موسیقی، خواه سنتی و کلاسیک و خواه غیرسنتی و مدرن	۱/۵
۲۳	ط) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. نتیجه مهلت ها و نعمت هایی که خداوند در اختیار گناهکاران خرسند از کار خود قرار می دهد، چیست؟	۱/۵
۲۴	در مراحل تکمیلی توبه حقوق مردم به چند دسته تقسیم می شوند و برای جبران آن باید چگونه عمل کرد؟ با ذکر مثال توضیح دهید.	۱/۵
۲۵	قرآن کریم در بیان اوصاف «نمازگزاران» و «تکذیب کنندگان دین» به ترتیب چه تعبیری به کار برده است؟	۱
۲۶	از مسئولیت های ما در حوزه علم «ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام» را شرح دهید؟	۱/۵
	جمع بارم	۲۰

سؤالات امتحان نهایی نوبت دوم			خرداد ۱۴۰۱
درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)	رشته: ریاضی و تجربی	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه	تاریخ: ۱۴۰۱/۰۳/۰۱

ردیف	سؤالات	نمره
۱	الف) تدبر در آیات قرآن و حدیث: آیه شریفه «...قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُوا الْأَلْبَابِ» بیانگر کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی است؟	۵/۰
۲	با توجه به عبارت قرآنی «أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ...» دو روش صحیح دعوت را بنویسید.	۵/۰
۳	با توجه به آیه شریفه «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ» خداوند کسانی را که در راه او قدم بردارند، به طور خاص می کند.	۵/۰
۴	مراتب توحید یا شرک را در آیه شریفه «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ...» مشخص کنید.	۵/۰
۵	بر اساس حدیث شریف پیامبر (ص): «مؤمنان با توجه به بر یکدیگر برتری پیدا می کنند»	۵/۰
۶	ب) درستی یا نادرستی گزاره های زیر را مشخص کنید. دوره جوانی، دوره تثبیت خوی ها و خصلت ها است.	۵/۰
۷	میان سعادت انسان در دنیا و جهان آخرت و بایدها و نبایدهای دین (احکام)، ارتباط و هماهنگی برقرار است.	۵/۰
۸	توانایی بهره مندی بیشتر از طبیعت از آثار منفی تمدن جدید در حوزه علم است.	۵/۰
۹	عناصر اصلی برنامه پیامبر (ص) در ارتقاء جایگاه خانواده، احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او بود.	۵/۰
۱۰	ج) عبارت های زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید. تنها شیوه مطمئن و قابل اعتمادی که پیش روی هر انسان خردمند و عاقبت اندیش قرار دارد است.	۵/۰
۱۱	اولین آیاتی که بر رسول خدا (ص) نازل شد درباره بود.	۵/۰
۱۲	اگر رفتار ناپسند برخی افراد سبب بدبینی دیگران به دین شده در واقع افراد ضایع شده است.	۵/۰
۱۳	اگر لایه ظاهری و سطحی موقعیت زن در دنیای امروز کنار رود، خواهیم دید که سودآوری در حال ربودن گوی سبقت از تجارت مواد مخدر و اسلحه است.	۵/۰
۱۴	د) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. میان بُعد فردی و بُعد اجتماعی توحید چه رابطه ای وجود دارد؟	۵/۰
۱۵	مجموعه عوامل مستقل در «پرورش گل» از کدام نوع علت است؟	۵/۰
۱۶	سنت حاکم بر زندگی «معاندان و غرق شدگان در گناه» کدام است؟	۵/۰
۱۷	مهم ترین راه اصلاح و معالجه جامعه از بیماری ها و انحرافات اجتماعی چیست؟	۵/۰
۱۸	جامعه عدالت محور پیامبر (ص) چگونه جامعه ای بود؟ (دو مورد)	۵/۰
۱۹	زمینه های پیدایش تمدن جدید را بنویسید.	۵/۰
۲۰	ه) اصطلاحات زیر را تعریف کنید. حُسن فاعلی:	۵/۰
۲۱	توحید در خالقیت:	۵/۰

خرداد ۱۴۰۱

سؤالات امتحان نهایی نوبت دوم

تاریخ: ۱۴۰۱/۰۳/۰۱

مدت امتحان: ۸۰ دقیقه

رشته: ریاضی و تجربی

درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)

۱/۵	(و) کشف ارتباط: هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از موارد سمت چپ ارتباط دارد؟	۲۲
	<p>الف) هیچ عاقل مرکلوخی را زند؟ ☐</p> <p>ب) این که فردا این کنم یا آن کنم ☐</p> <p>ج) گر نبودی اختیار این شرم چیست؟ ☐</p> <p>۱) تفکر و تصمیم ☐</p> <p>۲) مسئولیت پذیری ☐</p> <p>۳) احساس رضایت یا پشیمانی ☐</p>	
۲	(ز) احکام: حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید: (جایز - حرام - واجب - مستحب - واجب کفایی) (یک مورد اضافی است) الف) هر نوع تجارت که به نفع رژیم صهیونیستی باشد. ب) تولید و توزیع فیلم های سینمایی جهت مبارزه با تهاجم فرهنگی ج) ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف دینی د) خودداری از خرید کالای خارجی که مصرف آن سبب وابستگی کشور شود.	۲۳
۱	ح) به پرسش های زیر پاسخ کامل دهید: نیازمندی جهان به خدا در پیدایش را با دو مقدمه و یک نتیجه استدلال نمایید.	۲۴
۱	آثار زبان بار قمار را بنویسید. (دو مورد)	۲۵
۱	چگونه یکی از جاهل ترین جوامع زمان پیامبر (ص) مشتاق علم شد؟	۲۶
۱	از مسئولیت های ما در حوزه عدل و قسط «استحکام بخشیدن به نظام اسلامی» را شرح دهید.	۲۷
۱	از حیل های شیطان برای دور کردن انسان از توبه «به تأخیر انداختن توبه (تسویف)» را شرح دهید. این حیل بیشتر برای چه کسانی به کار می رود؟	۲۸
۲۰	جمع بارم	

سؤالات امتحان نهایی نوبت دوم		شهریور ۱۴۰۱
درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)	رشته: ریاضی و تجربی	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه
		تاریخ: ۱۴۰۱/۰۶/۰۳

ردیف	سؤالات	نمره
۱	الف) تدبیر در آیات قرآن و حدیث آیه شریفه «... ما لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَ لَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ» به کدام یک از مراتب توحید اشاره دارد؟	۰/۵
۲	در آیه شریفه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ» خداوند از انسان ها چه درخواستی دارد؟	۰/۵
۳	آیه مبارکه «وَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ...» بیانگر حاکمیت کدام سنت الهی بر زندگی انسان هاست؟	۰/۵
۴	با توجه به سخن امام علی (ع) که می فرماید: «التَّوْبَةُ تَطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَ تَغْسِلُ الذُّنُوبَ»، توبه چه ثمراتی دارد؟	۰/۵
۵	خداوند در آیه مبارکه «لَا تَقْرَبُوا الزَّيْنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَ سَاءَ سَبِيلًا» از کدام گناه کبیره نهی می فرماید؟	۰/۵
۶	ب) درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید. هم چنان که یک مدرسه پس از ساخته شدن بی نیاز از بنا است، موجودات نیز پس از پیدایش، بی نیاز از خداوند.	۰/۲۵
۷	حُسن فعلی به معنای انجام دادن عمل به درستی و به همان صورت که خداوند فرمان داده است، می باشد.	۰/۲۵
۸	زندگی توحیدی، ریشه در جهان بینی توحیدی دارد.	۰/۲۵
۹	یکی از ویژگی های فرهنگ علمی دوره اسلامی منحصر بودن تحصیل علم به طبقه یا قشر خاص اجتماعی است.	۰/۲۵
۱۰	ما می توانیم به وجود خداوند پی ببریم و صفات او را بشناسیم، اما نمی توانیم چپستی او را دریابیم.	۰/۲۵
۱۱	اگر کسی در پی کسب رضایت قدرت های مادی و طاغوت ها برآید، گرفتار شرک عملی شده است.	۰/۲۵
۱۲	ج) عبارتهای زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید. اگر انسانی معتقد باشد که می تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند، گرفتار شرک در شده است.	۰/۲۵
۱۳	در تمدن اسلامی، یکی از اهداف مهم پیامبر (ص) ارتقای جایگاه، به عنوان کانون رشد و تربیت انسان ها بود.	۰/۲۵
۱۴	رسول خدا (ص) نه تنها همه را دعوت به علم آموزی کرد، بلکه آموختن علم را برای مردم، دانست.	۰/۲۵
۱۵	«توانایی بهره مندی بیشتر از طبیعت»، از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه است.	۰/۲۵
۱۶	د) کشف ارتباط: هر یک از عبارت های ستون سمت راست با کدام یک از عبارت های ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد اضافی است). الف) تقویت اتحاد ملی ب) علوم تجربی، تنها رمز سعادت ملت ها ج) غفلت انسان غربی از تکامل بُعد معنوی خویش د) علم زندگی ه) رشد سریع علم و) عامل استحکام نظام اسلامی ز) مصرف زندگی	۲/۵
۱۷	ه) به سؤال های زیر، پاسخ کوتاه دهید. اصل و حقیقت توحید به چه معناست؟	۰/۵
۱۸	در چه صورت توبه، گناهان را به حسنات تبدیل می کند؟	۰/۵
۱۹	منظور از حکمت در دستورات و احکام الهی چیست؟	۰/۵
۲۰	بر اساس احکام اسلام در چه صورت ورزش مستحب و دارای پاداش اخروی است؟	۰/۵

شهریور ۱۴۰۱

سؤالات امتحان نهایی نوبت دوم

تاریخ: ۱۴۰۱/۰۶/۰۳

مدت امتحان: ۸۰ دقیقه

رشته: ریاضی و تجربی

درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)

۰/۵	(و) اصطلاحات زیر را تعریف کنید.	۲۱	تسویف:
۰/۵		۲۲	اختیار:
۰/۲۵	(ز) گزینه درست را انتخاب کنید. کدام مورد درباره تکرار توبه صحیح می باشد؟	۲۳	
۰/۲۵	(۱) تکرار توبه در پی شکستن آن، به معنای دور شدن توبه کار از خداوند است. (۲) توبه واقعی موجب محبوب شدن توبه کار نزد خداوند و جلب رحمت او می شود.	۲۴	
۰/۲۵	درباره زمان توبه، کدام مورد درست است؟ (۱) زمانی که، امکان توبه بیشتر، انجام آن آسان تر و جبرانش راحت تر باشد. (۲) وقتی که، خصلت ها در انسان تثبیت شده باشد و انعطاف آدمی کم شده باشد.	۲۵	
۰/۲۵	در چه صورتی می توان گفت که شخص گناهکار از گناه خود توبه کرده است؟ (۱) اگر فرد پس از انجام گناه احساس پشیمانی کند و بگوید هرگز چنین کاری نمی کنم. (۲) وقتی که ذکر «استغفرالله» را بر زبان جاری کند حتی بدون پشیمانی قلبی.	۲۶	
۰/۲۵	درباره توبه، کدام گزینه نادرست است؟ (۱) در توبه همیشه باز است و باید لحظه های توفیق را شکار کرد. (۲) توفیق توبه همیشه میسر است و می توان خود را در دامن مهر خداوند انداخت.	۲۷	(ح) احکام:
۲	احکام فقهی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید: (واجب کفایی - مستحب - واجب - حرام) (الف) اجتناب مسئولان کشور از زندگی اشرافی و تجمل گرایی (ب) ایجاد پایگاه اینترنتی به منظور مقابله با اندیشه های کفرآمیز و ابتذال اخلاقی (ج) تولید، توزیع و تبلیغ انواع آثار هنری به منظور مقابله با تهاجم فرهنگی (د) تکتیر و کپی آثار ادبی، علمی و هنری بدون دریافت اجازه از پدیدآورندگان آن (ط) به هر یک از سؤال های زیر، پاسخ کامل دهید.	۲۸	کسانی که می پندارند قدر و قضای الهی با اختیار انسان ناسازگار است، چه پندار نادرستی از تقدیر دارند؟
۱	از میوه های درخت اخلاص «دریافت پاداش های وصف نشدنی» را همراه با ذکر نمونه توضیح دهید.	۲۹	
۱	منظور از «انقلاب علیه خود» در توبه چیست؟	۳۰	
۱	مفهوم سنت «امداد خاص (توفیق الهی)» و یکی از جلوه های آن را توضیح دهید.	۳۱	
۱/۵	رسول خدا (ص) در راستای دو معیار تمدن اسلامی یعنی «ایمان به توحید» و «ایمان به معاد» چه کردند؟	۳۲	
۲	آشنایی با نقاط قوت و ضعف تمدن جدید اروپا از چه جهاتی برای ما مسلمانان مطلوب است؟	۳۳	
۲۰	جمع بارم		

سؤالات امتحان نهایی نوبت دوم

دی ۱۴۰۱

درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)

رشته: ریاضی و تجربی

مدت امتحان: ۸۰ دقیقه

تاریخ: ۱۴۰۱ / ۱۰ / ۰۵

ردیف	سؤالات	نمره
۱	الف) با تدبر در آیات قرآن و حدیث به سؤالات زیر پاسخ دهید. با توجه به مراتب توحید، آیه شریفه «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ...» پس از کدام مرتبه توحیدی قرار می‌گیرد؟	۰/۵
۲	طبق آیه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ...» کدام گزینه بیانگر علت نهی مؤمنان از دوستی با دشمنان خداست؟ (۱) «تَلْقَوْنَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ» (۲) «وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ» (۳) «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ»	۰/۵
۳	طبق آیه «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لِنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ» جهاد مؤمنان در راه خدا، چه نتایجی برایشان در پی دارد؟	۰/۵
۴	آیه مبارکه «وَمِنْ آيَاتِهِ إِنَّهُ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا...» بیانگر کدام معیار تمدن اسلامی است؟ (نام معیار)	۰/۵
۵	عمل افراد جامعه اسلامی بر مبنای حدیث نبوی: «برترین جهاد؛ سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد» جامعه را به کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی نزدیک می‌کند؟	۰/۵
۶	ب) درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را مشخص کنید. هر چه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خداوند بیشتر شود، احساس نیاز او به خداوند نیز بیشتر می‌گردد.	۰/۲۵
۷	اینکه خداوند پیامبر اکرم (ص) را ولی انسان‌ها معرفی نموده، بدین معناست که ولایت خود را به ایشان واگذار کرده است.	۰/۲۵
۸	بیت «هیچ گویی سنگ را فردا بیا / و نیایی من دهم بد را سزا» بیانگر «مسئولیت‌پذیری» و شهادی بر اختیار آدمی است.	۰/۲۵
۹	«آشنایی ما با نشانه‌های الهی و بهره گرفتن از طبیعت» از نتایج شناخت ما به سنت‌های حاکم بر زندگی انسان‌هاست.	۰/۲۵
۱۰	یکی از ویژگی‌های فرهنگ علمی دوره اسلامی منحصر نبودن تحصیل علم به طبقه یا قشری خاص بود.	۰/۲۵
۱۱	پذیرش عقاید رهبران کلیسا درباره هر موضوعی به جز موضوعات علمی، ضروری بود و مخالفت با آن، کفر تلقی می‌شد.	۰/۲۵
۱۲	ج) جاهای خالی گزاره‌های زیر را با کلمات مناسب کامل کنید. گرچه ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم اما نمی‌توانیم او را دریابیم.	۰/۲۵
۱۳	هیچ گروهی از مسلمانان، غیر از جریانی که امروزه به مشهور شده، درخواست از رسول خدا (ص) را شرک آلود نمی‌دانند.	۰/۲۵
۱۴	دل‌سپردن به هوای نفس و کسب رضایت قدرت‌های مادی، انسان را دچار شرک می‌کند.	۰/۲۵
۱۵	«دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات» یکی از راه‌های است.	۰/۲۵
۱۶	بنا به فرمایش امام باقر (ع) «برای توبه کردن کافی است.»	۰/۲۵
۱۷	قرآن کریم طبق آیه شریفه «قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا» رمز سعادت و رستگاری انسان‌ها را دانسته است.	۰/۲۵
۱۸	د) کشف ارتباط: هر یک از عبارت‌های ستون سمت راست با کدام یک از عبارت‌های ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ (یک مورد اضافی است)	۱
	الف) احسان پیاپی خدا و پرده‌پوشی او و مغرور شدن انسان‌ها ب) ثبت فوری اعمال نیک بندگان توسط فرشتگان الهی ج) ایجاد شرایط و اسباب برای آسان‌تر به مقصد رساندن مؤمنان د) ایجاد شرایط و موقعیت برای بروز صفات درونی افراد ه) سنت سبقت رحمت بر غضب الهی	○ (۱) سنت امداد خاص ○ (۲) سنت امداد عام الهی ○ (۳) سنت ابتلاء ○ (۴) سنت املاء و استدراج ○ (۵) سنت سبقت رحمت بر غضب الهی
۱۹	ه) به سؤال‌های زیر پاسخ کوتاه دهید. چرا رسیدن به معرفت عمیق «خدا را با هر چیزی دیدن» هدفی قابل دسترس به‌ویژه برای نوجوانان و جوانان است؟	۰/۵

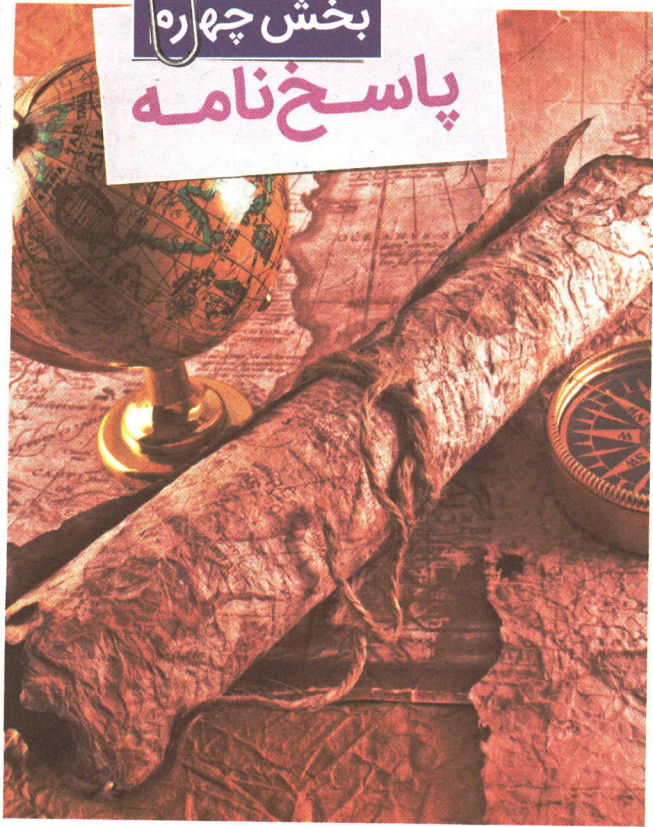
سوالات امتحان نهایی نوبت دوم			
دی ۱۴۰۱	تاریخ: ۱۴۰۱ / ۱۰ / ۰۵	رشته: ریاضی و تجربی	مدت امتحان: ۸۰ دقیقه
درس: دین و زندگی ۳ (دوازدهم)			

۲۰	مهم ترین عامل در تعیین هدفها و رفتارهای انسان چیست؟	۰/۵
۲۱	رسول خدا (ص) در راستای تبیین معیارهای تمدن اسلامی، چگونه افق نگاه انسانها را از محدوده زندگی دنیایی فراتر برد؟	۰/۵
۲۲	چگونه بسیاری از مردم در جوامع غربی دریافتند که نمی توان سعادت را تنها در «علم تجربی» جست وجو کرد؟	۰/۵
۲۳	و) اصطلاحات زیر را تعریف کنید. حکمت احکام:	۰/۵
۲۴	اخلاص در کاربرد دینی:	۰/۵
۲۵	پیرایش یا تخلیه:	۰/۵
۲۶	ز) گزینه درست را انتخاب کنید. کدام گزینه بیانگر آن است که «تکرار توبه» موجب جلب رحمت خداوند می شود؟ (۱) «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ امْتَالِهَا» (۲) «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ» (۳) «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ»	۰/۲۵
۲۷	کدام گزینه در مورد توبه اجتماعی درست است؟ (۱) لازم نیست که انحرافهای اجتماعی ضرورتاً در مراحل ابتدایی خود اصلاح شوند. (۲) کوتاهی در انجام امر به معروف و نهی از منکر اصلاح جامعه برای تحقق توبه اجتماعی را مشکل می سازد. (۳) حساسیت مردم در برابر گناهان اجتماعی، مانع گسترش این گناهان نمی شود.	۰/۲۵
۲۸	کدام گزینه درباره وضعیت زنان در دوره قبل از اسلام نادرست است؟ (۱) همچون کالا تلقی می شدند. (۲) از حق مالکیت برخوردار بودند. (۳) تولد دختر موجب سرافکندگی خانواده اش بود.	۰/۲۵
۲۹	کدام گزینه از آثار تمدن جدید در حوزه عدل و قسط نمی باشد؟ (۱) تأسیس وزارتخانه ای با نام وزارت تنهایی (۲) از صحنه خارج شدن حکومت های موروئی (۳) آشنایی مردم با حقوق خود در مقابل دولت ها	۰/۲۵
۳۰	ح) احکام:	
۳۱	احکام فقهی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (واجب کفایی - مستحب - واجب - حرام - حلال و جایز) الف) ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی ب) استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای سرودها و برنامه های فرهنگی مفید ج) خریداری و مصرف کالاهای خارجی که سبب وابستگی کشور شود. د) فراهم کردن زیرساخت های لازم برای پایگاه های ارتباطی بومی و داخلی توسط دولت	۱
۳۲	ط) به سؤالات زیر پاسخ کامل (تشریحی) دهید. در بحث «توحید در ربوبیت»، هنگامی که کشاورز رابطه خود را با خداوند بررسی می کند، به چه نتایجی می رسد؟	۱
۳۳	بیت «برو این دام بر مرغی دگر نه / که عنقا را بلند است آشیانه» بیانگر کدام میوه درخت اخلاص است؟ توضیح دهید.	۱
۳۴	مقصود از «جبران حقوق الهی» در بحث توبه را توضیح دهید.	۱
۳۵	چرا از دیدگاه اسلام «ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع» حرام دانسته شد؟	۱
۳۶	چگونه پیامبر گرامی اسلام (ص) توانست یکی از جاهل ترین جوامع روزگار خود را مشتاق علم نماید؟	۱
۳۷	اهمیت «مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد، شهادت و صبر» در حوزه عدل و قسط را، توضیح دهید.	۱
۳۸	چگونه می توان هم به قضا و اراده الهی اعتقاد داشت و هم انسان را موجودی مختار دانست؟ توضیح دهید.	۲
جمع	جمع بارم	۲۰

Books
@
Cip

فہرست کتب

بخش چهره
پاسخ نامه

پاسخ سؤالات درس ۱

۱. در تمام مراحل از جمله پیدایش و بقا
۲. الف- چون همه موجودات برای لحظه وجود خود محتاج و نیازمند خداوند هستند و اگر خداوند لحظه‌ای آنان را به حال خود واگذارد، همه نیست و نابود می‌شوند؛ همچون منبع نوری که اگر یک لحظه نورافشانی نکند، پرتوهای نور از بین خواهند رفت. / ب- نیازهای دائمی موجودات، لطف و فیض دائمی را طلب می‌کند. خداوند هر لحظه دارای فیضی جدید و مستمر برای مخلوقاتش است. چنین نیست که خداوند عالم را آفریده و آن را به حال خود رها کرده باشد، بلکه همواره امور هستی را تدبیر و اداره می‌کند؛ بنابراین او هر لحظه دست‌اندرکار امری است.
۳. برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.
۴. نادرست: نیازمندی انسان به خدا هم در پیدایش است و هم در بقا اما نیازمندی مسجد به سازنده در بقا نیست.
۵. درست
۶. نادرست: مخلوقات در بقا نیز به خداوند نیازمندند.
۷. نادرست: میان رابطه خداوند با جان و رابطه بنا و ساختمان یک تفاوت بنیادین وجود دارد.
۸. درست
۹. نادرست: تمام پدیده‌ها وجودشان وابسته به وجود دیگری است، یعنی هیچ پدیده‌ای وجود ندارد که وجودش وابسته به خودش باشد.
۱۰. نادرست: مخلوقات هم در پیدایش و هم در بقا به خداوند وابسته‌اند.
۱۱. نادرست: نیازمندی موجودات به خالق، هیچگاه از بین نمی‌رود.
۱۲. بقا
۱۳. اندیشه - اعمال
۱۴. عبادت
۱۵. فطرت خویش - حضورش
۱۶. پدیده
۱۷. معرفت عمیق‌تر
۱۸. موجود شدن
۱۹. الف- اندیشیدن - پیامبر اکرم (ص): «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ قُدْرَتِهِ» برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.
۲۰. ب- مقدمه دوم
۲۱. الف- اندیشه، بهار جوانی را پرطراوت و زیبا می‌سازد، استعدادها را شکوفا می‌کند و امید به آینده‌ای زیباتر را نوید می‌بخشد. علاوه بر آن می‌تواند برترین عبادت‌ها باشد. پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ»
۲۲. ب- بقا
۲۳. الف- نیازمندی جهان به خدا
۲۴. موجودات جهان، هستی خود را وامدار چه کسی هستند؟
۲۵. می‌دانیم در جهانی زندگی می‌کنیم که آفریننده‌ای حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می‌کند و به موجودات و مخلوقات مدد می‌رساند.
۲۶. در صورتی که خودش ذاتاً موجود باشد.
۲۷. پیدایش و بقاء
۲۸. موجودی که خودش ذاتاً موجود باشد، دیگر پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده نخواهد داشت؛ همواره بوده و همواره خواهد بود.
۲۹. به آفریننده‌ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد.
۳۰. نیازمندی پدیده‌ها به خدا در پیدایش
۳۱. به صورت فطری
۳۲. تفکر درباره نیازمند بودن جهان در پیدایش خود، به آفریننده و خالق
۳۳. با صفت «فقیر»

۳۴. چون موجودات پس از پیدایش نیز همچنان مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند.

۳۵. شبیه رابطه مولد برق با جریان برق، زیرا همین که مولد متوقف شود جریان برق هم قطع می‌شود. و لامپ‌های متصل به آن نیز خاموش می‌شوند.

۳۶. موجوداتی که قبلاً نبوده و سابقه نیستی دارند و سپس به وجود آمده‌اند و ممکن‌الوجود هستند. به عبارت دیگر، وجودشان از خودشان نیست و برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد.

۳۷. الف- ۳ / ب- ۱ / ج- ۵ / د- ۲

۳۸. گزینه «۱» موجودات به علت فقر ذاتی نسبت به خداوند همواره از او درخواست دارند.

۳۹. گزینه «۳» این بیت ناظر بر فقر و نیاز مخلوقات به خداوند در پیدایش و بقاست که هم‌مفهوم با آیه شریفه «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ...» می‌باشد.

۴۰. گزینه «۴» بیت بیانگر فقر مطلق انسان و موجودات در همه زمینه‌ها چه پیدایش و چه بقا به خداوند است. انسان از هیچ جهتی غنی نیست و رابطه او و خداوند با جهان مانند نور و پرتو نور است نه اینکه خداوند پرتو نور باشد.

۴۱. گزینه «۲» آیه شریفه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» بیانگر نیازمندی جهان به خدا در پیدایش و بقاست. از طرفی بیت گزینه «۲» هم در مورد نیازمندی جهان به خدا در پیدایش است و هم بیانگر مقدمه دوم این استدلال است.

۴۲. مقدمه اول: ما و این جهان پدیده‌هایی هستیم که وجودمان از خودمان نبوده و نیست.

مقدمه دوم: پدیده‌هایی که وجودشان از خودشان نیست برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد. نتیجه: ما و همه پدیده‌های جهان در پدیدآمدن خود به آفریننده‌ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد این وجود برتر «خدا» نامیده می‌شود.

۴۳. خیر، با وجود این شناخت اولیه، قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خداوند فرا می‌خواند و راه‌های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد. یکی از این راه‌ها تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود به آفریننده و خالق است.

۴۴. پدیده‌هایی که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد. همان‌طور که چیزهایی که شیرین نیستند برای شیرین شدن نیازمند به چیزی هستند که خودش شیرین باشد.

۴۵. خیر، یگ تفاوت بنیادین میان این دو رابطه وجود دارد و آن اینکه مسجد از مصالح ساختمانی مانند خاک، سنگ، گچ، چوب، کاشی و... تشکیل شده که هیچ‌کدام از آن‌ها را بتا به وجود نیاورده است. هر یک از این مصالح خواصی نیز دارند که بتا آن‌ها را ایجاد نمی‌کند. بتا نه چسبندگی گچ را ایجاد می‌کند و نه سختی و استحکام سنگ را؛ به عبارت دیگر، بتا نه اجزای ساختمان را پدید آورده و نه خواص آن اجزا را. کار بتا فقط جابه‌جا کردن مواد و چینش آن‌ها است؛ اما خداوند خالق سنگ، گچ، چوب و خواص آن‌ها و حتی خالق خود بتا است؛ بر این اساس، وجود و هستی بتا و نیز وجود مصالح و خواص آن‌ها، همه وابسته به خداست و خداوند هر لحظه اراده کند آن‌ها از بین می‌روند و ساختمان متلاشی می‌شود. به همین جهت، جهان همواره و در هر آن به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ‌گاه قطع و یا کم نمی‌شود.

۴۶. قرآن کریم، رابطه میان خداوند و جهان هستی را با کلمه «نور» بیان می‌کند. خداوند نور هستی است، یعنی تمام موجودات «وجود» خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند. در واقع، هر موجودی در حد خودش تجلی‌بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

۷۳. الف- چگونگی وجود و کیستی خداوند - شناخت وجود خداوند ممکن است، اما چگونگی وجود همان ذات و ماهیت خداوند است که دستگاه تفکر انسان امکان شناخت آن را ندارد.

۷۴. نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند.

۷۵. ثمرهٔ درک بیشتر فقر و نیاز و افزایش خودشناسی

۷۶. مشهود بودن (تجلی) خداوند در مخلوقاتش

۷۷. چون نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.

۷۸. زیرا جوانان و نوجوانان دارای پاکی و صفای قلب هستند.

۷۹. «هیچ چیزی را ندیدم مگر اینکه خداوند را قبل و بعد و با آن دیدم».

۸۰. لازمهٔ شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است.

۸۱. زمانی که ذهن انسان توان و گنجایش احاطه و دسترسی به آن را داشته باشد

۸۲. زمانی که قدم پیش بگذارد و با عزم و تصمیم قوی حرکت کند.

۸۳. انسان می‌تواند ماهیت و ذات آن‌ها را شناسایی کند. در حقیقت، ذهن ما

توان و گنجایش فهم چیستی و ذات چنین موضوعاتی را دارد.

۸۴. نور آن چیزی است که خودش پیدا و آشکار است و سبب پیدایی و آشکار

شدن چیزهای دیگر نیز می‌شود.

۸۵. الف- ۴ / ب- ۳ / ج- ۱ / د- ۲

۸۶. گزینهٔ «۲» ما می‌توانیم هستی و وجود خداوند را بشناسیم اما امکان درک

چیستی، ذات و چگونگی وجود او را نداریم.

۸۷. گزینهٔ «۱» قرآن کریم خداوند را «نور» دانسته که خودش پیداست و به

دیگران نیز پیدایش می‌بخشد. نور بودن خداوند به این معناست که همهٔ

مخلوقات در هست شدن و به‌وجود آمدن به او نیازمندند. آیهٔ «اللَّهُ نُورُ

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...» بیانگر این موضوع است.

۸۸. گزینهٔ «۳» خداوند نور هستی است، یعنی همیشه پیداست و سبب پیدا

و آشکار شدن دیگر موجودات زنده نیز می‌شود. هر موجودی در حدِّ خودش

تجلی‌بخش خداوند و نشانگر صفت اوست.

بررسی سایر گزینه‌ها: گزینهٔ «۱»: عبارت «روشنی بخش آسمان و زمین

می‌باشد». نادرست است.

گزینهٔ «۲»: «شناخت ذات خداوند... قابل دسترسی است» نادرست است.

گزینهٔ «۴»: «تنها در مرحلهٔ پیدایش، وجود خود را از او می‌گیرند» نادرست است.

۸۹. گزینهٔ «۳» بیت «ما همه شیران ولی شیر علم / حمله‌مان از باد باشد دم

به دم»، بیانگر نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش و بقاست. ثمرهٔ درک

نیازمندی به خداوند، عبودیت و بندگی است. پیامبر اکرم (ص) به درگاه الهی

دعا کرده و فرمودند: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا». خداوند مرا

چشم برهم زدن به حال خود وامگذار!

رقت کنید: باید دقت داشته باشید که سایر گزینه‌ها دعانویس است!

۹۰. گزینهٔ «۱» پیامبر اکرم (ص): «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي

قدرته: برترین عبادت، تفکر مستمر در مورد خداوند و قدرت اوست».

۹۱. گزینهٔ «۱»

بررسی سایر عبارات: عبارت «الف»: استدلال نیازمندی جهان به خدا در

پیدایش درست است.

عبارت «ه»: ما نمی‌توانیم ذات و چیستی خداوند را بشناسیم و فقط می‌توانیم

وجود و هستی او را دریابیم.

۹۲. انسان‌های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند بی‌توجه هستند؛

اما انسان‌های آگاه دائماً سایهٔ لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود

را نیازمند عنایت پیوستهٔ او می‌دانند.

۴۷. زیرا هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند.

افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش بندگی

برای همین است که پیامبر گرامی ما، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند.

۴۸. تعبیر «زَايَتْ اللَّهُ قَبْلَهُ» اشاره به این نکته دارد که آن حضرت با نگاه دقیق خود وقتی به اشیای پیرامون خود می‌نگرند درمی‌یابند که همهٔ این اشیای پدیده‌هایی هستند که قبلاً نبوده‌اند؛ پس حتماً علتی آن‌ها را به‌وجود آورده

است، پس به خالق آن پی می‌برند. تعبیر «مَعَهُ» اشاره به این دارد که آن حضرت وقتی می‌نگرند که این شیء سرتاسر نیاز و فقیر، در حال حاضر وجود دارد، پس درمی‌یابد که بقای آن مرهون خداست و تعبیر «بَعْدَهُ» اشاره به این دارد که ایشان

وقتی می‌بینند که این شیء بعد از مدتی از بین رفت، می‌دانند که تنها خداست که خالق موت و حیات است، پس در فنای شیء نیز باز خدا را مشاهده می‌کنند.

۴۹. عبارت «مَعَهُ» به سرتاسر نیاز بودن مخلوقات اشاره می‌کند و عبارت «بَعْدَهُ» بیانگر این است که تنها خداست که خالق موت و حیات است.

۵۰. لازمهٔ شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. در واقع ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم. خداوند حقیقتی نامحدود دارد. در نتیجه، ذهن

مانمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید؛ بنابراین با اینکه ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و می‌توانیم صفات و اسماء او را بشناسیم، اما نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم؛ از

همین رو، پیامبر اکرم (ص) فرموده است: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ: در همه چیز تفکر کنید، ولی در ذات خداوند تفکر نکنید».

۵۱. با حدیث امام علی (ع) که می‌فرماید: «مَا زَايَتْ شَيْئًا إِلَّا وَ زَايَتْ اللَّهُ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ: هیچ چیزی را ندیدم مگر اینکه خداوند را قبل و بعد و با آن دیدم».

۵۲. ما با اینکه به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و صفات او را می‌توانیم بشناسیم اما نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.

۵۳. به دلیل محدود بودن ذهن انسان (نامحدود بودن ذات الهی)

درست.

۵۴. نادرست: غیر قابل دسترسی نیست، بلکه دسترسی آن دشوار است.

درست.

۵۵. نادرست: درک امور «نامحدود» برای ذهن «محدود» انسان ممکن نیست.

۵۸. نادرست: چیستی همان «ذات» خداوند است که درک آن برای ذهن محدود انسان ممکن نیست.

درست.

۶۰. نادرست: برای اینکه انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، علاوه بر پاکی و صفای قلب باید قدم پیش گذاریم و با عزم و تصمیم قوی حرکت کنیم.

۶۱. نور

۶۵. احاطه

۶۲. جهان هستی - خدا

۶۶. وجود

۶۳. تجلی‌بخش

۶۷. ذات خداوند

۶۴. معرفت انسان - نیاز

۶۸. نامحدود - احاطه - ذاتش

۶۹. الف- افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش بندگی (عبودیت)

۷۰. ب- خداوند مرا هیچ‌گاه به خودم وامگذار

۷۱. ب- موجودات نور نیستند، بلکه تجلی نور هستند و خداوند نیز انوار نیست، بلکه وجود واحدی داشته و نور است.

۷۲. الف- به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم

۹۳. هر چه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند.

افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش بندگی

۹۴. ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم خداوند حقیقتی نامحدود دارد در نتیجه ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید. (محدود بودن ذهن انسان و نامحدود بودن ذات خدا)

۹۵. چون خداوند نور هستی است؛ یعنی تمام موجودات «وجود» خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند. در واقع هر موجودی در حد خودش تجلی‌بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است. از همین‌رو، آنان که با دقت و تأمل در جهان هستی می‌نگرند، در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند و علم و قدرت او را می‌بینند.

۹۶. خیر، چون موضوعاتی هستند که نامحدودند و ذهن ما گنجایش درک آن‌ها را ندارد؛ زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. در واقع ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم. خداوند حقیقتی نامحدود دارد. در نتیجه ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید؛ بنابراین با اینکه ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و می‌توانیم صفات او را بشناسیم، اما نمی‌توانیم ذات و چستی او را دریابیم.

۹۷. دسته‌بندی ۱- موضوعاتی هستند که در محدوده شناخت ما قرار می‌گیرند؛ مانند گیاهان، حیوانات، ستارگان و کهکشان‌ها. حتی کهکشان‌های بسیار دور هم ممکن است روزی مورد شناسایی واقع شوند و انسان بتواند ماهیت و ذات آن‌ها را شناسایی کند. در حقیقت، ذهن ما توان و گنجایش فهم چستی و ذات چنین موضوعاتی را دارد، زیرا همه آن‌ها اموری محدود هستند. ۲- موضوعاتی هستند که نامحدودند و ذهن ما گنجایش درک آن‌ها را ندارد، زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. در واقع ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم.

پاسخ سؤالات درس ۲

۹۸. توحید در ولایت ۱۰۰. توحید در مالکیت
۹۹. توحید در خالقیت ۱۰۱. توحید در ربوبیت

۱۰۲. درست

۱۰۳. نادرست: بدون اعتقاد به «توحید» هیچ اعتقاد دیگری ارزش ندارد.

۱۰۴. درست

۱۰۵. نادرست: «واگذاری» به معنای شرک است. خداوند، هیچ چیزی را به کسی واگذار نمی‌کند.

۱۰۶. نادرست: «ولایت» به معنای «مالکیت» نیست، بلکه نتیجه آن است.

۱۰۷. درست

۱۰۸. نادرست: اعتقاد به توحید در ربوبیت به معنای نفی اثر انسان یا سایر موجودات نیست.

۱۰۹. نادرست: لازم نیست اثر انسان‌ها و اشیا را سلب کنیم بلکه قبول اثرگذاری آن‌ها هیچ منافاتی با مفهوم توحید ندارد.

۱۱۰. توحید ۱۱۵. صاحب‌اختیاری

۱۱۱. بنده تو - پروردگار ۱۱۶. مالکیت

۱۱۲. اسلام - توحید ۱۱۷. توحید در ربوبیت

۱۱۳. لا إله إلا الله ۱۱۸. ربوبیت

۱۱۴. تنها خالق

۱۱۹. الف - توحید در خالقیت

۱۲۰. الف - بندگی - پروردگاری - حضرت علی (ع): «خدای من! مرا این عزت بس که بنده تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی.»

۱۲۱. ب - گفتن عبارت «لا إله إلا الله»

۱۲۲. الف - همه زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه با خدا، خویشستن، خانواده، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می‌داد.

۱۲۳. ب - خالق - مالک

۱۲۴. ب - این است که آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است.

۱۲۵. الف - «لله ما فی السماوات و ما الأرض»

۱۲۶. ب - توحید در ولایت - توحید در ربوبیت - توحید در مالکیت
۱۲۷. الف - زارع حقیقی و پرورش دهنده اصلی زراعت او خداست و باید شکرگذار او باشد.

۱۲۸. توحید

۱۲۹. ایشان می‌فرمایند: «مرا توفیق ده تا آن‌گونه باشم که تو دوست داری.»

۱۳۰. بر مدار توحید

۱۳۱. با گفتن این عبارت تمام احکام و حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می‌شد و دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می‌گشت.

۱۳۲. با گفتن جمله «لا إله إلا الله»

۱۳۳. همه زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه با خدا، خویشستن، خانواده، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می‌داد.

۱۳۴. ۱- توحید در خالقیت ۲- توحید در مالکیت ۳- توحید در ولایت ۴- توحید در ربوبیت

۱۳۵. بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان‌هایش قرار داده است.

۱۳۶. از آنجا که خداوند تنها مالک جهان است، تنها ولی و سرپرست جهان نیز می‌باشد.

۱۳۷. چنین ادنی به معنی واگذاری ولایت خداوند به دیگری نیست بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را در مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است.

۱۳۸. توحید در ولایت

۱۳۹. به معنای اعتقاد به خدای یگانه است؛ یعنی خدا بی‌همتاست و شریکی ندارد.

۱۴۰. توحید در خالقیت عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند تنها مجزا و خالق جهان است. موجودات همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همپایی ندارد.

۱۴۱. هرکس مالک چیزی است، پس حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد، اما دیگران بدون اجازه وی نمی‌توانند در آن تصور کنند. به این حق تصرف، ولایت و سرپرستی می‌گویند.

۱۴۲. به معنای مالک و صاحب‌اختیاری است که تدبیر و پرورش همه مخلوقات به دست اوست.

۱۴۳. رب به معنای مالک و صاحب‌اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوق به دست اوست هرکس که خالق، مالک و ولی چیزی باشد می‌تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد از آنجا که خدا تنها خالق، مالک و ولی جهان است تنها رب هستی هم هست. او جهان را اداره کرده و به سوی مقصدی معین هدایت می‌نماید.

۱۴۴. الف - ۳ / ب - ۴ / ج - ۱

۱۴۵. الف - ۴ / ب - ۱ / ج - ۲ / د - ۵

۱۴۶. گزینه «۲» این آیه بیانگر ربوبیت خداوند است که همان اداره کردن جهان هستی است.

رقت کنید: که انسان در تدبیر جهان نقش دارد اما مدبّر اصلی خداوند است. همچنین «تصرّف» و «آفرینش» به ترتیب مربوط به توحید در ولایت و توحید در خالقیت است.

۱۴۷. گزینۀ «۱» «تصرف» ناظر بر ولایت است که در آیه شریفۀ گزینۀ «۱» با کلیدواژه «وَلَّی» آمده است.

۱۴۸. گزینۀ «۴» عبارت «لِلَّهِ: مال خداست»، بیانگر توحید در مالکیت است.

۱۴۹. گزینۀ «۴» ترتیب مراتب توحید و شرک را با واژه «خمر» به خاطر بسپارید: خالقیت - مالکیت - ولایت - ربوبیت

«پس از»، یعنی معلول و نتیجه! نتیجه «بی‌همتایی خداوند در آفرینش» توحید در مالکیت است که در آیه شریفۀ «وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ» ذکر شده است از طرفی عدم اعتقاد به توحید در مالکیت همان شرک در مالکیت محسوب می‌شود.

۱۵۰. گزینۀ «۴» واژه «واگذاری ولایت» برابر با شرک است. خداوند پیامبر را واسطه‌ای برای ولایت خود بر مردم قرار می‌دهد.

آیه شریفۀ «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدٌ» ناظر بر توحید در ولایت است و آیه شریفۀ «...قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا» بیانگر شرک در ولایت است.

۱۵۱. گزینۀ «۲»

بررسی سایر عبارات: عبارت «ب»: هر کس مالک چیزی باشد... درست است.

عبارت «ج»: کشاورز می‌بندد وجود، نیرو و توان خودش از خداست.

عبارت «د»: بیانگر شرک در ربوبیت است.

۱۵۲. توحید در خالقیت عبارت است از اینکه معتقد باشیم خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است، موجودات همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد. ۱۵۳. هر کس که چیزی را پدید می‌آورد مالک آن است. از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است، پس تنها مالک آن نیز می‌باشد (توحید در مالکیت معلول توحید در خالقیت است).

۱۵۴. هر کس مالک چیزی باشد حق تصرف و تغییر در آن چیز را دارد؛ اما دیگران بدون اجازه وی نمی‌توانند در آن تصرف یا از آن استفاده کنند. به این حق تصرف، ولایت و سرپرستی می‌گویند.

از آنجایی که خداوند، تنها مالک جهان است، تنها ولی و سرپرست جهان نیز می‌باشد و مخلوقات جز به اذن و اجازه او نمی‌توانند در جهان تصرف کنند.

۱۵۵. رب به معنای مالک و صاحب‌اختیاری است که تدبیر و پرورش همه مخلوقات به دست اوست. هر کس که خالق، مالک و ولی چیزی باشد می‌تواند آن را تدبیر کرده و پرورش دهد. از آنجا که خداوند تنها خالق، مالک و ولی جهان است، تنها رب هستی نیز می‌باشد. اوست که جهان را اداره می‌کند و آن را به سوی مقصدی که برایش معین فرموده هدایت می‌نماید و به پیش می‌برد. ۱۵۶. اولاً خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است.

مثلاً پزشک وسیله درمان است. در امور معنوی نیز دعا سبب آمزش و صدقه موجب دفع بلا است. همه این روابط به اذن او صورت می‌گیرد. بنابراین کسی که برای درمان به پزشک مراجعه می‌کند پزشک را شریک خداوند قرار نداده، بلکه به قانون الهی عمل کرده است. ثانیاً همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی نیز منافاتی با توحید ندارد؛ زیرا پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به واسطه اسباب غیرمادی این کار را انجام می‌دهند.

۱۵۷. عقیده به توانایی پیامبر در برآوردن حاجات انسان وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها و مستقل از خدا بدانیم. اما اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیا از خدا و به اذن خدا بدانیم عین توحید است و از این جهت مانند اثر شفابخشی داروست که خدا به آن بخشیده.

۱۵۸. توحید در ربوبیت بدان معنا نیست که موجودات، به خصوص انسان، قدرت تدبیر ندارند؛ باغبانی که زحمت می‌کشد و به پرورش درختان اقدام می‌کند، رشد این درختان نتیجه تدبیر اوست، بلکه توحید در ربوبیت بدین معناست که این باغبان و تدبیرش همه از آن خدا و تحت تدبیر او هستند.

۱۵۹. کشاورز وقتی خود را با دیگران، یعنی کسانی که در کشت و زرع او دخالتی نداشته‌اند، مقایسه می‌کند، می‌بیند که این زراعت حاصل دسترنج خودش است؛ اما وقتی رابطه خود را با خدا بررسی می‌کند، می‌بیند که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست و کشت و زرع او بر اساس استعدادی که خداوند در آن قرار داده، رشد کرده و محصول داده است. در نتیجه درمی‌یابد که زارع حقیقی و پرورش‌دهنده اصلی زراعت او خداست و باید شکرگزار او باشد.

۱۶۰. «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» - همه مراتب توحید (توحید در خالقیت، مالکیت،

ولایت و ربوبیت)، اصل توحید و اشاره به یگانگی ذات خداوند

■ «اللَّهُ الصَّمَدُ» - یکی از صفات خدا، غنی و بی‌نیازی خداوند.

■ «أَمْ يَدْعُو لَمْ يُولَدْ» - این آیه اشاره‌ای به مراتب توحید و شرک ندارد. بلکه در مورد رابطه خدا با موجودات و رابطه آفرینش است نه زایش خداوند موجودات را می‌آفریند؛ یعنی از نیستی به هستی می‌آورد نه آنکه خود بزاید (لم یولد). خداوند علتی ندارد و از چیزی به وجود نیامده است. مولود، معلول است و نمی‌تواند خدا باشد (و لم یولد)

■ «وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ» - همه مراتب توحید (توحید در خالقیت، مالکیت، ولایت، ربوبیت)، اصل توحید و خداوند هیچ همتا و مانندی ندارد.

۱۶۱. شرک در خالقیت

۱۶۲. الف - خالق جهان است. «قُلْ لِلَّهِ» / ب - خود را ندارد - ولی و سرپرست مردم باشد. / ج - اگر آنچه مشرکان شریک خدا قرار می‌دهند همچون خدا مخلوقاتی را خلق کرده بودند، در این صورت جا داشت که انسان به شک بیفتد و به خدایان دیگر نیز معتقد شود.

د - «رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - توحید در ربوبیت

«قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ» - شرک در ولایت

«أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا...» - شرک در خالقیت

«قُلْ لِلَّهِ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ» - توحید در خالقیت

«وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ» - همه مراتب توحید (خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت)، اصل توحید

۱۶۳. درست

۱۶۴. درست

۱۶۵. نادرست: «تدبیر در امور» بیانگر «ربوبیت» است نه «ولایت»

۱۶۶. درست

۱۶۷. نادرست: درخواست از پدر و مادر یا اولیای الهی شرک نیست، چون ایشان را وسیله و واسطه می‌دانیم و اصل کار را خداوند انجام می‌دهد.

۱۶۸. درست

۱۶۹. نادرست: عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص) و اولیای دین (ع) در برآوردن حاجات انسان (مانند شفا دادن) وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها و مستقل از خدا بدانیم.

۱۷۰. خالقیت ۱۷۴. شرک در ولایت

۱۷۱. محدود - ناقص ۱۷۵. جسم - روحانی - معنوی

۱۷۲. ولایت ۱۷۶. تکفیری ها - تنفر

۱۷۳. حساب جداگانه ۱۷۷. الف - تکفیری‌ها

۱۷۸. ب - مراجعه به پزشک، معلم و اولیای دین و... از آنجا که طبق فرمان عقل به عنوان هدایت‌گر الهی است. کاملاً صحیح است؛ چرا که ما همه این‌ها را واسطه می‌دانیم و خداوند را اثرگذار مطلق هستی می‌دانیم.

۱۷۹. الف - شرک‌ها هم مانند توحیدها دارای رابطه علت و معلولی هستند که به ترتیب، خالقیت، مالکیت، ولایت و ربوبیت (مخفف خمر) می‌باشند.

۱۸۰. ب - واژه «تدبیر» بیانگر ربوبیت است؛ چون «علاوه بر خداوند» مطرح شده است، بنابراین شرک در ربوبیت می‌باشد.

۱۸۱. الف- رابطه علیت، یعنی برخی امور نقش علت برای برخی دیگر را دارند که توسط خداوند وضع شده است و کارها همگی به اراده و مشیت او صورت می‌گیرد.
۱۸۲. اگر کسی معتقد باشد که این جهان را چند خالق آفریده‌اند گرفتار شرک در خالقیت شده است.

۱۸۳. زمانی که این توانایی را از خود آن‌ها و مستقل از خدا بدانیم.
۱۸۴. اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیا از خداوند و به اذن خدا بدانیم عین توحید است.
۱۸۵. شرک در ولایت

۱۸۶. خیر، زیرا پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی و اولیای الهی به واسطه اسباب غیرمادی و با اذن خداوند این کار را انجام می‌دهد.
۱۸۷. خیر، این توانایی پس از رحلت ایشان نیز استمرار دارد. به عبارت دیگر، روح مطهر رسول خدا (ص) پس از رحلت زنده است و می‌تواند به انسان‌ها یاری برساند.

۱۸۸. به معنای شریک قرار دادن برای خداست.
۱۸۹. هرکس که معتقد باشد خداوند شریک دارد، مشرک به حساب می‌آید.

۱۹۰. اعتقاد به اینکه علاوه بر خدا و در کنار او دیگرانی نیز هستند که سرپرستی جهان را بر عهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارا می‌باشند.

۱۹۱. اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که تدبیر امور موجودات را بر عهده دارند. اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حسابی جداگانه باز کند و گمان کند که کسی می‌تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند، گرفتار شرک شده است.

۱۹۲. الف- ۳ / ب- ۴ / ج- ۱

۱۹۳. الف- ۴ / ب- ۳ / ج- ۱ / د- ۵

۱۹۴. گزینه «۴» ترتیب توحیدها و شرک‌ها از نظر علت و معمول عبارت است از: خالقیت - مالکیت - ولایت - ربوبیت

عبارت «فَتَشَابِهَ الْخَلْقِ عَلَيْهِمْ» به معنای این است که امر آفرینش بر آنان مشتبه شد، یعنی افرادی غیر از خدا را نیز به عنوان خالق گرفتند که بیانگر شرک در خالقیت و تصور وجود چند مبدأ برای عالم است. تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی شرک عملی است.

۱۹۵. گزینه «۴» عبارت «اللَّهُ الصَّمَدُ» به معنای بی‌نیازی خداوند در همه شؤون و جهات و امور است که همان «اصل و حقیقت توحید» است. این عبارت با آیه شریفه «وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ» هم مفهوم بوده و هر دو در مورد بی‌نیازی خداوند صحبت می‌کند.

۱۹۶. گزینه «۳» توحید در ربوبیت و اعتقاد به اینکه خداوند تنها رب هستی است به این معنا نیست که انسان یا اشیا هیچ اثرگذاری در عالم ندارند. بلکه همه مخلوقات در عالم اثر دارند، ریا اما این تأثیر به اراده و اذن الهی است و مستقل و جداگانه از خداوند نیست.

۱۹۷. گزینه «۴» توحید در خالقیت به این معناست که موجودات، وجود خود را از خداوند می‌گیرند. عبارت قرآنی «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» نمایانگر نور بودن خداوند و پرتو نور بودن غیرخداست.

آیه شریفه «وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ» ناظر بر بی‌همتایی خداوند در همه مراتب توحید یا همان اصل توحید است.

۱۹۸. گزینه «۲» تکفیری‌ها معتقدند توسل و درخواست از پیامبر و اهل بیت (ع) شرک است و هرکس این کار را انجام دهد، مشرک محسوب می‌شود.

۱۹۹. این تصور که چند خدا وجود دارد و هر کدام خالق بخشی از جهان‌اند یا با همکاری یکدیگر این جهان را آفریده‌اند به معنای آن است که هر کدام از آن‌ها محدود و ناقص هستند و به تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند. همچنین به معنای آن است که هر یک از خدایان مذکور کمالاتی دارند که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا

نیستند. چنین خدایان ناقصی، خود، نیازمند هستند و هر یک از آن‌ها به خالق کامل و بی‌نیازی احتیاج دارند که نیازشان را برطرف نماید، پس تصور چند خدایی صحیح نیست و خدای واحد آفریننده جهان است.

۲۰۰. عبارت است از اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند. اگر کسی معتقد به شرک در خالقیت باشد، معتقد به شرک در مالکیت نیز خواهد بود.

۲۰۱. عبارت است از اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند در کنار او، دیگرانی نیز هستند که سرپرستی جهان را برعهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارا می‌باشند.

۲۰۲. عبارت است از اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگرانی نیز هستند که تدبیر امور موجودات را برعهده دارند. اگر کسی در کنار ربوبیت الهی، برای خود یا سایر مخلوقات حساب جداگانه باز کند و گمان کند که کسی می‌تواند مستقل از خداوند امور را تدبیر کند گرفتار شرک شده است.

۲۰۳. اولاً خداوند رابطه علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است. همان‌گونه که آتش موجب گرما و روشنی و دارو سبب شفا و بهبودی است.

پزشک وسیله درمان، معمار عامل بنای ساختمان و معلم نیز وسیله تعلیم و تربیت است. در امور معنوی نیز همین‌گونه است. دعا سبب مغفرت و آمرزش، صدقه موجب دفع بلا و صله رحم موجب افزایش طول عمر است. ثانیاً همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی برای اجابت خواسته‌ها نیز منافاتی با توحید ندارد.

۲۰۴. خیر، همه روابط موجود در میان مخلوقات جهان، توسط خداوند طراحی شده و به اذن و اراده او صورت می‌گیرد. بنابراین، کسی که برای آموختن، نزد معلم می‌رود یا برای درمان به پزشک مراجعه می‌کند، نه تنها معلم و پزشک را شریک قرار نداده، بلکه به قانون الهی عمل کرده است.

۲۰۵. هیچ گروهی از مسلمانان، غیر از جریانی که امروزه به «تکفیری‌ها» مشهور شده، چنین درخواستی را شرک‌آلود نمی‌دانند. جریان تکفیری‌ها در سال‌های اخیر برخی از جوامع و کشورهای اسلامی را گرفتار خود کرده است. پیروان این جریان فکری خشک و غیرعقلانی با تفکر غلطی که درباره توحید و شرک دارند، هر مسلمانی را که مانند آن‌ها نمی‌اندیشد، مشرک و کافر می‌خوانند و گاهی کشتن او را واجب می‌شمارند.

۲۰۶. جریان تکفیری‌ها - پیروان این جریان می‌گویند: ۱- توسل به پیامبران و معصومین (ع) شرک است. ۲- طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد، شرک است و معتقدند این‌گونه افراد کافر هستند و مسلمان محسوب نمی‌شوند.

پاسخ سؤالات درس ۳

۲۰۷. راه درست زندگی یا همان صراط مستقیم عبادت و بندگی است.

۲۰۸. توحید در ربوبیت - توحید عملی

۲۰۹. الف- چون فقط خداوند پروردگار (رب) هستی است؛ پس باید تنها او را پرستش کرد و از پرستش غیر او خودداری نمود. / ب- زیرا تنها خداوند رب و پروردگار هستی است و همه چیز تحت قدرت اوست و بندگی هرچه غیر از خدا در حقیقت بندگی چیزهایی است که هیچ نقش و قدرتی در این عالم ندارند و اگر کسی در این مسیر گام بردارد و زندگی خود را با اتکا به غیر خدا پیش برد، در راهی پرخطر گام گذاشته که سرانجامی به‌جز سقوط ندارد.

۲۱۰. الف- درخصوص آن کسی است که هوای نفس خود را معبود خود گرفت. / ب- شرک عملی در بُعد فردی / ج- هوای نفس (بت درون)

۲۱۱. به‌درستی که خداوند پروردگار من و پروردگار شماست، پس او را پرستش کنید این است راه راست.

۲۱۲. پرستش مقطعی و سطحی

۲۴۳. چون زندگی خود را بر اساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های اوست.

۲۴۴. توحید عملی (توحید عبادی)

۲۴۵. انتخاب هر یک از این سبک‌ها، مسیر زندگی ما را تغییر می‌دهد و سرنوشت دنیا و آخرت ما را رقم می‌زند.

۲۴۶. به تصمیم‌گیری‌های درست ما کمک فراوانی می‌کند.

۲۴۷. افکار و اعتقادات هر فرد

۲۴۸. رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت و یک زندگی توحیدی برای خود تنظیم خواهد کرد.

۲۴۹. هر کسی در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند، گام در مسیر توحید عملی گذاشته است.

۲۵۰. انسان موحد، چون زندگی خود را بر اساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های اوست، شخصیتی ثابت و پایدار دارد و برخوردار از آرامش روحی است.

۲۵۱. چنین فردی موجودات جهان را مخلوق خدا می‌بیند و می‌داند که خداوند او را در برابرشان مسئول قرار داده است.

۲۵۲. زیرا ایشان در ادامه حدیث می‌فرماید: «شمار برابر همه این‌ها حتی سرزمین‌ها و چهارپایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید و از عصیان و نافرمانی او بپرهیزید.

۲۵۳. تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت

۲۵۴. این ابیات زبان حال انسان موحد و توحید عملی در بُعد فردی است.

۲۵۵. زندگی توحیدی شیوه‌ای از زندگی است که ریشه در جهان‌بینی توحیدی دارد.

۲۵۶. اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان‌های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت‌های بیرون) برآید، چنین شخصی گرفتار شرک عملی شده است.

۲۵۷. الف- ۱/ ب- ۵/ ج- ۲/ د- ۳

۲۵۸. گزینه «۴» این عبارت در آیه شریفه «أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا» آمده است و بیانگر پرستش هوای نفس است و بیانگر شرک عملی در بُعد فردی است.

۲۵۹. گزینه «۴» در آیه شریفه «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ» می‌خوانیم که ایمان‌پندارانی که خداوند را به صورت سطحی و مقطعی و فقط به هنگام آسایش می‌پرستند، مشمول خسران در دنیا و آخرت هستند.

۲۶۰. گزینه «۴» «سر ارادت و آستان»، بیانگر اطاعت و تسلیم است و «حضرت دوست» نیز همان خداوند است. پس این بیت در مورد توحید عملی است.

۲۶۱. گزینه «۴» در آیه شریفه «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ» می‌خوانیم که ایمان‌پندارانی که خداوند را به صورت سطحی و مقطعی و فقط به هنگام آسایش می‌پرستند، مشمول خسران در دنیا و آخرت هستند.

۲۶۲. گزینه «۳» «أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا»: «آیا کسی را که هوای نفسش را معبود خود گرفت، ندیدی؟ آیا تو وکیل او هستی؟»

۲۶۳. گزینه «۱» «رتبی و رتکم» بیانگر توحید در ربوبیت است و «فاعبدوه» ناظر بر عبادت و توحید عملی است! «ف» بین این دو عبارت هم بیانگر رابطه علت و معلولی است. در نتیجه توحید در ربوبیت علت توحید عملی است. «خاستگاه»

به معنای علت است و «بازتاب» به معنای معلول!

۲۱۳. الف- پرستشی که از روی ایمان باشد، پرستشی ثابت و پایدار است. یعنی فرد در هر شرایطی، چه در خوشی و چه در راحتی، چه در تنگنا و چه در آسایش، دست از پرستش خداوند برنمی‌دارد؛ اما پرستشی که از روی تردید باشد مقطعی و سطحی است و حوادث تلخ و شیرین آن را تغییر می‌دهد؛ یعنی وقتی خیری به فرد می‌رسد خدا را عبادت و بندگی می‌کند و هنگامی که سختی و شری به وی می‌رسد، از خدا رویگردان می‌شود. / ب- این موضوع به ایمان انسان برمی‌گردد. کسی که خدا را با جان و دل نپذیرفته و ایمان به خدا در متن زندگی‌اش قرار نداشته باشد، بسته به شرایط خدا را می‌پرستد. این افراد همانند کسانی هستند که در لبه چیزی قرار گرفته‌اند که در آن چیز مستقر و پابرجا نیستند و با تکان مختصری از مسیر خارج می‌شوند؛ اما انسان مؤمن چون دل به خدا سپرده و تابع فرمان‌های اوست، در هر شرایطی دست از پرستش خداوند برنمی‌دارد؛ زیرا می‌داند این جهان تحت تدبیر خداوندی حکیم است و هیچ حادثه‌ای در جهان بی حکمت نیست.

۲۱۴. درست

۲۱۵. نادرست: «ایمان به معاد» اضافی است.

۲۱۶. درست

۲۱۷. نادرست: رابطه ربوبیت و عملی برعکس است.

۲۱۸. نادرست: آسانی که گرفتار شرک عملی شده، از درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار برخوردار است.

۲۱۹. درست

۲۲۰. نادرست: موحد واقعی باور دارد دشواری‌های زندگی زمینه‌ساز رشد و شکوفایی اوست.

۲۲۱. فردی - اجتماعی

۲۲۵. جهان‌بینی توحیدی

۲۲۲. عملی

۲۲۶. اندیشه‌های خاصی - جهان‌بینی

۲۲۳. رشد و شکوفایی

۲۲۷. اعتقادات خویش - رفتار

۲۲۴. ثابت و پایدار

۲۲۸. شرک عملی در بُعد فردی

۲۲۹. الف- شرک عملی در بُعد فردی

۲۳۰. الف- توحید عملی - سر نهادن به معنای اطاعت و تبعیت است و بیانگر توحید عملی و عبادت انسان است.

۲۳۱. الف- ریشه در - جهان‌بینی - سبک زندگی همان توحید عملی است که نتیجه توحید در عقیده و اندیشه است، پس در آن جای دارد.

۲۳۲. ب- افکار و اعتقادات او

۲۳۳. الف- جعفر بن ابی طالب در حضور «نجاشی»، پادشاه حبشه در مورد اثرات پذیرش اعتقاد به توحید در عمل و عبادت سخن گفت.

۲۳۴. ب- توحید عملی - «هذا» در مورد «فاعبدوه»، یعنی عبادت و بندگی خداوند است و بیانگر توحید عملی است.

۲۳۵. الف- فردی - اجتماعی

۲۳۶. ب- موحد - بی حکمت - امیدوار

۲۳۷. ب- بستری برای رشد و شکوفایی اوست.

۲۳۸. الف- توحید عملی - توحید در ربوبیت - «سر ارادت و آستان» به معنای اطاعت و توحید عملی انسان است در حالی که «ارادت او»، یعنی لطف خداوند به انسان و بیانگر توحید در ربوبیت است.

۲۳۹. الف- فردی - فردی

۲۴۰. ب- «يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ» - در ادامه این آیه شریفه سخن از پرستش سطحی به میان آمده است. این گروه در خوشی‌ها عکس‌العمل «اطمأن به» داشته و در سختی‌ها نیز عکس‌العملشان «انقلب على وجهه» است.

۲۴۱. به درجه ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی

۲۴۲. هر کسی در زندگی خود از فرمان‌های خداوند اطاعت کند گام در مسیر توحید عملی گذاشته.

۲۶۴. گزینۀ «۳» منظور از «علیٰ خرف» پرستش سطحی و مقطعی توسط افراد سست‌عنصر با ایمان ضعیف است که به هنگام آسایش و راحتی خدا را می‌پرستند و در زمان سختی و ناراحتی از او روی برمی‌گردانند.

۲۶۵. گزینۀ «۱» «وَمِنَ التَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَ إِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَبِيرَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ»

۲۶۶. گزینۀ «۴» تسلیم فرمان خداوند بودن همان توحید عملی است. «ربی و ربکم» بیانگر توحید در ربوبیت و «لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَ عَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ» ناظر بر نفی شرک عملی یا همان اثبات توحید عملی است.

۲۶۷. انسان موحد چون زندگی خود را بر اساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان‌های اوست شخصیتی ثابت و پایدار دارد و برخوردار از آرامش روحی است درحالی‌که انسان مشرک به علت تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان‌پذیری از طاغوت درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار دارد.

۲۶۸. اگر کسی دل به هوای نفس (بت درونی) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و او را پیش از به فرمان‌های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت‌های بیرون) برآید چنین شخصی گرفتار شرک عملی شده است.

۲۶۹. افکار و اعتقادات هر فرد مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای اوست. برای مثال، اگر کسی پذیرفت و ایمان پیدا کرد که سعادت بشر در کسب ثروت است و انسان فقط با لذات مادی خوشبخت می‌شود، به‌طور طبیعی، زندگی خود را صرف رسیدن به همین هدف می‌کند. یا اگر کسی چنین اندیشید و واقعاً معتقد شد که آگاهی و دانش، بزرگ‌ترین کمال انسان است و هیچ امر دیگری با آن قابل مقایسه نیست، عمر خود را به کسب علم خواهد‌گذراند و در همین راه سعی و تلاش خواهد کرد.

۲۷۰. انسانی که خداوند را به عنوان تنها خالق جهان پذیرفته است و ایمان دارد که او پروردگار هستی است، رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت و جهت زندگی خود را خدا قرار خواهد داد. چنین انسانی در مسیر «توحید عملی» حرکت می‌کند.

۲۷۱. خیر، ایمان همهٔ افراد یکسان نیست و دارای شدت و ضعف است. میزان این تأثیرگذاری نیز بستگی به درجهٔ ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی دارد. هرچه ایمان قوی‌تر باشد تأثیر عملی آن در زندگی بیشتر و هرچه ضعیف‌تر باشد تأثیر آن کمتر خواهد بود. با این معیار هر کس می‌تواند درجهٔ ایمان خود و تأثیر آن را در زندگی خویش بررسی کند.

۲۷۲. ما قبلاً قومی بودیم جاهل، بت می‌پرستیدیم، مردار می‌خوردیم، مرتکب زشتی‌ها می‌شدیم، پیوند خویشاوندی را قطع می‌کردیم، بی‌پناه را پناه نمی‌دادیم و قوی، ضعیف را می‌بلعید. این چنین بودیم تا اینکه خداوند از میان ما پیامبری مبعوث فرمود که خانواده‌اش را می‌شناسیم و به صداقت و امانت‌داری و عفتش ایمان داریم.

پیامبر، ما را به خدا فرا خواند که او را یگانه بدانیم، عبادت کنیم و آنچه را که خود و پدرانمان می‌پرستیدیم کنار بگذاریم و چیزی را شریک او قرار ندهیم؛ او ما را به عدل، احسان، راستی، درستی، امانت‌داری و نیکی نسبت به خویشان و همسایگان دعوت کرد و از خوردن مال یتیم و ارتکاب فحشاء و منکر و دروغ نهی کرد و دستور داد نماز را به ما داریم، زکات بپردازیم و ماه رمضان را روزه بگیریم، ما نیز او را تصدیق کرده و به او ایمان آوردیم و از او پیروی کردیم.

۲۷۳. هر کس در زندگی خود از فرمان‌های خدا اطاعت کند، گام در مسیر توحید عملی گذاشته است. چنین فردی می‌کوشد تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد. مثلاً در انتخاب همسر، شغل، دوست، در چگونگی تحصیل، تفریح، ورزش و حتی در انتخاب نوع پوشش و به‌طور کل در تمام برنامه‌های روزانهٔ خود خدا را در نظر می‌گیرد و تلاش می‌کند از دایرهٔ فرمان‌های او خارج نشود.

۲۷۴. برای یک انسان موحد، جهان معنای خاص خود را دارد. از نظر او هیچ حادثه‌ای در عالم بی‌حکمت نیست، گرچه حکمت آن را نداند. از همین‌رو، موحد واقعی همواره انسانی امیدوار است. در مقابل سختی‌ها و مشکلات، صبور و استوار است و آن‌ها را زمینهٔ موفقیت‌های آینده‌اش قرار می‌دهد. باور دارد که دشواری‌های زندگی نشانهٔ بی‌مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست. **۲۷۵.** این کار باعث می‌شود شخص، درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد؛ زیرا از یک سو هوای نفس وی هر روز خواستهٔ جدیدی جلوی روی او قرار می‌دهد و از سوی دیگر، قدرت‌های مادی که هر روز رنگ عوض می‌کنند او را به بردگی جدید می‌کشانند.

۲۷۶. نهی از دوستی و مهربانی با دشمنان خدا و مسلمانان، چرا که آنان نسبت به دین حقی که برای مسلمانان آمده است کفر ورزیده‌اند.

۲۷۷. بُعد اجتماعی **۲۸۰.** درست

۲۷۸. مهربانی با آنان **۲۸۱.** درست

۲۷۹. درست **۲۸۲.** درست

۲۸۳. نادرست: «برخورداری از آرامش» مربوط به بُعد فردی توحید عملی است.

۲۸۴. نادرست: «شخصیت ثابت» بیانگر توحید است.

۲۸۵. نادرست: شرک، امروزه بسیار بیشتر از قدیم است، اما دیگر پرستش سنگ و چوب و... نیست.

۲۸۶. وحدت و هماهنگی **۲۹۱.** وحدت و هماهنگی

۲۸۷. شرک عملی **۲۹۲.** حکومت

۲۸۸. محرومان (مستضعفان) **۲۹۳.** رابطهٔ متقابل

۲۸۹. ناآرام **۲۹۴.** ربوبیت

۲۹۰. عملی **۲۹۵.** توحید - شرک

۲۹۶. الف - بُعد اجتماعی مربوط به حکومت است نه فرد

۲۹۷. ب - رشد جامعه مربوط به بُعد اجتماعی است.

۲۹۸. الف - فردی - اجتماعی - فردی - اجتماعی

۲۹۹. الف - دشمنان خدا - پیش از این عبارت، دوستی با دشمنان خداوند نکوهش شده و به‌صورت «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَ عَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تَلْقَوْنَ إِلَيْهِمْ بِالْمُؤَدَّةِ» آمده است.

۳۰۰. ب - متقابل - به معنای «دو سویه» است که روی هم اثر دارند. «تقابل» به معنای ضد هم بودن است.

۳۰۱. الف - فردی - اجتماعی

۳۰۲. الف - فرعون

۳۰۳. حکومت‌کنانی را که خداوند به آن‌ها حق حکومت‌کردن را نداده است نمی‌پذیرد

۳۰۴. شرک عملی

۳۰۵. متقابل (دوسویه)

۳۰۶. با آنان که با خداوند و مسلمانان دشمنی می‌ورزند، دوستی نمی‌کند.

۳۰۷. تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود.

۳۰۸. منظور تمام افراد جامعه نیست، بلکه جو غالب جوامع و جو حاکم بر اکثریت افراد است، نه تک‌تک افراد.

۳۰۹. ۱ - تخریب محیط زیست ۲ - آلوده شدن طبیعت ۳ - پیدا شدن جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع بسیار ثروتمند

۳۱۰. جایی برای خلوت‌انسان با خدا و درک معنویت‌نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است.

۳۱۱. هوی و هوس و آنچه و آن کس که آنان را به هوس‌هایشان می‌رساند.

۳۱۲. به معنای قرار گرفتن همهٔ نهادها و ارکان یک جامعه یا نظام اجتماعی در جهت خداوند و اطاعت همه‌جانبه از او است.

۳۱۳. الف- ۵/ ب- ۴/ ج- ۲/ د- ۳

۳۱۴. گزینۀ «۱» در آیات قرآن کریم می‌خوانیم: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ»

۳۱۵. گزینۀ «۲» طبق آیه شریفه «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ» مؤمنان از مودت و مهربانی با دشمنان خداوند و خودشان منع شده‌اند که دلیل آن کفر ورزیدن دشمنان به حق و خداوند بیان شده است.

۳۱۶. گزینۀ «۲» اطاعت از طاغوت مصداق شرک عملی است. «فَاعْبُدُوهُ: خدا را بپرستید» کلیدواژه توحید عملی است. «رَبِّ» بیانگر توحید در ربوبیت است.

۳۱۷. گزینۀ «۲» در عبارت «الف» رابطه به صورت برعکس بیان شده است؛ چرا که جهان بینی توحیدی ریشه و علت و سرچشمۀ سبک زندگی و عمل توحیدی است نه برعکس. در عبارت «ه» بُعد اجتماعی توحید عملی درست است.

۳۱۸. برخی از انسان‌ها در عین قبول داشتن خداوند دین و دستورات دینی را در متن زندگی خود وارد نمی‌کنند و برعکس، تمایلات دنیوی و نفسانی خود را اصل قرار می‌دهند. این افراد به دلیل فرورفتن در هوس‌ها و سرگرمی به دنیا از خدا و آخرت غافل شده و از هدف اصلی خود دور شده‌اند. گروهی از انسان‌ها نیز جهان‌بینی را ملک خود دانسته و هر تصرفی بخواهند در آن می‌کنند که این امر سبب تخریب محیط‌زیست و... شده است.

۳۱۹. وقتی یک نظام اجتماعی توحیدی است که حاکم و زمامدار آن بر اساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و همان شرایطی را که خدا برای حاکم تعیین کرده است دارا باشد و بکوشد قوانین الهی را در جامعه به اجرا درآورد. ۳۲۰. تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود. در چنین جامعه‌ای، روزبه‌روز انسان‌های ستمگر قدرت بیشتری پیدا می‌کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار می‌گیرند. در نتیجه، دیگر سخنی از حاکمیت و فرمان‌های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست.

۳۲۱. میان بُعد فردی و بُعد اجتماعی توحید رابطه متقابل وجود دارد. هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حرکت کنند ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می‌گیرد؛ اگر همه فقط خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و تنها منافع خود را محور فعالیت‌های اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود. در چنین جامعه‌ای، روزبه‌روز انسان‌های ستمگر قدرت بیشتری پیدا می‌کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار می‌گیرند. در نتیجه، دیگر سخنی از حاکمیت و فرمان‌های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست. هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد، زمینه برای رشد انسان‌ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحّدانه آسان تر می‌گردد.

۳۲۲. اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان‌های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت درون) برآید، چنین شخصی گرفتار شرک علمی شده است. ۳۲۳. یک نظام اجتماعی، علاوه بر رکن سیاسی، دارای ارکان دیگری مانند اقتصاد و فرهنگ نیز می‌باشد. جامعه‌ای که در مسیر توحید اجتماعی حرکت می‌کند، اقتصاد و فرهنگ و سایر ابعاد و ارکان آن نیز به سوی اجرای فرمان‌های خدای یگانه پیش می‌رود و به صورت جامعه‌ای عدالت‌گستر درمی‌آید.

۳۲۴. اگر قرار باشد همه فقط خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود. ۳۲۵. اگر قرار باشد همه فقط خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند و تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به

دیگر نباشند، تفرقه و تضاد جامعه را فرا می‌گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می‌رود. در چنین جامعه‌ای، روزبه‌روز انسان‌های ستمگر بیشتر قدرت پیدا می‌کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار می‌گیرند. در نتیجه دیگر سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان‌های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست.

۳۲۶. در ابتدا به نظر می‌رسد که امروزه کمتر کسی گرفتار شرک باشد و از این جهت نیز بشر در مسیر پیشرفت می‌باشد؛ اما یک واقعیت تلخ در اینجا وجود دارد و آن این است که گرچه شرک در قالب بت و مانند آن در میان بیشتر جوامع وجود ندارد، اما انواع دیگری از شرک که بسیار پیچیده‌تر از شرک قدیم است، در میان بشر به چشم می‌خورد که خوب است به آن‌ها توجه کنیم و برای دوری از آن‌ها تلاش نماییم.

۳۲۷. امروزه بسیاری از انسان‌ها جهان خلقت را ملک خود تلقی می‌کنند و بدون توجه به نظر و رأی مالک حقیقی آن، یعنی خدا، هرگونه که بخواهند در این جهان تصرف می‌کنند. این افراد و جوامع در واقع خود را مالک ولّی و پرورش‌دهنده (رب) جهان می‌پندارند.

۳۲۸. برخی از انسان‌ها، مانند فرعون که می‌گفت: «أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى» و خود را پروردگار بزرگ مردم معرفی می‌کرد، خود را مالک دیگر جوامع می‌پندارند و برای آن‌ها تصمیم‌گیری می‌کنند.

۳۲۹. بله، اگرچه امروزه شرک در مقابل بت و مانند آن در میان بیشتر جوامع وجود ندارد، اما انواع دیگری از شرک که بسیار پیچیده‌تر از شرک قدیم است، در میان بشر به چشم می‌خورد؛ از جمله اینکه: ۱- امروزه بسیاری از انسان‌ها، جهان خلقت را ملک خود تلقی می‌کنند و بدون توجه به نظر و رأی مالک حقیقی آن، یعنی خدا، هرگونه که بخواهند در این جهان تصرف می‌کنند. این افراد و جوامع، در واقع خود را مالک، ولّی و پرورش‌دهنده جهان می‌پندارند که از جمله پیامدهای آن تخریب محیط‌زیست، آلوده شدن طبیعت، پیدا شدن جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع بسیار ثروتمند و مانند آن‌ها است. ۲- بسیاری از انسان‌ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده‌اند که خدا را فراموش کرده و خداوند در قلب آن‌ها جایگاهی ندارد. زرق و برق و زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فزونی یافته که جایی برای خلوت انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است. گویی هوی و هوس و آنچه و آن کس که آنان را به هوس‌هایشان می‌رساند، بت و معبودشان شده و آن‌ها را همچون خدا می‌پرستند.

پاسخ سؤالات درس ۴

۳۳۰. الف- منظور این است که انسان‌ها به صورت فردی یا گروهی برای اجرای دستورات خداوند به پا خیزند و اقدام کنند.

نمونه‌های قیام‌های فردی: اقامۀ نماز، مطالعه کتاب‌های دینی، امر به معروف و نهی از منکر (تذکرات فردی) و...

نمونه قیام‌های گروهی: برپایی نماز جماعت، تشکیل حکومت اسلامی، جهاد، تشکیل گروه‌های خیریه، تشکیل گروه‌های جهادی برای سازندگی.

ب- بله، یکی از مصادیق بندگی و پرستش خدا، قیام و به پا خاستن برای خداست. ۳۳۱. حُسن فاعلی و نیت خوب، از عمل خوب، یعنی حُسن فعلی برتر است. همین‌طور، عمل بد از نیت بدتر است، یعنی نیت بد، پست‌ترین حالت ممکن است.

۳۳۲. برتری حُسن فاعلی بر حُسن فعلی

۳۳۳. زیرا قصد و نیت به منزله روح عمل است و شکل عمل نیز در حکم بدن و کالبد آن روح می‌باشد؛ بنابراین، عمل بدون نیت، کالبد بی‌جانی بیش نیست. به همین جهت، رسول خدا (ص) می‌فرماید: «نیت مؤمن از عمل او برتر است.»

۳۳۴. به جایگاه مهم و ارزشمند نیت و قصد قلبی اشاره دارد که اعمال انسان وابسته به نیت‌های اوست.

۳۳۵. درست

۳۳۶. نادرست: نیت عمل بیانگر حُسن فاعلی است. حُسن فعلی به معنای این است که شکل عمل به همان گونه‌ای باشد که خداوند فرمان داده است.

۳۳۷. نادرست: نیت عمل بیانگر حُسن فاعلی است. حُسن فعلی به معنای این است که شکل عمل به همان گونه‌ای باشد که خداوند فرمان داده است.

- ۳۳۸. درست
- ۳۳۹. درست
- ۳۴۰. درست
- ۳۴۱. فاعلی
- ۳۴۲. مراتب اخلاصشان
- ۳۴۳. فاعلی - فعلی
- ۳۴۴. شرک - مورچه‌ای سیاه - پنهان تر ۳۵۱. الف - حُسن فاعلی

۳۵۲. الف - راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او

۳۵۳. ب - توحید در ربوبیت - ادامه آیه آمده است که: «پروردگار جهانیان است.» این عبارت دلیل عبارت صورت سؤال است و بیانگر ربوبیت خداوند متعال است.

۳۵۴. ب - «أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَىٰ خَمْسَةٍ» - در آیات قرآن کریم می‌خوانیم: «فَلِإِنَّمَا أُعْطِكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَىٰ خَمْسَةٍ...»

۳۵۵. ب - «اغْبُدُونِي» - «لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ» - «أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا وَأَنْ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»

۳۵۶. الف - «اغْبُدُونِي»

۳۵۷. الف - راهیابی شرک به دل انسان - پیامبر اکرم (ص) راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه‌ای سیاه در شب تاریک بر تخته سیاه پنهان تر است.

۳۵۸. الف - راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه‌ای سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان تر است - بیت و حدیث در مورد ضرورت مراقبت از حریم دل برای راه نیافتن شرک به آن و دوری از اخلاص است.

۳۵۹. ب - «فَلِإِنَّمَا أُعْطِكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَىٰ خَمْسَةٍ» - شرط قبولی اعمال، اخلاص است که با عبارت «لِلَّهِ: فقط برای خدا» آمده است.

۳۶۰. ب - فعلی - فاعلی - فاعلی - فعلی - حُسن فاعلی همان نیت و قصد عمل است که به منزله روح برای عمل بوده و بر حُسن فعلی مقدم است. حُسن فعلی نیز شکل انجام عمل است که همان کالبد و جسد محسوب می‌شود.

۳۶۱. الف - انجام‌دهنده کار بد از کارش بدتر است - امیرالمؤمنین (علی ع): «فَاعِلُ الْخَيْرِ خَيْرٌ مِنْهُ وَ فَاعِلُ الشَّرِّ شَرٌّ مِنْهُ: انجام‌دهنده کار نیک، از آن کار بهتر است و انجام‌دهنده کار شر از آن شر بدتر است.»

۳۶۲. اخلاص

۳۶۳. حُسن فعلی

۳۶۴. حُسن فعلی

۳۶۵. هدف از خلقت انسان تقرب به خداست و این تقرب جز با سعی و تلاش خود انسان به دست نمی‌آید.

۳۶۶. انسان، همواره در زندگی بر سر دو راهی بندگی خداوند و بندگی هوای نفس و شیطان قرار دارد و زندگی، صحنه انتخاب یکی از این دو راه است.

۳۶۷. راهیابی شرک به دل انسان از راه رفتن مورچه‌ای سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان تر است.

۳۶۸. اعمال انسان هر چه با اخلاص بالاتری همراه باشد، ارزش بیشتری دارد.

۳۶۹. مؤمنان با توجه به مراتب اخلاصشان، بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند.

۳۷۰. دو حُسن؛ حُسن فاعلی و حُسن فعلی

۳۷۱. خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن است.

۳۷۲. بدین معناست که انجام دهنده کار دارای نیت الهی باشد، یعنی شخص عملش را فقط برای رضای خداوند انجام دهد. نیت، روح عمل است که بر شکل عمل برتری دارد.

۳۷۳. اینکه عمل را همان گونه که خداوند دستور داده است انجام دهیم، یعنی عمل را از جهت کمیت، کیفیت، زمان، مکان و شیوه همان طوری انجام دهیم که خداوند می‌خواهد.

۳۷۴. الف - ۳ - ب - ۱ - ج - ۲ - د - ۴

۳۷۵. گزینه «۴» طبق این حدیث نیت انسان از عمل او مهم‌تر و برتر است و اصولاً سنجش انسان با نیت‌های اوست.

رقت کنید: نیت یا همان حسن فاعلی با اخلاص ارتباط دارد و حسن فعلی که همان عمل انسان است با صحت و درستی و کمیت و کیفیت و زمان و مکان عمل!

۳۷۶. گزینه «۲» بیت صورت تست در مورد اخلاص است و آیه گزینه «۲» نیز با عبارت «لِلَّهِ: تنها برای خدا» از اخلاص سخن می‌گوید.

۳۷۷. گزینه «۲» حدیث در مورد اخلاص و مراقبت از دل برای عدم راهیابی شرک به آن است و آیه شریفه «...أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ...» نیز در مورد اخلاص است.

۳۷۸. گزینه «۳» این آیه در مورد شیطان به عنوان دشمن آشکار و پیرونی انسان است نه هوای نفس.

۳۷۹. گزینه «۲» شرط قبولی تمامی اعمال انسان، اخلاص است. آیه شریفه «فَلِإِنَّمَا أُعْطِكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلَىٰ خَمْسَةٍ» بیانگر اخلاص است.

۳۸۰. گزینه «۱» حُسن فعلی همان شکل صحیح انجام عمل است که به صورت کمیت و کیفیت و زمان و مکان عمل یا کالبد و جسد عمل نیز مطرح می‌شود.

۳۸۱. خیر، در انجام اعمال عبادی حتماً باید آن کار را به نیت قرب الهی و عمل به دستور خداوند انجام دهیم. اگر کسی فقط به نیت سلامتی روزه بگیرد، روزه‌اش باطل است؛ زیرا حسن فاعلی ندارد. انسان مؤمن روزه را برای عمل به فرمان خدا می‌گیرد و البته می‌داند که روزه برای سلامتی‌اش مفید است، اما نیت وی از روزه کسب سلامتی نیست، بلکه اطاعت از فرمان خداست. از این رو برای مثال، اگر کسی از ترس پدر و مادرش نماز بخواند، نمازش باطل است، چون حسن فاعلی ندارد. این مسئله شامل همه فرمان‌ها و دستورات الهی می‌شود.

۳۸۲. بله، قطعاً پاداشی که به او داده می‌شود به اندازه پاداش حضور وی در نماز جماعت است. دلیل آن این است که وی نیت حضور در نماز جماعت را داشته و طبق فرموده پیامبر، نیت مؤمن از عمل او برتر است؛ پس او به دلیل نیتی که داشته، پاداش نماز جماعت را برده است.

۳۸۳. الف - این مسئله دو وجه دارد. اگر نیت فرد از حضور در نماز جماعت، جلب رضایت الهی و قرب به خدا باشد، نماز او مصداق اخلاص است؛ اما اگر به قصد موجه جلوه دادن خود و ظاهرسازی باشد، مصداق ریاء است.

ب - اگر فرد به قصد جلب رضایت الهی به دیگران کمک کند، این کار مصداق اخلاص است و حتی علنی کردن کمک به دیگران لطمه‌ای به پاداش وی نمی‌زند، حتی اگر این علنی کمک کردن موجب تشویق و ترغیب دیگران به کمک به فرد نیازمند شود، بهتر هم هست، اما اگر فرد به قصد خودنمایی در حضور دیگران کمک کند، مصداق ریاست است.

۳۸۴. انسان مؤمن علاوه بر اینکه می‌کوشد نیت خود را خالص کند و عمل را به‌خاطر خدا انجام دهد، تلاش می‌کند عمل را همان گونه که خداوند دستور داده است انجام دهد، یعنی، عمل را از جهت کمیت، کیفیت، زمان، مکان و شیوه همان طوری انجام دهد که خداوند می‌خواهد. برای مثال، اگر خداوند امر فرموده که نماز صبح در دو رکعت و با یک رکوع و دو سجده در هر رکعت و قبل از طلوع آفتاب انجام شود، انسان مؤمن نیز تلاش می‌کند نماز خود را به همین صورت انجام دهد تا صحیح و درست انجام داده باشد.

۳۸۵. بله، اعمالی هستند که حسن فعلی دارند؛ برای مثال، فردی که مدرسه‌ای می‌سازد، عملش حسن فعلی دارد؛ اما ممکن است همین عمل حسن فاعلی

نداشته باشد؛ یعنی فرد این کار را برای خودنمایی و شهرت انجام داده باشد؛ پس ساخت مدرسه حسن فعلی دارد، اما حسن فاعلی ندارد. از سوی دیگر ممکن است عملی حسن فاعلی داشته باشد؛ اما حسن فعلی نداشته باشد. برای مثال، کسی برای رضای خدا می‌خواهد بین دو نفر که اختلاف پیدا کرده و سر مسئله‌ای دعوا دارند، داوری کند؛ اما به دلیل جهل و ناآگاهی در داوری و قضاوت، خود به خطا می‌رود و فرد بی‌گناه را گناهکار معرفی می‌کند.

۳۸۶. زلیخا، همسر عزیز مصر، از یوسف (ع) طلب مرآده کرد، اما او پاکدامنی پیشه کرد و علی‌رغم آنکه زلیخا او را تهدید نمود که در صورت عدم اجابت خواسته‌اش او را به زندان می‌اندازد، زندان را بر انجام آن گناه ترجیح داد و به خداوند پناه برد؛ بنابراین، توجه و درخواست حضرت یوسف (ع) از خداوند پناه بردن به سوی او، باعث نجات وی از آتش جهنم شد.

۳۸۷. الف - بگو همانا نماز و عبادت‌هایم و زندگی و مرگم فقط برای خداست که پروردگار جهانیان است. / ب - توحید عملی (عبادی) / ج - حسن فاعلی

۳۸۸. دوری از گناهان و تلاش برای انجام واجبات

۳۸۹. دستیابی به درجاتی از حکمت

۳۹۰. دریافت پاداش‌های وصف‌نشدنی

۳۹۱. راه رفتن مورچه‌ای سیاه در شب تاریک بر تخته‌سنگی سیاه - باید از حریم اندیشه و دل پاسبانی کنیم تا آفت شرک به آن راه نیابد و عمل ما خالص برای خداوند انجام شود.

۳۹۲. نادرست: «راز و نیاز با خداوند» غفلت از خداوند را کم می‌کند.

۳۹۳. درست

۳۹۴. درست

۳۹۵. نادرست: اگر نیت روزه فقط لاغر شدن باشد به این معناست که اصلاً برای اطاعت از خداوند روزه نگرفته است، پس روزه‌اش باطل است.

۳۹۶. درست

۳۹۷. درست

۳۹۸. نام‌درست: در قرآن کریم برای حضرت یوسف (ع) صفت «اخلاص» ذکر شده است.

۳۹۹. نادرست: چنین فردی در دنیا نیز زندگی با نشاط ندارد.

۴۰۰. درست

۴۰۱. معرفت - اخلاص

۴۰۲. کار خیر

۴۰۳. اخلاص

۴۰۴. حکیم

۴۱۰. الف - هر چه معرفت انسان به خداوند بیشتر شود ایمان او بیشتر شده و در نتیجه اخلاصش افزون می‌گردد.

۴۱۱. ب - معرفت به خداوند

۴۱۲. الف - دوری از گناهان - امام علی (ع): «تمام اخلاص در دوری از گناه جمع شده است.»

۴۱۳. الف - حضرت لقمان (ع)

۴۱۴. ۱ - افزایش معرفت نسبت به خداوند ۲ - راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او ۳ - دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات

۴۱۵. افزایش معرفت نسبت به خداوند

۴۱۶. اگر کسی گرفتار غفلت شد و چشم اندیشه را به روی جهان بست، آیات الهی را نخواهد یافت و دل به مهر او نخواهد داد.

۴۱۷. ۱ - دستیابی به درجاتی از حکمت ۲ - نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌هایی شیطان ۳ - دریافت پاداش‌های وصف‌نشدنی

۴۱۸. دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات

۴۱۹. به مرحله‌ای می‌رسد که دیگر فریب وسوسه‌های شیطان را نمی‌خورد.

۴۲۰. ۱ - غفلت از خداوند را کم می‌کند. ۲ - محبت او را در قلب تقویت می‌سازد. ۳ - انسان را از کمک‌های الهی بهره‌مند می‌نماید.

۴۲۱. ترک گناه و توجه به واجبات و اطاعت از خداوند

۴۲۲. خداوند بدان جهت روزه را واجب کرد تا اخلاص مردم را بیازماید.

۴۲۳. چشمه‌های حکمت و معرفت از دل و زبانش جاری خواهد شد.

۴۲۴. مؤمنان با اخلاص

۴۲۵. داشتن اخلاص و رسیدن به مقام مخلصین

۴۲۶. ۱ - تا هوس‌های زودگذر آن‌ها را تحریک کند و به گناه بکشاند. ۲ - آنان را از بهشت جاویدان محروم سازد.

۴۲۷. مقاومت در برابر آن‌ها نیازمند روی آوردن به پیشگاه خداوند و پذیرش خالصانه فرمان‌های اوست.

۴۲۸. هم زندگی پاک و با نشاط دنیا را از دست خواهد داد و هم حیات سرشار از شادکامی آخرت را.

۴۲۹. دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه او

۴۳۰. نهایت آرزوی عارفان، دوست دل‌های صادقان، ولی مؤمنان و معبود عالمان

۴۳۱. رسول خدا (ص)، امیرالمؤمنین علی (ع)، فاطمه زهرا (س) و دیگر پیشوایان که این بزرگواران از راه بندگی خالصانه خدا، این همه خوبی و زیبایی و آن مقام قرب و نزدیکی به محبوب را به دست آورده‌اند.

۴۳۲. به معنای علم محکم و استوار و به دور از خطاست که هدف درست و راه رسیدن به آن را نشان می‌دهد و مانع لغزش‌ها و تباهی‌ها می‌گردد.

۴۳۳. کسی که به درجاتی از بصیرت و روشن‌بینی می‌رسد که می‌تواند در شرایط سخت و پیچیده، حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود.

۴۳۴. الف - ۳ / ب - ۵ / ج - ۱ / د - ۲ / الف - ۲ / ب - ۱ / ج - ۴

۴۳۵. الف - ۲ / ب - ۳ / ج - ۱ / الف - ۳ / ب - ۴ / ج - ۱

۴۳۸. گزینه «۲» این عبارت در مورد زلیخا است که حاضر است یوسف نبی (ع) را به گناه وادار کند و برای این کار او را تهدید به زندانی شدن می‌کند.

۴۳۹. گزینه «۳» این بیت در مورد معرفت انسان به خداوند است که نتیجه آن افزایش ایمان و در نهایت افزایش اخلاص خواهد بود.

بررسی سایر گزینه‌ها: گزینه «۱»: در مورد راز و نیاز با خداوند به عنوان راه دیگری برای تقویت اخلاص است.

گزینه «۲»: در مورد «حکمت» به منزله یکی از ثمرات اخلاص است.

گزینه «۴»: ربطی به بیت سؤال ندارد.

۴۴۰. گزینه «۱» عبارت نخست در مورد معرفت به خداوند به عنوان یکی از راه‌های تقویت اخلاص است و عبارت دوم در مورد نفوذناپذیری شیطان در انسان و نجات انسان از وسوسه‌های او به عنوان یکی از میوه‌های درخت اخلاص است.

۴۴۱. گزینه «۱» عبارت «زَبَّ السَّجْنُ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَنِي إِلَيْهِ»: «پروردگار! زندان برای من محبوب‌تر از آن چیزی است که ایشان مرا به سوی آن فرا می‌خوانند» بیانگر عفاف حضرت یوسف (ع) است که حاضر است به زندان بیفتد اما تن به گناه ندهد. به عبارت دیگر عزت حقیقی را بر عزت ظاهری ترجیح می‌دهد.

۴۴۲. گزینه «۳» حکمت به معنای علم محکم و استوار و به دور از خطاست که هدف درست و راه رسیدن به آن را نشان می‌دهد و مانع لغزش‌ها و تباهی‌ها می‌شود. انسان حکیم، به درجاتی از بصیرت و روشن‌بینی می‌رسد که می‌تواند در شرایط سخت و پیچیده، حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود.

۴۴۳. گزینه «۳»

بررسی سایر عبارات: عبارت «الف»: احتمال انحراف از توحید برای همه انسان‌ها از جمله کسانی که اخلاص دارند، وجود دارد.

عبارت «ب»: تعریف اصطلاح اخلاص در لغت‌نامه است نه تعریف و کاربرد دینی.

۴۰۵. روزه

۴۰۶. گناه

۴۰۷. چهل - خالصانه

۴۰۸. بندگی خالصانه خدا

۴۰۹. ب - اخلاص

۴۱۰. الف - هر چه معرفت انسان به خداوند بیشتر شود ایمان او بیشتر شده و در نتیجه اخلاصش افزون می‌گردد.

۴۱۱. ب - معرفت به خداوند

۴۱۲. الف - دوری از گناهان - امام علی (ع): «تمام اخلاص در دوری از گناه جمع شده است.»

۴۱۳. الف - حضرت لقمان (ع)

۴۱۴. ۱ - افزایش معرفت نسبت به خداوند ۲ - راز و نیاز با خداوند و کمک خواستن از او ۳ - دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات

۴۱۵. افزایش معرفت نسبت به خداوند

۴۱۶. اگر کسی گرفتار غفلت شد و چشم اندیشه را به روی جهان بست، آیات الهی را نخواهد یافت و دل به مهر او نخواهد داد.

۴۱۷. ۱ - دستیابی به درجاتی از حکمت ۲ - نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌هایی شیطان ۳ - دریافت پاداش‌های وصف‌نشدنی

۴۱۸. دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات

۴۴۴. به دلیل پیوند محکمی که میان معرفت به خداوند و ایمان به او وجود دارد. همچنین ارتباط دقیقی میان ایمان به خدا و اخلاص برقرار است. بنابراین، هر قدر که معرفت ما به خداوند بیشتر شود، به افزایش درجه اخلاص کمک خواهد کرد، پس خوب است ساعاتی را صرف تفکر در آیات و نشانه‌های الهی کنیم، البته اگر کسی گرفتار غفلت شد و چشم اندیشه را به روی جهان بست، آیات الهی را نخواهد یافت و دل به مهر او نخواهد داد.

۴۴۵. حکمت به معنای علم محکم و استوار به دور از خطاست که هدف درست برای رسیدن به آن را نشان می‌دهد و مانع لغزش‌ها می‌شود، انسان حکیم به درجاتی از بصیرت و روشن‌بینی رسیده که می‌تواند در شرایط سخت حق را از باطل تشخیص داده و گرفتار آن نشود.

۴۴۶. اگر انسان در اخلاص پیش رود به مرحله‌ای می‌رسد که دیگر فریب شیطان را نمی‌خورد، چرا که شیطان خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مؤمنان با اخلاص را ندارد.

۴۴۷. نبیای و عرض نیاز به پیشگاه خداوند و یاری جستن از او برای رسیدن به اخلاص، غفلت از خداوند را کم می‌کند، محبت او را در قلب تقویت می‌سازد، و انسان را از کمک‌های الهی بهره‌مند می‌نماید.

۴۴۸. گناه، ریشه درخت اخلاص و بندگی را می‌سوزاند و آن را به تدریج از بین می‌برد. به همین جهت، امیرالمؤمنین علی (ع) می‌فرماید: «تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است.» از طرف دیگر، ترک گناه و توجه به واجبات و اطاعت از خداوند، درخت اخلاص را آبیاری می‌کند و رشد می‌دهد. در میان اعمال واجب، روزه تأثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد.

پاسخ سؤالات درس ۵

۴۴۹. به راستی که دلایل روشن از جانب پروردگارتان به سوی شما آمد، پس هر کس بینا گشت به سود خود اوست و هر کس کور دل گردد به زیان خود اوست.

مسئولیت‌پذیری

۴۵۱. این آیه بیانگر اختیار است. خدای متعال، متناسب با همین قوه اختیار، بشر را راهنمایی کرده و او را مختار گذاشته است که از راهنمایی خداوند استفاده کند و پاسخ‌گزار باشد یا ناسپاسی کند و از هدایت و لطف الهی بهره نبرد و مسیر شقاوت را بپیماید.

۴۵۲. این آیه اشاره به این نکته دارد که انسان مسئول اعمال خویش است و عذاب اخروی وی نتیجه اعمالی است که در دنیا انجام داده است. اشاره خداوند به این مطلب نشانه‌ای از وجود اختیار در انسان است، زیرا اگر انسان اختیاری در انجام اعمال خود نداشت یقیناً مسئول کردار خود نیز نبود و نباید به خاطر این رفتارها مجازات می‌شد.

درست

۴۵۴. نادرست: همه انسان‌ها در عمل از اختیار بهره می‌برند.

۴۵۵. نادرست: فطرت و اختیار

درست

۴۵۷. نادرست: اختیار انسان محدود است.

درست

۴۶۴. ب- تفکر و تصمیم

۴۵۸. درست

۴۶۵. الف- مسئولیت‌پذیری

۴۵۹. وجدانی

۴۶۶. الف- مسئولیت‌پذیری

۴۶۰. اختیار

۴۶۷. الف- قضای الهی

۴۶۸. الف- حقیقت وجدانی

۴۶۲. اداره جهان

۴۶۳. ساماندهی - غایتمند

۴۶۹. الف- گفت از باغ خدا بنده خدا / می‌خورد خرما که حق کردش عطا - در این بیت شخص دزد، توجیه می‌کند که نقش و اختیاری در بالا رفتن از درخت و کندن خرما و خوردن آن نداشته است و خداوند این فرصت را برای او فراهم نموده است.

۴۷۰. ب- اختیار محدود - باید توجه داشت که همین اختیار محدودی که داریم، مبنای تصمیم‌گیری‌های ما و تعیین‌کننده عاقبت و سرنوشت ماست.

۴۷۱. ب- تفکر - مسئولیت‌پذیری - پشیمانی

الف- مسئولیت‌پذیری

۴۷۳. الف- «هَدْيَانَا السَّبِيلَ» - هدایت خداوند و پشتیبانی او از انسان‌ها زیرمجموعه توحید در ربوبیت است.

۴۷۴. ب- قیامت - دنیا - در این آیه شریفه «ذلک» بیانگر قیامت و دوزخ اخروی است و «أَیْدِیکُم» نیز به معنای اراده انسان‌ها بیانگر اختیار انسان‌ها در دنیا است.

۴۷۵. ۱- تفکر و تصمیم، ۲- احساس رضایت یا پشیمانی، ۳- مسئولیت‌پذیری

مسئولیت‌پذیری

۴۷۷. اختیار به معنای توانایی انجام یک کار یا ترک آن است که حقیقتی وجدانی و مشهود است.

۴۷۸. تفکر و تصمیم

۴۷۹. همین اختیار محدودی است که داریم.

۴۸۰. از راه عمل

۴۸۱. نشانه آن است که آن کار را از خود و نتیجه اراده و تصمیم عاقلانه خود می‌دانیم.

۴۸۲. احساس رضایت یا پشیمانی

۴۸۳. مسئولیت‌پذیری

۴۸۴. مسئولیت‌پذیری

۴۸۵. برای زندگی خود برنامه‌ریزی کنیم و به قله‌های کمال برسیم و تا آنجا پیش رویم که جز خداوند عظمت آن را نمی‌دانند.

۴۸۶. تحت یک برنامه ساماندهی شده و غایت‌مند انجام می‌گیرد و نه اتفاقی و بی هدف

۴۸۷. توانایی بر انجام یک کار و یا ترک آن است. اختیار، یک حقیقت وجدانی است. یعنی هر انسانی آن را در خود می‌یابد و می‌بیند که شبانه‌روز در حال تصمیم گرفتن برای انجام یک کار یا ترک آن است.

۴۹۰. الف- ۲ / ب- ۱ / ج- ۳

۴۸۸. الف- ۳ / ب- ۱ / ج- ۴

۴۹۱. الف- ۵ / ب- ۳ / ج- ۴ / د- ۶

۴۸۹. الف- ۲ / ب- ۳ / ج- ۱

۴۹۲. گزینه «۳» این آیه با کلیدواژه «أَیْدِیکُم» به نقش انسان در پذیرش انتخاب‌های خود اشاره دارد که نتیجه‌اش مسئولیت‌پذیری اوست.

۴۹۳. گزینه «۲» دزد خرما، با این استدلال قصد توجیه دزدی خود و دور کردن اختیار از خود را داشت.

۴۹۴. گزینه «۴» اشاره به اینکه کسی از سنگ چیزی را بازخواست نمی‌کند در حقیقت بیان دیگری از این حقیقت است که انسان‌ها چون ملوای اختیار هستند باید در برابر هر تصمیم و عملشان مسئول باشند و مسئولیت آن را پذیرفته و پاداش یا سزای تصمیم و عملشان را ببینند.

۴۹۵. گزینه «۳» «تردید» همان تفکر و تصمیم است و «شرم» همان احساس پشیمانی است.

۴۹۶. گزینه «۴» آیه شریفه و بیت گزینه «۴» هر دو ناظر به بهره‌مندی انسان از اختیار هستند. این بیت در مورد «مسئولیت‌پذیری» به عنوان یکی از شواهد وجود اختیار در انسان است.

۴۹۷. گزینه «۱» طبق این آیه شریفه مجازات اخروی انسان تنها در گرو عمل دنیوی اوست.

۴۹۸. گزینه «۲» شواهد وجود اختیار در انسان: ۱- تفکر و تصمیم ۲- احساس رضایت یا پشیمانی ۳- مسئولیت‌پذیری

۵۱۶. نادرست: قضا و قدر مانع تحرک انسان نیست، بلکه کمک‌کننده و زمینه‌ساز اختیار انسان است.

۵۱۷. نادرست: در علل طولی، اثرگذاری

۵۱۸. درست ۵۲۶. نظمی - اختیاری

۵۱۹. درست ۵۲۷. تقدیر - قضا

۵۲۰. درست ۵۲۸. قضای - ویژگی - تقدیر

۵۲۱. قانونمند - اختیار - انتخاب ۵۲۹. تقدیر

۵۲۲. قضای ۵۳۰. عامل - زمینه‌ساز

۵۲۳. عرضی ۵۳۱. ذاتی

۵۲۴. عرضی - طولی ۵۳۲. الف - قدر - قضا - قضا - قدر

۵۲۵. علم - اراده ۵۳۳. الف - علم - اراده

۵۳۴. ب - غیرقابل تغییر - قابل تغییر - انسان نمی‌تواند ویژگی ذاتی موجودات را از آن‌ها بگیرد، اما می‌تواند جلوی انجام و اجرای آن‌ها را بگیرد. مثلاً نمی‌تواند کاری کند که آتش نسوزاند، ولی می‌تواند کاری کند که اگر جایی آتشی رخ داد، آن را خاموش کند یا لباسی را طراحی کند که نسوزد.

۵۳۵. الف - از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم - ایشان از یک قضا (ریختن و آوار شدن دیوار روی سرشان) به یک قدر (ویژگی، استحکام و مقاومت دیوار) پناه بردند.

۵۳۶. الف - تعیین طول، عرض، حجم، مکان و زمان یک موجود

۵۳۷. الف - طولی - به معنای رابطه زیرمجموعه‌ای است. یعنی اختیار ما تحت اراده خداوند است و اوست که به ما اختیار داده و هرگاه بخواهد می‌تواند این اختیار را از ما بگیرد.

۵۳۸. الف - طولی - عرضی - عرضی

۵۳۹. ب - عرضی - عرضی - طولی - طولی

۵۴۰. علل طولی و علل عرضی

۵۴۱. مخلوقات جهان از آن جهت که خدای متعال با علم خود، اندازه، حدود، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی آن‌ها را تعیین می‌کند، مقدر به تقدیر الهی هستند. و از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می‌شوند، به قضای الهی وابسته‌اند.

۵۴۲. علل عرضی

۵۴۳. قدر یا قدر

۵۴۴. اینکه قدر و قضای الهی با اختیار انسان سازگار نیست و چیزی فوق اختیار انسان است.

۵۴۵. تعیین طول، عرض، حجم، مکان و زمان یک موجود

۵۴۶. به این معناست که نقشه جهان با همه موجودات و ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش از آن خدا و از علم خداست و اجرا و پیاده کردن آن نیز به اراده خداست.

۵۴۷. زیرا نقشه جهان با همه ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش از آن خدا و از علم خداست و اجرا و پیاده کردن آن نیز به اراده اوست.

۵۴۸. از آن خدا و از علم خداست و مربوط به تقدیر الهی است.

۵۴۹. فرو ریختن

۵۵۰. تقدیر الهی

۵۵۱. چون اختیار جزء ویژگی ذاتی است؛ حتی اگر بخواهد فرار کند، باز هم این یک کار اختیاری بوده، چون همین کار را با خواست و اراده خود انجام داده است.

۵۵۲. زمانی که انسان اراده کند.

۵۵۳. رابطه طولی

۵۵۴. یعنی وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته به اراده خداوند است.

۵۵۵. در پیدایش هر پدیده ممکن است چند عامل به‌صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنند.

میوه‌های درخت اخلاص: ۱- حکمت ۲- نفوذناپذیری در برابر شیطان ۳- دریافت پاداش‌های وصف‌ناشدنی

۴۹۹. ۱- تفکر و تصمیم ۲- احساس رضایت یا پشیمانی ۳- مسئولیت‌پذیری ۵۰۰. هر کس خود را مسئول کارهایش می‌داند و عواقب عمل خود را می‌پذیرد پیمان‌ها بر همین اساس استوارند و اگر کسی پیمان‌شکنی کند و مسئولیتش را انجام ندهد خود را مستحق مجازات می‌داند.

۵۰۱. هرگاه در کاری موفق شویم، احساس رضایت و خرسندی وجودمان را فرا می‌گیرد. این احساس رضایت نشانه آن است که آن کار را از خود و نتیجه اراده و تصمیم عاقلانه خود می‌دانیم. گاه نیز در کاری مرتکب اشتباه می‌شویم و به خود یا دیگری زیان می‌رسانیم. در این هنگام احساس پشیمانی می‌کنیم و با خود می‌گوییم ای کاش آن کار را انجام نمی‌دادم. این احساس پشیمانی نشانگر آن است که من توان ترک آن کار را داشته‌ام.

۵۰۲. هر کدام از ما همواره تصمیم‌هایی می‌گیریم و برای این تصمیم‌ها ابتدا ندیشه می‌کنیم و جوانب آن را می‌سنجیم و سپس دست به عمل می‌زنیم، گاهی نیز دچار تردید می‌شویم که از میان چندین کار کدام یک را انتخاب کنیم، دلبست آخر پس از بررسی‌های لازم یکی را برگزیده و عمل می‌کنیم.

۵۰۳. خیر، بسیاری از امور اختیاری نیستند و ما در وقوع آن‌ها نقشی نداریم. به عنوان مثال، هیچ‌یک از ما در عملکرد دستگاه‌های مختلف بدن خود، مانند دستگاه گوارش یا گردش خون و همچنین در قوانین حاکم بر طبیعت مانند قانون جاذبه زمین، توالی فصل‌ها و... نقشی نداریم و این امور خارج از اختیار ما و به‌صورت طبیعی انجام می‌شود. در عین حال، باید توجه داشت که همین اختیار محدودی که داریم، مبنای تصمیم‌گیری‌های ما و تعیین‌کننده عاقبت و سرنوشت ماست.

۵۰۴. خیر، در جهانی زندگی می‌کنیم که خداوند امور آن را تدبیر می‌کند و قوانین مشخص را بر آن حاکم کرده و جهان هستی مطابق با آن قوانین عمل می‌کند و به پیش می‌رود. پس این دنیا یک جهان خیالی نیست.

۵۰۵. خداوند قدرت اختیار و اراده را به ما عطا کرده و از ما خواسته است با استفاده از آن برای زندگی خود برنامه‌ریزی کنیم و به قله‌های کمال برسیم و تا آنجا پیش برویم که جز خداوند عظمت آن را نمی‌داند.

۵۰۶. این بیت بیانگر مسئولیت‌پذیری به عنوان یکی از شواهد وجود اختیار در انسان است. به عبارت دیگر کسی سنگ را ناسزا نمی‌گوید؛ چرا که سنگ اختیاری ندارد؛ اما انسان‌ها را به هنگام قصور و تقصیر در کارهایشان به دلیل وجود اختیار در ایشان می‌توانیم سرزنش کرده و توبیخ نماییم؛ زیرا آن قصور به واسطه اختیارشان رخ داده است و می‌توانستند انجام ندهند.

۵۰۷. این واژه‌ها در ابیات «گر نبودی اختیار این شرم چیست / این دریغ و خجلت و آرم چیست / وان پشیمانی که خوردی زان بدی / ز اختیار خویش گشتی مهدی»، آمده‌اند و گویای پشیمانی انسان به واسطه انجام نادرست عمل خویش است. ارتکاب خطا و اشتباه عامل احساس پشیمانی است؛ چون این احساس پشیمانی نیز از روی اختیار انسان بوده و نشانگر آن است که من توان ترک آن کار را داشته‌ام.

۵۰۸. امام فرمودند: «نه، از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم.»

۵۰۹. نادرست: اختیار یکی از ویژگی‌های انسان‌هاست که ناشی از «قدر» است. درست

۵۱۱. نادرست: این موارد مربوط به قدر و تقدیر الهی است.

۵۱۲. نادرست: حکم و فرمان و اراده و ایجاد شدن مربوط به قضای الهی است. درست

۵۱۴. نادرست: وقتی از تقدیر جهان به وسیله خداوند سخن می‌گوییم، منظورمان فقط تعیین طول، عرض، حجم، مکان و زمان یک موجود نیست.

۵۱۵. نادرست: تقدیر، متفاوت از قانونمندی جهان و ورای آن نیست، بلکه زمینه‌ساز اختیار انسان است.

۵۵۶. گاهی تأثیر چند عامل در پیدایش یک پدیده این‌گونه است که یک عامل در عامل دوم اثر می‌گذارد و عامل دوم در عامل سوم تأثیر می‌کند تا اثر عامل اول را به محمول منتقل کند.

۵۵۷. «قَدَر» و «قَدَر» به معنای «اندازه» و «تقدیر» به معنای «اندازه‌گرفتن» است. ۵۵۸. «قضا» نیز به معنای «به انجام رساندن»، «پایان دادن»، «حکم کردن» و «حمیت بخشیدن» است.

۵۵۹. الف - ۵ / ب - ۱ / ج - ۲ / د - ۴

۵۶۰. گزینه «۲» فروریختن دیوار قضاست نه قدر - اعتقاد به قدر و قضا هیچ منافاتی با انجام کار اختیاری و تحرک انسان نداشته و بالعکس سبب پیشرفت انسان از طریق شناسایی قدرهای بیشتر و ویژگی‌های بیشتر جهان هستی می‌شود. آیه «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ...» ناظر بر اختیار انسان است که گروهی در برابر هدایت الهی «شاکر» و سپاسگزارند و گروهی نیز «کفوراً» و ناسپاس.

۵۶۱. گزینه «۳» تقدیر الهی شامل همه قانونمندی‌ها و ویژگی‌های موجودات است که اگر به مرحله اجرا و خلق و انجام برسد تبدیل به قضای الهی می‌شود. ۵۶۲. گزینه «۳» سایر گزینه‌ها با واژگان «فرمان و حکم، اجرا و اراده، انجام‌رساندن و...» در مورد قضای الهی هستند نه قدر!

۵۶۳. گزینه «۴» قدر الهی همان ویژگی‌های جهان هستی است که شامل نقشه جهان و ویژگی‌های هر مخلوق مانند سیراب شدن توسط آب، وجود اختیار در انسان و... است، اما قضای الهی، اجرا و انجام شدن قدر و ویژگی‌هاست مانند خلق جهان ۵۶۴. گزینه «۳» در علت‌های طولی استقلال و نقش مستقیم وجود ندارد، بلکه همه عوامل در سطوح مختلف باهم مرتبط‌اند.

۵۶۵. گزینه «۱» وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری، تا زمانی که ما اراده کاری را نکرده‌ایم، آن کار انجام نمی‌گیرد؛ در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند، همگی وابسته به اراده خداوند، یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد.

۵۶۶. گزینه «۴» بهره‌مندی از اختیار برای انسان‌ها یک ویژگی ذاتی و تقدیر است که توسط انسان انتخاب نشده و قابل تغییر نیست. پس هر چند که اختیار انسان در طول (زیرمجموعه) اراده خداوند است، اما تحت اختیار انسان نیست و یعنی این‌گونه نیست که کسی اراده کند اختیار نداشته باشد. تنها خداوند است که می‌تواند اختیار انسان را از او بگیرد.

۵۶۷. گزینه «۱» اختیار انسان ویژگی ذاتی اوست که تنها قدرت خداوند می‌تواند مانع از آن شود. دقت کنید که تقدیرات، یعنی ویژگی‌های موجودات، به نوعی محدودکننده اختیار انسان است. مثلاً سوزاندن توسط آتش که تحت اختیار انسان نیست، اما همین محدودیت به اختیار انسان جهت می‌دهد و به انسان امکان برنامه‌ریزی می‌دهد.

۵۶۸. گزینه «۱» تقدیر، ورای (مخالف) قانون‌مندی جهان نیست، بلکه همان قانون‌مندی و ویژگی‌های جهان هستی است. اختیار انسان نمی‌تواند تقدیرات را تغییر دهد، پس نمی‌توانیم بر نظم جهان هستی غلبه کنیم. وجود تقدیرات عامل نظم‌بخشی به جهان هستی است و اگر ویژگی‌های ثابت و ذاتی موجودات (تقدیرات) نبودند، نظمی در جهان برقرار نبود و زمینه‌ای برای کار اختیاری پدید نمی‌آید.

۵۶۹. گزینه «۱»

بررسی سایر عبارات: عبارت «ب»: بیانگر مسئولیت‌پذیری از نشانه‌های وجود اختیار در انسان است.

عبارت «ج»: بیانگر کسانی است که هدایت الهی را پذیرفته‌اند و اهل توحید عملی هستند و «دیده بینا» دارند.

عبارت «ه»: برداشت فرد سؤال‌کننده دقیقاً برعکس این عبارت بود و او می‌پنداشت که قضا و قدر مانع تحرک انسان می‌شود و چیزی ورای اختیار انسان است.

۵۷۰. وجود اراده در انسان ناشی از اراده الهی است خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار باشد در فعل اختیاری تا زمانی که ما به انجام دادن فعلی اراده نکرده‌ایم آن فعل انجام نمی‌گیرد در عین حال وجود ما اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته به اراده خداوند است. یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافاتی ندارد.

۵۷۱. وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر، خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری، تا زمانی که ما اراده کاری را نکرده‌ایم، آن کار انجام نمی‌گیرد؛ در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند، همگی وابسته به اراده خداوند، یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد.

۵۷۲. بله، وقتی از تقدیر جهان به وسیله خداوند سخن می‌گوییم منظورمان فقط تعیین طول، عرض، حجم، مکان و زمان یک موجود نیست اینها ساده‌ترین و آشکارترین تقدیرها هستند. تقدیر الهی شامل همه ویژگی‌ها، کیفیت‌ها و کلیه روابط میان موجودات می‌شود. یکی از تقدیرات الهی برای انسان این است که او دارای اختیار باشد؛ یعنی همان‌طور که مثلاً به آب و ویژگی مایع بودن را داده است، به انسان نیز ویژگی مختار بودن را عطا کرده است.

۵۷۳. مخلوقات جهان از آن جهت که خدای متعال با علم خود اندازه‌خود و ویژگی موقعیت زمانی و مکانی آن‌ها را تعیین می‌کند به تقدیر الهی وابسته هستند و از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می‌شوند به قضای الهی وابسته‌اند. ۵۷۴. در نتیجه این اعتقاد، انسان می‌داند که فقط با زندگی در یک جهان قانونمند است که امکان انتخاب، حرکت و فعالیت وجود دارد؛ زیرا اگر وقایع و رخدادهای جهان قانونمند نبود و همه چیز بی‌هدف و اتفاقی رخ می‌داد، انسان نمی‌دانست باید دست به چه انتخابی بزند، اما با زندگی در چنین جهان قانونمندی است که او می‌تواند قوانین حاکم بر جهان هستی و خلقت را بشناسد و برای رفع نیازهای خود از آن‌ها استفاده کند و به هدف‌های خود برسد.

۵۷۵. برخی چنین پنداشته‌اند که قضا و قدر الهی با اختیار انسان ناسازگار است و تصور می‌کنند تقدیر، چیزی غیر از قانونمندی جهان و نظم در آن است که وقتی به حادثه‌ای تعلق گرفت، هر قانونی را لغو و هر نظمی را برهم می‌زند؛ این پندار نادرست و باطل است، زیرا معنای قدر و قضای الهی این است که هر چیزی مهندسی و قاعده خاص خود را دارد که این قواعد توسط انسان قابل یافتن و بهره‌گیری است. بدون پذیرش قدر و قضای الهی هیچ نظمی برقرار نمی‌شود و هیچ زمینه‌ای برای کار اختیاری پدید نمی‌آید.

۵۷۶. برداشت نابجای آن شخص چنین بود که ما هیچ اختیاری در تعیین سرنوشت خود نداریم و اگر قرار باشد دیوار بر سرمان خراب شود حتماً این اتفاق خواهد افتاد و ما نمی‌توانیم تغییری در آن ایجاد کنیم. بنابراین، حرکت و تغییر مکان و تصمیم‌گیری بر اساس دستور عقل بی‌فایده است. ۵۷۷. امیرالمؤمنین علی (ع) با رفتار و سپس گفتار خود، نگرش صحیح خود از قضا و قدر را نشان داد و به آن شخص و دیگران آموخت که اعتقاد به قضا و قدر، نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است؛ زیرا در واقع، فروریختن دیوار کج یک قضای الهی است، اما این قضا متناسب با ویژگی و تقدیر خاص آن دیوار، یعنی کجی آن است.

۵۷۸. خیر، بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است. در واقع، فروریختن دیوار کج، یک قضای الهی است، اما این قضا متناسب با ویژگی و تقدیر خاص آن دیوار، یعنی کجی آن است؛ اما اگر دیوار، ویژگی دیگری داشته باشد، مثلاً محکم باشد، قضای دیگری را به دنبال خواهد آورد و انسانی که این دو قضا را بشناسد، تصمیم می‌گیرد و دست به انتخاب مناسب‌تر می‌زند.

۵۷۹. در پیدایش هر پدیده ممکن است چند عامل به‌صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنند. برای مثال در رویش یک گل، مجموعه‌ای از

پاسخ سؤالات درس ۶

۵۸۵. مورد امتحان ۵۸۸. توفیق (امداد خاص)
 ۵۸۶. امداد عام الهی (امداد) ۵۸۹. امتحان (آزمایش یا ابتلاء)
 ۵۸۷. امتحان (آزمایش یا ابتلاء) ۵۹۰. هدایت
۵۹۱. الف- شر- نیک- امتحان و آزمایش / ب- سنت عام و فراگیر (امتحان و ابتلاء)
 ۵۹۲. الف- امتحان و ابتلاء / ب- خاص مؤمنان ۵۹۳. مدد می‌رساند.
۵۹۴. و کسانی که در راه ما جهاد (تلاش) کنند، حتماً آنان را به راه‌های خود هدایت می‌کنید و در حقیقت خداوند با نیکوکاران است.
۵۹۵. الف- به راستی که مؤمن به منزله کفه ترازوست. هر اندازه ایمانش افزوده شود. امتحانش نیز افزوده می‌شود. / ب- رابطه مراتب ایمان و امتحان
۵۹۶. الف- لطف خداوند به آنان / ب- سنت امداد الهی ۵۹۷. درست
۵۹۸. نادرست: پاداش مضاعف به کارهای نیک مربوط به سنت سبقت رحمت بر غضب الهی است. ۵۹۹. درست
۶۰۰. نادرست: قانون‌مندی جهان (تقدیرات) مربوط به همه مخلوقات از جمله انسان است. ۶۰۱. درست
۶۰۲. نادرست: این امر با سنت ابتلاء و امتحان رخ می‌دهد.
۶۰۳. نادرست: هویت و شخصیت انسان‌ها با امتحان‌ها، ساخته و شناخته می‌شود.
۶۰۴. درست ۶۰۵. توفیق ۶۰۶. ابتلاء ۶۰۷. تقدیر الهی ۶۰۸. سنت‌های الهی ۶۰۹. ابتلائات ۶۱۰. کفه ترازو - امتحانش
۶۱۷. الف- سنت‌ها - قوانین جهان خلقت - قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها ۶۱۸. ب- آشنایی ما با نشانه‌های الهی و بهره گرفتن از طبیعت - نتایج شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها عبارت است از: ۱- نگرش صحیح ما نسبت به تلخی‌ها و شیرینی‌ها، شکست‌ها و موفقیت‌ها، بیماری و سلامتی و به‌طور کلی همه حوادث زندگی ۲- ممتاز شدن دیدگاه ما از دیگران نسبت به وقایع و حوادث جهان ۳- تأثیر به‌سزا در روابطمان با خدا، با خود، با خلقت و با دیگران ۶۱۹. ب- سنت ابتلاء ۶۲۰. الف- انسان مؤمن - رابطه میان سطح ایمان و آزمایشات الهی - امام صادق (ع): «انما المؤمن بمنزلة كفة الميزان كلما زيد في إيمانه زيد في بلائه» ۶۲۱. الف- کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند - سنت امداد عام - در قرآن کریم می‌خوانیم: «کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می‌دهیم و کم‌وکاستی نخواهند دید؛ اما اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هرچه در دنیا کرده‌اند، بر باد رفته و آنچه را که انجام می‌دهند، باطل است.» ۶۲۲. الف- سنت توفیق الهی - تلاش و کوشش ۶۲۳. الف- عوامل درونی ۶۲۴. آسان نمودن ۶۲۵. سنت ابتلاء ۶۲۶. سنت ابتلاء

باغبان، خاک، آب، نور و حرارت دست به دست هم می‌دهند و با مشارکت یکدیگر گل را پدید می‌آورند. یا مثلاً وقتی دو نفر دسته‌های یک گلدان بزرگ را می‌گیرند و جابه‌جا می‌کنند، هرکدام از این دو نفر نیروی خاصی را وارد می‌کند که باعث جابه‌جایی گلدان می‌شود. در هر دو مثال، هر یک از این عوامل و عناصر اثر خاصی را، مستقل از دیگری، اعمال می‌کند تا گل بروید یا گلدان جابه‌جا شود. این‌گونه علل را «علل عرضی» می‌گویند. در علل عرضی، هر عامل به‌طور مستقیم نقش خاصی را برعهده دارد که با نقش دیگری متفاوت است. ۵۸۰. گاهی تأثیر چند عامل در پیدایش یک پدیده این‌گونه است که یک عامل در عامل دوم اثر می‌گذارد و عامل دوم در عامل سوم تأثیر می‌کند تا اثر عامل اول را به معلول منتقل کند. برای مثال وقتی شما قلم به‌دست می‌گیرید و نامه می‌نویسید، چند عامل، در طول هم، در انجام این کار دخالت دارند:

اول، قلم که با حرکت خود روی صفحه جملات را می‌نگارد؛
 دوم، دست شما که قلم را به حرکت درمی‌آورد؛
 سوم، ساختار عصبی بدن شما که موجب حرکت دستتان می‌شود؛
 چهارم، اراده شما که مقدم بر سه علت قبلی است؛
 پنجم، نفس یا روح شما که اراده از او پدید می‌آید.

کل کار نوشتن را به هر یک از این عوامل می‌توان نسبت داد؛ بدین معنا که اگر هر یک از این عوامل نبود، عمل نوشتن ممکن نمی‌شد، اما هر علتی به‌ترتیب، علت بودن خود را از عامل بالاتر می‌گیرد. قلم می‌نویسد، اما حرکت آن ناشی از حرکت دست است. حرکت دست به نوبه خود محصول کار دستگاه عصبی است. این کار هم ناشی از اراده و اراده هم از نفس شماست. این علت‌ها را «علل طولی» می‌گویند. در مثال پرورش گل، علت‌ها در عرض هم قرار داشتند (در یک ردیف بودند)، اما در مثال نوشتن، علت‌ها در طول هم هستند (در یک ردیف نیستند، بلکه نسبت به هم در مرتبه‌های مختلف قرار دارند).

۵۸۱. یکی از تقدیرات الهی برای انسان این است که او دارای اختیار باشد؛ یعنی همان‌طور که مثلاً به آب، ویژگی مایع بودن را داده است، به انسان نیز ویژگی مختار بودن را عطا کرده است. به تعبیر دیگر، خداوند این‌گونه تعیین کرده است که انسان کارهایش را «با اختیار انجام دهد» و کسی نمی‌تواند از اختیار، که ویژگی ذاتی اوست، فرار کند؛ حتی اگر بخواهد فرار کند، باز هم این یک کار اختیاری بوده، چون همین کار را با خواست و اراده خود انجام داده است.

۵۸۲. تغییر الهی شامل همه ویژگی‌ها، کیفیت‌ها و کلیه روابط میان موجودات می‌شود. اینکه آب در چه درجه‌ای به جوش آید، تعداد الکترون‌های هر عنصر چه تعداد باشد، ماه در کدام مدار دور زمین گردش کند، بدن انسان از چه اعضای تشکیل شود، هر عضوی کدام کار را انجام دهد، همه و همه از تقدیرات الهی است. ۵۸۳. وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر، خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری، تا زمانی که ما به انجام دادن فعلی اراده نکرده‌ایم، آن فعل انجام نمی‌گیرد. در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته به اراده خداوند است؛ یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد. ۵۸۴. کسی که تقدیرهای جهان را ببیند و نظم جهان را اتفاقی از میان میلیاردها اتفاق دیگر تلقی کند، دچار وحشت می‌شود و یأس و ناامیدی وجود او را فرا خواهد گرفت. نسبت به فردای جهان ناامید است و جهان را محدود به همین دنیای مادی می‌داند. در چنین جهانی، انسان از خود اراده و اختیار ندارد و هر لحظه در معرض حوادث و اتفاقات پیش‌بینی نشده قرار می‌گیرد که منجر به جبرگرایی می‌شود. چنین فردی، دچار پوچی، ترس و وحشت می‌شود و احساس امنیت خاطر از زندگی او رخت برمی‌بندد.

۶۲۷. خداوند با هر امر خیر یا شری ما را می‌آزماید.

۶۲۸. تجلی تقدیر الهی و زمینه‌ساز حرکت و پویایی انسان و به کارگیری اراده و اختیار اوست.

۶۲۹. سبب آشنایی ما با نشانه‌های الهی و نیز بهره گرفتن از طبیعت می‌شود. یعنی شامل همه انسان‌ها در همه دوران باشد.

۶۳۱. عمل درست، رشد و کمال و عمل نادرست، عقب‌ماندگی و خسران ما را به دنبال دارد.

۶۳۲. زیرا هر اندازه ایمانش افزوده شود، امتحانش نیز سنگین‌تر می‌شود.

۶۳۳. بنا به سنت ابتلاء، اگر انسان ایمان به خداوند و بندگی او را اعلام کند، وارد امتحان‌ها و آزمایش‌های خاص آن می‌شود.

۶۳۴. به میزانی که انسان در آزمون‌های اولیه سربلند بیرون آید، قدم در آزمون‌های بعد می‌گذارد و برای کسب کمالات برتر آماده می‌شود.

۶۳۵. دو دسته: دسته‌ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می‌دهند و هدایت الهی را می‌پذیرند و دسته‌ای لجاجت ورزیده و در مقابل حق می‌ایستند.

۶۳۶. ننگانه لطف خداوند به آنان نیست.

۶۳۷. کسانی که فقط دنیا را انتخاب کرده و برای آن تلاش می‌کنند.

۶۳۸. امداد خاص خدای متعال نسبت به آنان که با نیت پاک قدم در راه حق می‌گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند توفیق الهی نام دارد.

۶۳۹. در لغت به معنای امتحان است و در اصطلاح دینی به معنای قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی و نادرستی آنچه را ادعا کرده مشخص سازد.

۶۴۰. قوانینی که زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها را در برمی‌گیرد. قرآن کریم از این قوانین با عنوان «سنت‌های الهی» یاد کرده و مردم را به شناخت آن‌ها، به خصوص سنت‌های مربوط به زندگی انسان دعوت نموده است.

۶۴۱. الف - ۴ / ب - ۳ / ج - ۱

۶۴۲. الف - ۴ / ب - ۵ / ج - ۱ / د - ۲ / ه - ۶

۶۴۳. گزینه «۴» این عبارت در انتهای آیه سنت امداد الهی آمده است و مطابق این سنت، خداوند در دنیا (نه آخرت) به هر دو گروه دنیاطلبان و آخرت‌طلبان فیض و بخشش دارد و حتی اگر دنیاطلبان مخالف خدا هم باشند بخشی از دنیا (نه همه آن) را به ایشان می‌دهد.

«كَلَّا تُمَدُّ هَؤُلَاءُ وَ هَؤُلَاءُ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ مَا كَانَ عَطَاءُ رَبِّكَ مَحْظُورًا»

۶۴۴. گزینه «۳» این آیه با عبارت «كَلَّا تُمَدُّ» اشاره به سنت امداد عام الهی دارد که در آن هر دو گروه دنیاطلبان و آخرت‌طلبان از امکانات دنیوی بهره‌مند می‌گردند.

۶۴۵. گزینه «۳» اینکه گروهی از انسان‌ها که اهل حق‌طلبی هستند و به آن می‌رسند و گروهی دیگر که دنیاطلبانند نیز همان را به دست می‌آورند، تعبیر دیگری از سنت امداد عام الهی است که در آیه قرآن کریم با عبارت «كَلَّا تُمَدُّ هَؤُلَاءُ وَ هَؤُلَاءُ...» آمده است.

۶۴۶. گزینه «۱» این آیه مربوط به سنت ابتلاء است (نبلوکم) که سنتی عام و همگانی است. آیه «أَخْبِیْ النَّاسَ أَنْ یُتَزَكَّوْا...» نیز مربوط به همین سنت است که در انتهای آن عبارت «وَ هُمْ لَا یُفْتَنُونَ» آمده است. ریشه «بلا» و «فتنه» بیانگر سنت ابتلاء است.

۶۴۷. گزینه «۴» هدایت الهی و به‌طور کلی کارهای خداوند به‌جز خالقیت، شامل توحید در ربوبیت می‌شود. یکی از جلوه‌های توفیق الهی هدایت به دنبال تلاش و مجاهدت انسان‌هاست. «وَ الَّذِیْنَ جَاهَدُوا فِینَا لَنَهْدِیْهُمْ سَبْلَنَا»

۶۴۸. گزینه «۳» هر دو عبارت درباره سنت ابتلاء است.

۶۴۹. گزینه «۱» هر دو عبارت در مورد سنت ابتلاء است که عام‌ترین قانون خداوند است.

۶۵۰. گزینه «۱» باید توجه داشته باشید که خداوند از درون افراد باخبر است و نیازی به امتحان کردن ایشان ندارد.

۶۵۱. گزینه «۳» سنت ابتلاء عام‌ترین و فراگیرترین سنت الهی است. عبارت «نَبْلُوْکُمْ... فَتَنَةً» بیانگر امتحان و ابتلاء الهی است.

۶۵۲. گزینه «۱» این عبارت بیانگر امداد عام، یعنی اینکه خداوند چه به خوب‌ها و چه به بد‌ها در دنیا نعمت می‌دهد. عبارت «كَلَّا تُمَدُّ...» همه را یاری می‌کنیم، بیانگر این سنت الهی است.

۶۵۳. گزینه «۳» این عبارت بیانگر سنت امداد عام الهی است. اینکه کسانی که دنیاطلبند، در همین دنیا نتیجه انتخابشان را می‌بینند. در اینجا نیز آیه «كَلَّا تُمَدُّ...» نیز بیانگر سنت امداد عام الهی است.

۶۵۴. گزینه «۱» عبارت «لَنَهْدِیْهُمْ سَبْلَنَا» که بیانگر هدایت الهی برای اهل تلاش و مجاهدت «وَ الَّذِیْنَ جَاهَدُوا» است، همان سنت توفیق الهی است. یکی از عوامل مهم در کسب توفیق الهی، داشتن روحیه حق‌پذیری است.

۶۵۵. در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی‌خبر هستیم و می‌کوشیم از طریق امتحان کردن آن‌ها به آگاهی لازم برسیم. ولی امتحان خدا برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به‌ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

۶۵۶. ابتلاء به معنای امتحان است و در اینجا به معنای قرار دادن فرد در موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده مشخص سازد. امتحان خداوند برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای به‌ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

۶۵۷. وقتی انبیا مردم را به دین الهی فرا می‌خوانند مردم در برابر آن‌ها دو دسته می‌شوند دسته‌ای به ندای حق پاسخ مثبت می‌دهند و دسته‌ای لجاجت می‌ورزند و در مقابل حق می‌ایستند. خداوند سنت خود را بر این قرار داده که هر کس هر راهی را برگزیند بتواند از همین امکاناتی که خدا در اختیارش قرار داده، استفاده کند تا در همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش رود و باطن خود را آشکار کند.

۶۵۸. ۱- نصرت الهی و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است، خداوند انسان تلاشگر و مجاهد را حمایت می‌کند دست او را می‌گیرد و با پشتیبانی خود به پیش می‌برد. ۲- ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن می‌باشد، مانند یافتن دوست خوب شرکت در یک جلسه قرآنی و خواندن یک کتاب تأثیرگذار و هدایتگر

۶۵۹. شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها، موجب نگرش صحیح ما نسبت به تلخی‌ها و شیرینی‌ها، شکست‌ها و موفقیت‌ها، بیماری و سلامت و به‌طور کلی همه حوادث زندگی می‌شود و دیدگاه ما را نسبت به وقایع و حوادث جهان از دیگران ممتاز می‌سازد و بالاخره این شناخت در روابطمان با خدا، با خود، با خلقت و با دیگران تأثیر بسزایی دارد.

۶۶۰. موفقیت در هر مرحله‌ای از امتحان الهی یا ابتلا سبب ورود فرد به مرحله‌ای برتر می‌شود و او را با امتحان‌های جدیدتر روبه‌رو می‌کند؛ درست مانند دانش‌آموزی که با موفقیت در هر امتحانی وارد مرحله‌ای بالاتر از امتحانات می‌گردد تا به موفقیت نهایی برسد.

۶۶۱. خداوند با هر امر خیر و شری ما را می‌آزماید؛ بیماری یا سلامت، فقر یا ثروت، از دست دادن پدر و مادر یا داشتن پدر و مادر، بارش باران یا وقوع خشکسالی و به‌طور کلی هر حادثه شیرین و تلخ، مواد امتحانی ما به حساب می‌آیند و نحوه مواجهه ما با آن‌ها پیروزی یا شکست ما را رقم می‌زند و مهیای امتحانی دیگر می‌سازد.

۶۶۲. ۱- کسی که مصیبت را امتحان الهی می‌داند، در برابر مصیبت صبر و شکیبایی می‌ورزد، اما کسی که اعتقادی به این مسئله ندارد، بی‌تابی می‌کند و تحمل مواجه شدن با مصیبت را ندارد. ۲- کسی که مصیبت و گرفتاری را امتحان الهی می‌داند، گرفتار یأس و ناامیدی نمی‌شود، زیرا می‌داند خداوند همه این سختی و مشقات را به بهترین شکل جبران می‌کند، اما کسی که این نگاه را ندارد، سریع دچار بحران‌های روحی، یأس و افسردگی می‌شود. ۳- کسی که مصیب را امتحان الهی می‌داند، مصیبت و گرفتاری را پله‌ای برای رشد معنوی خود می‌داند،

پس با مواجهه صحیح با این مصیبت برایمان خود می‌افزاید، اما کسی که این نگاه را ندارد، با هر مصیبتی به خداوند گمان بد می‌برد و از خدا دورتر می‌شود.

۶۶۳. وقتی انبیا مردم را به دین الهی فرا می‌خوانند مردم در برابر این دعوت دو دسته می‌شوند: دسته‌ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می‌دهند و هدایت الهی را می‌پذیرند و دسته‌ای لجاجت ورزیده و در مقابل حق می‌ایستند. خداوند، سنت و قانون خود را بر این قرار داده که هر کس، هر کدام از این دو راه را برگزیند، بتواند از همین امکاناتی که خدا در اختیارش قرار داده (مانند قدرت اراده، توان جسمی و فکری، امکانات موجود در جهان خلقت و...) استفاده کند تا در همان مسیری که انتخاب کرده است به پیش رود و باطن خود را آشکار کند. در واقع خداوند امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و هدف‌های هر دو گروه را فراهم کرده است. حال، کسی که راه حق را می‌گزیند لوازم و امکانات رسیدن به حق را می‌یابد و مراتب کمال را می‌پیماید و کسی که فقط دنیا را انتخاب کرده و برای آن تلاش می‌کند همان را به دست خواهد آورد.

۶۶۴. توفیق به معنای آسان نمودن است؛ یعنی همراه با سعی و تلاشی که انسان از خود نشان می‌دهد، خداوند نیز شرایط و اسباب را چنان فراهم می‌سازد که وی بتواند آسان تر به مقصد برسد.

۶۶۵. بلاء؛ برای مثال، دو نفر با هم آیاتی از قرآن را از رسول اکرم (ص) می‌شنیدند، اما این آیات، ایمان یکی را تقویت می‌کرد ولی بر لجاجت و کفر دیگری می‌افزود؛ و مثال دیگر: دو نفر با هم از کنار مسجدی می‌گذرند و صدای اذان را می‌شنوند، یکی به مسجد می‌رود تا نماز اول وقت خود را بخواند و دیگری بدون توجه از کنار مسجد می‌گذرد.

۶۶۶. یکی از جلوه‌های توفیق، نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است. خداوند انسان تلاشگر و مجاهد را حمایت می‌کند، دست او را می‌گیرد و با پشتیبانی خود به پیش می‌برد. از جلوه‌های دیگر توفیق الهی، ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن می‌باشد. مانند یافتن دوست خوب، شرکت در یک جلسه قرآنی و خواندن یک کتاب تأثیرگذار و هدایتگر و پیدا کردن توفیق توبه و استغفار.

۶۶۷. استدراج - ب- تأثیر اعمال انسان در زندگی

۶۶۸. سنت تأثیر اعمال او در دنیا ۶۷۰. سنت استدراج

۶۷۱. الف- به تدریج / ب- زمانی که انسان به جای استفاده از نعمت‌ها در جهت رضای خداوند و بندگی او، بیشتر در فساد و گناه فرو رود و به تدریج از خداوند فاصله گیرد و به سوی شقاوت گام بردارد.

۶۷۲. الف- رحمت / ب- سنت سبقت رحمت بر غضب

۶۷۳. الف- سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او / ب- اعمال اختیاری خود انسان‌ها موجب می‌شود که به جای لطف و رحمت و نعمت الهی به آن‌ها، گرفتار سختی و مصیبت و محرومیت از لطف الهی شوند. / ج- تقوا و ایمان واقعی

۶۷۴. الف- کسانی که به واسطه گناه می‌میرند از کسانی که به واسطه سرآمد عمرشان می‌میرند، بیشترند و کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند، از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند، بیشترند. / ب- تأثیر اعمال انسان در زندگی او / ج- صله رحم، محبت به خویشان، دادن صدقه / د- قطع صله رحم و بی‌محبتی به خویشان ۶۷۵. هنگامی که خداوند خیر بنده‌اش را بخواهد، اگر بنده گناهی مرتکب شود او را گوشمالی می‌دهد تا به یاد توبه بیفتد و هنگامی که شر بنده‌اش [بنده‌ای که غرق گناه شده است] را بخواهد، بعد از انجام گناه نعمتی به او می‌بخشد تا استغفار را فراموش کند و به راه خود ادامه دهد. این همان نعمت است که خداوند فرموده: ﴿سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ﴾

۶۷۶. الف- چه بسا احسان پیاپی خدا، کسی را گرفتار کند و پرده‌پوشی خدا او را مغرور سازد و با ستایش مردم فریب خورد. / ب- خدا هیچ‌کس را همانند کسی که به او مهلت داده، امتحان و آزمایش نکرده است.

۶۷۷. نادرست: خداوند با رحمت خود با بندگان رفتار می‌کند.

۶۷۸. درست

۶۷۹. درست

۶۸۰. نادرست: این عبارت بیانگر «سنت سبقت رحمت بر غضب الهی» است. ۶۸۱. نادرست: احسان به والدین، امانت‌داری، لقمه حلال، آب دادن به درخت تشنه یا سیراب کردن حیوانات و نیز برطرف کردن اندوه و غصه دیگران سبب بهبود زندگی انسان می‌شود.

۶۸۲. سنت سبقت رحمت بر غضب ۶۸۸. الف- سنت تأثیر اعمال انسان

۶۸۳. عمل خود انسان‌ها در زندگی او

۶۸۴. استدراج ۶۸۹. الف- تأثیر اعمال انسان در

۶۸۵. نیکوکاری - گناه زندگی او

۶۸۶. مهلت داده ۶۹۰. الف- سبقت رحمت بر غضب

۶۸۷. املاء و استدراج ۶۹۱. ب- استدراج

۶۹۲. ب- ﴿إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ﴾ - ﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَ أُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ﴾

۶۹۳. الف- صله رحم و محبت به خویشان - امانت‌داری - ظلم به دیگران - صله رحم و محبت به خویشان و دادن صدقه، عمر را افزایش می‌دهد و قطع رحم و بی‌محبتی به خویشان عمر را کاهش می‌دهد. احسان به والدین، امانت‌داری، لقمه حلال، آب دادن به درخت تشنه یا سیراب کردن حیوانات و نیز برطرف کردن اندوه و غصه دیگران زندگی را بهبود می‌بخشد. ظلم به دیگران و افزایش گناه، اعم از فردی و اجتماعی، آثار زیان‌باری از جمله نزول بلا و عدم استجابت دعا را به دنبال دارد.

۶۹۴. ب- توحید عملی - توحید در ربوبیت - «جاهدو» بیانگر کار خوب انسان‌ها و توحید عملی است و «لْتَهْدِيَنَّهُمْ» بیانگر کار خداوند و توحید در ربوبیت است. ۶۹۵. ۱- سنت ابتلاء ۲- امداد عام الهی ۳- امداد خاص (توفیق الهی) ۴- سبقت رحمت بر غضب ۵- املاء و استدراج ۶- تأثیر اعمال انسان در زندگی او

۶۹۶. استدراج ۶۹۸. سبقت رحمت بر غضب

۶۹۷. سنت املاء و استدراج ۶۹۹. باز هم از دریچه لطف و رحمت است.

۷۰۰. آموزش گناهان با توبه، آموزش برخی گناهان با انجام کار نیک، حفظ آبروی بندگان گناهکار، پذیرش عبادت اندک و رضایت سریع از کسی که طلب آموزش کرده‌است. ۷۰۱. عمل نیک را چند برابر پاداش و کار بد را فقط به اندازه خودش جزا می‌دهد. ۷۰۲. نتیجه عمل خود انسان‌هاست. بنابراین باید بکوشیم که در دایره این سنت‌ها قرار نگیریم تا به هلاکت ابدی گرفتار نشویم.

۷۰۳. ظلم به دیگران و افزایش گناه، اعم از فردی و اجتماعی

۷۰۴. تقوا و ایمان واقعی به خداوند سبب نزول برکات الهی می‌گردد.

۷۰۵. الف- نزول بلا و عدم استجابت دعا / ب- نزول برکات الهی / ج- افزایش

عمر / د- بهبود بخشیدن به زندگی

۷۰۶. اینکه فوراً آن کار نیک را ثبت کند، اما در ثبت گناه صبر کند تا شاید بنده‌اش توبه کند و جبران نماید.

۷۰۷. پرده‌پوشی خدا، ستایش مردم و احسان پیاپی خدا

۷۰۸. خدا هیچ‌کس را همانند کسی که به او مهلت داده امتحان و آزمایش نکرده است. (مهلت دادن، سنت املاء یا امهال)

۷۰۹. از آنجا که خداوند به بندگان خود محبت دارد، با همه آنان، چه نیکوکار و چه گناهکار، به لطف و مهربانی رفتار می‌کند. او به بندگان خود اعلام می‌کند که پروردگار شما، رحمت را بر خود واجب کرده است. یعنی حتی آنجا که خداوند بر کسی غضب می‌کند، باز هم از دریچه لطف و رحمت می‌باشد. مانند مادری که بر فرزندش سخت می‌گیرد و یا در مواردی او را تنبیه می‌کند تا او را از اشتباه بازدارد و به هیچ وجه قصد انتقام‌گیری از فرزند خود را ندارد. به همین دلیل است که راه بازگشت گناهکار به خدا همیشه باز است. ۷۱۰. انسانی که، به دام گناه می‌افتد خداوند برای او شرایطی فراهم می‌کند تا توبه کند، اما اگر کسانی چنان در گناه پیش روند که از کار خود خرسند باشند، خداوند

به آن‌ها فرصت می‌دهد و آن‌ها با اختیار خود این فرصت را وسیله غوطه‌ور شدن در گناهان قرار می‌دهند. به‌طوری که اگر در ابتدا اندک امیدی وجود داشت که نور حق در دلشان بتابد به تدریج چنین امیدی بر باد رفته و به شقاوت ابدی گرفتار می‌شوند. این سنت حاکم بر زندگی معاندان و گناهکاران است.

۷۱۱. الف - ۴ - ب - ۵ / ج - ۱ - د - ۲ ۷۱۳. الف - ۵ - ب - ۳ / ج - ۱ - د - ۲

۷۱۲. الف - ۲ - ب - ۱ / ج - ۴ ۷۱۴. الف - ۲ - ب - ۳ / ج - ۱

۷۱۵. الف - ۳ - ب - ۱ / ج - ۵ - د - ۶

۷۱۶. گزینۀ «۱» این آیه شریفه در مورد سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی اوست. از طرفی آیه شریفه «ذلک بما قَدَّمْتُمُ اَیْدِیْکُمْ...» نیز عاقبت و فرجام انسان را ناشی از اراده خود فرد می‌داند. به عبارت دیگر عامل محرومیت‌های مردم اعمال خود آن‌هاست.

رقت کنیز: که «لکن کذبوا» در مورد اراده مردم جمعی ایشان

است و از طرفی انسان‌ها نتیجه اعمالشان را لزوماً در دنیا نمی‌بینند؛ اما بخشی از آن را قطعاً در دنیا خواهند دید.

۷۱۷. گزینۀ «۲» آموزش گناهان با توبه - سبقت رحمت بر غضب

نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت - توفیق الهی

ساختن و شناختن هویت و شخصیت انسان - امتحان الهی

۷۱۸. گزینۀ «۱» این آیه در مورد سنت سبقت رحمت بر غضب الهی است که طبق آن کارهای خوب یا بد انسان تا قیامت همراه اوست؛ اما کارهای خوب چندین برابر شده و کارهای بد او به همان میزان باقی می‌ماند.

۷۱۹. گزینۀ «۱» عبارت «در آخرت جز آتش دوزخ ندارند» ناظر بر سنت امداد الهی است که به افراد نیازطلب، خواسته‌های دنیویشان داده می‌شود اما در آخرت بی‌نصیب و بهره‌مند. احسان پیاپی خداوند که سبب گرفتاری و غرور فرد می‌شود همان سنت املاء و استدراج است که مخصوص معاندان و غرق‌شدگان در گناه است.

۷۲۰. گزینۀ «۲» سخن از احسان پیاپی خداوند و پرده‌پوشی او که سبب مغرور شدن فرد می‌شود، همان املاء و استدراج (سقوط تدریجی) انسان است که در اینجا عبارت «سَنَسْتَدْرِجُهُمْ...» ناظر بر سنت استدراج است.

۷۲۱. گزینۀ «۱» عبارت «عناد و لجاجت و دشمنی» مختص بدکارانی است که درگیر سنت استدراج شده‌اند.

۷۲۲. گزینۀ «۴» در آیات قرآن کریم می‌خوانیم: «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ أَنْ يَكِيدُوا مَتْنِ»

۷۲۳. گزینۀ «۲» در این آیه شریفه سخن از ایمان و تقوای گروهی از مردم (جمعی) به میان آمده است که سبب نزول برکات (لَفَتْنَا عَلَيْهِمُ بَرَكَاتٍ) برای ایشان است و در آخر آیه نیز به سلب نعمت از مردم (أَخَذْنَاهُمْ) به واسطه عملکرد خودشان (بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) اشاره شده است.

۷۲۴. گزینۀ «۳» دقت کنید که بخشی از آیه در صورت تست آمده که مربوط به اعطا نعمت‌هاست؛ پس عبارت «مَنْ يَمُوتْ بِالذُّنُوبِ...» که در مورد سلب و گرفتن نعمت‌هاست، در اینجا درست نیست، هرچند که جزو سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی است.

۷۲۵. گزینۀ «۴» در آیات قرآن کریم می‌خوانیم: «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتْنَا عَلَيْهِمُ بَرَكَاتٌ مِنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ وَلَٰكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»؛ «و اگر مردم شهرها ایمان آورده و تقوا پیشه می‌کردند، قطعاً برایشان می‌گشودیم برکاتی از آسمان و زمین؛ ولی تکذیب کردند پس آنان را گرفتار ساختیم به [کیفر] آنچه مرتکب می‌شدند.

۷۲۶. گزینۀ «۲» سنت ابتلاء همگانی و عام و برای خوب‌ها و بد‌ها است؛ اما سنت املاء و استدراج مخصوص گناهکاران است.

آیه «وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ»، به‌طور واضح مربوط به سنت املاء و استدراج است.

۷۲۷. گزینۀ «۱» منظور از «رحمت واسعة الهی» لطف خداوند به همه انسان‌ها چه خوب‌ها و چه بد‌هاست که در سنت سبقت رحمت بر غضب آمده است. آیه شریفه «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَثْمَالِهَا» ناظر بر این سنت الهی است.

۷۲۸. گزینۀ «۴»

بررسی سایر عبارات: عبارت «الف»: «بر اساس تقدیر الهی...» درست است.

عبارت «ج»: «امداد خاص» درست است.

عبارت «د»: «سنت سبقت رحمت بر غضب الهی» درست است.

۷۲۹. از آنجا که خداوند به بندگان خود محبت دارد، با همه آنان، چه نیکوکار و چه گناهکار، به لطف و مهربانی رفتار می‌کند. او به بندگان خود اعلام می‌کند که پروردگار شما، رحمت را بر خود واجب کرده است. یعنی حتی آنجا که خداوند بر کسی غضب می‌کند، باز هم از دریچه لطف و رحمت می‌باشد. مانند مادری که بر فرزندش سخت می‌گیرد و یا در مواردی او را تنبیه می‌کند تا او را از اشتباه بازدارد و به هیچ وجه قصد انتقام‌گیری از فرزند خود را ندارد. به همین دلیل است که راه بازگشت گناهکار به خدا همیشه باز است.

۷۳۰. وقتی انسان کار نیکی انجام می‌دهد، خداوند به فرشته‌اش فرمان می‌دهد که فوراً آن را ثبت نماید، اما وقتی گناهی مرتکب می‌شود از فرشته خود می‌خواهد صبر کند تا بنده‌اش توبه کند و جبران نماید و در صورتی که بنده توبه نکرد آن گناه را ثبت نماید. همچنین خداوند عمل نیک را چند برابر پاداش و کار بد را فقط به اندازه خودش جزا می‌دهد.

۷۳۱. اگر کسانی چنان در باطل و گناه پیش روند که از کار خود خرسند باشند و با حق دشمنی و لجاجت ورزند، خداوند به آن‌ها فرصتی می‌دهد و بر امکانات و نعمت‌های آنان می‌افزاید.

۷۳۲. انسانی که، به دام گناه می‌افتد خداوند برای او شرایطی فراهم می‌کند تا توبه کند، اما اگر کسانی چنان در گناه پیش روند که از کار خود خرسند باشند، خداوند به آن‌ها فرصت می‌دهد و آن‌ها با اختیار خود این فرصت را وسیله غوطه‌ور شدن در گناهان قرار می‌دهند. به‌طوری که اگر در ابتدا اندک امیدی وجود داشت که نور حق در دلشان بتابد به تدریج چنین امیدی بر باد رفته و به شقاوت ابدی گرفتار می‌شوند. این سنت حاکم بر زندگی معاندان و گناهکاران است.

۷۳۳. خداوند برای انسانی که به دام گناه می‌افتد، شرایطی را فراهم می‌کند که بتواند توبه کند و از گناه دوری نماید؛ حتی اگر بارها گناه کرد و توبه نمود، باز هم خداوند از گناه او می‌گذرد. اما اگر کسانی چنان در گناه و باطل پیش روند که از کار خود خرسند باشند و با حق دشمنی و لجاجت ورزیدند، خداوند به آن‌ها فرصتی می‌دهد و آن‌ها این فرصت را وسیله غوطه‌ور شدن در تاریکی‌ها قرار می‌دهند. به‌طوری که اگر در ابتدا، اندک امیدی وجود داشت که نور حق در دلشان بتابد، به تدریج چنین امیدی بر باد رفته و به شقاوت ابدی گرفتار می‌شوند. در حقیقت، مهلت‌ها و امکانات، با اختیار و اراده خودشان به‌صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر شود. این سنت که از جمله سنت‌های حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان در گناه است، سنت «املاء» و «استدراج» نام دارد.

۷۳۴. رهنمودهای قرآن کریم و پیشوایان دین بیانگر آن است که آینده زندگی هر فرد و اتفاقاتی که برای او رخ می‌دهد، در موارد بسیاری تحت تأثیر رفتارهای گذشته او، اعم از رفتارهای خوب و بد است.

به‌طور مثال، امام صادق (ع) می‌فرماید: «کسانی که به واسطه گناه می‌میرند از کسانی که به واسطه سرآمد عمرشان می‌میرند، بیشترند و کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند، از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند، بیشترند.»

۷۳۵. در تعالیم دینی آمده است که صلۀ رحم و محبت به خویشان و دادن صدقه، عمر را افزایش می‌دهد و قطع رحم و بی‌محبتی به خویشان عمر را کاهش می‌دهد. احسان به والدین، امانت‌داری، لقمه حلال، آب دادن به درخت تشنه یا سیراب کردن حیوانات و نیز برطرف کردن اندوه و غصه دیگران زندگی را بهبود می‌بخشد. ظلم به دیگران و افزایش گناه، اعم از فردی و اجتماعی، آثار زیانباری از جمله نزول بلا و عدم استجابت دعا را به دنبال دارد. همان‌طور که تقوا و ایمان واقعی به خداوند سبب نزول برکات الهی می‌شود.

پاسخ سؤالات درس ۷

۷۳۶. کسانی که به خدا گرویدند و به او تمسک جستند، به زودی خدا آنان را در جوار رحمت و فضلی از جانب خویش درآورد و ایشان را به سوی خود، به راهی راست، هدایت کند.

۷۳۷. تکرار توبه اگر واقعی باشد نه تنها به معنای دور شدن از خدا نیست، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود.

۷۳۸. ۱- ناامید نشدن از رحمت خداوند ۲- آمرزش همه گناهان با توبه حتی شرک ۷۳۹. هیچ گناهی نکرده است.

۷۴۰. با توبه همه گناهان حتی شرک آمرزیده می شود.

۷۴۱. پیرایش یا تخلیه؛ اینکه توبه دل را پاک می کند و گناهان را می شویند.

۷۴۲. همانا خداوند تمام گناهان را می بخشد به درستی که او بسیار بخشنده و مهربان است.

۷۴۳. شرک

۷۴۴. حقیقت توبه (تحقق یافتن توبه یا پشیمانی)

۷۴۵. الف- ستم / ب- رحمت الهی

۷۴۶. اگر رویگردانان از من می دانستند که چگونه انتظار آن ها را می کشم و شوق بازگشتشان را دارم.

۷۴۷. در صورتی که شخص توبه کند، ایمان بیاورد و عمل صالح انجام دهد.

۷۴۸. برای توبه کردن پشیمانی کافی است.

۷۴۹. جوان توبه کار

۷۵۰. در صورتی که ایمان و عمل صالح نیز به دنبال توبه بیاید.

۷۵۱. درست

۷۵۲. درست

۷۵۳. نادرست: فقط انسان می تواند در برابر موانع درونی ایستادگی و مقاومت کند.

۷۵۴. درست

۷۵۵. نادرست: مهلت توبه تا مرگ است، ولیکن توفیق توبه لزوماً میسر نیست.

۷۵۶. درست

۷۵۷. نادرست: توفیق توبه برای انسان همواره میسر نیست.

۷۵۸. نادرست: همه موجودات می توانند در برابر موانع بیرونی ایستادگی کنند و فقط انسان است که می تواند در برابر موانع درونی مقاومت کند.

۷۵۹. نادرست: خداوند کسی را که فوراً از گناه خود ناراحت می شود و بسیار توبه می کند را دوست دارد.

۷۶۰. درست

۷۶۱. درست

۷۶۲. نادرست: گاهی تصمیم های جدید برای جبران تصمیم ها و اعمال نادرست قبلی انسان است.

۷۶۳. نادرست: عامل مهم، دل انسان است که پشیمان باشد نه ظاهر و گفتن لفظ توبه! ۷۶۴. نادرست: توبه، همه گناهان حتی شرک را از بین می برد.

۷۶۵. نادرست: تکرار توبه نه تنها بد نیست، بلکه موجب محبوب شدن نزد خداوند می شود.

۷۶۶. نادرست: دوره جوانی دوره انعطاف پذیری، تحوّل و دگرگونی و دوره پیری دوره کم شدن انعطاف و تثبیت خوی ها و خصلت هاست.

۷۶۷. پشیمان

۷۶۸. ایمان - عمل صالح

۷۶۹. واقعی

۷۷۰. برخی امور (واجبات) - برخی امور (حرام ها)

۷۷۱. پیرایش (تخلیه)

۷۷۲. اندیشه - تفکر

۷۷۳. توبه

۷۷۴. پشیمانی

۷۷۵. شرک

۷۷۶. جوانی - جوانان

۷۷۷. الف - تسويف

۷۷۸. اندیشه و تفکر - انجام واجبات و ترک محرمات

۷۷۹. دخول در رحمت الهی و بهره مندی از هدایت های او - در آیات قرآن کریم می خوانیم: ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ وَ يَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا﴾

۷۸۰. الف - اگر بنده می بود، بندگی می کرد و حرمت صاحب خود را نگه می داشت.

۷۸۱. الف - توبه معبود - توبه عبد - توبه عبد (بنده)، یعنی اینکه انسان از گناه پشیمان شده و قصد انجام آن را نداشته باشد. توبه معبود (خداوند)، یعنی با بازگشت بنده گناهکار، خداوند نیز به سوی او باز می گردد و درهای رحمتش را به رویش می گشاید و آرامش را به قلب او باز می گرداند.

۷۸۲. ب - حدیث دوم علت حدیث نخست - از آنجا که توبه دل ها را پاک کرده

و گناهان را می شویند، پس نتیجه می گیریم توبه کننده مانند کسی است که اصلاً گناهی نکرده است، یعنی حدیث دوم زمینه ساز و مقدم و علت حدیث اول است.

۷۸۳. الف - گناهکاران در آیه شریفه ﴿إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذَّنْبَ جَمِيعًا﴾ در قرآن خطاب به گناهکاران که به خودشان ستم کرده اند، می خوانیم: ﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذَّنْبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ ۷۸۴. ب - زیاد توبه کنندگان - «تَوَاب» اسم مبالغه و به معنای «بسیار توبه کنند» است.

۷۸۵. توبه به معنای بازگشت از گناه به سوی خدا و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست.

۷۸۶. اگر با ایمان و عمل صالح همراه باشد.

۷۸۷. زیرا توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شست و شو می دهد.

۷۸۸. با انجام دادن مجموعه ای از کارها (واجبات) و ترک برخی از امور (محرمات) در قلمروهای مختلف

۷۸۹. خیر، بلکه گاهی برای بازگشت از مسیری است که چندی به غلط پیموده شده و آثار زیانباری بر جای گذاشته است.

۷۹۰. اگر بنده می بود، بندگی می کرد و حرمت صاحب خود را نگه می داشت.

۷۹۱. این حالت وقتی رخ می دهد که انسان از گناه پشیمان شده و قصد انجام آن را نداشته باشد.

۷۹۲. با بازگشت بنده گناهکار

۷۹۳. در صورتی که با زبان «استغفرالله» بگوید اما در قلبش پشیمان نباشد.

۷۹۴. گناهان را به حسنات تبدیل می کند.

۷۹۵. باید لحظه های توبه را شکار کرد و خود را در دامن مهر خداوند انداخت.

۷۹۶. خیر، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود.

۷۹۷. گناه آلودگی است و توبه پاک شدن از آلودگی هاست توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شست و شو می دهد. به همین جهت این عمل را پیرایش یا تخلیه می گویند.

۷۹۸. توبه در لغت به معنای بازگشت است و در اصطلاح دینی، به معنای بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست.

این حالت وقتی رخ می دهد که انسان از گناه پشیمان شده و قصد انجام آن را نداشته باشد. با بازگشت بنده گناهکار، خداوند نیز به سوی او باز می گردد و درهای رحمتش را به رویش می گشاید و آرامش را به قلب او باز می گرداند.

۷۹۹. توبه در اصطلاح دینی، به معنای بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست. این حالت وقتی رخ می دهد که انسان از گناه پشیمان شده و قصد انجام آن را نداشته باشد.

۸۰۰. انسان موجودی است که علاوه بر ایستادگی در برابر موانع بیرونی، می تواند در برابر موانع درونی نیز ایستادگی کرده و حتی علیه خود انقلاب کند؛ بدین معنا که می تواند با پیروی از عقل، علیه تمایلات ناپسند خود قیام کند.

۸۰۱. با بازگشت بنده گناهکار، خداوند نیز به سوی او باز می گردد و درهای رحمتش را به رویش می گشاید و آرامش را به قلب او باز می گرداند.

۸۰۲. الف - ۳ / ب - ۵ / ج - ۱ / د - ۴
۸۰۳. گزینه «۱» منظور از «أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ» ستم و ظلم فرد به خودش با ارتکاب گناه است.

۸۰۴. گزینه «۱» مطابق این آیه شریفه، انسان نباید از رحمت خداوند مأیوس شود، چرا که خداوند همه گناهان را می آمرزد حتی شرک.

۸۰۵. گزینه «۴» قرار گرفتن در دامن عفو خداوند همان توبه کردن انسان گناهکار است و بازگرداندن آرامش به قلب انسان نیز از سوی خداوند همان بازگشت و توبه خداوند است. پیامبر اکرم (ص) در این باره می فرماید: «التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ» کسی که از گناه توبه می کند مانند کسی است که هیچ گناهی نکرده است.

۸۰۶. گزینه «۲» مراحل تکمیلی توبه: ۱- تلاش برای دور شدن از گناه، ۲- جبران حقوق خداوند و مردم

۸۰۷. گزینه «۲» «عبادی: بندگان من» ناظر بر توحید در مالکیت است. مهم ترین حق خداوند بر بنده حق اطاعت و بندگی اوست.

۸۰۸. گزینه «۴» عبارت «اگر بنده بود، بندگی می کرد و حرمت صاحب خود را نگه می داشت.» بر قلب بشرین حارث نشست و او توبه واقعی کرد.

دقت کنید: که او از قبل مسلمان بود و این جمله عامل مسلمان شدن او نشد.

۸۰۹. منظور از انقلاب علیه خود این است که خود عالی علیه خوددانی قیام کند و او را کنار بزند. اگر انسان علیه تمایلات ناپسند خود قیام کند، خود عالی او علیه خود دائمی وی انقلاب کرده است؛ یعنی نفس لوازمه انسان بر نفس اماره اش غلبه کرده است.

۸۱۰. همین که انسان بعد از انجام گناه، در دل احساس پشیمانی کند و زبان حالش این باشد که «چقدر بد شد! چرا به فرمان خدا بی توجهی کردم؟ دیگر این کار را انجام نمی دهم»، توبه انجام شده و گناه بخشیده می شود. چنین انسانی واقعاً در دل «استغفرالله» را گفته است، گرچه آن را بر زبان جاری نکرده باشد، اما اگر برعکس باشد، یعنی با زبان «استغفرالله» بگوید، اما در قلبش پشیمان نباشد چنین کسی توبه نکرده است.

۸۱۱. بله، هیچ مانعی ندارد که باز هم توبه کند و از خداوند عذرخواهی نماید؛ چرا که خداوند کسی را که فوراً از گناه خود ناراحت می شود و بسیار توبه می کند دوست دارد؛ زیرا می بیند چنین فردی، با اینکه در دام گناه افتاده، اما قلبش نزد اوست و به سرعت از عمل خود پشیمان می شود.

۸۱۲. به معنی بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست. ۸۱۳. گناه آلودگی و توبه، پاک شدن از آلودگی هاست. توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شست و شو می دهد.

۸۱۴. نادرست؛ شیطان به صورت تدریجی و آهسته آهسته انسان را به سوی گناه می کشاند. ۸۱۵. نادرست؛ حقوق معنوی از حقوق مادی مهم تر است.

۸۱۶. نادرست؛ حقوق معنوی درست است. ۸۱۷. درست

۸۱۸. نادرست؛ مرحله نخست توبه تکمیلی، تلاش برای دور شدن از گناه است.

۸۱۹. درست ۸۲۰. درست

۸۲۱. درست ۸۲۲. تسویف

۸۲۳. تسویف ۸۲۴. امر به معروف و نهی از منکر

۸۲۵. معنوی ۸۲۶. تا مرگ - جوانی و نوجوانی

۸۲۷. توبه ۸۲۸. عقل - نفس اماره - ستم

۸۲۹. آلودگی - توبه

۸۳۲. توبه

۸۳۰. جبران حقوق الهی و حقوق مردم ۸۳۳. معنوی

۸۳۱. توفیق

۸۳۴. ب - امر به معروف و نهی از منکر

۸۳۵. ب - متوجه زشتی گناه نشود و اقدام به توبه نکند.

۸۳۶. الف - تسویف - عادت به گناه - «تسویف» از ریشه «سَوَفَ» و به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است. این حيله شیطان، بیشتر برای گمراه کردن جوانان به کار می رود و سبب عادت جوان به گناه می شود.

۸۳۷. الف - انحراف گام به گام - روش دیگر شیطان برای کشاندن انسان به شقاوت این است که او را گام به گام و آهسته به سمت گناه می کشاند تا در این فرایند تدریجی، متوجه زشتی گناه و قبح آن نشود و اقدام به توبه نکند. برای مثال شیطان از همان ابتدا، انسان را به رابطه نامشروع با جنس مخالف دعوت نمی کند؛ بلکه در گام اول سخن از یک دوستی ساده به میان می آورد، دوستی ای که فقط در حد صحبت و درد و دل کردن است. اما در گام های بعدی و به صورت تدریجی چنان این دوستی را پیش می برد که فرد خود را غرق در فساد و آلودگی می بیند.

۸۳۸. ب - تلاش برای دور شدن از گناه

۸۳۹. الف - اجتماعی - فردی - اجتماعی

نمونه هایی از انحرافات اجتماعی: «رباخواری، رشوه گرفتن، بی توجهی به عفاف و پاکدامنی، ظلم کردن و ظلم پذیری و اطاعت از غیر خدا»

۸۴۰. تا گسترش نیابند و ماندگار نشوند.

۸۴۱. رباخواری، رشوه گرفتن، بی توجهی به عفاف و پاکدامنی، ظلم کردن و ظلم پذیری و اطاعت از غیر خدا

۸۴۲. امر به معروف و نهی از منکر

۸۴۳. توبه کننده باید به نیابت آنان صدقه دهد و برایشان دعای خیر و طلب آمرزش نماید.

۸۴۴. ۱- تلاش در جهت دور شدن از گناه، ۲- جبران حقوق الهی و حقوق مردم

۸۴۵. ۱- گناه کن و بعد توبه کن، ۲- تسویف، ۳- به شقاوت کشاندن انسان

۸۴۶. ۱- حق اطاعت و بندگی، ۲- انجام واجبات و ترک محرمات

۸۴۷. تا لحظه مرگ

۸۴۸. نا امید کردن از رحمت الهی

۸۴۹. زیرا توبه کردن در جوانی آسان تر است.

۸۵۰. گناه کن و بعد توبه کن

۸۵۱. به او می گوید تو هنوز جوانی و فرصت توبه داری، بالاخره در آینده می توانی توبه کنی.

۸۵۲. او را گام به گام و آهسته به سمت گناه می کشاند.

۸۵۳. همان حالت پشیمانی و تصمیم بر ترک گناه است.

۸۵۴. ۱- تلاش در جهت دور شدن از گناه ۲- جبران حقوق الهی و حقوق مردم

۸۵۵. در صورتی که ببیند که شخص توبه کار تلاش خود را کرده و نتوانسته همه گناهان را جبران کند.

۸۵۶. حقوق مادی و معنوی - حقوق معنوی بسیار مهم تر است.

۸۵۷. باید به نیابت آنان صدقه داد و برایشان دعای خیر و طلب آمرزش کرد.

۸۵۸. حق معنوی

۸۵۹. حقوق معنوی

۸۶۰. حقوق مادی و معنوی

۸۶۱. انجام دادن وظیفه امر به معروف و نهی از منکر

۸۶۲. گناهان اجتماعی، قوی تر و محکم تر می شوند و در تمام سطوح جامعه نفوذ می کنند و نیاز به تلاش های بزرگ و فعالیت های اساسی و زیربنایی پیدا می شود.

۸۶۳. اگر مردم در برابر گناهان حساسیت نشان دهند و در برابر آن ها بایستند و بکوشند که جامعه را به وضع صلاح و درستی بازگردانند.

۸۷۹. ابتدا انسان را با وعده «گناه کن و بعد توبه کن» به سوی گناه می‌کشاند و وقتی که آلوده شد از رحمت الهی مأیوس می‌سازد و می‌گوید «آب که از سرگذشت چه یک وجب چه صد وجب» در این حالت انسان با خود می‌گوید که کار از کار گذشته و پرونده عمل هم نزد خداوند آنقدر سیاه است که دیگر توبه‌ام پذیرفته نیست. درحالی که آدمی هر چقدر هم که بد باشد اگر واقعاً توبه کند و نادم و پشیمان شود حتماً خداوند توبه‌اش را می‌پذیرد.

۸۸۰. اگر با دروغ غیبت و تهمت آبروی انسانی ریخته شود. اگر قلب پدر و مادری بر اثر بی‌حرمتی فرزندی شکسته شده. اگر با توزیع کتاب یا راه انداختن یک شبکه اجتماعی همراه کننده در فضای مجازی فساد و تباهی در جامعه گسترش یافته. اگر رفتار ناپسند برخی افراد سبب بدبینی دیگران به دین شده و...

۸۸۱. ۱- دعوت به گناه با وعده بعداً توبه کردن و سپس مأیوس کردن از رحمت خدا ۲- به تسویف کشاندن انسان و کار امروز را به فردا انداختن ۳- گام به گام و تدریجی کشاندن انسان به گناه

۸۸۲. ابتدا انسان را با این وعده اینکه «گناه کن و بعد توبه کن!» به سوی گناه می‌کشاند و وقتی که او آلوده شد، از رحمت الهی مأیوس می‌سازد و می‌گوید «آب که از سرگذشت چه یک وجب، چه صد وجب». در این حالت، انسان با خود می‌گوید که کار از کار گذشته و پرونده عمل نزد خداوند آنقدر سیاه است که دیگر توبه‌ام پذیرفته نیست. درحالی که آدمی، هر قدر هم که بد باشد، اگر واقعاً توبه کند و نادم و پشیمان شود، حتماً خداوند توبه‌اش را می‌پذیرد.

۸۸۳. انسان را به «تسویف» می‌کشاند و فرد گناهکار دائماً به خود می‌گوید: «به زودی توبه می‌کنم» و این گفته را آن قدر تکرار می‌کند، تا اینکه دیگر میل به توبه در او خاموش می‌شود. این حیلۀ شیطان، بیشتر برای همراه کردن جوانان به کار می‌رود. به او می‌گوید تو هنوز جوانی و فرصت توبه داری، بالاخره در آینده می‌توانی توبه کنی، اما این یک دام است و سبب عادت جوان به گناه می‌شود، به طوری که ممکن است ترک گناه برایش سخت گردد.

۸۸۴. درست است که هر وقت برگردیم خدا قبولمان می‌کند، اما اگر انسانی غرق گناه شود، دیگر معلوم نیست که میل به توبه پیدا کند. شاید گناه به قدری بر روحش غلبه کند که هیچ وقت نتواند قلباً پشیمان شود و وقتی که پشیمانی قلبی نباشد توبه‌ای صورت نگرفته است.

۸۸۵. تادراین فرایند تدریجی، متوجه زشتی گناه و قبح آن نشود و اقدام به توبه نکند. برای مثال، شیطان از همان ابتدا، انسان را به رابطه نامشروع با جنس مخالف دعوت نمی‌کند، بلکه در گام اول سخن از یک دوستی ساده به میان می‌آورد، دوستی‌ای که فقط در حد صحبت و درد دل کردن است، اما در گام‌های بعدی و به صورت تدریجی چنان این دوستی را پیش می‌برد که فرد خود را غرق در فساد و آلودگی می‌بیند.

۸۸۶. توبه‌کننده باید بکوشد اگر ستمی بر مردم کرده است آن را جبران نماید و حقوق مادی یا معنوی آن‌ها را در حد توان ادا کند و رضایت صاحبان حق را به دست آورد و اگر به آنان دسترسی ندارد، به نیابت آنان صدقه دهد و ابرایشان دعای خیر و طلب آمرزش نماید.

۸۸۷. اصلاح آن مشکل می‌شود و نیاز به تلاش‌های بزرگ و فعالیت‌های اساسی و زیربنایی پیدا می‌شود تا آنجا که ممکن است نیاز باشد انسان‌های بزرگی جان و مال خود را تقدیم کنند تا جامعه را از تباهی بربانند و مانع خاموشی کامل نور هدایت شوند.

۸۸۸. سراسر عمر ظرف زمان توبه است، اما بهترین زمان برای توبه، دوره‌ای است که امکان توبه بیشتر و انجام آن آسان تر و جبران گذشته راحت تر است. بر این اساس، باید به این نکته توجه کنیم: دوره جوانی دوره انعطاف پذیری، تحول و دگرگونی و دوره پیری دوره کم شدن انعطاف و تثبیت خوی‌ها و خصلت‌هاست. اگر در دوره جوانی خصلت‌هایی در انسان پدید آمد و ماندگار شد خارج کردن آن‌ها در پیری بسیار سخت و طاقت‌فرسا خواهد بود.

۸۸۹. شبیه ریشه نهالی هستند که در ابتدا نفوذ کمی در خاک دارد، اما هر قدر زمان می‌گذرد، نفوذ آن بیشتر می‌شود و قوی‌تر می‌گردد تا جایی که کندن آن درخت بسیار سخت می‌شود.

۸۶۴. نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی نیازمند «توبه اجتماعی» است. ۸۶۵. اگر مردم کوتاهی کنند و اقدامات دلسوزان جامعه به جایی نرسد و به تدریج انحراف از حق، ریشه بدواند.

۸۶۶. اگر جامعه در برخی از ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خدا خارج شد نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی نیازمند توبه اجتماعی است.

۸۶۷. تسویف به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است به عبارت دیگر فرد گناهکار دائماً به خود می‌گوید «به زودی توبه می‌کنم» و این گفته را آنقدر تکرار می‌کند تا اینکه دیگر میل به توبه در او خاموش می‌شود

۸۶۸. الف- ۳- ب- ۵- ج- ۴- د- ۱

۸۶۹. الف- ۵- ب- ۴- ج- ۱- د- ۲

۸۷۰. گزینه «۳» نخستین مورد حیلۀ شیطان برای ناامید کردن انسان از لطف و رحمت الهی است و مورد دوم تسویف است که بیشتر برای جوانان به کار می‌رود و همان به تأخیر انداختن توبه است و سبب عادت به گناه می‌شود.

۸۷۱. گزینه «۴» آیه قرآن و بیت گزینه «۳» بر ضرورت ناامید نشدن از رحمت الهی تأکید دارند.

۸۷۲. گزینه «۱»

بررسی سایر عبارات: عبارت «ب»: «گناهان را به حسنات تبدیل می‌کند» درست است. عبارت «د»: «حیلۀ انحراف گام به گام و تدریجی» درست است.

عبارت «ه»: «حق معنوی مردم» درست است.

۸۷۳. توبه کننده تلاش می‌کند حقوقی را که با گناه خود ضایع کرده است جبران نماید دسته‌ای از این حقوق مربوط به خداوند است. مهم‌ترین حق خداوند حق اطاعت و بندگی اوست. توبه‌کننده باید بکوشد کوتاهی‌های خود در پیشگاه خدا را جبران کند. مثلاً نمازها و روزه‌های از دست داده را و عبادت‌های ترک شده را به جا آورد. البته خدا مهربان است و اگر ببیند کسی تلاش می‌کند و نمی‌تواند همه گناهان را جبران کند بقیه موارد را عفو می‌کند.

۸۷۴. شیطان ابتدا انسان را با وعده «گناه کن و بعد توبه کن» می‌کشاند و وقتی که او آلوده شد، از رحمت الهی مأیوس می‌سازد و می‌گوید «آب که از سرگذشت چه یک وجب چه صد وجب» در این حالت انسان با خود می‌گوید که کار از کار گذشته و پرونده عمل هم نزد خدا آنقدر سیاه است که دیگر توبه‌ام پذیرفته نیست. درحالی که آدمی هر قدر هم که بد باشد اگر واقعاً توبه کند و نادم و پشیمان شود خدا توبه‌اش را می‌پذیرد.

۸۷۵. دوره جوانی دوره انعطاف پذیری تحول و دگرگونی و دوره پیری دوره کم شدن انعطاف و تثبیت خوی‌ها و خصلت‌هاست. اگر در دوره جوانی خصلت‌هایی در انسان پدید آمد و ماندگار شد خارج کردن آن‌ها در پیری بسیار سخت و طاقت‌فرسا خواهد بود.

۸۷۶. توبه کننده تلاش می‌کند دیگر به سراغ گناهی که از آن پشیمان شده است. نرود زیرا انجام آن مساوی با شکستن توبه است که در آن صورت باز هم باید توبه کند اگر توبه کننده حقیقتاً توبه کرده باشد گرچه ممکن است به آن گناه علاقه‌ای هم داشته باشد. سعی خواهد کرد در عمل از آن دوری نماید یعنی از افراد مکان‌ها و موقعیت‌هایی که می‌تواند زمینه‌ساز شکل‌گیری گناه باشند دوری می‌کند.

۸۷۷. تسویف از ریشه سوف و به معنای «امروز و فردا کردن» و «کار امروز را به فردا انداختن» است به عبارت دیگر فرد گناهکار دائماً به خود می‌گوید «به زودی توبه می‌کنم» و این گفته را آنقدر تکرار می‌کند تا اینکه دیگر میل به توبه در او خاموش می‌شود. اگر جامعه در برخی از ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شود نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی توبه اجتماعی است.

انحراف‌های اجتماعی باید در همان مراحل ابتدایی اصلاح شوند تا گسترش نیابند و ماندگار نشوند رباخواری، رشوه گرفتن، بی‌توجهی به عفاف و پاکدامنی ظلم کردن و ظلم‌پذیری و اطاعت از غیرخدا از جمله این بیماری‌ها و انحراف‌هاست. مهم‌ترین راه اصلاح و معالجه جامعه از این بیماری‌ها انجام دادن وظیفه امر به معروف و نهی از منکر است.

پاسخ سؤالات درس ۸

۸۹۰. تقوای الهی - خشنودی خداوند

۸۹۱. موقعیت خانواده متزلزل نشود و سلامت جسمی و روحی انسان هابه خطر نیفتد.

۸۹۲. سهل انگاری در عمل به دستورات خدا

۸۹۳. تزکیه نفس - زمانی اتفاق می افتد که نفس ما از آلودگی ها پاک شود.

۸۹۴. کسی که به احکام و قوانین دین عمل نکند، با انجام گناهان یا به خود ظلم کرده است و حق مرتبه عالی نفس (خود عالی) ضایع شده است و یا به خود دیگری؛ یعنی علاوه بر ضایع کردن حق خود، حق دیگری را نیز ضایع کرده است. اینان در حقیقت به خود ظلم کرده اند، زیرا خودشان دچار شقاوت ابدی می شوند و دیگر راهی برای بازگشت نیز ندارند.

۸۹۵. شراب و قمار

۸۹۶. زیرا گناهشان (ضررشان) بزرگ تر و بیشتر از منفعتشان است.

۸۹۷. نتیجه پاداش کارهایی است که انجام می دادند.

۸۹۸. آلف - خداوند به ضررهای یک عمل نگاه می کند، نه دوست داشتن یا نداشتن مردم. / ب - علم الهی

۸۹۹. برای بندگان نیکوکارم چیزهایی ذخیره کرده ام که نه چشمی دیده، نه گوش شنیده و نه به ذهن کسی خطور کرده است.

۹۰۰. نادرست نمی توان بایدها و نبایدهای دینی و الهی را با قوانین بشری که اهداف محدود و کوچکی دارند، مقایسه کرد، چرا که احکام و قوانین دین اسلام، علاوه بر اینکه زندگی سالم در دنیا را تضمین می کند، سعادت و نیکبختی اخروی و ابدی را نیز تأمین می نماید.

۹۰۱. درست

۹۰۲. نادرست: احکام الهی انسان را ملزم به استفاده از امیال مادی در حد متعادل می کند نه منع آن

۹۰۳. درست

۹۰۴. نادرست: احکام و قوانین دین اسلام، علاوه بر اینکه زندگی سالم در دنیا را تضمین می کند، سعادت و نیکبختی اخروی و ابدی را نیز تأمین می نماید.

۹۰۵. درست

۹۰۶. نادرست: احکام و قوانین دین اسلام، علاوه بر اینکه زندگی سالم در دنیا را تضمین می کند، سعادت و نیکبختی اخروی و ابدی را نیز تأمین می نماید.

۹۰۷. درست

۹۰۸. درست

۹۰۹. نادرست: ایشان کلام خدا و پیامبر را پذیرفتند.

۹۱۰. نادرست: رواج این دو عمل ابتدا توسط بنی امیه رخ داد.

۹۱۱. درست

۹۱۶. شرط بندی - حرام

۹۱۲. حکمت

۹۱۷. توبه از گناهان

۹۱۸. است

۹۱۳. زندگی دینی (الهی)

۹۱۹. قمار - زیان آور

۹۱۴. بایدها و نبایدهای

۹۲۰. بنی امیه - بنی عباس

۹۱۵. دوران جاهلیت

۹۲۱. ب - «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا»: تزکیه دارای دو گام است. نخست توبه از گناهان و سپس انجام واجبات و عمل به احکام!

۹۲۲. الف - نیکوکاران - خداوند خطاب به پیامبر (ص): «برای بندگان نیکوکارم چیزهایی ذخیره کرده ام که نه چشمی دیده، نه گوش شنیده و نه به ذهن کسی خطور کرده است.»

۹۲۳. الف - تکیه بر خداوند - اعتماد به دستورات او

۹۲۴. الف - «أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرْفٍ هَارٍ» در آیات قرآن کریم می خوانیم: «أَقَمْنَا أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانٍ خَيْرٍ أَمْ مِنْ أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرْفٍ هَارٍ فَأَنْهَارُ فِي فِي نَارٍ جَهَنَّمَ وَ اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ» پس «أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرْفٍ هَارٍ» نتیجه بی توجهی به احکام الهی است که

به صورت «أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرْفٍ هَارٍ» یعنی بنا نهادن ساختمان بر لبه پرتگاه بیان شده است.

۹۲۵. الف - «يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَ الْمَيْسِرِ» - در قرآن در مورد حرام بودن شراب و قمار می خوانیم: «يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَ الْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَ مَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَ إِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا»

۹۲۶. الف - دوران جاهلیت - بنیان خانواده - از دیگر انحرفات قبل از اسلام که امروزه هم در برخی جوامع رایج شده، ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع است. رایج شدن این ارتباط بازگشتی به دوران جاهلیت است و بنیان خانواده را متزلزل می کند. ۹۲۷. ب - زنا - در قرآن کریم می خوانیم: «وَلَا تَقْرَبُوا الزَّانِيَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَ سَاءَ سَبِيلًا»

۹۲۸. ۱ - بیهودگی ۲ - پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده ای برای جامعه ندارد به کار می گیرد ۳ - این عمل میان برنده و بازنده کینه و دشمنی به وجود می آورد.

۹۲۹. حرام

۹۳۰. چون خداوند می داند آن گناه مانعی بزرگ بر سر راه سعادت و نعمت های ابدی است.

۹۳۱. ۱ - زندگی سالم در دنیا را تضمین می کند. ۲ - سعادت و نیکبختی اخروی و ابدی را تأمین می کند.

۹۳۲. با تکیه بر خداوند و اعتماد به دستورات او

۹۳۳. زیرا رسیدن به سعادت، یک زندگی جدی و یک عزم قوی و استوار را طلب می کند.

۹۳۴. شراب و قمار

۹۳۵. آنان که قمار بازان ماهری بودند، بسیار سود می کردند و آنان که شراب می فروختند منفعت خوبی به چنگ می آوردند و اقتصادشان رونق داشت.

۹۳۶. ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع، قمار و شراب

۹۳۷. به منظور پیشگیری از خطرات، تا مردم قبل از گرفتار شدن، آن خطرات را بشناسند و از آن دوری کنند.

۹۳۸. هر دستور خداوند، علت ها و دلایل خاص خود را دارد که «حکمت» آن حکم و دستور نامیده می شود.

۹۳۹. الف - ۵ / ب - ۳ / ج - ۶ / د - ۴

۹۴۰. گزینه «۱» تزکیه دارای دو گام است. نخست توبه از گناهان و دوم عمل به احکام.

۹۴۱. گزینه «۱» قرآن کریم در آیه شریفه «يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَ الْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَ مَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَ إِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا» در مورد شراب و قمار این چنین می فرماید: «از تو درباره شراب و قمار می پرسند بگو در آن دو گناهی بزرگ و منفعت هایی برای مردم است اما گناهشان بزرگ تر از منفعتشان است.»

۹۴۲. گزینه «۳» عمل به احکام الهی تنها شیوه مطمئن و قابل اعتمادی است که پیش روی انسان است. عبارت «أَسَسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانٍ» بیانگر عمل به احکام الهی است.

۹۴۳. گزینه «۲» این عبارات بیانگر املاء است که مخصوص بدکاران و گنهکاران است. عبارت صورت تست نیز در مورد گنهکاران است.

۹۴۴. گزینه «۱» در قرآن کریم می خوانیم «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا»: هر کس تزکیه نفس کرد رستگار و سعادتمند شد. زندگی محکم و استوار بر پایه تقوا و عمل به احکام است که در آیه «تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانٍ» آمده است.

۹۴۵. گزینه «۴» تزکیه نفس که پیام آیه شریفه «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا» است با توبه آغاز می شود. توبه نیز در آیه شریفه «لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا» که در مورد ناامید نشدن از رحمت الهی است بیان شده است.

۹۴۶. قمار یک کار بیهوده است، چرا که پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده ای برای جامعه ندارد به کار می گیرد. از طرف دیگر این عمل میان برنده و بازنده کینه و دشمنی به وجود می آورد.

۹۶۱. درست
 ۹۶۲. فرهنگ - هویت - شخصیت
 ۹۶۳. دستورات دینی
 ۹۶۴. واجبات کفایی
 ۹۶۵. فقها - مجتهدین
 ۹۶۶. احکام آن
 ۹۶۷. اقتصادی
 ۹۶۸. حرام
 ۹۶۹. عمل صالح - پاداش اخروی بزرگ
 ۹۷۰. حرام
 ۹۷۱. تواضع - فروتنی
 ۹۷۲. ربا - تولید
 ۹۷۳. وابستگی - واجب
 ۹۷۴. حرام
 ۹۷۵. کسب و کار حلال

۹۷۶. الف - اصلی - اصلی - فرعی - فرعی - معیارهای اصلی در تشخیص ارزشمندی فرهنگ جوامع: اعتقاد به خدا، یکتاپرستی، ایمان و اعتقاد به پیامبر الهی و اعتقاد به معاد و پابندی به آن. معیارهای دیگر (معیارهای فرعی) یک فرهنگ برتر: توجه به عدالت، خردورزی، علم و دانش، عفاف و پاکدامنی، دوری از شهوت و غضب و پابندی به احکام و دستورات الهی
 ۹۷۷. الف - افرادی که توانایی علمی و مالی آن را دارند - ایجاد پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی به منظور اشاعه فرهنگ و معارف اسلامی و مقابله با اندیشه‌های کفرآمیز و ابتذال اخلاقی، مستحب است و در مواردی؛ افرادی که توانایی علمی و مالی آن را دارند باید به ایجاد آن مبادرت ورزند.
 ۹۷۸. الف - قمار - قمار علاوه بر اینکه یک کار بیهوده است، پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده‌ای ندارد به کار می‌گیرد.

۹۷۹. ب - وقتی که سبب تواضع و فروتنی انسان شود. - قوی شدن بدن وقتی ارزشمند است که قوت بازو سبب تواضع و فروتنی انسان شود، نه فخر فروشی به دیگران
 ۹۸۰. ب - ایجاد کینه و دشمنی میان برنده و بازنده
 ۹۸۱. ب - تولید کالا با کیفیت پایین و فریبکاری در معامله
 ۹۸۲. نوع اجزا و عناصر فرهنگی هر جامعه
 ۹۸۳. ۱ - تولید کالا با کیفیت پایین ۲ - نیم‌موختن احکام تجارت پیش از اقدام به آن
 ۹۸۴. یادگیری احکام تجارت
 ۹۸۵. آن نوع موسیقی که بی‌بندوباری و شهوت را تقویت و تحریک می‌کند و مناسب مجالس لهو و لعب است.
 ۹۸۶. برای اجرای سرودها و برنامه‌های فرهنگی مفید
 ۹۸۷. اگر موجب تقویت صله رحم یا تبلیغ دین شود.
 ۹۸۸. زمانی که ورزش و بازی‌های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری‌های دنیای کنونی ضرورت یابد.
 ۹۸۹. اگر به مقصد آمادگی برای انجام وظایف الهی باشد.
 ۹۹۰. وقتی که سبب فخر فروشی بر دیگران شود.

۹۹۱. آثار مثبت روزی حلال را در زندگی خود و تربیت فرزندان مشاهده می‌کنیم.
 ۹۹۲. ۱ - تولید انبوه کالا با وجود کارخانه‌های عظیم در سراسر کشور
 ۲ - تشویق مردم به مصرف با تبلیغات مختلف رسانه
 ۹۹۳. اشرافی‌گری، تجمل‌گرایی برخی مسئولین و فساد اداری و مالی
 ۹۹۴. چون علاوه بر آثار منفی اقتصادی، باعث بی‌اعتمادی عمومی و رواج تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی در میان مردم می‌شود.
 ۹۹۵. واجب است که از شیوه زندگی اشرافی‌گری و تجمل‌گرایی اجتناب کنند و با اسوه قرار دادن خود، دیگران را به سوی یک اقتصاد سالم دعوت کنند.
 ۹۹۶. مجموعه افراد جامعه می‌توانند با پیروی از پیامبر اکرم (ص) و امر به معروف روابط اقتصادی را سالم نگه دارند.

۹۹۷. با توصیه به اطرافیان، استفاده از سموم شیمیایی، پلاستیک، کاغذ و مانند آن را به حداقل برسانیم.
 ۹۹۸. زیرا ممکن است در محیط زندگی ما، مانند مدرسه، محله و محیط کار افرادی بی‌بضاعت زندگی کنند که زندگی تجملی دیگران غم و اندوه آنان را به دنبال داشته باشد.

۹۴۷. احکام و قوانین دین اسلام، علاوه بر اینکه زندگی سالم در دنیا را تضمین می‌کند، سعادت و نیک‌بختی اخروی و ابدی را نیز تأمین می‌نماید. بنابراین، نمی‌توان بایدها و نبایدهای دینی و الهی را با قوانین بشری که اهداف محدود و کوچکی دارند، مقایسه کرد.

۹۴۸. قمار علاوه بر اینکه یک کار بیهوده است، پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده‌ای برای جامعه ندارد به کار می‌گیرد. از طرف دیگر، این عمل میان برنده و بازنده کینه و دشمنی به وجود می‌آورد.

۹۴۹. درست است که اسلام در هر دوره و زمانه‌ای قابل اجراست و هر قدر زندگی بشر پیچیده‌تر شود و نیازهای جدیدی پدید آید، فقها و مجتهدین می‌توانند احکام اسلامی متناسب با آن شرایط را استخراج کنند، اما این بدین معنا نیست که اگر جوامع بشری دچار انحراف شدند و خواسته‌ها و تمایلات مخالف با سعادت خود پیدا کردند، اسلام آن خواسته‌ها را بپذیرد و مطابق با آن‌ها حکم کند.

۹۵۰. آنان نزد پیامبر (ص) آمدند و در این باره از او سؤال کردند. خداوند نیز این آیه را نازل کرد: «از تو درباره شراب و قمار می‌پرسند بگو در آن دو گناهی بزرگ و منفعت‌هایی برای مردم است، اما گناهشان بزرگ‌تر از منفعتشان است.» مسلمانان این کلام خدا را پذیرفتند و آن‌ها هم که این کسب و کار را داشتند، از منفعتی که برایشان داشت صرف‌نظر کردند تا مرتکب گناه نشوند.

۹۵۱. با روی کار آمدن بنی‌امیه و بنی‌عباس، بار دیگر شراب و قمار در دربار آن‌ها رواج پیدا کرد و به دنبال آن برخی از مردم نیز مرتکب این دو عمل شدند. باین حال عموم مسلمانان، هیچ‌گاه زشتی این عمل را فراموش نکردند.
 ۹۵۲. ۱ - بنیان خانواده را متزلزل می‌کند. ۲ - خانواده استحکام خود را از دست می‌دهد. ۳ - فرزندان تک‌سرپرست فراوان می‌شوند.

۹۵۳. قرآن کریم در همان زمان نزول، که این عمل فراوان بود، در مقابل آن ایستاد و آن را گناه کبیره شمرد و راه‌های آسان و بدون گناه برای ارتباط جنسی پیشنهاد داد. این حکم نه تنها برای دیروز، بلکه برای امروز و فردای انسان‌ها باقی است تا هیچ‌گاه موقعیت خانواده متزلزل نشود و سلامت جسمی و روحی انسان‌ها به خطر نیفتد.

۹۵۴. اخیر، اسلام هزاران نوع ورزش و بازی را که در دنیا رواج دارد، حلال می‌شمارد و مردم را نه تنها به ورزش کردن تشویق می‌کند، بلکه اگر ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی باشد، آن را مستحب و دارای پاداش اخروی می‌داند. اسلام فقط ورزشی را که همراه با قمار باشد، بد می‌شمارد و منع می‌کند؛ این یک منع، با آزادی اجرای هزاران ورزش و بازی دیگر، قابل مقایسه نیست، اما تشویق‌کنندگان به قمار، این یک منع را چنان بزرگ می‌کنند که گویی دین مانع ورزش و بازی شده است. ممکن است همین منع را هم برخی دوست نداشته باشند، اما خداوند به ضررهای یک عمل نگاه می‌کند، نه دوست داشتن یا نداشتن مردم.

۹۵۵. هر دستور خداوند، علت‌ها و دلایل خاص خود را دارد که «حکمت» آن حکم و دستور نامیده می‌شود. گاهی ما حکمت برخی از دستورات خداوند را می‌دانیم و گاهی از آن‌ها مطلع نیستیم. گاهی هم از علوم مختلف کمک می‌گیریم تا حکمت آن را به دست بیاوریم. این یک تلاش خوب و ارزشمند است، اما باید توجه داشته باشیم که آنچه ما کشف می‌کنیم، در برابر علم بی‌نهایت الهی که وضع‌کننده این احکام است بسیار ناچیز است؛ بنابراین نباید چنین بپنداریم که با فهمیدن یکی از حکمت‌های یک حکم الهی به همه حکمت‌های آن پی برده‌ایم و این فهم را مبنای تصمیم‌گیری قرار دهیم.
 ۹۵۶. در این صورت هم زمینه را برای آگاهی دیگران نسبت به اسلام فراهم می‌نماییم و هم از اسلام‌مان در صحنه عمل و زندگی دفاع می‌کنیم؛ همان‌طور که در سال‌های قبل از سرزمین و آیینمان با تمام وجود دفاع کردیم و موفق شدیم.
 ۹۵۷. آشنایی با احکام تجارت
 ۹۵۸. نادرست: اگر تولیدکننده یک اثر، تکثیر و کپی آن را جایز نداند تکثیر، خرید، فروش، توزیع و استفاده از آن حرام است.

۹۵۹. درست
 ۹۶۰. نادرست: هیچ اشکالی ندارد چرا که استفاده مفید از موسیقی است.

۹۹۹. فرهنگ، روح حاکم بر جامعه و نشان‌دهنده هویت و شخصیت آن است. ۱۰۰۰. عمل واجبی که اگر عده‌ای محدود آن را انجام دهند، دیگر نیازی به انجام آن توسط دیگران نیست و همان تعداد محدود کفایت می‌کند.

۱۰۰۱. مجموعه‌ای از حقوقی که به پدیدآورنده یک اثر در حوزه کارهای ادبی، سینمایی، موسیقی، عکاسی، نرم‌افزار، طراحی‌های صنعتی و... تعلق می‌گیرد.

۱۰۰۲. الف- مستحب / ب- واجب کفایی / ج- حرام

۱۰۰۳. الف- واجب کفایی / ب- حرام / ج- مستحب

۱۰۰۴. الف- واجب کفایی / ب- حرام / ج- واجب کفایی

۱۰۰۵. الف- حرام / ب- واجب / ج- حلال (جایز) / د- مستحب

۱۰۰۶. الف- حرام / ب- جایز / ج- مستحب / د- واجب کفایی

۱۰۰۷. الف- مستحب / ب- حلال (جایز) / ج- حرام / د- واجب

۱۰۰۸. الف- حرام / ب- واجب کفایی / ج- حلال (جایز) / د- مستحب

۱۰۰۹. الف- حرام / ب- جایز / ج- مستحب / د- واجب کفایی

۱۰۱۰. الف- حلال (جایز) / ب- حرام

۱۰۱۱. الف- واجب / ب- جایز / ج- مستحب / د- حرام

۱۰۱۲. الف- حرام / ب- واجب / ج- مستحب / د- واجب کفایی

۱۰۱۳. الف- حرام / ب- مستحب / ج- جایز و حلال / د- واجب کفایی

۱۰۱۴. الف- حرام / ب- مستحب / ج- واجب کفایی / د- واجب

۱۰۱۵. الف- حرام / ب- مستحب / ج- واجب کفایی / د- جایز (حلال)

۱۰۱۶. الف- واجب / ب- حرام / ج- جایز و حلال / د- واجب کفایی

۱۰۱۷. الف- حلال و جایز / ب- حرام / ج- مستحب / د- واجب کفایی

۱۰۱۸. الف- حرام / ب- واجب / ج- حلال و جایز / د- مستحب

۱۰۱۹. الف- واجب کفایی / ب- مستحب / ج- حلال و جایز / د- حرام

۱۰۲۰. الف- واجب / ب- حرام / ج- واجب کفایی / د- مستحب

۱۰۲۱. الف- حرام / ب- واجب کفایی / ج- مستحب / د- واجب

۱۰۲۲. الف- مستحب / ب- حرام / ج- واجب

۱۰۲۳. الف- ۳ / ب- ۱ / ج- ۵ / د- ۲

۱۰۲۴. الف- ۴ / ب- ۳ / ج- ۵ / د- ۲

۱۰۲۵. گزینه «۱» مسئولین باید اقتصاد کشور را به گونه‌ای مدیریت کنند که: ۱- استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان ۲- پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی ۳- حرکت به سوی آبادانی و عمران در عین دوری از گنبد زنگی و تجمل‌گرایی؛ محقق شود.

۱۰۲۶. گزینه «۳» اشرافی‌گری، تجمل‌گرایی برخی مسئولین و فساد اداری و مالی، یکی از مهم‌ترین عوامل عقب‌ماندگی اقتصادی و فاصله طبقاتی است که علاوه بر آثار منفی اقتصادی، باعث بی‌اعتمادی عمومی و رواج تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی در میان مردم می‌شود. مجموعه افراد جامعه نیز باید با پیروی از پیامبر اکرم (ص)، با امر به معروف و نهی از منکر، روابط اقتصادی را سالم نگه دارند.

۱۰۲۷. گزینه «۲» تولید و توزیع لوح‌های فشرده و... با هدف مبارزه با فرهنگ بیگانه و مقابله با ابتذال اخلاقی مستحب است و در شرایط ضرورت واجب کفائی است. یعنی تنها بر کسانی که امکانات و دانش آن را دارند واجب می‌شود نه بر همه! - شرط بندی همیشه حرام است.

- ایجاد پایگاه‌های اینترنتی نیز مانند تولید و توزیع لوح‌های فشرده مستحب است. ۱۰۲۸. گزینه «۲»

بررسی سایر عبارات: عبارت «ج»: نادرست است؛ چرا که مسلمانان کلام خدا را پذیرفتند. عبارت «د»: نیز نادرست است به این دلیل که خرید و استفاده از آن آثار نیز حرام است. عبارت «ه»: حکم مورد نظر حلال است.

۱۰۲۹. ۱- اعتقاد به خدا و یکتاپرستی ۲- ایمان و اعتقاد به پیامبران الهی ۳- اعتقاد به معاد و پایبندی به آن ۴- توجه به عدالت، خردورزی، علم و دانش، عفاف و پاکدامنی، دوری از شهوت و غضب ۵- پایبندی به احکام و دستورات الهی

۱۰۳۰. از آنجا که رژیم صهیونیستی، سرزمین مسلمانان را به کمک انگلستان در سال‌های قبل به زور تصرف کرده و در آنجا غاصبانه یک کشور تشکیل داده است، هر نوع تجارتی که به نفع این رژیم باشد، همچون وارد کردن و ترویج کالاهایی که سرمایه‌داران این رژیم در آن شریک هستند، حرام است.

۱۰۳۱. شرکت در مجالس شادی، مانند جشن عروسی، جشن‌های مذهبی و ملی جایز است و حتی اگر موجب تقویت صلۀ رحم یا تبلیغ دین شود مستحب است؛ به شرط آن‌که در این مجالس، احکام دین مانند پوشش مناسب خانم‌ها رعایت شود.

۱۰۳۲. ۱- استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان ۲- پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی ۳- حرکت به سوی آبادانی و عمران در عین دوری از دنیازدگی و تجمل‌گرایی

۱۰۳۳. استفاده از موسیقی، خواه موسیقی سنتی و کلاسیک باشد و خواه غیرسنتی و مدرن جایز و حلال است، فقط آن نوع موسیقی که بی‌بندوباری و شهوت را تقویت و تحریک می‌کند و مناسب مجالس لهو و لعب است، حرام است.

۱۰۳۴. یکی از مهم‌ترین ابزارهای کشورهای سلطه‌گر، وسایل ارتباطی از قبیل پایگاه‌های اینترنتی، شبکه‌های اجتماعی، ماهواره‌ها و سایر رسانه‌های اجتماعی است. مرکز این وسایل ارتباطی در کشورهایی نظیر آمریکا و صاحبان آن‌ها سرمایه‌داران بزرگی هستند که معمولاً در دولت‌های خود نفوذ فراوان دارند و برای تسلط بر کشورها اقداماتی از قبیل به دست آوردن اطلاعات محرمانه اقتصادی، سیاسی، نظامی و فرهنگی کشورها و تجزیه و تحلیل آن‌ها برای تصمیم‌گیری‌های دقیق علیه کشورهای مورد هدف را انجام می‌دهند. از همین رو، لازم است مانع سلطه رسانه‌ای و ارتباطی بیگانگان بر کشور شویم. ۱۰۳۵. در عصر حاضر سبکی از زندگی اقتصادی که مبتنی بر تولید انبوه کالا و مصرف فراوان و نیز توجه به رفاه بیش از حد و لذت‌های مادی است، در غرب رایج شده که سایر ملت‌ها را نیز تحت تأثیر قرار داده است.

۱۰۳۶. لازم است بگوئیم که رزق و روزی حلال به خانه بیآوریم و از همه‌اموری که سبب ناپاک شدن روزی‌ها می‌شود، مانند تولید کالا با کیفیت پایین و فریب‌کاری در معامله خودداری کنیم تا هم آثار مثبت روزی حلال را در زندگی خود و تربیت فرزندان مشاهده کنیم و هم به اقتصاد کشور کمک نماییم.

۱۰۳۷. ۱- قناعت در مصرف منابع کشور برای افزایش تولید داخلی و پیشرفت علمی و صنعتی ۲- جلوگیری از تخریب محیط‌زیست ۳- پیرامون خود ۳- دوری کردن از تجمل‌گرایی در پوشش و سایر ابعاد زندگی ۴- استفاده از کالای ایرانی و قرار دادن کالای مرغوب در اختیار مردم

۱۰۳۸. امروزه کشورهای سلطه‌گر می‌کوشند تا از طریق برقراری روابط تجاری، کنترل اقتصادی سایر کشورها را به دست بگیرند و آن‌ها را به خود وابسته نمایند و استقلال آنان را از بین ببرند. بنابراین، بر دولت واجب است روابط اقتصادی با کشورها را به گونه‌ای تنظیم کند که آن کشورها نتوانند در مواقع خطر کشور ما را تحت فشار قرار دهند.

پاسخ سؤالات درس ۹

۱۰۳۹. اطاعت از خدا، رسول و امام (پذیرش ولایت الهی و نفی ولایت طاغوت)

۱۰۴۰. توحید - معاد

۱۰۴۱. برقراری عدالت (برپایی جامعه عدالت‌محور)

۱۰۴۲. درست

۱۰۴۳. نادرست: آغاز تمدن با دعوت به توحید بوده است.

۱۰۴۴. درست

۱۰۴۵. نادرست: پی‌ریزی حکومت در مدینه انجام شد.

۱۰۴۶. نادرست: مبارزه با خرافه‌گرایی در حوزه رواج علم و مقابله با جهل است نه عدالت.

۱۰۴۷. نادرست: عدالت پیامبر همگانی بود.

کسانی برمی شمرد که یتیمان را از خود می رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی کنند. آیه شریفه ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَرْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ﴾ در مورد عدالت و عدم تبعیض است.

۱۰۸۵. گزینه «۱» پیامبر اکرم (ص) برترین جهاد را بیان سخن حق در برابر سلطان ستمگر دانستند که در اینجا آیه شریفه ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا...﴾ نیز با کلید واژه «جاهدوا» در همین مورد بیان شده است. **۱۰۸۶.** رسول خدا (ص) دعوت خود را در جامعه ای آغاز کرد که نشانه های بسیار اندک از تعقل و تفکر و دانایی در آن یافت می شد. زندگیشان سرشار از خرافات و جهل بود. شعر می سرودند، اما برای شراب، شکار، غارت، عشق حیوانی و بت، برای آمدن باران آتش می افروختند. شتر سالم را با آهن حرارت دیده داغ می زدند تا شتر دیگری که مریض است بهبود یابد. گفته اند در میان این مردم فقط هفده نفر بودند که خواندن و نوشتن می دانستند.

۱۰۸۷. جامعه ای که مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشد برای همه انسان ها فراهم باشد نه اینکه نعمت های زمین در انحصار گروهی محدود باشد پیامبر از هر فرصتی برای رفع تبعیض های طبقاتی حاکم بر نظام جاهلی و برقراری فرهنگ مساوات در جامعه کمال استفاده را می نمود و از هیچ تلاشی فرو گذار نمی کرد.

۱۰۸۸. رسول خدا (ص) به رسالت برانگیخته شده بود تا جامعه ای بنا نهاد که در آن جامعه، به جای حکومت ستمگران و طاغوتیان، ولایت الهی حاکمیت داشته باشد و نظام اجتماعی بر پایه قوانین و دستورات الهی استوار گردد.

۱۰۸۹. جواب داد: پایه آن دو چیز است: گواهی به یگانگی خدا و رسالت محمد (ص). رستم گفت: اینکه عیبی ندارد؛ خوب است، دیگر چه؟ زهر ادامه داد: آزاد ساختن بندگان خدا از بندگی انسان ها به سوی بندگی خداوند. رستم گفت: این هم خوب است، دیگر چه چیزی؟ زهر گفت: مردم همه از یک پدر و یک مادر زاده شده اند و همه برادر و خواهر یکدیگرند. رستم گفت: این نیز خیلی خوب است. اگر ما این ها را بپذیریم شما باز خواهید گشت؟ پاسخ داد: آری، قسم به خدا به سرزمین های شما دیگر قدم نخواهیم گذاشت، مگر برای تجارت.

۱۰۹۰. کشاورز و پیشه ور حق نداشتند به طبقه بالاتر روند و امتیازات آن برخوردار شوند، زیرا اگر این طبقات در ردیف اشراف قرار می گرفتند، با از گلیم خود درازتر می کردند و با اعیان و اشراف به ستیز بر می خاستند.

۱۰۹۱. سبب شده که در بسیاری شهرها در کنار هر مسجد، مدرسه ای نیز بنا کنند. در آن روزگار، دانشجویان اروپایی برای تحصیل به دانشگاه های اسلامی می شتافتند و پادشاهان آنان، برای معالجه به بیمارستان های مسلمانان مراجعه می کردند.

۱۰۹۲. معیار ششم: تفکر، تعقل، خردورزی و علم آموزی

۱۰۹۳. عقل گرایی (دعوت به آموزش علم و دانش تدبر و خردورزی)

۱۰۹۴. ارتقای جایگاه خانواده (احیای منزلت زن)

۱۰۹۵. الف- احیای منزلت زن / ب- خردورزی و علم آموزی / ج- عدالت طلبی

۱۰۹۶. نادرست: همه مردم مکلف به علم آموزی بودند.

۱۰۹۷. درست

۱۰۹۸. نادرست: او می گوید: «نمی شود قوانین این دین بر حق الهی، که چون خورشید روشن و درخشان است، با دانش استدلالی یقینی مخالفت داشته باشد»

۱۰۹۹. درست

۱۱۰۰. درست

۱۱۰۱. درست

۱۱۰۲. درست

۱۱۰۳. نادرست: از این حقوق برخوردار نبود.

۱۱۰۴. نادرست: زنان پس از اسلام از حق مالکیت برخوردار شدند و حتی توانستند اموالشان را وقف کنند.

۱۱۰۵. درست

۱۱۰۶. درست

۱۱۰۷. ابوعلی سینا

۱۱۰۸. خانواده

۱۱۰۹. منزلت زن

۱۱۱۰. تفکر - دانایی

۱۰۴۸. درست

۱۰۴۹. نگرش - رفتار

۱۰۵۰. بشناسیم - برنامه ریزی

۱۰۵۱. یکتاپرستی

۱۰۵۲. مکه

۱۰۵۳. تکذیب کنندگان دین

۱۰۵۴. عدالت محور

۱۰۵۵. تلاش و کوشش

۱۰۵۶. برابری (مساوات)

۱۰۵۷. جهاد

۱۰۵۸. دعوت به توحید

۱۰۵۹. سخن حقی - سلطانی ستمگر

۱۰۶۰. الف- تغییر در نگرش انسان ها و تحول در شیوه زندگی

۱۰۶۱. ب- گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام - گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام، نیازمند دو تغییر و تحول در جامعه است. ۱- تغییر در نگرش و باور انسان ها ۲- تحولی بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم.

۱۰۶۲. الف- ﴿مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ - در آیات قرآن کریم می خوانیم: ﴿مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

۱۰۶۳. الف- برترین جهاد - پیامبر اکرم (ص): «برترین جهاد، سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد.»

۱۰۶۴. الف- تکذیب کنندگان دین - قرآن کریم کسانی را که یتیمان را از خود می رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی کنند، به عنوان «تکذیب کنندگان دین» معرفی نموده است.

۱۰۶۵. ب- برابری و عدالت اجتماعی

۱۰۶۶. توحید و یکتاپرستی

۱۰۶۷. تغییر در نگرش انسان ها و تحولی بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم

۱۰۶۸. جامعه ای بر اساس معیارهای اسلامی

۱۰۶۹. پیامبر (ص) با هجرت به مدینه و با کمک یاران خود پایه های یک جامعه دینی را بنا نهاد و حرکت به سوی تمدن اسلامی را آغاز کرد.

۱۰۷۰. با مطالعه قرآن کریم و سیره و روش پیامبر بزرگوار اسلام

۱۰۷۱. فرمود: «ای مردم بگوئید معبودی جز الله نیست تا رستگار شوید.»

۱۰۷۲. افق نگاه انسان ها را از محدوده زندگی دنیایی فراتر برد و آنان را با زندگی در آخرت آشنا کرد.

۱۰۷۳. بر پایه قوانین و دستورات الهی

۱۰۷۴. احیاناً از دایره ولایت الهی خارج شدند و نه بر اساس دستورات الهی، بلکه بر اساس امیال خود حکومت می کردند.

۱۰۷۵. به طوری که مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشد برای همه انسان ها فراهم باشد نه اینکه نعمت ها و ثروت های زمین در انحصار گروهی محدود باشد.

۱۰۷۶. معیار چهارم: عدالت خواهی

۱۰۷۷. برترین جهاد، سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد.

۱۰۷۸. آنان در مال خود برای محرومان و فقیران نیز حق معینی قرار داده اند.

۱۰۷۹. کسانی که یتیمان را از خود می رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی کنند.

۱۰۸۰. فاصله طبقاتی و فقر و بی توجهی به محرومان زشت شمرده می شد و مساوات و قسط، ارزش والا تلقی می گردید.

۱۰۸۱. رعایت امر خداوند در مورد همه طبقات و اینکه همه مردم از یک پدر و مادر آفریده شده اند و همه با هم برادر و برابرند.

۱۰۸۲. الف- ۶ / ب- ۲ / ج- ۴ / د- ۵

۱۰۸۳. گزینه «۱» در قرآن کریم می خوانیم: ﴿مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

۱۰۸۴. گزینه «۲» قرآن کریم، نمازگزاران را کسانی می داند که در مال خود برای محرومان و فقیران نیز حق معینی قرار داده اند و تکذیب کنندگان دین را نیز

۱۱۱۱. دانش - آموختن

۱۱۱۲. واجب

۱۱۱۳. فضائل اخلاقی

۱۱۱۴. گفتار - رفتار

۱۱۱۵. رفتار - گفتار

۱۱۲۱. الف - مردی که زنی از محارم خود را شاد کند. - پیامبر اکرم (ص). «هیچ مردی

نیست که زنی از محارم خود را شاد کند، مگر آنکه خداوند، روز قیامت او را شاد خواهد کرد»

۱۱۲۲. الف - خدیجه (س) - زینب (س)

۱۱۲۳. الف - فراگیری علم - فراگیری علم - پیامبر اکرم (ص): «کسی که دوست

دارد نگاهش به چهره کسانی افتد که از آتش دوزخ در امان اند، به جویندگان

علم بنگرد، سوگند به کسی که جان من در دست قدرت اوست، هر شاگردی

که برای تحصیل علم، نه به قصد شهرت و نه برای تظاهر و تفاخر، رفت و آمد

کند، در هر گامی، ثواب و پاداش عبادت یک ساله عابد برای او منظور می‌گردد

و برای هر قدمی که در این مسیر می‌نهد، شهر آبادی در بهشت برای او آماده

می‌سازند. بر روی زمین که راه می‌رود، زمین نیز برای او طلب آموزش می‌کند...»

۱۱۲۴. ب - حضرت زهرا (س) - علم آموزی و مبارزه با خرافات - حضرت زهرا (س):

«من هم کارگزارم و خود را خادم خداوند قرار داده‌ام. مزد من در برابر هر سؤالی

که پاسخ دهم، از مجموع مروریدهایی که فاصله میان زمین و آسمان را پر کند،

بیشتر است. پس سزاوار است که از پرسش‌های تو احساس رنج و زحمت نکنم.»

۱۱۲۵. الف - «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ» - در آیات

قرآن کریم در مورد عدم تساوی دانایان و نادان‌ها می‌خوانیم: «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي

الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ»

۱۱۲۶. الف - ملاصدرا

۱۱۲۷. احیای منزلت زن و ارزش‌های اصیل او

۱۱۲۸. ارتقا جایگاه خانواده

۱۱۲۹. ارتقای جایگاه خانواده، به عنوان کانون رشد و تربیت انسان‌ها و مانع

اصلی فساد و تباهی اهمیت داشت.

۱۱۳۰. مردی که زنی از محارم خود را شاد کند.

۱۱۳۱. دختران چه فرزندان خوبی هستند، سرشار از لطف، آماده کمک به پدر

و مادر، انس گیرنده، باعث برکت، ریزبین، هنرمند و ظرفکار.

۱۱۳۲. زن را بر اساس تورات، موجود درجه دوم تلقی می‌کردند.

۱۱۳۳. بهترین زنان جهان چهارتن اند: مریم، آسیه، خدیجه و فاطمه (س)

۱۱۳۴. چون زنان حق مالکیت و کار داشتند، دسترنج آن‌ها به خودشان تعلق

داشت و در اختیار همسر یا پدرشان قرار نمی‌گرفت.

۱۱۳۵. دعوت به تفکر، تعقل، تدبیر و خردورزی

۱۱۳۶. درباره دانش و آموختن بود.

۱۱۳۷. سد جاهلیت و خرافه‌گرایی را شکست و یکی از جاهل‌ترین جوامع آن

روز را مشتاق علم ساخت.

۱۱۳۸. دانش و آموختن

۱۱۳۹. هر شاگردی که برای تحصیل علم (نه به قصد شهرت و نه برای تظاهر و

تفاخر) به خانه عالمی رفت و آمد کند.

۱۱۴۰. هم بیانگر منزلت علمی و بینش روشن حضرت فاطمه (س) است و هم

توجه به معرفت و تفکر

۱۱۴۱. کارگزار و خادم خداوند

۱۱۴۲. توانستند از چند شاخه محدود به پانصد شاخه برسانند و این، به معنای توسعه

زیاد علم بود که ناچار بودند آن را شاخه‌شاخه کنند و به صورت تخصصی بدان بپردازند.

۱۱۴۳. در مورد سلامتی و درمان

۱۱۴۴. منحصر نبودن تحصیل علم به طبقه یا قشری خاص

۱۱۴۵. خیر، حتی پایین‌ترین و معمولی‌ترین افراد، تشنه خواندن بودند و گاهی کارگران

به غذای کم و جامه کهنه قناعت می‌کردند برای اینکه بتوانند با پول خود کتاب بخرند.

۱۱۴۶. تلاش پیامبر اکرم (ص) و پیشوایان ما سبب علاقه مسلمانان به علم و

دانش شد، به‌طوری که توجه نیاکان ما به اندیشه و تفکر و ارزشمندی علم

روزافزون شد و ثمرات آن در تمدن اسلامی مشاهده گردید.

۱۱۴۷. به رفتار مسلمانان و حاکمان هر عصر

۱۱۴۸. هم مربوط به مشکلات داخلی مسلمانان و هم دشمنان خارج از

کشورهای اسلامی

۱۱۴۹. الف - ۲ / ب - ۳ / ج - ۱

۱۱۵۰. الف - ۴ / ب - ۵ / ج - ۱ / د - ۲

۱۱۵۱. الف - ۴ / ب - ۵ / ج - ۳ / د - ۲

۱۱۵۲. گزینۀ «۳» «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ»

۱۱۵۳. گزینۀ «۲» این آیه با عبارت «مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا» به معنای «همسرانی

از جنس خودتان» بیانگر تساوی منزلت و حقوق زن و مرد است که نمایانگر

تلاش پیامبر (ص) برای ارتقاء جایگاه خانواده در میان اعراب جاهلی است.

۱۱۵۴. گزینۀ «۲» این آیه در مورد همسران و آرامش‌آفرینی ایشان برای یکدیگر است

و در مورد معیار «منزلت یکسان و تساوی حقوق زن و مرد و جایگاه خانواده» است.

۱۱۵۵. گزینۀ «۲» پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «هرکس می‌خواهد به کسانی بنگرد

که از آتش دوزخ در امان اند، جویندگان علم را ببیند...» که در اینجا آیه شریفه

«قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ...» نیز در مورد منزلت علم

و مقابله با جهل و خرافات است.

۱۱۵۶. گزینۀ «۴»

بررسی سایر عبارات: عبارت «ب»: نادرست است؛ چراکه این سخن تنها در

مورد دختران است.

عبارت «ج»: نادرست است؛ به این دلیل که در دوران بنی امیه و بنی عباس

رفتارهای جاهلی نسبت به زن پدیدار شد و فرونی یافت.

عبارت «ها»: حکم موردنظر واجب است.

عبارت «و»: کتاب شفا در مورد پزشکی نیست و این عبارت نادرست است.

۱۱۵۷. هر صبح پدر دریچه پنجره خانه‌اش را می‌گشود و به دخترش سلام

می‌کرد هرگاه قصد سفر داشت در منزل او را می‌زد و با او خداحافظی می‌کرد

هرگاه از سفر برمی‌گشت فاطمه (س) اولین کسی بود که پیامبر (ص) به

سراغش می‌آمد و حال او را می‌پرسید.

۱۱۵۸. با گرویدن مردم به اسلام، زن منزلت انسانی خود را کسب کرد و استقلال

مالی به‌دست آورد. حضور زن در جامعه با عفاف و پاک‌دامنی توأم شد، رابطه

زناشویی در چارچوب خانواده و به شکل ازدواج قرار گرفت و استفاده ابزاری

از زن لغو شد تا خانواده کانون رشد فضائل اخلاقی، دوستی و مودت گردد و

محیط جامعه از فساد و بی‌بندوباری محفوظ بماند و حریم عفاف و عث زن

حفظ شود. زنان حق مالکیت و کار داشتند. دسترنج آن‌ها به خودشان تعلق

داشت و در اختیار همسر یا پدر قرار نمی‌گرفت. تحصیل برای زنان آزاد بود و

اندیشمندان بزرگی در جهان اسلام پیدا شدند که قبلاً سابقه نداشت.

۱۱۵۹. در آن عصر، زن همچون کالا در نظر گرفته می‌شد و از کمترین حقوق

فردی و اجتماعی، حتی حق مالکیت برخوردار نبود. تولد دختر در خانواده

سرافکندهی آن خانواده را به دنبال داشت.

۱۱۶۰. نزول تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و

دانش از یک طرف و تشویق‌های دائمی رسول خدا از طرف دیگر سد جاهلیت و

خرافه‌گرایی را شکست و یکی از جاهل‌ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت.

۱۱۶۱. با توسعه سرزمین‌های اسلامی و شکل‌گیری حکومت‌هایی که دیگر

پیامبر و یاران پیامبر را الگوی خود قرار نمی‌دادند.

۱۱۶۲. رفتار ایشان با دخترشان، حضرت فاطمه (س) برای جامعه آن روز

و نیز امروز بسیار آموزنده است. به‌طور مثال، خانه حضرت فاطمه (س)

و خانه پدر کنار یکدیگر بود. بین این دو خانه یک حیاط خلوت دو متری قرار داشت

۱۱۷۷. نادرست: این امر امکان پذیر نیست. ۱۱۸۱. دنیایی - پست
 ۱۱۷۸. درست
 ۱۱۷۹. کلیسا و تعالیم تحریف شده ۱۱۸۳. احیای تمدن اسلامی
 ۱۱۸۰. تاوان گناهان بشریت ۱۱۸۴. بلندپروازی - دور از دسترس

۱۱۸۵. ب- بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها
 ۱۱۸۶. الف- تمدن دوم - کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و بت پرستی - تمدن دوم اروپا که به تمدن قرون وسطی مشهور است، با کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و بت پرستی و روی آوردن به مسیحیت آغاز شد.

۱۱۸۷. الف- غسل تعمید
 ۱۱۸۸. ب- اعتقاد داشتند که به جز کشیش ها سایر مردم حق جدایی دارند اما باید به تأیید کلیسا برسند.

۱۱۸۹. الف- رهبران کلیسا - کفر
 ۱۱۹۰. ب- قرن هفتم

۱۱۹۱. ب- مونتهگمری وات

۱۱۹۲. انسان صرفاً یک موجود زنده طبیعی ولی پیچیده تر است.

۱۱۹۳. ۱- کلیسا و تعالیم تحریف شده ۲- بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها
 ۱۱۹۴. دوره قرون وسطی

۱۱۹۵. سبب: ۱- سست شدن ارتباط شخصی و پیوسته انسان با خدا و ۲- واسطه قرار گرفتن کشیشان میان خدا و بندگان او گردید.

۱۱۹۶. بسیاری از کشیشان در این دوره شروع به فروختن بهشت کردند و در عوض بخشش گناه، پول های کلان به دست آوردند.

۱۱۹۷. زن حق مالکیت ندارد و باید نام خانوادگی وی به نام خانوادگی شوهر تغییر یابد. این تغییر نام، هنوز هم در اروپا رایج است.

۱۱۹۸. کشیش ها حق ازدواج نداشتند و تا آخر عمر باید مجرد می ماندند. آنان ازدواج را امری دنیایی و پست تلقی می کردند.

۱۱۹۹. آنان معتقد بودند که پس از ازدواج، امکان جدایی زن و شوهر نیست و پیوندشان باید ابدی باشد.

۱۲۰۰. نظریات دانشمندان گذشته درباره زمین، خورشید و ستارگان را پذیرفته بودند.

۱۲۰۱. عبادت و راز و نیاز با خدا به روز معینی در هفته و در محل کلیسا و در حضور کشیشان اختصاص یافت.

۱۲۰۲. چون مخالفت با آن نظریات را مخالفت با دین مسیح می پنداشتند.

۱۲۰۳. این است که به مدیون بودن عمیق خودشان به جهان اسلام اعتراف کنند.

۱۲۰۴. آیین ها و اعتقادات و آداب و رسوم ساخته کلیسا
 ۱۲۰۵. حدود قرن هفتم میلادی و در اواسط قرون وسطی، در همسایگی سرزمین اروپا، تمدن اسلامی متولد شد و طی دو تا سه قرن به مرحله شکوفایی و شاهی رسید.

۱۲۰۶. چون انسان را صرفاً یک موجود زنده طبیعی مانند دیگر موجودات، ولی پیچیده تر، می داند که همچون سایر موجودات صرفاً نیازهای مادی و طبیعی دارد.

۱۲۰۷. احیای تمدن اسلامی

۱۲۰۸. مقایسه با توان و امکانات موجود خود

۱۲۰۹. نیازمند برنامه ای است که ما را به آن سطح لازم از توانمندی برساند و قدرت لازم برای ایفای نقش در جهان کنونی را به ما ببخشد.

۱۲۱۰. الف- ۴ / ب- ۳ / ج- ۵ / د- ۲

۱۲۱۱. الف- ۱ / ب- ۲ / ج- ۴ / د- ۳

۱۲۱۲. گزینه «۲» در این گزینه تمدن سوم باید به تمدن دوم تبدیل گردد.

۱۲۱۳. گزینه «۱» تولد تمدن اسلامی در حدود قرن هفتم میلادی و در اواسط قرون وسطی، در همسایگی سرزمین اروپا بود و شکوفایی تمدن اسلامی، طی دو تا سه قرن بعد بود.

۱۲۱۴. گزینه «۳» مونتهگمری وات، اسلام شناس انگلیسی در خصوص تأثیر پذیری تمدن جدید از تمدن اسلامی می گوید: «علم و فلسفه اروپا بدون کمک گرفتن از فرهنگ اسلام توسعه نمی یافت... اسلام نه تنها در تولیدات مادی و اختراعات اروپا شریک است، بلکه اروپا را واداشت تا تصویر جدیدی از خود داشته باشد. اما از آنجا

که در آن دو پنجره روبه روی هم، خانه پدر و دختر را به یکدیگر مرتبط می ساخت. هر صبح پدر دریچه پنجره را می گشود و به دخترش سلام می کرد. هرگاه قصد سفر داشت، در منزل فاطمه (س) را می زد و با او خداحافظی می کرد. هرگاه نیز که از سفر بر می گشت، فاطمه (س) اولین کسی بود که پیامبر (ص) به سراغش می آمد و حال او را می پرسید. این پدر همواره دست دخترش را می بوسید.

۱۱۶۳. خداوند از خشنودی فاطمه خشنود و از خشمش به خشم می آید. فاطمه پاره ای از تن من است، هرکه او را بیازارد مرا آزرده است و هرکس مرا بیازارد، خدا را آزرده است.

۱۱۶۴. خدیجه (س) حامی بزرگ پیامبر (ص) در دوران اولیه و بسیار سخت بعثت؛ فاطمه (س) همراه پدر و حامی بزرگ همسرش علی (ع) و زینب (س) در کنای پدر و پیام رسان نهضت عاشورا

۱۱۶۵. این خانواده الگوی تمام عیار عفاف، حیا و پوشش اسلامی بودند تا به دیگر مؤمنین بیاموزند که توجه به مقام و منزلت زن به معنی بی بندوباری، نگه ایستاری به او و متزلزل ساختن بنیان خانواده نیست.

۱۱۶۶. بار دیگر برخی از رفتارهای جاهلی نسبت به زن پدیدار شد. حاکمان بتی امیه و بنی عباس و بسیاری دیگر از حاکمانی که در سرزمین های اسلامی بودند، محرم را تشکیل دادند و زنان زیادی را به دربار خود آوردند و حقوق الهی آنان را نادیده گرفتند. با وجود این، موقعیت زن و خانواده در تمدن اسلامی بسیار برتر از موقعیت زن در اروپا و سایر مناطق جهان بود.

۱۱۶۷. آن حضرت روزی به یارانش فرمود: «کسی که دوست می دارد نگاهش به چهره کسانی افتد که از آتش دوزخ در امان اند، به جویندگان علم بنگرد. سوگند به کسی که جان من در دست قدرت اوست، هر شاگردی که برای تحصیل علم (نه به قصد شهرت و نه برای تظاهر و تفاخر)، به خانه عالمی رفت و آمد کند، در هر گامی، ثواب و پاداش عبادت یک ساله عابد برای او منظور می گردد و برای هر قدمی که در این مسیر می نهد، شهر آبادی در بهشت برای او می سازند. بر روی زمین که راه می رود، زمین نیز برای او طلب آموزش می کند.»
 ۱۱۶۸. زنی نزد فاطمه زهرا (س) آمد و سؤال های متعددی پرسید و آن حضرت پاسخ آن ها را بیان فرمود. تا تعداد سؤال ها به ۱۰ رسید. زن از کثرت سؤال ها احساس شرمندگی کرد و گفت: «بیش از این مزاحم شما نمی شوم.»

صدیقه کبری (س)، درحالتی که نشان می داد هیچ منتهی بر او ندارد، فرمود: «هر سؤالی که به نظرت می آید، بپرس.» و سپس برای تشویق وی فرمود: «اگر فردی در مدت یک روز باری سنگین را به دوش کشیده، آن را به بالای بام حمل کند و در ازای آن حق الزحمه ای معادل هزار سکه طلا دریافت کند، با توجه به این مزد، آیا آن کار برای او سخت خواهد بود؟»

زن پاسخ داد: «خیر»

حضرت فاطمه (س) فرمود: «من هم کارگزارم و خود را خادم خداوند قرار داده ام. مزد من در برابر هر سؤالی که پاسخ دهم، از مجموع مروری های که فاصله میان زمین و آسمان را پر کند بیشتر است. پس سزاوار است که از پرسش های تو احساس رنج و زحمت نکنم.»

پاسخ سؤالات درس ۱۰

۱۱۶۹. درست

۱۱۷۰. نادرست: پیدایش تمدن جدید داری زمینه دیگری به نام «بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها» است.

۱۱۷۱. درست

۱۱۷۲. نادرست: هر قدر هوش و آگاهی ما مسلمانان از تمدن جدید اروپا بیشتر باشد قدرت تأثیر گذاری ما بیشتر خواهد شد.

۱۱۷۳. درست

۱۱۷۴. نادرست: «اواسط قرون وسطی» صحیح است.

۱۱۷۵. درست ۱۱۷۶. درست

که اروپا در حال حاضر علیه اسلام عکس العمل نشان می‌دهد، تأثیر مسلمانان بر تمدن غرب را بی‌اهمیت جلوه می‌دهد. وظیفه مهم ما اروپاییان این است که این اشتباه را اصلاح کنیم و به مدیون بودن عمیق خودمان به جهان اسلام اعتراف کنیم.»

۱۲۱۵. گزینۀ «۳» در اعتقاد مسیحیت زن حق مالکیت ندارد و باید نام خانوادگی وی به نام خانوادگی شوهر تغییر یابد.

۱۲۱۶. با این ارزیابی می‌توانیم به نقاط قوت و ضعف این تمدن بیشتر پی ببریم و نحوه زندگی در آن را بهتر شناسایی کنیم و مسئولیت خود را در مواجهه با آن بدانیم.

۱۲۱۷. اول آنکه ما مسلمانان مانند سایر ملت‌ها، با این تمدن ارتباط مستقیم داریم. بنابراین، هم تحت تأثیر آن قرار می‌گیریم و هم می‌توانیم بر آن اثر بگذاریم؛ هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد، قدرت تأثیرگذاری ما بیشتر خواهد بود.

دوم آنکه بررسی ضعف‌ها و قوت‌های این تمدن در عرصه‌های مختلف، این کمک را به ما می‌کند که در راستای احیای تمدن اسلامی، از نقاط قوت این تمدن بهره‌مند شویم و با عبرت گرفتن از ضعف‌ها و آسیب‌های آن، بتوانیم برنامه‌ریزی درست و کم‌اشتباهی را برای ساماندهی تمدن اسلامی و رسیدن به الگوی زندگی مبتنی بر تعالیم دین داشته باشیم.

۱۲۱۸. با ظهور این تمدن ۱- مردم بت‌پرست اروپا به یک دین الهی معتقد شدند. ۲- بت‌ها و بتخانه‌ها از بین رفت. ۳- اتحاد و یکپارچگی در سرزمین اروپا حاکم شد. ۴- بناهای عظیم و باشکوه مذهبی ساخته شد. ۵- کتاب‌هایی در اخلاق، معنویت و فرهنگ نگارش یافت. ۶- آثار هنری بزرگی پدید آمد.

۱۲۱۹. آنان معتقد بودند که آدم در بهشت اولیه مرتکب گناه شده است و این گناه به فرزندان آدم نیز سرایت کرده و هرکسی با گناه اولیه به دنیا می‌آید؛ بنابراین هر کودکی پس از تولد باید غسل ویژه‌ای (غسل تعمید) داده شود تا از آن گناه پاک گردد.

۱۲۲۰. برای این کار اتاق ویژه‌ای در کلیسا ساخته شد که محل اعتراف و توبه کردن بود. آنان معتقد بودند که با اعتراف گناهکار در برابر کشیش، توبه‌کننده آموخته می‌شود و عفو ابدی را به دست می‌آورد.

۱۲۲۱. پذیرش عقاید رهبران کلیسا درباره موضوعی، حتی موضوعات علمی ضروری بود و مخالفت با آن کفر تلقی می‌شد. به عقل و عقلانیت کمتر توجه می‌شد و این اعتقاد وجود داشت که تعقل با ایمان سازگاری ندارد و سبب تزلزل ایمان می‌شود.

۱۲۲۲. ۱- کتاب‌های دانشمندان مسلمان به سرعت ترجمه شد. ۲- علاقه به پژوهش و آزمایش و تجربه افزایش یافت. ۳- نقادی رهبری کلیسا شروع شد. ۴- حقوق و قانون مورد توجه واقع گردید. ۵- خردورزی در دستور کار قرار گرفت.

۱۲۲۳. علم و فلسفه اروپا بدون کمک گرفتن از فرهنگ اسلام توسعه نمی‌یافت؛ اسلام نه تنها در تولیدات مادی و اختراعات اروپا شریک است، بلکه اروپا را واداشت تا تصویر جدیدی از خود داشته باشد، اما از آنجا که اروپا در حال حاضر علیه اسلام عکس العمل نشان می‌دهد، تأثیر مسلمانان [بر تمدن غرب] را بی‌اهمیت جلوه می‌دهد. وظیفه مهم ما اروپاییان این است که این اشتباه را اصلاح کنیم و به مدیون بودن عمیق خودمان به جهان اسلام اعتراف کنیم.

۱۲۲۴. احیای تمدن اسلامی؛ دور از دسترس تلقی کردن این هدف ناشی از یک دریافت سطحی از موارد زیر است: ۱- توانمندی ذاتی انسان ۲- قدرت مردم هوشمند جامعه و جوانان و نوجوانان پاک‌اندیش ۳- عدم آشنایی با آموزه‌های بیدارکننده اسلام

۱۲۲۵. حوزه علم - بیانگر چهره عقلانی و منطقی دین اسلام

۱۲۲۶. حکمت - موعظه - جدل **۱۲۲۸.** درست

۱۲۲۷. درست **۱۲۲۹.** درست

۱۲۳۰. نادرست: از آثار مثبت حوزه علم است.

۱۲۳۱. نادرست: رشد سریع علم از پیامدهای مثبت در حوزه علم است.

۱۲۳۲. نادرست: این شکست‌ها آن‌ها را به سمت «عرفان‌های نوظهور» برد.

۱۲۳۳. درست

۱۲۳۴. درست

۱۲۳۵. نادرست: فروپاشی نهاد خانواده مربوط به حوزه خانواده است و ربطی به عدل و قسط ندارد.

۱۲۳۶. نادرست: «استحکام و اقتدار نظام حکومتی» مهم‌ترین عامل است.

۱۲۳۷. درست

۱۲۳۸. نادرست: «ترسیم چهره عقلانی...» مربوط به حوزه علم است نه عدالت.

۱۲۳۹. نادرست: این مورد در مورد حوزه عدالت است.

۱۲۴۰. نادرست: «تا اواخر قرن بیستم» صحیح است.

۱۲۴۱. درست

۱۲۴۲. درست

۱۲۴۳. نادرست: در این تمدن هم خانواده هسته‌ای و هم خانواده گسترده متلاشی شد.

۱۲۴۴. درست **۱۲۴۸.** علم

۱۲۴۹. طبیعت تصرف - تغییراتی

۱۲۵۰. علم تجربی

۱۲۵۱. معنویت - عرفانی - معنوی

۱۲۴۵. علم

۱۲۴۶. تبلیغ - عقلانی

۱۲۴۷. منطقی (عقلانی)

۱۲۵۲. پیشرفت علمی - تسلط - نفوذ بیگانگان

۱۲۵۳. علم - حقوق

۱۲۵۴. فطرت - حقیقت‌طلب - جذب **۱۲۶۱.** مادی

۱۲۵۵. اقتدار ملی

۱۲۵۶. نهاد خانواده

۱۲۵۷. قانون - حکومت

۱۲۵۸. عدل و قسط

۱۲۵۹. تجارت جنسی و فحشا

۱۲۶۷. هویت دینی - شرافت مکتبی‌مان

۱۲۶۸. جامعه توحیدی - توحید - اسلام

۱۲۶۹. الف - برآمده از آموزه‌های وحیانی نیستند.

۱۲۷۰. الف - آثار و پیامد مثبت تمدن جدید در حوزه علم

۱۲۷۱. ب - مشارکت مردم در تشکیل حکومت

۱۲۷۲. ب - فاصله میان انسان‌های فقیر و غنی

۱۲۷۳. الف - استحکام بخشیدن به نظام اسلامی

۱۲۷۴. الف - یکی از آفت‌های تمدن جدید در حوزه علم، مصرف‌زدگی است.

تولید فراوان گرچه در ابتدا نیازهای طبیعی مردم را رفع می‌کرد، اما در بسیاری

از موارد بیش از نیاز طبیعی بازار بود. به همین جهت کارخانه‌داران با استفاده از

جاذبه تبلیغات در مردم، نیازهای کاذب به وجود آوردند تا آنان را به تنوع‌طلبی

بکشانند و مصرف‌گرایی را به گونه‌ای سرسام‌آور افزایش دهند تا خودشان به سود

بیشتری برسند. جدی‌ترین آسیب این رویه، تغییر الگوی زندگی و دل‌مشغولی

دائمی مردم به کالاهای گوناگونی است که همه‌روزه وارد بازار می‌گردد و اذهان

و افکار را به خود مشغول می‌کند و در نتیجه، انسان را از اساسی‌ترین نیاز خود،

یعنی پرورش و تکامل بُعد معنوی و متعالی خویش، غافل می‌سازد.

۱۲۷۵. ب - علم تجربی با دین در تضاد است.

۱۲۷۶. الف - حق را نمی‌توان با روش‌های نادرست به دیگران رساند.

۱۲۷۷. ب - اواخر قرن بیستم - غارت علنی ثروت ملت‌ها - دوره استعمار که

دوره غارت علنی ثروت ملت‌ها بود و تا اواخر قرن بیستم ادامه داشت، یکی از

سیاه‌ترین دوران‌های زندگی انسان روی کره زمین است.

۱۲۷۸. ۱ - رشد سریع علم ۲ - توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت

۱۲۷۹. تناسب منطقی و معقول

۱۲۸۰. علم

۱۲۸۱. ۱ - حوزه علم ۲ - حوزه عدل و قسط ۳ - حوزه خانواده

۱۲۸۲. ۱ - مصرف‌زدگی ۲ - نابودی طبیعت ۳ - علم‌زدگی

۱۲۸۳. ۱ - تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری ۲ - حضور مؤثر و فعال

در جامعه جهانی ۳ - ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام

۱۲۸۴. ۱ - پایه‌های استقلال یک ملت را تقویت می‌کند. ۲ - مانع تسلط

بیگانگان می‌شود.

۱۳۲۵. گزینۀ «۳» تصرف بشر در طبیعت منفی نیست و جزو آثار مثبت است. اما مصرف‌گرایی که نتیجه آن تغییر الگوی زندگی مردم است یک مورد منفی به حساب می‌آید. همین‌طور گسترش حقوق یک مورد مثبت است در حالی که افزایش فاصله میان انسان‌های فقیر و غنی یک مورد منفی است.

۱۳۲۶. گزینۀ «۲» از حدود قرن هجدهم میلادی به علت پیشرفت‌های گسترده در علم، این احساس پدید آمد که علم تجربی تنها رمز سعادت ملت‌هاست و جامعه‌ای که این راه را به‌بیماید، کلید خوشبختی را به‌دست آورده است، اما اکنون با گذشت چند قرن و شکست‌های پی‌درپی جوامع غربی در عرصه اخلاق و ظهور بحران‌های اخلاقی در این جوامع، بسیاری دریافته‌اند که علم تجربی نمی‌تواند پاسخ‌گوی همه نیازهای آنان باشد و نمی‌توان سعادت را تنها در این علم جست‌وجو کرد. این نیاز انسان غربی به معنویت باعث شد برخی افراد و گروه‌ها با هدف کسب مقام و شهرت مکاتب و فرقه‌هایی را به نام مکاتب عرفانی و معنوی ایجاد کنند که اگرچه در ظاهر ادعای پاسخ به نیازهای معنوی بشر را دارند، اما به دلیل آن که برآمده از آموزه‌های وحیانی نیستند، نتیجه‌ای جز سردرگمی برای بشر تشنه امروز نداشته‌اند.

۱۳۲۷. گزینۀ «۲» استحکام و اقتدار نظام حکومتی، مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است.

۱۳۲۸. گزینۀ «۴» مصرف‌گرایی به عنوان یک آفت مربوط به حوزه علم به این معناست که دل مشغولی مردم به کالاهای متنوع سبب شد ایشان از اساسی‌ترین نیاز خود یعنی پرورش و تکامل بعد معنوی خود غافل شوند و به جای انس با خدا و معنویات درگیر مادیات باشند.

۱۳۲۹. گزینۀ «۱»

بررسی سایر عبارات: عبارت «ج»: دوران علم درست است.

عبارت «د»: قرن هجدهم درست است.

۱۳۳۰. چون جوامع غربی با گذشت چند قرن و شکست‌های پی‌درپی دریافته‌اند که علم تجربی نمی‌تواند پاسخ‌گوی همه نیازهای انسان باشد.

این نیاز انسان غربی به معنویت، باعث ایجاد مکاتب عرفانی و معنوی شد. اما به دلیل آنکه برآمده از آموزه‌های وحیانی نیستند، نتیجه‌ای جز سردرگمی برای بشر نداشته‌اند.

۱۳۳۱. ۱- رشد سریع علم ۲- توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت

۱۳۳۲. از زمانی که ماشین‌آلات صنعتی ساخته شد، تولید انبوه نیز آغاز گردید.

تولید فراوان گرچه در ابتدا نیازهای طبیعی مردم را رفع می‌کرد، اما در بسیاری از موارد بیش از نیاز طبیعی بازار بود. به همین جهت کارخانه‌داران با استفاده از جاذبه تبلیغات در مردم، نیازهای کاذب به‌وجود آوردند تا آنان را به تنوع‌طلبی بکشاند و مصرف‌گرایی را به‌گونه‌ای سرسام‌آور افزایش دهند. تا خودشان به سود بیشتری برسند. جدی‌ترین آسیب این رویه، تغییر الگوی زندگی و دل‌مشغولی دائمی مردم به کالاهای گوناگونی است که همه‌روزه وارد بازار می‌گردد و اذهان و افکار را به خود مشغول می‌کند. در نتیجه، انسان را از اساسی‌ترین نیاز خود، یعنی پرورش و تکامل بُعد معنوی و متعالی خویش، غافل می‌سازد.

۱۳۳۳. افزایش توان علمی بشر و دستیابی وی به ابزارهای نوین، توانایی وی برای بهره‌برداری از منابع طبیعی را به‌سرعت افزایش داد و به تخریب ساختار طبیعی محیط زیست انجامید، منابع معدنی که نتیجه میلیون‌ها سال فعالیت موجودات بوده رو به پایان گذاشته، محیط دریاها و اقیانوس‌ها آلوده شده، تعادل ترکیبی گازهای جوی برهم خورده، بسیاری از جنگل‌ها از بین رفته و ده‌ها بحران زیست‌محیطی برای انسان‌ها به‌وجود آمده است.

۱۳۳۴. افزایش توان علمی بشر و دستیابی وی به ابزارهای نوین، توانایی وی برای بهره‌برداری از منابع طبیعی را به‌سرعت افزایش داده و به تخریب ساختار طبیعی محیط زیست انجامید. اگر در تمدن اسلامی، زمین امانت الهی در دست انسان بود، در این تمدن زمین منبعی سرشار از ثروت است که بشر هیچ قید و بند و محدودیتی برای استفاده از آن ندارد.

۱۲۸۵. علم - درون جوش و درون زاست.

۱۲۸۶. باید استعداد‌های یک ملت به‌کار افتد تا یک ملت به معنای حقیقی کلمه، عالم بشود.

۱۲۸۷. به دلیل آنکه خوشبختی و سعادت را تنها در علم تجربی و ابزارهای مادی می‌جستند و در مسیر خود شکست خورده‌اند، به‌شدت به دنبال راه و مکتبی هستند که نجات‌بخش آنان باشد.

۱۲۸۸. چون دین اسلام یک دین منطقی و استدلالی است و هر آموزه و حکم آن بر اساس حکمت الهی تنظیم شده است.

۱۲۸۹. استحکام و اقتدار نظام حکومتی

۱۲۹۰. حاکمیت نامطلوب کلیسا در قرون وسطی

۱۲۹۱. ۱- قروپاشی نهاد خانواده ۲- بی‌بندوباری جنسی ۳- استفاده ابزاری از زنان

۱۲۹۲. ۱- توجه به قانون ۲- مشارکت مردم در تشکیل حکومت

۱۲۹۳. پیشرفت علمی

۱۲۹۴. ۱- ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار ۲- افزایش فاصله میان انسان‌های فقیر و غنی در جهان

۱۲۹۵. حاکمیت نامطلوب کلیسا در قرون وسطی

۱۲۹۶. ترجمه آثار اسلامی

۱۲۹۷. حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود

۱۲۹۸. ۱- تولید انبوه کالا و نیاز به بازارهای کشورهای دیگر ۲- احتیاج به منابع طبیعی آن کشورها ۳- روحیه توسعه‌طلبی و فزون‌خواهی حاکمان غربی

۱۲۹۹. به بهانه استعمار (یعنی آباد کردن)

۱۳۰۰. ۱- مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت و صبر ۲- استحکام بخشیدن به نظام اسلامی

۱۳۰۱. تا همه را تابع خود نکنند و یوغ اسارت برگردن دیگران نیفکنند، آرام نمی‌گیرند.

۱۳۰۲. زیرا گسترش عدالت منافع آن‌ها را تهدید می‌کند.

۱۳۰۳. این است که دشمنان ما و جهان‌خواران تا کی و تا کجا ما را تحمل می‌کنند و تا چه مرزی استقلال و آزادی ما را قبول دارند.

۱۳۰۴. قسط و عدل

۱۳۰۵. تجارت فحشا

۱۳۰۶. اگر بُعد معنوی و الهی انسان دارای اهمیت و جایگاهی در تمدن جدید بود، اما اگر به‌زنان آن‌گونه که دین اسلام بها می‌دهد، بها و شخصیت داده می‌شد.

۱۳۰۷. غفلت از خداوند و غفلت از نیازهای معنوی و متعالی انسان و توجه به نیازها و خواسته‌های مادی به‌صورت گسترده

۱۳۰۸. ۲- فساد و تباهی گسترش می‌یابد. ۲- نسل‌هایی که از قوت و قدرت روحی کافی برخوردار نیستند، مسئولیت‌های اجتماعی را برعهده می‌گیرند.

۱۳۰۹. آن‌ها نه تنها برای خود دعا کردند، بلکه از خداوند خواستند دزیه و نوادگانی به آنان عطا کند که ادامه‌دهنده راه توحید و اسلام باشند.

۱۳۱۰. در لغت به معنی آباد کردن است؛ ولی استعمارگران به بهانه آباد کردن، بسیاری از کشورها را تصرف کرده و ذخایر بارزش و گران‌قیمت آن‌ها را به کشور خود می‌برند.

۱۳۱۱. خانواده هسته‌ای به افراد خانواده یعنی پدر، مادر و فرزندان گفته می‌شود.

۱۳۱۲. خانواده گسترده شامل اقوام و خویشان می‌شود.

۱۳۱۳. الف- ۳ / ب- ۵ / ج- ۲ / د- ۴

۱۳۱۴. الف- ۴ / ب- ۶ / ج- ۲ / د- ۵ / ه- ۱

۱۳۱۵. الف- ۵ / ب- ۴ / ج- ۳ / د- ۱ ۱۳۲۰. الف- ۵ / ب- ۱ / ج- ۲ / د- ۴

۱۳۱۶. الف- ۳ / ب- ۴ / ج- ۱ ۱۳۲۱. الف- ۴ / ب- ۱ / ج- ۵ / د- ۳

۱۳۱۷. الف- ۲ / ب- ۱ / ج- ۳ ۱۳۲۲. الف- ۴ / ب- ۱ / ج- ۵ / د- ۲

۱۳۱۸. الف- ۴ / ب- ۱ / ج- ۲ ۱۳۲۳. الف- ۲ / ب- ۴ / ج- ۳

۱۳۱۹. الف- ۳ / ب- ۵ / ج- ۴ / د- ۱ ۱۳۲۴. الف- ۲ / ب- ۴ / ج- ۱

۱۳۳۵. جدی ترین آسیب مصرف‌زدگی، تغییر الگوی زندگی و دل‌مشغولی دائمی مردم به کالاهای متنوعی است که هم‌روزه وارد بازار می‌گردد و افکار را به خود مشغول می‌کند و در نتیجه انسان را از اساسی‌ترین نیاز خود، یعنی پرورش و تکامل بُعد معنوی خویش غافل می‌سازد.

۱۳۳۶. علم و تکنولوژی سبب شد که آدمی بتواند در طبیعت تصرف فوق‌العاده کند و تغییراتی را در آن به‌وجود آورد، نفت را از اعماق زمین بیرون بکشد، معادن را استخراج کند، کوه‌ها را برای ساخت تونل بشکافد، با سلاح‌های بزرگ آب‌ها را مهار نماید و قدرت و توانایی خود را به رخ طبیعت بکشد.

۱۳۳۷. میان یک پیام و روش تبلیغ آن باید تناسب منطقی و معقول برقرار باشد. حق را نمی‌توان با روش‌های نادرست به دیگران رساند. دین اسلام یک دین منطقی و استدلالی است و هر آموزه و حکم آن بر اساس حکمت الهی تنظیم شده است. چنین ایرادی را می‌تواند با تعصب‌های جاهلانه یا با روش‌های فربکارانه تبلیغ کرد و نظر مردم را به سمت آن جلب نمود. ما باید از همان روش‌هایی که خداوند در قرآن کریم چه پیامبر گرامی‌اش آموزش داده، استفاده کنیم و بهره ببریم.

۱۳۳۸. در این دیدگاه انسان را صرفاً یک موجود زنده طبیعی مانند دیگر موجودات، ولی پیچیده‌تر، می‌داند که همچون سایر موجودات صرفاً نیازهای مادی و طبیعی دارد. از همین جهت است که از توجه به بُعد معنوی و فطرت الهی در این تمدن خبری نیست. **۱۳۳۹.** پیشرفت علمی پایه‌های استقلال یک ملت را تقویت می‌کند و مانع تسلط بیگانگان می‌شود و هر یک از ما باید بکوشیم با همت بلند و پشتکار فراوان، استعداد خود را به‌کار بگیریم تا به مرتبه‌ای از قدرت علمی برسیم که توجه دیگر ملت‌ها را به سوی خود جلب کنیم.

۱۳۴۰. جوامع غربی امروزه به دلیل آنکه خوشبختی و سعادت را تنها در علم تجربی و ابزارهای مادی می‌جستند و در مسیر خود شکست خورده‌اند، به شدت به دنبال راه و مکتبی هستند که نجات‌بخش آنان باشد. پیام اسلام، پیامی مطابق با فطرت انسان‌هاست. هر انسان حقیقت‌طلب و روشن‌ضمیری که جویای حقیقت باشد، وقتی دعوت قرآن را به عقلانیت، اندیشه‌ورزی، عدالت، دوری از ستمگری و ستم‌پذیری، عفاف و پاکدامنی، معنویت و تقوا می‌شنود، به‌طور طبیعی جذب آن می‌شود. هر حقیقت‌جویی، وقتی در میان هزاران کتاب، مقاله، فیلم و انواع تبلیغات که علیه پیامبر اکرم (ص) کرده‌اند، به سیمای واقعی آن حضرت می‌رسد در برابر عظمت وی تعظیم می‌کند و او را به بزرگی روح می‌ستاید. بنابراین، لازم است ما این پیام‌رهای بخش را با همان شیوه‌هایی که رسول خدا (ص) به دیگران رساند در جهان تبلیغ کنیم و به دیگران برسانیم.

۱۳۴۱. میان یک پیام و روش تبلیغ آن باید تناسب منطقی و معقول برقرار باشد.

۱۳۴۲. سه روش: روش اول: بهره‌گیری از حکمت و استدلال در هنگام دعوت

روش دوم: استفاده از موعظه حسنه و اندرز نیکو

روش سوم: استفاده از جدال احسن و بهتر هنگام بحث و مناظره

۱۳۴۳. تلاش در جهت تحکیم بنیان خانواده؛ خانواده کانون رشد فضیلت‌ها و محل تربیت نسل‌های توانمند و با همت است. تحکیم این بنیان سبب رشد فضائل اخلاقی در جامعه، کاهش فساد و حضور انسان‌های با فضیلت و کارآمد می‌گردد و اگر بنیان خانواده سست شود فساد گسترش می‌یابد و نسل‌هایی که از قوت و قدرت روحی کافی برخوردار نیستند، مسئولیت‌های اجتماعی را بر عهده می‌گیرند.

۱۳۴۴. ۱- توجه به قانون ۲- مشارکت مردم در تشکیل حکومت

۱۳۴۵. تولید انبوه کالا و نیاز به بازار کشورهای دیگر، احتیاج به منابع طبیعی دیگر کشورها و نیز روحیهٔ فروزون‌خواهی حاکمان غربی سبب شد که سرمایه‌داران و قدرتمندان غربی، کشورهای دیگر را، به‌خصوص در آسیا و آفریقا هدف قرار دهند و به بهانهٔ استعمار (یعنی آباد کردن)، بسیاری از این کشورها را تصرف کنند و ذخایر باارزش و گران‌قیمت آن‌ها را از آثار باستانی و کتاب‌های خطی گرفته تا جواهرات و منابع طبیعی و معدنی، به کشور خود ببرند و برای آن ملت‌ها فقر و نیازمندی را بر

جای گذارند. تمدن جدید نشان داد که اگر حقوقی برای کودکان و زنان و مردان قائل است، منظورش فقط مردان و زنان و کودکانی هستند که از نژاد آنان باشند وگرنه زنان و مردان و کودکان سیاه یا سرخپوست برای آنان هیچ اهمیتی ندارد.

۱۳۴۶. حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود گام مثبت دیگری بود که در تمدن جدید برداشته شد و باعث شد برخی حکومت‌های استبدادی و موروثی حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شوند.

۱۳۴۷. خانواده کانون رشد فضیلت‌ها و محل تربیت نسل‌های توانمند و با همت است. تحکیم این بنیان سبب رشد فضائل اخلاقی در جامعه، کاهش فساد و حضور انسان‌های با فضیلت و کارآمد می‌گردد و اگر بنیان خانواده سست شود فساد گسترش می‌یابد و نسل‌هایی که از قوت و قدرت روحی کافی برخوردار نیستند، مسئولیت‌های اجتماعی را بر عهده می‌گیرند.

۱۳۴۸. استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است. یک کشور ضعیف به‌طور طبیعی منزوی می‌شود و هم‌مدلی در دنیا نمی‌یابد. استحکام پایه‌های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر و توسعهٔ عدالت در همهٔ ابعاد، تقویت اتحاد ملی، انسجام اسلامی، مشارکت عمومی و عمل به وظیفهٔ مقدس امر به معروف و نهی از منکر از مهم‌ترین عوامل استحکام نظام اسلامی است.

۱۳۴۹. دیدگاه غالب و حاکم در تمدن جدید است که انسان را صرفاً یک موجود زنده طبیعی مانند دیگر موجودات، ولی پیچیده‌تر، می‌داند که همچون سایر موجودات صرفاً نیازهای مادی و طبیعی دارد. از همین جهت است که از توجه به بُعد معنوی و فطرت الهی در این تمدن خبری نیست.

۱۳۵۰. شکل‌گیری نظام‌های سیاسی جدید بر پایهٔ قدرت سرمایه‌داران و رفع طلبی فزایندهٔ آنان بود. صاحبان سرمایه و صنعت منابع طبیعی اکثر نقاط جهان را به بهایی بسیار اندک خریدند و یا با قدرت نظامی خود تاراج کردند و کالاهای خود را با قیمت‌های بسیار سنگین به مردم همان سرزمین‌ها فروختند.

۱۳۵۱. ۱- توجه به قانون ۲- مشارکت مردم در تشکیل حکومت

۱۳۵۲. استحکام پایه‌های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر و توسعهٔ عدالت در همهٔ ابعاد، تقویت اتحاد ملی، انسجام اسلامی و مشارکت عمومی و عمل به وظیفهٔ مقدس امر به معروف و نهی از منکر

۱۳۵۳. حق سرنوشت و دخالت مردم در این امور خود گام مثبت دیگری بود که در تمدن جدید برداشته شد. برخی حکومت‌های استبدادی و موروثی حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شوند.

۱۳۵۴. یکی از رسالت‌های اصلی انبیا مبارزه با ظلم و برقراری عدل و گسترش حق و حقیقت بوده است. هر چند که بسیاری از مردم با شنیدن سخن حق دلشان نرم می‌شود و به حقیقت و عدالت می‌گریند، اما باید هوشیار باشیم که همواره گروهی از اهل باطل هستند که نه تنها زیر بار حق و حقیقت نمی‌روند، بلکه سداً راه حق جویی و حق‌پرستی می‌شوند؛ زیرا گسترش عدالت منافع آنان را تهدید می‌کند. این گروه‌ها تا همه را تابع خود نکنند و یوغ اسارت بر گردن دیگران نیفکنند آرام نمی‌گیرند.

۱۳۵۵. پس از قرون وسطی در کشورهای اروپایی توجه به قانون عموماً عکس‌العملی در برابر حاکمیت نامطلوب کلیسا بود. آگاهی به قانون ابتدا با ترجمهٔ آثار اسلامی اتفاق افتاد و فوایدی برای تمدن جدید داشت. مردم با حقوق خود در مقابل دولت‌ها آشنا شدند و به تدوین قوانین حقوقی پرداختند و برای حفظ آن سازمان‌هایی را تأسیس کردند.

۱۳۵۶. استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است، چون به‌طور طبیعی کشور ضعیف و منزوی می‌شود و همراهی در دنیا نمی‌یابد.

۱۳۵۷. دورهٔ استعمار که دورهٔ غارت علنی ثروت ملت‌ها بود و تا اواخر قرن بیستم ادامه داشت، یکی از سیاه‌ترین دوران‌های زندگی انسان روی کرهٔ زمین است. در ابتدای همین دوره میلیون‌ها آفریقایی از این قاره ربوده شدند و به مالکیت اروپاییان و آمریکایی‌ها درآمدند و به عنوان برده در مزرعه‌ها، کارخانه‌ها و معادن به کارهای

طاقت فرسا وادار شدند. تمدن جدید نشان داد که اگر حقوقی برای کودکان و زنان و مردان قائل است، منظورش فقط مردان و زنان و کودکانی هستند که از نژاد آنان باشند و گرنه زنان و مردان و کودکان سیاه یا سرخ پوست برای آنان هیچ اهمیتی ندارد.

۱۳۵۸. با بیداری ملت‌ها، مبارزه با استعمارگران نیز از اواخر قرن نوزدهم آغاز شد و نهضت‌های ضد استعماری به تدریج سراسر آفریقا، آسیا و آمریکای لاتین را فرا گرفت. سرانجام دولت‌های غربی ۱- از استعمار علنی کشورها دست برداشتند. ۲- حاکمان و نظامیان خود را خارج کردند.

۱۳۵۹. برخی محققان بر این باورند ثروتی که در دوره استعمار از کشورهای استعمارزده به کشورهای استعمارگر منتقل شد، آن قدر زیاد بود که پایه‌های اصلی قدرت اقتصادی غرب را به وجود آورد.

۱۳۶۰. دعوت به حق و عدالت را نباید منحصر به صحبت و شعار کنیم، بلکه برای تحقق سخن حق باید برنامه‌ریزی کرد، قیام نمود و شرایطی فراهم کرد تا موانع حق و حق پرستی از جامعه خود و جهان زدوده شود؛ این مهم میسر نمی‌شود مگر با تلاش و پشتکار، جهاد و آمادگی برای شهادت در راه خدا و تحمل همه سختی‌های این راه که همان راه حق و حقیقت است.

۱۳۶۱. زیرا امروزه شمار فزاینده‌ای از کودکان در غرب، در خانواده‌ها یا خانه‌هایی بزرگ می‌شوند که پدر یا مادر در آن حاضر نیست و آن یکی هم که حاضر است چون نمی‌تواند یک تنه وظیفه‌های پدر و مادر را توأمان ایفا کند، غالباً از زیر بار مسئولیتی که پدرها و مادرها در خانواده‌های اصیل برای انتقال دادن ارزش‌های اخلاقی به جوانان برعهده داشته‌اند شانه خالی می‌کنند و لذا بسیاری از جوانان ناچارند به تدریج خودشان زندگی‌شان را شکل دهند. همین امر باعث شده است که فقط در کشور انگلیس ۹ میلیون نفر تنها زندگی کنند، به گونه‌ای که دولت این کشور ناچار شده وزارتخانه‌ای به نام وزارت تنهایی ایجاد کند.

۱۳۶۲. امروزه بی بندوباری جنسی آنچنان در غرب رواج یافته است که بسیاری از مردم به این نتیجه رسیده‌اند که توان اصلاح و مبارزه با آن را ندارند از این رو، به ناچار در پی آن برآمده‌اند که ضوابط و معیارهای اخلاقی را تغییر دهند. به عنوان مثال، در میان غربیان جدید، دیگر هیچ گونه ضابطه و معیار مذهبی یا اخلاقی که منشأ الهی داشته باشد، معنا ندارد.

۱۳۶۳. تصویب قوانین حمایت از خانواده‌های تک سرپرست (که بیشتر شامل خانواده‌ای می‌شود که زن در روابط نامشروع صاحب فرزند شده) در سال ۱۹۶۰ در آمریکا موجب شد که آمار فرزندان بدون پدر در خانواده‌های تک سرپرست از ۴ درصد در این سال به ۲۰ درصد در سال ۱۹۹۰ و به حدود ۵۰ درصد در سال ۲۰۰۵ برسد. **۱۳۶۴.** استفاده ابزاری از زنان ۱- برای تبلیغ کالاهای سرمایه‌داران ۲- تشویق آنان به پوشیدن لباس‌های نامناسب و تحریک کنند ۳- عادی شدن روابط نامشروع میان زنان و مردان در برخی کشورها ۴- تفاوت گسترده زنان به عنوان کالای جنسی

پاسخ آزمون شماره «۱» نوبت اول / تألیفی

۱. چون همه موجودات برای لحظه لحظه وجود خود محتاج و نیازمند خداوند هستند و اگر خداوند لحظه‌ای آنان را به حال خود واگذارد همه نیست و نابود می‌شوند. همچون منبع نوری که اگر یک لحظه نورافشانی نکند پرتوهای نور از بین خواهند رفت.

۲. الف- توحید در مالکیت / ب- شرک در خالقیت

۳. خداوند رهنمودها و دلایل روشن خود را برای ما انسان‌ها می‌فرستد و این انسان است که باید بر اساس تفکر و تصمیم با این رهنمودها مواجه شود. او هم می‌تواند این دلایل روشن را نادیده بگیرد و تصمیم به مخالفت با آن‌ها بگیرد و هم می‌تواند با تفکر و تصمیم درست، دست به انتخاب صحیح بزند و به نفع خویش گام بردارد.

۴. به تدریج

۵. الف- سنت امداد عام الهی / ب- سنت امتحان و ابتلاء

۶. ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم. خداوند حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه، ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید. بنابراین، ما وجود خدا و صفات و اسماء او را می‌توانیم بشناسیم، ولی نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.

۷. درست

۸. نادرست: توحید در مالکیت معلول توحید در خالقیت است.

۹. نادرست: فراگیر شدن تفرقه و تضاد و از بین رفتن امکان رشد و تعالی از ویژگی‌های جامعه مشرک است.

۱۰. نادرست: اعتقاد به قضا و قدر الهی مانع تحرک و عمل انسان نیست.

۱۱. فطرت خویش

۱۲. «لا اله الا الله» ۱۴. مؤمنان با اخلاص

۱۳. شرک ۱۵. تقدیر الهی

۱۶. نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند.

۱۷. وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن‌ها و مستقل از خدا بدانیم.

۱۸. بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان هایش قرار داده است.

۱۹. به معنای قرار گرفتن همه نهادها و ارکان یک جامعه یا نظام اجتماعی در جهت خداوند و اطلاعات همه جانبه از اوست.

۲۰. گزینه «۱» اگر کسی برای فرد یا سایر مخلوقات حساسی جداگانه باز کند؛ گرفتار شرک در ربوبیت شده است.

۲۱. الف- ۳ / ب- ۱

۲۲. بدین معناست که انجام دهنده کار، دارای معرفت درست و نیت الهی باشد.

۲۳. موجودات از آن جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می‌شوند، به قضای الهی وابسته‌اند.

۲۴. به معنای امتحان

۲۵. زیرا از یک سو هوای نفس شخص هر روز خواسته جدیدی پیش روی او قرار می‌دهد. و از سوی دیگر، قدرت‌های مادی که هر روز رنگ عوض می‌کنند و او را به بردگی جدید می‌کشانند.

۲۶. نیایش و عرض نیاز به پیشگاه خداوند و یاری جستن از او برای رسیدن به اخلاص، غفلت از خداوند را کم می‌کند. محبت او را در قلب تقویت می‌سازد و انسان را بهره‌مند از کمک‌های الهی می‌نماید.

۲۷. وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. خدا اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری، تا زمانی که ما به انجام دادن فعلی اراده نکرده‌ایم، آن فعل انجام نمی‌گیرد. در عین حال، وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته به اراده خداوند است. یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد.

۲۸. امداد خاص خدای متعال نسبت به آنان که با نیت پاک قدم در حق گذارند و سعادت و جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند، «توفیق الهی» نام دارد. در فرهنگ قرآن کریم، توفیق به معنای آسان نمودن است؛ یعنی همراه با سعی و تلاشی که انسان از خود نشان می‌دهد، خداوند نیز اسباب و شرایط را چنان فراهم می‌سازد که وی بتواند آسان تر به مقصد برسد.

پاسخ آزمون شماره «۲» نوبت اول / تألیفی

۱. الف- توحید در خالقیت / ب- اصل توحید / ج- شرکت عملی در بُعد فردی

۲. الف- سنت تفاوت در پاداش و کیفر / ب- سنت املاء و استدراج

۳. نادرست: اندیشه بهار جوانی را زیبا می‌سازد.

۴. نادرست: اعتقاد به توحید در ربوبیت بدان معنا نیست که موجودات، به خصوص انسان قدرت تدبیر ندارند.

۵. درست

۶. قانون الهی

۷. رشد - شکوفایی

۸. نشانه‌های طبیعت

۹. پیدایش و بقا

۱۰. چون تنها خالق جهان است.

۱۱. بدین معناست که ایشان را واسطه ولایت خود و رساننده فرمان هایش قرار داده است.

۱۲. ۱- تفکر و تصمیم ۲- احساس رضایت و پشیمانی ۳- مسئولیت پذیری

۱۳. عوامل درونی مانند داشتن روحیه حق‌پذیری

۱۴. گزینه «۲» ما همه شیران ولی شیر غلّ / حمله‌مان از باد باشد دم به دم

۱۵. گزینه «۱» اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافاتی ندارد.

۱۶. الف - ۴ / ب - ۳ / ج - ۱

۱۷. به معنای خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن است.

۱۸. به معنای اندازه گرفتن

۱۹. برخی از موضوعات نامحدودند و ذهن ما گنجایش درک آن‌ها را ندارد؛ زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است. خداوند حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه، ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید. بنابراین، با اینکه ما به وجود خداوند به‌عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و صفات او را می‌توانیم بشناسیم، اما نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.

۲۰. وقتی یک جامعه توحیدی است که حاکم آن بر اساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و همان شرایطی را که خداوند برای حاکم تعیین کرده است اجرا باشد و بکوشد قوانین الهی را در جامعه به اجرا درآورد.

۲۱. حضرت علی (ع) با رفتار و سپس گفتار خود، نگرش صحیح خود از قضا و قدر را نشان داد و به آن شخص و دیگران آموخت که اعتقاد به قضا و قدر، نه تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست، بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است.

۲۲. در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی‌خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آن‌ها به آگاهی لازم برسیم. ولی امتحان خداوند علیم برای آگاه‌شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به‌ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

پاسخ آزمون شماره «۳» نوبت دوم / تألیفی

۱. توحید عملی

۲. سنت امتحان و ابتلاء

۳. عدالت محوری

۴. قبل از ورود به عرصه کار و تجارت باید با احکام تجارت آشنا شویم تا گرفتار کسب حرام نگردیم.

۵. حسن فاعلی

۶. درست

۷. نادرست: جامعه موحد، حکومت کسانی را که خداوند به آن‌ها حق حکومت کردن را نداده است، نمی‌پذیرد.

۸. نادرست: مبنای تصمیم‌گیری‌های انسان و تعیین‌کننده سرنوشت او همین اختیار محدودی است که دارد.

۹. نادرست: در فرهنگ قرآن توفیق به معنی آسان نمودن که همان امداد خاص خداوند است، می‌باشد.

۱۰. روزه

۱۱. عرضی

۱۲. تسويف

۱۳. منحصر نبودن

۱۴. اندیشه

۱۵. از آن جهت که با حکم و فرمان اراده الهی ایجاد می‌شوند، به قضای الهی وابسته‌اند.

۱۶. زمانی که جامعه از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شود، نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی نیازمند «توبه اجتماعی» است.

۱۷. با تکیه بر خداوند و اعتماد به دستورات او

۱۸. گزینه «۲» اخلاص در بندگی خدا

۱۹. گزینه «۱» فرو ریختن دیوار کج

۲۰. گزینه «۳» شرک در ربوبیت

۲۱. گزینه «۱» ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام

۲۲. الف - ۱ / ب - ۳ / ج - ۲

۲۳. توبه، گناهان را از قلب خارج می‌کند و آن را شست‌وشو می‌دهد. به همین جهت

این عمل را «پیرایش» یا «تخلیه» نیز می‌گویند.

۲۴. از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است پس تنها مالک آن نیز هست.

۲۵. الف - واجب کفایی / ب - مستحب / ج - حرام

۲۶. یعنی تمام موجودات «وجود» خود را از او می‌گیرند، به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به وجود او وابسته است. به همین جهت، هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیهای از آیات الهی محسوب می‌شود.

۲۷. انسانی که به دام گناه می‌افتد، خداوند برای او شرایطی فراهم می‌کند که بتواند توبه کند و از گناه دوری نماید، حتی اگر بارها گناه کرد و توبه نمود، باز هم خداوند از گناه او می‌گذرد، اما اگر کسانی چنان در گناه و باطل بیش می‌روند که از کار خود خرسند می‌باشند و با حق دشمنی و لجابت می‌ورزند، خداوند به آن‌ها فرصتی می‌دهند و آن‌ها این مهلت‌ها و نعمت‌ها را وسیله غوطه‌ور شدن در تاریکی‌ها قرار می‌دهند تا باطن خویش را آشکار کنند.

۲۸. توبه‌کننده تلاش می‌کند دیگر به سراغ گناهی که از آن پشیمان شده است نرود؛ زیرا انجام آن مساوی با شکستن توبه است که در آن صورت باز هم باید توبه کند. اگر توبه‌کننده حقیقتاً توبه کرده باشد، گرچه ممکن است به آن گناه عاقله‌ای هم داشته باشد، سعی خواهد کرد در عمل از آن دوری نماید؛ یعنی از افراد مکان‌ها و موقعیت‌هایی که می‌توانند زمینه‌ساز شکل‌گیری گناه باشند، دوری می‌کند.

۲۹. یکی از اهداف مهم پیامبر اکرم (ص)، ارتقای جایگاه خانواده، به‌عنوان کانون رشد و تربیت انسان‌ها و مانع اصلی فساد و تباهی بوده. احبای منزلت زن و ارزش‌های اصیل او از عناصر اصلی این برنامه به‌شمار می‌رفت.

۳۰. پذیرش عقاید رهبران کلیسا درباره هر موضوعی، حتی موضوعات علمی، ضروری بود و مخالفت با آن کفر تلقی می‌شد. به عقل و عقلانیت کمتر توجه می‌شد و این اعتقاد وجود داشت که تعقل با ایمان سازگاری ندارد و سبب تزلزل ایمان می‌شود.

۳۱. پذیرش عقاید رهبران کلیسا درباره هر موضوعی، حتی موضوعات علمی، ضروری بود و مخالفت با آن کفر تلقی می‌شد. به عقل و عقلانیت کمتر توجه می‌شد و این اعتقاد وجود داشت که تعقل با ایمان سازگاری ندارد و سبب تزلزل ایمان می‌شود.

پاسخ آزمون شماره «۴» نوبت دوم / تألیفی

۱. الف - شرکت عملی بعد فردی / ب - زیرا آن‌ها هوای نفس خود را می‌پسند و خودگرفته‌اند.

۲. الف - شراب و قمار / ب - مسلمانان این کلام را پذیرفتند و آن‌ها هم که این کسب و کار را داشتند، از منفعتی که برایشان داشت صرف‌نظر کردند تا مرتکب گناه نشوند.

۳. اصل توحید محوری - اصل آخرت‌گرایی

۴. درست

۵. نادرست: رابطه خداوند با موجودات جهان تاحدی شبیه مولد برق و جریان برق است.

۶. درست

۷. نادرست: یکی از اوصاف اسلام از زبان زهره‌بن عبدالله، آزاد ساختن بندگان خدا از بندگی انسان‌ها به سوی بندگی خداوند است.

۸. نامحدود - احاطه (دسترسی)

۹. توحید اجتماعی - عدالت گستر

۱۰. علم - اراده

۱۱. چون پاکی و صفای قلب دارند.

۱۲. اگر جامعه در برخی از ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شد، نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی نیازمند «توبه اجتماعی» است.

۱۳. سد جاهلیت و خرافه‌گرایی را شکست و یکی از جاهل‌ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت.

۱۴. در علل عرضی، هر عامل به‌طور مستقیم نقش خاصی را برعهده دارد که با نقش دیگری متفاوت است.

۱۵. الف - نزول برکات الهی / ب - بهبود بخشیدن زندگی

۱۶. گزینه «۲» مسئولیت‌پذیری

۱۷. گزینه «۱» امداد عام الهی

۱۸. گزینۀ «۳» دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه خدا

۱۹. الف- ۴ / ب- ۱ / ج- ۳

۲۰. بدین معناست که عمل، به درستی و به همان صورت که خدا فرمان داده است، انجام شود.

۲۱. «تسویف» از ریشه «سوف» به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است.

۲۲. الف- واجب / ب- واجب کفایی / ج- جایز

۲۳. گناهکاران این فرصت‌ها و نعمت‌ها را وسیلۀ غوطه‌ور شدن در گناهان قرار می‌دهند. در حقیقت، مهلت‌ها و نعمت‌ها، با اختیار و ارادۀ خودشان به صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر شود و به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک‌تر شوند. این سنت که از جمله سنت‌های حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان در گناه است؛ سنت «املاء و استدراج» نام دارد.

۲۴. به دو دسته تقسیم می‌شود. حقوق مادی و حقوق معنوی

توبه‌کننده باید بکوشد اگر سستی بر مردم کرده است آن را جبران نماید و حقوق مادی یا معنوی آن‌ها را در حد توان ادا کند و رضایت صاحبان حق را به دست آورد و اگر به آنان دسترسی ندارد، به نیابت از آنان صدقه دهد و برایشان دعای خیر و طلب آمرزش نماید. توجه کنیم که حقوق معنوی انسان‌ها بسیار مهم‌تر از حقوق مادی آنان است. اگر با دروغ، غیبت و تهمت آبروی انسانی ریخته شده باید فرد توبه‌کننده به جبران حقوق از دست رفته بپردازد.

۲۵. قرآن کریم، در آنجا که اوصاف نمازگزاران را بیان می‌کند، یکی از ویژگی‌های آن‌ها را این‌گونه ذکر می‌کند که آنان در مال خود برای محرومان و فقیران حق معینی قرار ندادند و آنجا که می‌خواهد تکذیب‌کنندگان دین را معرفی کند، از کسانی یاد می‌کند که یتیمان را از خود می‌رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی‌کنند.

۲۶. میان یک پیام و روش تبلیغ آن باید تناسب منطقی و معقول برقرار باشد. حق را نمی‌توان با روش‌های نادرست به دیگران رساند. دین اسلام یک دین منطقی و استدلالی است و هر آموزه و حکم آن بر اساس حکمت الهی تنظیم شده است. چنین دینی را نمی‌توان با تعصب‌های جاهلانه یا با روش‌های فریبکارانه تبلیغ کرد و نظر مردم را به سوی آن جلب نمود.

پاسخ آزمون شماره «۵» نیمسال دوم / خرداد ۱۴۰۱

۱. توجه به علم آموزی

۲. ۱- دانش استوار ۲- اندرز نیکو ۳- جدال احسن (دو مورد کافیست)

۳. هدایت

۴. توحید در مالکیت

۵. مراتب اخلاص‌شان

۶. نادرست: دوره پیری، دوره تثبیت خوی‌ها و خصلت‌هاست.

۷. درست

۸. نادرست: توانایی بهره‌مندی از طبیعت از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه علم است.

۹. درست

۱۴. متقلیل

۱۵. علل عرضی

۱۰. زندگی دینی

۱۱. دانش و آموختن

۱۲. حقوق معنوی

۱۶. سنت املاء و استدراج

۱۷. امر به معروف و نهی از منکر

۱۳. تجارت فحشا

۱۸. جامعه‌ای که در آن مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشد برای همه انسان‌ها فراهم باشد.

۱۹. ۱- کلیسا و تعالیم تحریف‌شده ۲- بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها

۲۰. بدین معناست که انجام‌دهندۀ کار دارای نیت الهی باشد.

۲۱. عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است موجودات همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.

۲۲. الف- مسئولیت‌پذیری / ب- تفکر و تصمیم / ج- احساس رضایت یا پشیمانی

۲۳. الف- حرام / ب- واجب کفایی / ج- مستحب / د- واجب

۲۴. مقدمۀ اول: اگر به خود و اشیای پیرامون خود نگاه کنیم درمی‌یابیم که وجود و هستی ما از ما نیست و همه پدیده‌ایم.

مقدمۀ دوم: پدیده‌ها که وجودشان از خودشان نباشد برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد بلکه وجودش از خودش باشد. نتیجه: با دو مقدمۀ فوق می‌توانیم نتیجه بگیریم که ما و همه پدیده‌های جهان در پدید آمدن و هست شدن خود به آفرینندۀ نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمۀ هستی باشد. این وجود برتر و متعالی «خدا» نامیده می‌شود.

۲۵. ۱- یک کار بیهوده است. ۲- پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده‌ای برای جامعه ندارد به کار می‌گیرد. ۳- میان برنده و بازنده کینه و دشمنی به وجود می‌آورد.

۲۶. نزول تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش از یک طرف و تشویق‌های دائمی رسول خدا (ص) از طرف دیگر سد جاهلیت و خرافه‌گرایی را شکست و یکی از جاهل‌ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت.

۲۷. استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است. یک کشور ضعیف، به‌طور طبیعی منزوی می‌شود و همراه و همدلی در دنیا نمی‌یابد. استحکام پایه‌های اقتصادی و تلاش برای کاهش فقر، توسعه عدالت در همه ابعاد، تقویت اتحاد ملی، انسجام اسلامی و مشارکت عمومی و عمل به وظیفۀ مقدس امر به معروف و نهی از منکر، مهم‌ترین عوامل استحکام نظام اسلامی است.

۲۸. «تسویف» از ریشه «سوف» و به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است. به عبارت دیگر فرد گنهگار دائماً به خود می‌گوید «به زودی توبه می‌کنم» و این گفته را آنقدر تکرار می‌کند تا اینکه دیگر میل به توبه در او خاموش می‌شود. این حیلۀ بیشتر برای گمراه کردن جوانان به کار می‌رود.

پاسخ آزمون شماره «۶» نیمسال دوم / شهریور ۱۴۰۱

۱. توحید در ولایت

۲. عبادت و پرستش خداوند

۳. سنت املاء و استدراج

۴. پاک شدن دل‌ها از آلودگی‌ها و شست‌وشوی گناهان

۵. زنا (ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع)

۶. نادرست: موجودات چنین نیستند و پس از پیدایش نیز هم‌چنان، مانند لحظۀ نخست خلق شدن به خداوند نیازمند هستند.

۷. درست

۸. درست

۹. نادرست: از ویژگی‌های آن منحصر نبودن تحصیل علم، به قشر یا طبقۀ خاص اجتماعی است.

۱۰. درست - (چیستی، ذات و ماهیت خداوند غیرقابل شناخت است ولی وجود، صفات و هستی خداوند قابل درک و شناسایی است).

۱۱. درست

۱۲. ربوبیت

۱۳. خانواده

۱۴. واجب

۱۵. علم

۱۶. الف- عامل استحکام نظام اسلامی / ب- علم‌زدگی / ج- مصرف‌زدگی

۱۷. اعتقاد به اینکه خدا یگانه است. (خدا بی‌همتا است، خدا شریک ندارد).

۱۸. اگر توبه، همراه با ایمان و عمل صالح باشد.

۱۹. هر دستور خداوند دلایل خاص خود را دارد که حکمت آن حکم نامیده می‌شود.

۲۰. اگر ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی باشد.

۲۱. به تأخیر انداختن توبه (فرد گنهگار دائماً به خود می‌گوید به زودی توبه می‌کنم و این گفته را آنقدر تکرار می‌کند تا اینکه میل به توبه در او خاموش می‌شود).

۲۲. یک حقیقت وجدانی است که به معنای توانایی بر انجام یک کار و یا ترک آن است.
۲۳. گزینه «۲» توبه واقعی موجب محبوب شدن توبه کار نزد خداوند و جلب رحمت او می شود.

۲۴. گزینه «۱» بهترین زمان برای توبه، دوره ای است که امکان توبه بیشتر و انجام آن آسان تر و جبران گذشته راحت تر است.

۲۵. گزینه «۱» اگر فرد پس از انجام گناه، احساس پشیمانی کند و بگوید دیگر چنین کاری نمی کنم، توبه انجام شده است. (ذکر «استغفرالله» حتماً باید با پشیمانی قلبی همراه باشد).

۲۶. گزینه «۲» در توبه همیشه باز است، اما توفیق توبه همیشه میسر نیست و باید لحظه های توفیق را شکار کرد.

۲۷. الف- واجب / ب- مستحب / ج- واجب کفایی / د- حرام

۲۸. آنان تصور می کنند که تقدیر، چیزی غیر از قانونمندی جهان و نظم در آن است که وقتی به حادثه ای تعلق گرفت، هر قانونی را لغو و هر نظمی را برهم می زند.

۲۹. بندگی خالصانه خداوند پادشاهی دارد که چه بسا در ذهن ما نگنجد و از تصور و تخیل ما فراتر رود. از جمله این پادشاهی وصف ناشدنی، دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه خداوند است.

۳۰. انسان می تواند در برابر موانع درونی خود ایستادگی کرده و علیه خود انقلاب کند (یا پیروی از عقل علیه تمایلات ناپسند خود قیام کند) (انقلاب و قیام خود عالی انسان علیه خود دانی) (انقلاب نفس لّوامه علیه نفس اماره).

۳۱. در اصلاح دینی، توفیق به معنای آسان نمودن است، یعنی خداوند شرایط و اسباب را برای کسی که با نیت پاک قدم در راه حق می گذارد و در این راه سعی و تلاش می کند چنان فراهم می سازد که وی بتواند آسان تر به مقصد برسد؛ این امداد خاص خداوند «توفیق الهی» نام دارد.

یکی از جلوه های این توفیق، نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است. یکی دیگر از جلوه های این توفیق، ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن است (مانند یافتن دوست خوب).

۳۲. رسول اکرم (ص) از همان ابتدای دعوت، مردم را به یکتاپرستی دعوت کرد و فرمود: «ای مردم بگوئید معبودی جز الله نیست و رستگار شوید».

رسول خدا (ص) در کنار دعوت به توحید، افق نگاه انسان ها را از محدوده زندگی دنیایی فراتر برد و آنان را با زندگی در آخرت آشنا کرد.

۳۳. اول آن که ما مسلمانان مانند سایر ملت ها با این تمدن ارتباط مستقیم داریم؛ بنابراین هم تحت تأثیر آن قرار می گیریم و هم می توانیم بر آن اثر بگذاریم؛ هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد، قدرت تأثیرگذاری ما بیشتر خواهد بود.

دوم آن که، بررسی ضعف ها و قوت های این تمدن در عرصه های مختلف این کمک را به ما می کند که در راستای احیای تمدن اسلامی از نقاط قوت این تمدن بهره مند شویم و با عبرت گرفتن از ضعف ها و آسیب های آن بتوانیم برنامه ریزی درست و کم اشتباهی را برای ساماندهی تمدن اسلامی داشته باشیم.

پاسخ آزمون شماره «۷» نیمسال دوم / دی ۱۴۰۱

۱. توحید در خالقیت

۲. گزینه «۲»

۳. خدا آنان را به راه های خود هدایت می کند و آنان را همراهی می کند.

۴. ارتقاء جایگاه خانواده و احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او

۵. برپایی جامعه ای عدالت محور

۶. درست

۷. نادرست: اینکه خداوند پیامبر اکرم (ص) را ولی انسان ها معرفی نموده، بدین معنا نیست که ولایت خود را به ایشان واگذار کرده است.

۸. درست

۹. نادرست: آشنایی ما با نشانه های الهی و بهره گرفتن از طبیعت، از نتایج شناخت ما با سنت های حاکم بر جهان هستی است.

۱۰. درست

۱۱. نادرست: پذیرش عقاید رهبران کلسیا درباره هر موضوعی، حتی موضوعات علمی، ضروری بود و مخالفت با آن کفر تلقی می شد.

۱۲. ذات (چیستی)

۱۳. جریان تکفیری

۱۴. عملی

۱۵. تقویت اخلاص

۱۶. پشیمانی

۲۲. با شکست های پی در پی جوامع غربی در عرصه اخلاق و ظهور بحران های اخلاقی در این جوامع

۲۳. هر دستور خداوند، دلایل خاص خود را دارد که حکمت آن حکم و دستور نامیده می شود.

۲۴. یعنی شخص عملش را فقط برای رضای خدا و همان گونه که او دستور داده است، انجام دهد.

۲۵. توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شست و شو می دهد به این عمل، پیرایش یا تخلیه می گویند.

۲۶. گزینه «۳»

۲۷. گزینه «۲»

۲۸. گزینه «۲»

۲۹. گزینه «۱»

۳۰. الف- مستحب / ب- حلال و جایز / ج- حرام / د- واجب

۳۱. وقتی رابطه خود را با خدا بررسی می کند می بیند که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست و کشت و زرع او براساس استعدادی که خداوند در آن قرار داده رشد کرده و محصول داده است در نتیجه درمی یابد که زارع حقیقی و پرورش دهنده اصلی زراعت او خداست و باید شکرگزار او باشد.

۳۲. نفوذناپذیری در برابر وسوسه های شیطان اگر انسان در اخلاص پیش رود به مرحله ای می رسد که دیگر فریب وسوسه های شیطان را نمی خورد؛ چرا که شیطان خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مؤمنان با اخلاص را ندارد.

۳۳. مهم ترین حق خداوند، حق اطاعت و بندگی اوست توبه کننده باید بگوید کوتاهی های خود را در پیشگاه خداوند جبران کند. برای مثال: نمازها پارو زده ای از دست داده را به تدریج قضا نماید و عبادت های ترک شده را به جا آورد.

۳۴. رایج شدن این ارتباط بازگشتی به دوران جاهلیت است و بنیان خانواده را متزلزل می کند. همان طور که در کشورهای که این قبیل رابطه ها وجود دارد خانواده استحکام خود را از دست داده و فرزندان تکسرپرست فراوان شده اند.

۳۵. نزول تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش از یک طرف و تشویق های دائمی رسول خدا (ص) از طرف دیگر به جاهلیت و خرافه گرایی را شکست. رسول خدا (ص) نه تنها همه را دعوت به علم آموزی کرد بلکه آموختن علم را بر مردم واجب دانست و فرمود: «بر هر مرد و زن مسلمان واجب است» بدین ترتیب یکی از جاهل ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت.

۳۶. یکی از رسالت های اصلی انبیا مبارزه با ظلم و برقراری عدل و گسترش حق و حقیقت بوده است. هر چند که بسیاری از مردم با شنیدن سخن حق دلشان نرم می شود و مجذوب حقیقت و عدالت می شوند، اما باید هشدار باشیم که همواره گروهی از اهل باطل هستند که نه تنها زیر بار حق نمی روند بلکه سد راه حق جویی می شوند. زیرا گسترش عدالت منافع آن ها را تهدید می کند. این گروه ها تا همه را تابع خود نکنند و یوغ اسارت بر گردن دیگران نیفکنند آرام نمی گیرند.

۳۷. وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست. به عبارت دیگر خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری تا زمانی که ما اراده کاری را نکرده ایم آن کار انجام نمی گیرد. در عین حال وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می زند همگی وابسته به اراده خداوند است. یعنی اراده انسان در طول اراده خداست.

- **پدیده:** موجودی که وجودش از خودش نباشد و برای به وجود آمدن، نیازمند پدیدآورنده باشد. (درس ۱)
- **نور:** چیزی است که خودش پیدا و آشکار است و سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر می شود. (درس ۱)
- **توحید:** اینکه انسان خداوند را به یگانگی قبول داشته باشد و برای او هیچ همتا و همانندی در هیچ زمینه ای تصور نکند. (درس ۲)
- **شرک:** تصور اینکه خداوند در برخی یا همه کارهای خود دارای شریک است و نمی تواند به تنهایی از عهده کارهای خود برآید. (درس ۲)
- **رب:** پروردگار و پرورش دهنده که همان تدبیرکننده و هدایتگر موجودات است. (درس ۲)
- **توحید در خالقیت:** خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد. (درس ۲)
- **توحید در مالکیت:** از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است (علت)؛ پس تنها مالک آن نیز هست (معلول). (درس ۲)
- **توحید در ولایت:** هر کس که مالک چیزی باشد، خودش حق تصرف و تغییر در آن را دارد و دیگران بدون اجازه وی نمی توانند در آن تصرف یا استفاده نمایند. (درس ۲)

۵

تعاریف

- **بدین معنا که می تواند با پیروی از عقل، علیه تمایلات ناپسند خود قیام کند** (درس ۷)
- **توبه:** در لغت به معنای بازگشت است. (درس ۷)
- **توبه هم مورد بندگان:** یعنی بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست. (درس ۷)
- **توبه در مورد خدا:** با بازگشت بنده گناهکار، خداوند نیز به سوی او بازمی گردد و درهای رحمتش را به رویش می گشاید و آرامش را به قلب او باز می گرداند. (درس ۷)
- **پیرایش (تحلیه):** گناه، آلودگی است و توبه، پاک شدن از آلودگی هاست. توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شستشو می دهد، به همین جهت، این عمل را «پیرایش» یا «تحلیه» نیز می گویند. (درس ۷)
- **تسویف:** از ریشه «سوف» و به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است. (درس ۷)
- **توبه اجتماعی:** اگر جامعه در برخی از ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شد، نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی نیازمند «توبه اجتماعی» است. (درس ۷)
- **حکمت احکام الهی:** هر دستور خداوند، علتها و دلایل خاصی خود را دارد که «حکمت» آن حکم و دستور نامیده می شود. (درس ۸)

۱۱

اشعار مهم

- گفت: آخر از خدا شرمی بدار
می کشی این بی گنه را زار زار
- گفت اگر چوب خدا این بنده اش
می زند بر پشت دیگر بنده اش
- چوب حق و پشت و پهلو، آن او
من غلام و آلت فرمان او
- گفت توبه کردم از جبر ای عیار
اختیار است اختیار است اختیار
- **پیام:** ۱) اختیار، حقیقی وجدانی و مشهود ۲) بیت سوم (از باغ خدا بنده خدا...)، بیت ششم (کز چوب خدا این بنده اش...) و بیت هفتم (چوب حق و پشت و پهلو آن او...)، بیانگر مفهوم جبر به معنای عدم وجود اختیار در انسان هستند. ۳) بیت دوم (صاحب باغ آمد و گفت ای دنی...) و بیت سوم (پس بیستش سخت آن دم بر درخت...) و بیت آخر (گفت توبه کردم از جبر ای عیار...)، همگی بیانگر مفهوم اختیار هستند. (درس ۵)
- **مولوی**
این که فردا این کنم یا آن کنم
خود دلیل اختیار است ای صنم
- **پیام:** تفکر و تصمیم نشانه وجود اختیار در انسان

۱۷

- «وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَأُمْلَى لَهُمْ أَنْ كَيْدِي مَتِينٌ»؛ کسانی که نشانه های ما را تکذیب کردند به تدریج گرفتار عذیبتان خواهیم کرد، از جایی که نمی دانند و به آن ها مهلت می دهیم. همانا تدبیر من استوار و مستحکم است» (درس ۶)
- «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يَجْزِي إِلَّا مِثْلُهَا وَهُمْ لَا يَظْلَمُونَ»؛ هر کس یک کار نیک بیاورد، ده برابر آن (پاداش) دارد و هر کس یک کار بد بیاورد، تنها به همان میزان مجازات می شود و آن ها مورد ظلم قرار نمی گیرند» (درس ۶)
- «وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالأَرْضِ وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»؛ و اگر مردم شهرها ایمان آورده و تقوا پیشه کنند، برکت ها را از آسمان و زمین به رویشان می گشاییم؛ اما آن ها تکذیب کردند؛ پس ما نیز نعمات را با به واسطه اعمالی که مرتکب شدند، از ایشان گرفتیم» (درس ۶)
- «قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ»؛ بگو ای بندگان من! که زیاد به خود ستم کرده اند، از رحمت خداوند ناامید نشوید، خداوند همه گناهان را می بخشد، چرا که او امرزنده مهربان است» (درس ۷)
- «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ»؛ هر کس به خداوند و روز قیامت ایمان

۳

تعاریف

- به عبارت دیگر، علتها زیرمجموعه هم و وابسته به یکدیگر نیستند. (درس ۵)
- **علل طولی:** علت هایی که در آن ها یک عامل در عامل دوم اثر می گذارد و عامل دوم در عامل سوم تأثیر می کند تا اثر عامل اول را به معلول منتقل کند. (درس ۵)
- **سنت های الهی:** قوانین جهان هستی که شامل کلیه قوانین طبیعی جهان خلقت و قوانین مربوط به زندگی و رفتار انسان ها می باشند. نامگذاری این قانون ها به «سنت» توسط قرآن کریم صورت پذیرفته است. (درس ۶)
- **سنت ابتلاء:** قراردادن فرد در موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده، مشخص سازد. این سنت، عام ترین و فراگیرترین سنت الهی است. (درس ۶)
- **سنت ابتلاء خاص:** موفقیت در هر مرحله ای از امتحان الهی یا ابتلاء سبب ورودی فرد به مرحله ای برتر می شود و او را با امتحان های جدیدتر روبه رو می کند. این سنت، مربوط به مؤمنان است. (درس ۶)
- **سنت امداد عام:** خداوند امکانات و لوازم رسیدن به خواسته ها و هدف های خوبها و بدها را فراهم کرده است تا ایشان در مسیر خود پیش رفته و باطن خود را آشکار کنند. (درس ۶)

۹

اشعار مهم

- نظیر دوست ندیدم، اگرچه از مه و مهر
نهادم آینه ها در مقابل رخ دوست
- **پیام:** ۱) توحید عملی و ثمرات آن ۲) «سر ارادت ما...» همان سرسپردگی به فرمان های خداوند و بندگی او، یعنی توحید عملی است. ۳) نظیر دوست ندیدم... بیانگر توحید و یگانگی خداوند است. ۴) منظور از «اگرچه از مه و مهر نهادم آینه ها...» این است که همه موجودات تجلی خداوند هستند و به تعبیری آیهای، از آیات خداوند می باشند. (درس ۴)
- **حافظ**
پاسبان حرم دل شده ام شب همه شب
تا در این پرده جز اندیشه او نگذارم
- **پیام:** ضرورت پاسبانی از حریم دل در برابر آفت شرک (درس ۴)
- **سعدی**
آفرینش همه تنبیه خداوند دل است
دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
- این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود
هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار
- **پیام:** افزایش معرفت به خداوند یکی از راه های تقویت اخلاص است.

۱۵

- کلیدواژه های آیات و احادیث هایلایت شده، تا با به خاطر سپردن این کلمات، کل پیام آیه در ذهن شما متبادر گردد.
- «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْخَمِيدُ»؛ ای مردم! شما نیازمندان به خداید، فقط خدایی نیاز ستوده است» (درس ۱)
- «يَا مَعْشَرَ النَّاسِ»؛ «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفْكُرُوا فِي ذَلِكِ اللَّهِ»؛ همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خدا تفکر نکنید» (درس ۱)
- «مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَ لَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا»؛ آن ها هیچ ولی (سرپرستی) جز او ندارند و او در فرمانروایی خویش، کسی را شریک نمی سازد» (درس ۲)
- «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ»؛ همانا خداوند پروردگار من و شماست؛ پس او را بپذیرید، که همین است راه راست (و درست)» (درس ۳)
- «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَكُمْ أَوْلِيَاءَ»؛ ای کسانی که ایمان آورده اید دشمن من و خودتان را دوست نگیرید» (درس ۳)
- «أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ يَكُونُ عَدُوًّا لِلْبَشَرِ»؛ ای فرزندان آدم، آیا من با شما پیمان نبستم که شیطان را پرستش نکنید و قطعاً دشمن آشکار شماست و اینکه مرا پرستید که این راه استوار است» (درس ۴)

۱

تعاریف

- **بعد فردی توحید عملی:** اطاعت از خداوند و قرار دادن تمایلات درونی و تصمیمها و فعالیت های خود در جهت خواست و رضایت الهی، تنظیم زندگی خود بر اساس رضایت خداوند. (درس ۳)
- **بعد فردی شرک عملی:** دل سپردن به هوای نفس (بت درون) و اطاعت از آن و ترجیح اوامرش به فرمان های خداوند یا کسب رضایت قدرت های مادی و طاغوت ها (بت های بیرون) (درس ۳)
- **بعد اجتماعی توحید عملی:** قرار گرفتن همه نهادهای ارکان یک جامعه یا نظام اجتماعی در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از او (درس ۳)
- **بعد اجتماعی شرک عملی:** حاکمیت طاغوت و رهبر غیر الهی و اجرای قوانین غیر الهی در جامعه (درس ۳)
- **اخلاص:** خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن، اینکه شخص اندیشه و دل خود را جایگاه خدا کند و عملش را فقط برای رضای خداوند و همان گونه که او دستور داده است، انجام دهد. (درس ۴)
- **حسن فاعلی:** اینکه انجام دهنده کار، دارای معرفت درست و نیت الهی باشد همچنین مقدم بر حسن فعلی است و از آن مهم تر است و به منزله روح برای جسد و کالبد است. (درس ۴)

۷

اشعار مهم

- **عبدالرحمان جامی**
ذاتِ نایافته از هستی، بخش
چون تواند که بود هستی بخش
- خشک ابری که بود ز آب تهی
ناید از وی صفت آب دهی
- **پیام:** نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش - ابری که آبی درون خود ندارد، نمی تواند بیبارد، در نتیجه ما انسان ها نیز نتوانستیم خودمان را بیافرینیم (وجودمان از خودمان نیست)، بنابراین نمی توانیم آفریننده و خالق بقیه انسان ها نیز (فرزندان) باشیم. (درس ۱)
- **مولوی**
ما چو ناییم و نوا در ما ز توست
ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست
- ما که باشیم ای تو ما را جان جان
تا که ما باشیم با تو در میان
- ما عدم هاییم و هستی ها ما
تو وجود مطلق، فانی نما
- ما همه شیران ولی شیر علم
حمله مان از باد باشد دم به دم
- **پیام:** نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش و بقا

۱۳

هدایت کردیم (خواه) سیاستگر باشد و یا ناسیاس» (درس ۵)

«قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَنْصَرَ فَلِنَنْصُرْهُ وَ مَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا» به راستی که دلایل روشن از جانب پروردگارتان به سوی شما آمد، پس هر کس که بینا گشت، به سود خود او و هر کس کور دل گردد، به زیان خود اوست...» (درس ۵)

«ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ آلَ يَدِیْكُمْ وَ أَنَّ اللَّهَ لَیْسَ بِظَلَامٍ لِّلْعَبِیدِ» این (عقوبت)، به خاطر کردار پیشین شماست [و نیز به خاطر آن است که] خداوند هرگز به بندگان ستم نمی کند» (درس ۵)

«كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوَكُمْ بِالْشَّرِّ وَ الْخَيْرِ فِتْنَةً وَ لَیْسَ تَرْجُوْنَ» هر کسی چشیده مرگ است و ما شما را با سختی و آسایش امتحان می کنیم و به سوی ما بازگردانده می شوید» (درس ۶)

«أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ یُتْرَكَوا أَنْ یَقُولُوا آمَنَّا وَ هُمْ لَا یَفْقَهُونَ» آیا مردم گمان کردند همین که بگویند ایمان آوردیم رها می شوند و مورد آزمایش قرار نمی گیرند» (درس ۶)

«وَ الَّذِینَ جَاهَلُوا فِینَا لَنَهْدِیْهُمْ سَبِيلَنَا وَ لَیْنَّا اللَّهُ لَمَعُ الْمُخْبِرِ» پس کسانی که راه (رضایت) ما را نرفتند، ما آنها را بی شک به راههایمان هدایت می کنیم و بی گمان خداوند همیشه همراه نیکوکاران است» (درس ۶)

۲

● **حَسَنِ فَعْلٍ:** اینکه کار به درستی و به همان صورت که خدا فرمان داده است انجام شود. به منزله کالبد و جسدی است که بدون حسن فاعلی، بی عاقل و مرده است. (درس ۴)

● **حُكْمٌ:** علم محکم و استوار و به دور از خطاست که هدف درست و راه رسیدن به آن را نشان می دهد و مانع لغزش ها و تبااهی ها می شود. (درس ۴)

● **اختیار:** توانایی بر انجام یک کار و یا ترک آن است که در وجود هر انسانی وجودی و مشهود است. (درس ۵)

● **تقدیر (قدر):** در کاربرد ادبیاتی (قوی): قدر و قدر به معنای اندازه و تقدیر به معنای اندازه گرفتن (درس ۵)

● **تقدیر در کاربرد دینی:** تعیین اندازه، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی مخلوقات، یعنی همان ویژگی های ذاتی و ثبوت هر موجود (درس ۵)

● **قضا در کاربرد ادبیاتی (قوی):** به معنای «به انجام رساندن»، «پایان دادن»، «حکم کردن» و «حتمیت بخشیدن». (درس ۵)

● **قضا در کاربرد دینی:** ایجاد مخلوقات جهان با فرمان و حکم و اراده الهی، اجرا و پیاده کردن نقشه جهان، به اجرا درآوردن یک تقدیر (ویژگی موجودات) (درس ۵)

● **علل عرضی:** اینکه چند عامل به صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنند و هر عامل به طور مستقیم نقش خاصی را بر عهده دارد که با نقش دیگری متفاوت است.

۸

● **شیخ محمود شبستری** (درس ۱)

دلی که معرفت نور و صفا دید

به هر چیزی که دید، اول خدا دید

● **پیام:** ۱) خداوند نور هستی است. ۲) هر یک از مخلوقات، تجلی خداوند و آیای از آیات او هستند.

● **باباطاهر** (درس ۱)

به صحرا بنگرم صحرا تو بینم

به دریا بنگرم دریا تو بینم

به هر جا بنگرم کوه و در و دشت

نشان از قامت رعنا تو بینم

● **پیام:** ۱) خداوند، نور هستی ۲) تجلی خداوند در تک تک مخلوقات

● **حافظ** (درس ۳)

بر آستان جانان گر سر توان نهادن

گلپاینگ سربلندی بر آسمان توان زد

● **پیام:** ۱) توحید عملی ۲) سر نهادن کنایه از اطاعت و سرسپردگی در برابر فرامین خداوند متعال است.

● **حافظ** (درس ۳)

سر ارادت ما و آستان حضرت دوست

که هر چه بر سر ما می رود ارادت اوست

۱۴

هیچ ترسی ندارند و اندوهگین نمی شوند» (درس ۹)

● «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ» ای کسانی که ایمان آورده اید، خداوند و پیامبر و صاحبان دستور از میان خودتان را اطاعت کنید» (درس ۹)

● «وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً» این فی ذلک آياتِ لقومِ يتفكرون: یکی از نشانه های او این است که برایتان همسرانی را جنس خودتان آفرید تا با آنها آرامش یابید و میان شما دوستی و مهربانی قرار داد. قطعاً در آن نشانه هایی است برای گروهی که می اندیشند» (درس ۹)

● «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَ الَّذِینَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ» بگو ای کسانی که می دانند با کسانی که نمی دانند برابرند؟ فقط صاحبان خرد پند می پذیرند» (درس ۹)

● «لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَ أُنزِلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَ الْمِيزَانَ» لِقَوْمِ النَّاسِ بِالْقِسْطِ» به راستی که پیامبرانمان را با دلایل آشکار فرستادیم و همراه ایشان کتاب و میزان نازل کردیم تا مردم، عدالت را بر پا دارند» (درس ۹)

● «أَنزِلْنَا سَبِيلَ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَ الْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَ جَالِیْهُمْ بِالَّتِی هِیَ أَحْسَنُ» بابتش استوار و بند و اندرز نیکو به راه پروردگار دعوت کن و با آن ها بگویند که نیکوتر است، مجادله نما» (درس ۱۰)

۴

● **سنت امداد خاص (توفیق):** یاری رسانی خاص خدای متعال نسبت به آنان که با تبت پاک قدم در راه حق گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند، خداوند نیز شرایط و اسباب را چنان فراهم می سازد که وی بتواند آنان را به مقصد برسد. (درس ۶)

● **سنت سبقت رحمت بر غضب:** از آنجا که خداوند به بندگان خود محبت دارد، با همه آنان، چه نیکوکار و چه گناهکار، به لطف و مهربانی رفتار می کند. (درس ۶)

● **سنت امداد:** فرصت دهی خداوند به گنهکاران که با اختیار و اراده خودشان باعث می شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین تر شود. (درس ۶)

● **سنت استدراج:** اینکه انسان گنهکار چنان در گناه و گمراهی فرو رود که امید به هدایتش نباشد و به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک تر شوند. (درس ۶)

● **سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی:** آینده زندگی هر فرد و اتفاقاتی که برای او رخ می دهد، در موارد بسیاری تحت تأثیر رفتارهای گذشته او، اعم از رفتارهای خوب و بد است. (درس ۶)

● **انقلاب علیه خود:** انسان موجودی است که علاوه بر ایستادگی در برابر موانع بیرونی، می تواند در برابر موانع درونی نیز ایستادگی کرده و حتی علیه خود انقلاب کند؛

۱۰

● **شیخ محمود شبستری** (درس ۴)

مهر رخسار تو می تابد ز ذرات جهان

هر دو عالم پُر ز نور و دیده نابینا، چه سود

● **پیام:** افزایش معرفت به خداوند یکی از راه های تقویت اخلاص است.

● **حافظ** (درس ۴)

برو این دام بر مرغی دگر نه

که عنقا را بلند است آشیانه

● **پیام:** نفوذناپذیری در برابر وسوسه های شیطان، ثمره دوم اخلاص

● **مولوی** (درس ۵)

آن یکی می رفت بالای درخت

می فشانند آن میوه را دزدانه سخت

صاحب باغ آمد و گفت ای دنی

ز خدا شرفت، بگو چه می کنی؟

گفت: از باغ خدا بنده خدا

می خورد خرم! که حق که «دش عطا

پس بیستش سخت آن دم بر درخت

می زدش بر پشت و پهلوی چوب سخت

۱۶

مقصودی که برایش معین فرموده، هدایت می نماید و به پیش می برد. (درس ۲)

● **شرک در خالقیت:** کسانی که معتقدند این جهان را چند خالق آفریده، گرفتار شرک در خالقیت شده است. (درس ۲)

● **شرک در مالکیت:** اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند. (درس ۲)

● **شرک در ولایت:** اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگری نیز هستند که سرپرستی جهان را بر عهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارا می باشند. (درس ۲)

● **شرک در ربوبیت:** اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار او، دیگری نیز هستند که صاحب اختیار جهان اند و تدبیر امور موجودات را بر عهده دارند. (درس ۲)

● **توحید عملی:** کسی که بنده خداست و او را می پرستد در برابر او خاضع و خاشع است. از او اطاعت می نماید و جهت زندگی خود را خدا قرار می دهد. (درس ۳)

● **شرک عملی:** اینکه انسان در کنار پرستش خداوند از امیال و غرایز و هوای نفس خود و یا از طاغوت و شیطان و حکومت های غیرالهی پیروی نماید. (درس ۳)

۶

● **قاعده نفی سبیل:** این قاعده، یعنی اینکه لازم است، مانع سلطه بیگانگان بر کشور شویم. (درس ۸)

● **استعمار:** در لغت به معنی آباد کردن است؛ ولی استعمارگران به بهانه آباد کردن، بسیاری از کشورها را تصرف کرده و ذخایر بالارزش و گران قیمت آن ها را به کشور خود می برند. (درس ۸)

● **خانواده هسته ای:** خانواده هسته ای به افراد خانواده، یعنی پدر، مادر و فرزندان گفته می شود. (درس ۸)

● **خانواده گسترده:** خانواده گسترده شامل اقوام و خویشان می شود. (درس ۸)

۱۲

● **مولوی** (درس ۵)

گر نبودی اختیار این شرم چیست

این دریغ و خجلت و آزار چیست؟

وان پشیمانی که خوردی زان بدی

از اختیار خویش گشتی مَهْتدی

● **پیام:** احساس رضایت یا پشیمانی، وجود اختیار در انسان

● **مولوی** (درس ۵)

هیچ گویی سنگ را فردا بیا

ور نیایی من دهم بُد را سزا؟

هیچ عاقل مر کلوخی را زند؟

هیچ با سنگی عتابی کس کند؟

● **پیام:** مسئولیت پذیری از شواهد، وجود اختیار در انسان

● **حافظ** (درس ۷)

بازا بازاً هر آنچه هستی بازاً

گر کافر و گبر و بت پرستی بازاً

این درگه ما درگه نومیدی نیست

صد بار اگر توبه شکستی بازاً

● **پیام:** ضرورت امید و عدم یاس نسبت به رحمت الهی

۱۸

● **اختیار:** توانایی بر انجام یک کار و یا ترک آن است.

● **شواهد وجود اختیار در انسان**

- ۱) تفکر و تصمیم
- ۲) احساس رضایت یا پشیمانی
- ۳) مسئولیت‌پذیری

● **زمینه‌ساز شکوفایی اختیار**

- ۱) اعتقاد به خدای حکیم
- ۲) قانون‌مندی جهان هستی و نظام قدر و قضای الهی
- ۳) «قدر» و «قدر» به معنای «اندازه» و «تقدیر» به معنای «اندازه‌گرفتن».

● **قضای الهی:** «قضا» نیز به معنای «به انجام رساندن»، «پایان دادن»، «حکم‌کردن» و «حتمیت بخشیدن» است.

● **علت‌های دخیل در پیدایش یک پدیده**

- **علل عرضی:** چند عامل به‌صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنند.
- **علل طولی (زیرمجموعه‌ای):** یک عامل در عامل دوم اثر می‌گذارد و عامل دوم در عامل سوم تأثیر می‌کند تا اثر عامل اول را به معلول منتقل کند.

۲۳

● **توحید عملی:** کسی که بنده خداست و او را می‌پرستد در برابر او خاضع و خاشع است. از او اطاعت می‌نماید و جهت زندگی خود را خدا قرار می‌دهد.

● **ابعاد توحید عملی**

- **بعد فردی توحید عملی و ثمرات آن:** اطاعت از خداوند و قراردادن تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود در جهت خواست و رضایت الهی، تنظیم زندگی خود بر اساس رضایت خداوند
- **بعد اجتماعی توحید عملی و ثمرات آن:** ق‌رارگرفتن همه نهادها و ارکان یک جامعه یا نظام اجتماعی در جهت خداوند و اطاعت همه‌جانبه از او.

● **وضعیت توحید و شرک در جهان امروز**

● گرچه شرک در قالب بت و مانند آن در میان بیشتر جوامع وجود ندارد، اما انواع دیگر از شرک که بسیار پیچیده‌تر از شرک قدیم است، در میان بشر به چشم می‌خورد. از جمله اینکه:

- ۱) خود را مالک و ولی و پرورش‌دهنده (رب) جهان پنداشتن
- ۲) سرگرم‌شدن انسان‌ها به امور دنیوی و فراموش کردن خدا

۲۱

● **انواع نیازمندی جهان به خدا**

● **نیازمندی جهان به خدا در پیدایش**

● **مقدمه اول:** انسان و موجودات جهان پدیده‌هایی هستند که در به‌وجود آمدن به خودشان متکی نیستند.

● **مقدمه دوم:** هر پدیده‌ای که وجودش از خودش نباشد، برای موجود شدن نیازمند به دیگری است که خودش پدیده نباشد.

● **نتیجه:** ما و همه پدیده‌های جهان، در پیدامدن و هستی‌یافتن به آفرینندگی نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد. این وجود برتر و متعالی «خدا» است.

● **نیازمندی جهان به خدا در بقا**

● اگر خداوند نباشد، امکان هستی و بقا برای هیچ مخلوقی فراهم نیست.

● خداوند، نور هستی است، یعنی اینکه تمام موجودات، وجود خود را از او می‌گیرند و به‌سبب او پیدا و آشکار می‌شوند و یا به عرصه هستی می‌گذارند.

● **ناتوانی مادر شناخت ذات و چیستی خداوند:** لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن‌هاست مانند ذات و چیستی خداوند

● **چگونگی رؤیت (مشاهده) خداوند:** رؤیت قلبی (چشم باطن و معنوی)

۱۹

خلاصه درس

درس هفتم

- **توبه:** بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرارگرفتن در دامن عفو و غفران خداوند
- **پیرایش یا تخلیه:** گناه، آلودگی است و توبه شست‌وشوی قلب است.

● **حیله‌های شیطان**

- به گناه‌کشیدن انسان با وعده اینکه «گناه‌کن و بعد توبه کن» و مایوس‌ساختن انسان از رحمت الهی
- به «تسویه» کشاندن انسان، که یعنی فرد گناهکار دائماً به خود می‌گوید «به زودی توبه می‌کنم»
- گام‌به‌گام و آهسته‌گشاندن انسان به سوی گناه‌تاریک‌ترین فریبند
- تدریجی، متوجه رشتی گناه و قبح آن نشود و توبه نکند.

● **مراحل تکمیلی توبه**

- تلاش در جهت دور شدن از گناه
- جبران حقوق الهی و حقوق مردم
- **حقوق الهی:** مهم‌ترین حق خداوند، حق اطاعت و بندگی است.
- **حقوق مردم:** توبه‌کننده باید بکوشد اگر ستمی بر مردم کرده است، آن را جبران نماید.
- **توبه اجتماعی:** بازگشت به مسیر توحید و اصلاح و اطاعت از خداوند

۲۵

خلاصه درس

درس نهم

● **معیارهای تمدن اسلامی**

- توحید و یکتاپرستی
- معادباوری و اعتقاد به زندگی پس از مرگ
- حاکمیت ولایت الهی و برپایی نظام اجتماعی بر پایه قوانین و دستورات الهی
- برپایی جامعه‌ای عدالت‌محور
- ارتقای جایگاه خانواده و احیای منزلت زن و ارزش‌های اصیل او
- ترویج علم و دانش و خردورزی و مقابله با جهل و خرافات

- **خانواده:** کانون رشد و تربیت انسان‌ها و مانع اصلی فساد و تباهی
- **الگوی عالی:** رفتار ایشان با دخترشان، حضرت فاطمه (س)
- عوامل شکستن سد جاهلیت و خرافه‌گرایی و تبدیل جامعه به مشتاقان علم:
- ۱) نزول تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش
- ۲) تشویق‌های دائمی رسول خدا (ص)

۲۷

خلاصه درس

● **ب) حوزه عدل و قسط**

● **آثار مثبت**

- ۱) توجه به قانون
- ۲) مشارکت مردم در تشکیل حکومت

● **آثار منفی**

- ۱) ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار
- ۲) افزایش فاصله میان انسان‌های فقیر و غنی در جهان

● **مسئولیت ما در این حوزه**

- مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت و صبر
- استحکام بخشیدن به نظام اسلامی

● **ج) حوزه خانواده**

● برخی از آسیب‌ها عبارت‌اند از:

- ۱) فروپاشی نهاد خانواده
- ۲) بی‌بندوباری جنسی
- ۳) استفاده ابزاری از زنان

● **مسئولیت ما در این حوزه**

- تلاش در جهت تحکیم بنیان خانواده

۲۹

احکام

واجب

- ۱) کسب رزق و روزی حلال برای مردم
- ۲) آماده‌سازی زیرساخت‌های شبکه‌های ارتباطی داخلی و پرهیز از تجمل‌گرایی برای مسئولین دولت

● **واجب کفایی**

- ۱) تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌ها و... به منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی و ابتذال اخلاقی
- ۲) ایجاد پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی به‌منظور اشاعه فرهنگ و معارف اسلامی و مقابله با اندیشه‌های کفرآمیز و ابتذال اخلاقی برای کسانی که توانایی علمی، فنی و مالی آن را داشته باشند.
- ۳) ورزش و بازی‌های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری‌های دنیای کنونی

● **مستحب**

- ۱) ایجاد پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی، به‌منظور اشاعه فرهنگ و معارف اسلامی و مقابله با اندیشه‌های کفرآمیز و ابتذال اخلاقی
- ۲) شرکت در مجالس شادی به شرطی که موجب تقویت صلّه رحم یا تبلیغ دین شود.

۳۱

مراتب و انواع توحید

- **توحید در خالقیت:** خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.
- **توحید در مالکیت:** از آنجا که خداوند تنها خالق جهان است (علت) پس تنها مالک آن نیز هست (معلول).
- **توحید در ولایت:** هر کس که مالک چیزی باشد، خودش حق تصرف و تغییر در آن را دارد و دیگران بدون اجازه وی نمی‌توانند در آن تصرف یا استفاده نمایند.
- **توحید در ربوبیت:** خداوند جهان را اداره می‌کند و به سوی مقصدی که برایش معین فرموده، هدایت می‌نماید و به پیش می‌برد.

مرز توحید و شرک

- اولاً خداوند رابطه‌ی علیت را میان پدیده‌های جهان حاکم کرده است.
- ثانیاً همان‌گونه که درخواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد، درخواست از اولیای الهی برای شفای بیماران نیز منافاتی با توحید ندارد.

۲۵

شروط درستی عمل

- ۱ **خُسن فاعلی:** بدین معناست که انجام‌دهنده‌ی کار، دارای معرفت درست و نیت الهی باشد.
- ۲ **خُسن فعلی:** بدین معناست که کار به‌درستی و به همان صورت که خدا فرمان داده است انجام شود.

راه‌های تقویت اخلاص

- ۱ افزایش معرفت نسبت به خداوند
- ۲ راز و نیاز با خداوند و کمک‌خواستن از او
- ۳ دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات

میوه‌های درخت اخلاص

- ۱ دستیابی به درجاتی از حکمت
- ۲ نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان
- ۳ دریافت پاداش‌های وصف‌ناشدنی

۲۲

انواع سنت‌های الهی

- ۱ **سنت ابتلاء:** قراردادن فرد در موقعیتی است که صفات درون خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه را که ادعا کرده، مشخص سازد.
- ۲ **سنت امداد عام الهی:** خداوند امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و هدف‌های خوب‌ها و بد‌ها را فراهم کرده است تا ایشان در مسیر خود پیش رفته و باطن خود را آشکار کنند.
- ۳ **سنت امداد خاص (توفیق الهی):** امداد خاص خدای متعال نسبت به آنان که با نیت پاک قدم در راه حق گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند.
- ۴ **سنت سبقت رحمت بر غضب:** از آنجا که خداوند به بنسنگان خود محبت دارد، با همه آنان، چه نیکوکار و چه گناهکار، به لطف و مهربانی رفتار می‌کند.
- ۵ **سنت امداد و استدراج (سنت امداد یا امهال):** فرصت‌دهی خداوند به گناهکاران که با اختیار و اراده‌ی خودشان باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر شود. سنت استدراج یعنی اینکه انسان گناهکار چنان در گناه و گمراهی فرو رود که امیدی به هدایتش نباشد و به تدریج به‌سوی هلاکت‌آلودی نزدیک‌تر شوند.
- ۶ **سنت تأثیر اعمال انسان در زندگی او:** آینده‌ی زندگی هر فرد و اتفاقاتی که برای او رخ می‌دهد، در موارد بسیاری تحت تأثیر رفتارهای گذشته‌ی او، اعم از رفتارهای خوب و بد است.

۲۴

برخی از احکام زندگی

عرصه فرهنگ و ارتباطات

- تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌ها و... به‌منظور مبارزه با تهاجم فرهنگی و ابتداء اخلاقی، از مصادیق مهم، عمل صالح و از واجبات کفای است.
- آن موسیقی که بی‌بندوباری و شهوت را تقویت و تحریک می‌کند و مناسب مجالس لهو و لعب است، حرام است.
- تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌ها و... که حاوی تصاویر یا متون انحرافی و فسادآور و موسیقی مطرب و مناسب با مجالس لهو و گناه باشند، از گناهان بزرگ شمرده می‌شود و خرید و فروش آن‌ها حرام است، همچنین تماشا و گوش‌دادن به آن‌ها نیز حرام است.

۲ عرصه ورزش و بازی

- شرط بندی از امور زیان‌آور روحی و اجتماعی است. و انجام آن، حتی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی نیز حرام می‌باشد.
- اگر ورزش و بازی‌های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری‌های دنیای کنونی ضرورت یابد، فراهم کردن امکانات آن واجب کفای است.

۳ عرصه اقتصاد

- هر نوع تجارتی که به‌نفع رژیم صهیونیستی باشد، حرام است.

۲۶

دلایل اهمیت آشنایی با تمدن جدید

- ارتباط مستقیم با این تمدن و اثرگذاری و اثرپذیری از آن
- بررسی ضعف‌ها و قوت‌های این تمدن و بهره‌گیری از آن‌ها در راستای احیای تمدن اسلامی

زمینه‌های پیدایش تمدن جدید

- کلیسا و تعالیم تحریف‌شده
- بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها

آثار و پیامدهای مثبت و منفی تمدن جدید

الف حوزه علم

آثار مثبت

- ۱ رشد سریع علم
- ۲ توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت

آثار منفی

- ۱ مصرف‌زدگی
- ۲ نابودی طبیعت
- ۳ علم‌زدگی

مسئولیت ما در این حوزه

- ۱ تلاش برای پیشگام‌شدن در علم و فناوری
- ۲ حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی
- ۳ ترسیم چهره‌ی عقلانی و منطقی دین اسلام

۲۸

- ۱ شراب (الخمر): عامل زوال عقل حیلای از سوی شیطان
- ۲ قمار (المیسر): عملی بیهوده است که ثروت مردم را در مسیری بی‌فایده به کار می‌گیرد و میان برنده و بازنده کینه و دشمنی ایجاد می‌کند.
- ۳ زنا: رابطه جنسی خارج از چارچوب شرع
- ۴ شرط بندی: از امور زیان‌آور روحی و اجتماعی، حتی در بازی‌ها و ورزش‌های معمولی.
- ۵ رژیم صهیونیستی: هر نوع تجارتی که به نفع این رژیم باشد، همچون وارد کردن و توزیع کالاهایی که سرمایه‌داران این رژیم در آن شریک هستند.
- ۶ تخریب محیط زیست
- ۷ موسیقی لهو و لعب و مخصوص مجالس گناه
- ۸ ورزش همراه با قمار یا زیان‌آور
- ۹ تکثیر، توزیع، خرید، فروش و استفاده از اثر یک نفر بدون اجازه صاحب
- ۱۰ تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌ها و... که حاوی تصاویر یا متون انحرافی و فسادآور باشد.

۳۵

(درس ۸)

- ۱ موسیقی، چه از نوع سنتی و کلاسیک باشد و چه از نوع غیرسنتی و مدرن
- ۲ شرکت در مجالس شادی

۳۲

ویژگی‌های کتاب

- کامل‌ترین بانک سؤالات امتحانات نهایی (داخل و خارج کشور)
- پوشش کامل مطالب درسی با سؤالات تألیفی
- طبقه‌بندی سؤالات هر درس براساس طرح درس دبیران
- درسنامه‌های کاربردی، کاملاً مطابق با رویکرد امتحان نهایی
- فلش کارت‌های آموزشی مخصوص دوران جمع‌بندی شامل مهم‌ترین آیات، تعاریف مهم، احکام و خلاصه درس‌ها
- ۷ سری نمونه آزمون امتحانی نوبت اول و شبیه‌ساز نهایی (نوبت دوم)

